

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÇALIŞMA EKONOMİSİ ANABİLİM DALI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**SOSYAL SERMAYE AÇISINDAN
ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ
SİSTEMİ'NİN ANALİZİ**

Basri ÖZBAY

Öğrenci no: 2501559428

Danışman

Prof. Dr. Sedat MURAT

İstanbul, 2006

Sosyal Sermaye Açısından Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Sistemi'nin Analizi / Basri ÖZBAY

Ö Z

Eğitim, bireyleri içinde buldukları toplumun bir ferdi olarak geleceğe hazırlayan, ilgi ve yeteneklerini ortaya çıkarıp geliştiren, kendileriyle birlikte toplumun da gelişmesine, kalkınmasına katkı sağlayan bir araç, olgu ve bir güçtür. Ülkelerin gelişme ve kalkınmaları, fertlerine sundukları eğitimin uyumu, kalitesi ve başarısı ile doğru orantılıdır.

Ülkemizde eğitim sistemleri, sık sık değiştirilmiş ancak, bu değişikliklerden hem çalışanlar, hem de yararlananlar memnun olmamışlardır. Genelde, hep şikâyet edilen, eleştirilen Sınıf Geçme Sistemi, uygulamada kalmıştır.

Bunun yanında, daha demokratik, öğrencilerin ilgi ve yeteneklerini ön planda tutan, 1950'li yıllardan bu yana Milli Eğitim Şuralarının hemen hepsinin gündeminde olan DGKS'nin, uygulamaya konuluş ve uygulamadan kaldırılışları, eksik veya anlaşılamayan yönleri ile uygulamada karşılaşılan temel sorunlar ve sonuçları bu araştırmanın konusunu teşkil etmiştir.

Bu araştırmanın evreni, ülke genelindeki tüm ortaöğretim kurumlarıdır. Bu evrenden örneklem olarak 7 coğrafi bölgeden seçilen 17 ilde 26 il ve ilçe merkezinde bulunan 9 ayrı türdeki 27 Liseden; yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilere uygulanan anketler değerlendirilmiştir.

Bu çalışmada tarama modeli seçilmiş, veriler ilgili kaynaklardan, uygulama içinde gözlem ve anket teknikleri yöntemiyle toplanmıştır. Toplanan verilere dayanılarak DGKS'nin öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilerce ne kadar anlaşıldığı; okulların derslik, laboratuvar, sosyal tesis ve öğretmen durumları, okul türleri ve ülkemizin coğrafi bölgelerine göre farklılıkların olup olmadığı, sistemin yararları, eksiklikleri ve karşılaşılan problemler ile etkileri ve sonuçları değerlendirilmiştir.

Sonuç olarak; DGKS'nin, geniş araştırmalar ve çalışmalar yapılmadan, genellikle siyasi kararların ağırlığı ile uygulamaya konduğu, sistemin başarıya ulaşması için çok fazla gayret gösterilmediği, kamuoyuna da iyi anlatılamamış olmasına rağmen, çevrenin ve kamuoyunun tepkilerine göre uygulamadan kaldırıldığı değerlendirilmiştir.

**The Analysis of Passing Lessons and Credit System in the Secondary Education
With Regard to Social Funds / Basri ÖZBAY**

A B S T R A C T

Education is a means, a fact, and a power preparing people for the future as the individuals of the society, discovering and improving their interests and abilities, providing both the individuals and the society with improvement and development. The improvement and development of countries are related to the harmony, quality, and success of the education directly which is given to the individuals.

The education system in Turkey has been changed frequently. However; neither employees nor people provided with the changes in education have been satisfied with these changes. The Class Passing System has been applied in spite of all complaint and criticisms.

In addition, DGKS which is more democratic and cares students' interests and abilities and which has nearly been in all agendas of the Ministry of Education Council since 1950 is the subject of this research with its application and removal, inadequate or complicated sides, and main problems and results faced in application process.

The population of this research is all high schools in Turkey. The sample is administrators, teachers, conservators and students who were given questionnaires in 27 high schools in 17 provinces, 26 provinces and town centers consisting of 9 different types which are chosen from 7 regions of Turkey.

In this research scanning method was preferred; the data was collected from related sources by observation and questionnaire techniques during application. According to the results, how much DGKS was understood by students, conservators, teachers, and administrators; the facilities in the schools such as classroom, laboratory and teacher numbers and social facilities; the differences according to schools' types and geographical regions if it exists; the benefits and lacks of the system, faced problems, and effects and results were evaluated.

As a result, it is evaluated that DGKS was removed because of the fact that it is applied without comprehensive research and studies because of political reasons; it is not made enough effort to make the system reach to success; it is not explained to the public well, and the public reacted negatively.

Ö N S Ö Z

Gelişmişlik düzeyi hızla yükselmekte olan ülkemizde eğitime duyulan talep de o oranda artmaktadır. Ülkemizde uygulanmakta olan Sınıf Geçme Sisteminde, özellikle 1950’li yıllardan bu yana hep öğrencilerin bütünlemeye kaldıkları ders sayısı üzerinde oynanmış ancak, bu durumun sistemi rahatlatmadığı görülerek, 1974 yılında bütünleme sınavlarını kaldırmaya yönelik yapılan çalışmalar da sonuçsuz kalmıştır.

Öğrencilerin ders yükünün azaltılması ile öğrencileri ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetişmelerine imkan sağlanması konusunda çalışmalar sürekli olmuştur. Değişik zamanlarda, bir kısım derslerden başarısız öğrenciler için sınıf öğretmenler kurulu kararları, ağırlıklı yılsonu ortalaması, bir üst sınıfa bir dersten borçlu geçme gibi çeşitli tedbirler getirilmiştir.

Bunun sonucu olarak da 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile eğitim sistemimiz, bir yandan öğrencilerimizin ilgi ve yeteneklerine diğer yandan ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmamızın ihtiyaçlarına dengeli olarak cevap verecek şekilde yeniden düzenlenmiştir.

Genellikle, birbirlerine kapalı dikey kurumlardan oluşan ve yüksek öğretimin önüne öğrenci yığın, başarısız sayılan öğrencileri hayata ve işe hazırlamadan okul dışında bırakan, sonuç olarak; “eleyici” ve bireysel ve toplumsal ihtiyaçları yeterince karşılayamayan Sınıf Geçme Sistemi’nin, bu olumsuzlukları giderici, gençlerin önünü açıcı ve hayata hazırlayıcı programlardan oluşan bir sistem bütünlüğü içinde yeniden düzenlenmesi IX. Milli Eğitim Şurasında kararlaştırılmıştır.

Bu karar doğrultusunda, Ortaöğretim kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamasına 1974-1975 öğretim yılından itibaren Ortaöğretim Genel Müdürlüğüne bağlı bazı liselerde deneme mahiyetinde başlanmıştır.

Bu okullarda öğretmen, rehberlik uzmanı, memur, araç-gereç ihtiyaçları zamanında ve tam olarak karşılanamamış, mevzuat ve programlardaki değişiklik gibi alt yapı eksiklikleri giderilmemiş, yönetici ve öğretmenlerin uyumları sağlanamamış, yönlendirme çalışmaları hayata geçirilememiş ve sistemin üniversiteye giriş için önü

açılmamış, kısaca uygulama, sistemli olarak takip edilip geliştirilemediği gibi, uygulama yapan okulların ihtiyaçları da yeterince karşılanamamıştır.

Bununla da kalınmamış, sistemde olmadığı halde öğrencilere kurul hakkı tanınmış, şartları taşımadıkları halde yüksek öğretime hazırlayan programlara geçiş hakkı tanınmış ve uygulama daha başlangıçta özelliğini kaybetmiş, bunun sonucu olarak da 1980-1981 öğretim yılından itibaren de kaldırılmıştır.

Ancak, hem 1974-1981 yılları arasında bazı ortaöğretim kurumlarında deneme mahiyetinde uygulanan “Ders Geçme ve Kredi Düzeni” uygulamasında yapılan açık hatalar ve ihmaller yüzünden sistemin uygulamadan kaldırılması ve yine gerekli alt yapı hazırlanmadan ve öğretmen, personel ve araç gereç ihtiyaçları karşılanmadan 1991-1992 öğretim yılından itibaren ülke genelinde tekrar başlanan ve 1995-1996 öğretim yılından itibaren de uygulamadan kaldırılan DGKS ile ilgili ülkenin değişik yerlerinde karşılaşılan problemler ve alınan tedbirler konularında, üniversitelerce yaptırılan araştırmalar bu çalışmada gözden geçirilmiştir.

Bu çalışmanın amacı, eğitim sistemimiz içerisindeki Ders Geçme ve Kredi Sistemi, sistemin yapısı, özellikleri ve eğitim sistemleri içerisindeki yerini ortaya koyarak, sistemin uygulamalarını, uygulamalardaki eksik veya anlaşılamayan yönleri ve sonuçları hakkında araştırma da yapmak suretiyle elde edilecek bulgulara göre değerlendirmeler yapmaktır.

Ülkemizde eğitim sistemleri sık sık değiştirilmiş ancak, bu değişikliklerin sonuçlarından şikayetçi olanlar, hep çoğunlukta olmuştur. Tüm uygulamaların, beğenilen yönlerinin yanında, beğenilmeyen, anlaşılamayan yönleri de olmuştur. Yapılan değişikliklerin uygulamaya konulmasında yeterli araştırma yapılmadan çok acele karar verildiği gibi uygulamadan kaldırılmasında da acele edilmiştir.

Çalışmanın konusu, eğitim tarihimiz içerisinde uygulanan Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamalarının, uygulamaya konuş ve uygulamadan kaldırılışları ile ilgili sebepleri, sistemin temel yapısı ve uygulamada karşılaşılan sorunlar ve sonuçlarını ortaya çıkarmaktır. Bu çalışma, DGKS'nin ülke genelindeki 1991-1996 yılları arasındaki uygulaması öncelikli olmak üzere, daha önceki deneme uygulamasını da kapsamaktadır. Ülkemizin eğitim sistemi içerisinde yerini alan ancak, öğrenci, veli ve kamuoyu tarafından yeterince kavranamayan DGKS'nin; okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler tarafından nasıl değerlendirildiği,

eksiklikleri ve karşılaşılan fakat çözümlenemeyen sorunları hakkında doğru bilgilerin elde edilmesi ve gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından bu çalışmanın önem arz ettiğine inanmaktayım.

Bu araştırma, öz bölümünde de belirtildiği gibi ülke genelindeki tüm ortaöğretim kurumlarını kapsamaktadır.

Bu çalışmada, anketlerin uygulanmasında; yardımlarını esirgemeyen anket yapılan il ve ilçelerin milli eğitim müdürleri, müdür yardımcıları ve şube müdürleri ile okul müdürleri ve öğretmenlerine, anket uygulama iznini veren Milli Eğitim Bakanlığının üst düzey yöneticilerine, Talim ve Terbiye Kurulu eski başkanlarından Sayın Dr. Yusuf EKİNCİ'ye, Talim ve Terbiye Kurulu üyeleri ile Mevzuat Dairesi Başkanına, Ortaöğretim Genel Müdürü ve Genel Müdürlük yetkililerine, bu tezimin tamamlanmasında bana çok büyük destek veren ve rehberlik eden İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi öğretim üyesi Sayın Prof. Dr. Sedat MURAT'a, anket verilerinin değerlendirmesinde büyük desteğini gördüğüm Sayın Doç. Dr. Halis Yunus ERSÖZ'e ve tez çalışmalarım süresince büyük yardımlarını gördüğüm Yeditepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İşletme Bölümü 3. sınıf öğrencisi sevgili oğlum Selahattin Eyüp ÖZBAY'a ve Eminönü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü Veri Hazırlama ve Kontrol İşletmeni İlhan MUSLU'ya teşekkürlerimi bir borç bilirim.

İÇİNDEKİLER

ÖZ	I
ABSTRACT	II
ÖNSÖZ	III
İÇİNDEKİLER	VI
TABLolar LİSTESİ	XIV
KISALTMALAR LİSTESİ	XVII
GİRİŞ	1

I. B Ö L Ü M

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI VE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ

A. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR

1. T.C. Anayasası	5
2. Atatürk'ün Eğitimle İlgili Düşünce ve Görüşleri	5
3. Eğitim ve Öğretimi Düzenleyen Kanunlar	9
4. Hükümet Programları	10
5. Kalkınma Planları	10

B. TÜRK MİLLİ EĞİTİMİNİ DÜZENLEYEN GENEL ESASLAR

1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları	10
2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Temel İlkeleri	11

C. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TEŞKİLAT YAPISI

1. Türk Milli Eğitim Teşkilatının Tarihi Gelişimi	12
2. Günümüzdeki Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Yapısı	12
3. Milli Eğitim Bakanlığının Görevleri	14

D. TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

1. Örgün Eğitim	14
a. Okulöncesi Eğitim	15
b. İlköğretim	15
c. Ortaöğretim	15
(1) Genel Ortaöğretim	16
(2) Mesleki ve Teknik Ortaöğretim	17
i. Endüstri Meslek Liseleri	17
ii. Kız Meslek ve Meslek Liseleri	18
iii. Ticaret Meslek Liseleri	18
(3) İmam Hatip Liseleri ve Anadolu İmam Hatip Liseleri	19
(4) Sağlık Meslek Liseleri	19
(5) Çok Programlı Liseler	19
d. Özel Öğretim	19
(1) Özel Türk Okulları	19
(2) Özel Yabancı Okullar	20
(3) Özel Azınlık Okulları	20
(4) Özel Uluslar Arası Öğretim Kurumları	20
e. Özel Eğitim	20
f. Yükseköğretim	21
2. Yaygın Eğitim	21
a. Halk Eğitimi	22
b. Mesleki Eğitim Merkezleri	22
c. Özel Yaygın Eğitim	22
(1) Özel Dershaneler	22
(2) Özel Muhtelif Kurslar	23
(3) Özel Motorlu Taşıt Sürücüleri Kursu	23

- (4) Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri 23
- (5) Özel Özel Eğitim Kursları (Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri) 23

E. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

1. Cumhuriyet Öncesi Dönem 23
2. Cumhuriyet Dönemi 24
3. Cumhuriyetten Günümüze Eğitim Politikaları 26
4. Cumhuriyetten Günümüze Eğitimde Gelişmeler 27

F. DGKS DÜŞÜNCE VE KARARLARININ TARİHİ SÜRECİ VE 1974-1980 YILLARI ARASINDAKİ DENENME UYGULAMASI

1. DGKS Düşünce ve Kararlarının Tarihi Süreci 28
2. 1974 Yılında Deneme Mahiyetinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulamasının Başlaması 31
3. Denenmek ve Geliştirilmek Üzere DGKD Uygulamasına Geçilmesi 34
4. Yaşanan Problemler ve Yapılan Uygulamalar 35
5. Uygulamadan Vazgeçilme Nedenleri 37

G. 1991-1996 YILLARI ARASINDA UYGULANAN DGKS'NE GEÇİŞ ÇALIŞMALARI

1. Sınıf Geçme Sistemindeki Şikâyetler 39
2. Sistem Arayış Çalışmalarının Değerlendirilmesi 40
- a. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi 40
- b. Çalışmalar Sonucunda Hazırlanan Müfettiş Raporlarının Özeti 41
- c. Komisyon Çalışmaları Özeti 41
- d. Karar 42
3. Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları 42

H. DGKS'NİN UYGULANMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1. Uygulamanın Başlatılma Çalışmaları 43
2. Sisteminin Uygulanmasına İlişkin Şartlar 44

3. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Amacı	45
4. Sistemin Ana İlkeleri	46
5. Ders Geçme Ve Kredi Sisteminde Yeni Tanımlar	47
I. SİSTEMİN UYGULAMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ALINAN ÖNLEMLER	
1. Fiziki Şartlar Yönünden Karşılaşılan Güçlükler	51
2. Müfredat Programları ve Ders Kitapları Yönünden Karşılaşılan Güçlükler	52
3. Öğrenci, Öğretmen ve Diğer Yönlerden Karşılaşılan Güçlükler	53
4. DGKS ile İlgili Yapılan Çalışmalar	54
5. DGKS Uygulamaları ile İlgili Yayınlanan Genelgelerden Bazıları	56
6. DGKS Uygulamaları ile İlgili Sonuç ve Değerlendirme	61
J. DGKS UYGULAMASI ESNASINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	61
K. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİNİN UYGULAMADAN KALDIRILMASI VE TEKRAR SINIF GEÇME SİSTEMİNE GEÇİŞ	
1.Ders Geçme Ve Kredi Sisteminin Uygulamadan Kaldırılması	65
2.Tekrar Sınıf Geçme Sistemine Geçiş	70
II. B Ö L Ü M	
ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI	
A. HİPOTEZ	72
B. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ	78
C. ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI	79

D. ARAŞTIRMANIN TEMEL KAVRAMLARI	80
E. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMLERİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR	81
F. DGKS İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALARIN ORTAK BİR DEĞERLENDİRMESİ	92
G. ARAŞTIRMANIN MODELİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ	
1. Araştırmanın Modeli	93
2. Evren ve Örneklem	93
3. Araştırma Anketinin Uygulanması ve Verilerin Toplanması	93
4. Araştırma Verilerinin Çözümlemesi	95
H. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI	95
1. Araştırmaya Katılan Okul Ve Grupların Özellikleri	96
a. Araştırmaya Katılan Yöneticilerle İlgili Değerlendirmeler	96
b. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Değerlendirmeler	97
c. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Değerlendirmeler	98
d. Araştırmaya Katılan Velilerle İlgili Değerlendirmeler	99
2. Ankete Katılan Okulların, Öğretmen, Derslik ve Laboratuvar Durumu Bakımından Değerlendirilmesi	100
a. Öğretmen Durumu ve Öğretmen İhtiyacı	100
b. Derslik Durumu ve İhtiyacı	102
c. Laboratuvar Durumu ve Laboratuvar İhtiyacı	103
3. Okulların Konumları ve Yeterlilikleri	104
a. Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğretim Şekilleri	104
b. Okullarda Bir Müdür Yardımcısı'na Düşen Öğrenci Sayıları	105
c. Liselerde Şubelere Göre Öğrenci Sayıları	105
d. Okulların Yönetici Sayılarının Yeterli Olup Olmadığı	106
e. Okulların Fiziki İmkanlarının DGKS'ni Uygulamaya Yeterli Olup, Olmadığı	107
f. Okullarda Rehberlik Servislerinin Olup, Olmadığı	108
4. Sistemin Ana Unsurları ve İşleyişi	109

a. Derslerin Yeni Programlara Göre Yayımlanmış Kitap Durumu	109
b. Ders Programları ile İlgili Görüşler	111
c. Alanların Yeterli Olup Olmadığı ile İlgili Görüşler	112
d. Ortak Derslerin Uygun Olup Olmadığı ile İlgili Görüşler	113
e. Seçmeli Derslerin Yeterli Olup Olmadığı ile İlgili Görüşler	115
5. Sistemin Tanınması, Öğretmen, Öğrenci ve Veli İlişkileri	116
a. DGKS Sisteminin Yeterince Tanınıp Tanınmadığı	116
b. Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı	117
c. Okullarda Danışman Öğretmen, Veli, Öğrenci Diyalogunun Kurulup, Kurulamadığı	119
6. DGK Sisteminin İşleyişi, Aksaklık ve Eksiklikleri İle İlgili Görüşler	120
a. Başarısız Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	120
b. Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı	121
c. Öğrencilerin Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Nerede Geçirdikleri	122
d. Velilerin; Çocuklarının, Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri ve Boş Saatlerini Genellikle Nerelerde Geçirdiklerini Bilip Bilmedikleri	125
e. Öğrencilerin Okullarında Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	127
f. Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçemeyiş Nedenleri	128
g. Mezuniyet Kredisinin Yeterliliği	130
7. Sistemin İşleyişine Destek Olarak Yapılan Çalışmalar İle İlgili Görüşler	
a. Öğretmeni Bulunmayan Derslerin Kimler Tarafından Okutulduğu	131
b. Okulda Yoğunlaştırılmış Programların Uygulanıp Uygulanmadığı	132
c. Okullarda, Yönetmeliğin 14. Maddesi Kapsamında Uygulama Yapılıp Yapılmadığı	133
d. Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Bir Dersi Çevre Okullardan Alıp Alamadıkları	133
e. Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Bir Dersi	

Çevre Okullardan da Alamayış Nedenleri	135
f. Öğrencilerin Okullarında Alamadıkları Dersler İçin Çevre Okullar ile Karşılıklı Yararlanılıp Yaralanılamadığı	136
8. Sistemin Uygulama Sonuçları İle İlgili Görüşler	137
a. Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Kredilerini Alıp Alamadıkları	137
b. DGK Sisteminin Öğrenci Başarısını Artırıp Artırmadığı	138
c. Sistemin Değerlendirme Şeklinin Yeterliliği	140
9. Ankete Katılanların Cinsiyet ve Öğrenim Durumlarına Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması	141
a. Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları ile İlgili Görüşleri	141
b. Ortak Derslerin Uygun Olup Olmadığı	142
c. Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	143
d. Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı	144
e. Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapmadıkları	146
f. Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi	147
g. Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	148
h. Sistemin Değerlendirilme Şeklinin Yeterli Olup Olmadığı	149
ı Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulamadığı	151

III. B Ö L Ü M

ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN “DGKS” VE “SGS” HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

A. AÇIK UÇLU ANKET SORULARINDAN, DGKS İLE SGS HAKKINDA ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN GÖRÜŞLERİ

1. Olumlu Yönleri Açısından	153
------------------------------------	-----

a. Sınıf Geçme Sisteminin Olumlu Yönleri	153
b. DGK Sistemin Olumlu Yönleri	155
2. Olumsuz Yönleri Açısından	157
a. Sınıf Geçme Sisteminin Olumsuz Yönleri	157
b. DGK Sistemin Olumsuz Yönleri	159
B. DGKS HAKKINDA ANKETE KATILANLARIN GÖRÜŞLERİ	
1. İdarecilerin Görüşleri	162
2. Öğretmenlerin Görüşleri	163
3. Öğrencilerin Görüşleri	166
4. Velilerin Görüşleri	167
C. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ	170
SONUÇ	174
ÖNERİLER	182
KAYNAKÇA	186
EKLER	196

TABLOLAR LİSTESİ

TABLO NO	TABLO ADI	SAYFA NO
Tablo : 1	Cumhuriyetten Günümüze Eğitimdeki Sayısal Gelişmeler	27
Tablo : 2	2006-2007 Öğretim Yılı İtibariyle Çağ Nüfusuna Göre Türkiye'de Okullaşma Oranları	28
Tablo : 3	DGKS'nde Ortak Dersler	47
Tablo : 4	DGKS'nde Not Düzeni	49
Tablo : 5	Lise Türlerine Göre Mezuniyet İçin Gerekli Kredi Miktarları	50
Tablo : 6	DGKS'nin Uygulandığı 3. Dönem Sonunda Liselere Ait İstatistiki Bilgiler	62
Tablo : 7	DGKS'nin Uygulandığı 3. Dönem Sonunda Öğrenci Başarısı	63
Tablo : 8	Anketin Uygulandığı İl, Okul ve Anketör Sayıları	94
Tablo : 9	Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Yönetici Bilgi Formu	96
Tablo : 10	Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Yönetici Bilgi Formu	96
Tablo : 11	Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Öğretmen Bilgi Formu	97
Tablo : 12	Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Öğretmen Bilgi Formu	97
Tablo : 13	Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Öğrenci Bilgi Formu	98
Tablo : 14	Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Öğrenci Bilgi Formu	98
Tablo : 15	Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Veli Bilgi Formu	99
Tablo : 16	Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Veli Bilgi Formu	99
Tablo : 17	Okul Türlerine Göre Öğretmen Durumu	100
Tablo : 18	Coğrafi Bölgelere Göre Öğretmen Durumu	101
Tablo : 19	Okul Türlerine Göre Öğretmen İhtiyacı	101
Tablo : 20	Coğrafi Bölgelere Göre Öğretmen İhtiyacı	101
Tablo : 21	Okul Türlerine Göre Derslik İhtiyaç ve Fazlalık Durumu	102
Tablo : 22	Coğrafi Bölgelere Göre Derslik İhtiyaç ve Fazlalık Durumu	102
Tablo : 23	Okulların Laboratuar Durumları	103
Tablo : 24	Okul Türlerine Göre Okulların Laboratuar Çeşitleri	103
Tablo : 25	Okul Türlerine Göre Okulların Laboratuar Sayıları	103
Tablo : 26	Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğrenim Şekilleri	104
Tablo : 27	Coğrafi Bölgelere Göre Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğrenim Şekilleri	104
Tablo : 28	Okullarda Bir Müdür Yardımcısına Düşen Öğrenci Sayısı	105
Tablo : 29	Liselerde Şubelere Göre Öğrenci Sayıları	106
Tablo : 30	Okul Türlerine Göre Okullardaki Yönetici Sayılarının Yeterliliği	107
Tablo : 31	Coğrafi Bölgelere Göre Okullardaki Yönetici Sayılarının Yeterliliği	107
Tablo : 32	Okulların Fiziki (derslik, lab., öğretmen vb.) İmkanlarının DGKS'nin Uygulanmasındaki Yeterliliği	108
Tablo : 33	Okul Türlerine Göre Okullarda Rehberlik Servisi Durumu	109
Tablo : 34	Coğrafi Bölgelere Göre Okullarda Rehberlik Servisi Durumu	109
Tablo : 35	Okul Türlerine Göre Her Dersin Yayımlanmış Kitabının Olup Olmadığı	110
Tablo : 36	Coğrafi Bölgelere Göre Her Dersin Yayımlanmış Kitabının Olup Olmadığı	111
Tablo : 37	Okul Türlerine Göre Ders Programlarının Yeterliliği	111
Tablo : 38	Coğrafi Bölgelere Göre Ders Programlarının Yeterliliği	112
Tablo : 39	Okul Türlerine Göre Belirlenen Alanların Yeterliliği	113
Tablo : 40	Coğrafi Bölgelere Göre Belirlenen Alanların Yeterliliği	113
Tablo : 41	Okul Türlerine Göre Ortak Derslerin Uygunluğu	114

TABLO NO	TABLO ADI	SAYFA NO
Tablo : 42	Coğrafi Bölgelere Göre Ortak Derslerin Uygunluğu	114
Tablo : 43	Okul Türlerine Göre Seçmeli Derslerin Yeterliliği	115
Tablo : 44	Coğrafi Bölgelere Göre Seçmeli Derslerin Yeterliliği	115
Tablo : 45	Okul Türlerine Göre DGKS'nin Yeterince Tanınıp Tanınmadığı	116
Tablo : 46	Coğrafi Bölgelere Göre DGKS'nin Yeterince Tanınıp Tanınmadığı	117
Tablo : 47	Okul Türlerine Göre Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı	118
Tablo : 48	Coğrafi Bölgelere Göre Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı	118
Tablo : 49	Okul Türlerine Göre Okullarda Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci Diyalogu	119
Tablo : 50	Coğrafi Bölgelere Göre Okullarda Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci Diyalogu	120
Tablo : 51	Okul Türlerine Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin, Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	121
Tablo : 52	Coğrafi Bölgelere Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin, Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	121
Tablo : 53	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı (öğrenci görüşü)	122
Tablo : 54	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı (öğrenci görüşü)	122
Tablo : 55	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdikleri	123
Tablo : 56	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdikleri	124
Tablo : 57	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Okul Dışında Genellikle Nerelerde Geçirdikleri	124
Tablo : 58	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Okul Dışında Genellikle Nerelerde Geçirdikleri	125
Tablo : 59	Okul Türlerine Göre Velilerin Çocuklarının Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri	126
Tablo : 60	Coğrafi Bölgelere Göre Velilerin Çocuklarının Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri	126
Tablo : 61	Velilerin, Çocuklarının Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdiklerini Bilip Bilmedikleri	126
Tablo : 62	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	127
Tablo : 63	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	128
Tablo : 64	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçemeyiş Nedenleri	129
Tablo : 65	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçemeyiş Nedenleri	129
Tablo : 66	Okul Türlerine Göre Mezuniyet Kredilerinin Yeterliliği	130
Tablo : 67	Coğrafi Bölgelere Göre Mezuniyet Kredilerinin Yeterliliği	130
Tablo : 68	Okul Türlerine Göre Öğretmeni Bulunmayan Derslerin Kimler Tarafından Okutulduğu	131
Tablo : 69	Coğrafi Bölgelere Göre Öğretmeni Bulunmayan Derslerin Kimler Tarafından Okutulduğu	132
Tablo : 70	Okulda Yoğunlaştırılmış Programlar Uygulanıp Uygulanmadığı	132
Tablo : 71	Okullarda, DGKS Yönetmeliğinin 14. Maddesi İle İlgili Uygulama Yapılıp Yapılmadığı	133

TABLO NO	TABLO ADI	SAYFA NO
Tablo : 72	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Bir Dersi Çevre Okullardan Alıp Alamadıkları	134
Tablo : 73	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Bir Dersi Çevre Okullardan Alıp Alamadıkları	134
Tablo : 74	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çevre Okullardan Ders Alamayıp Nedenleri	135
Tablo : 75	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Çevre Okullardan Ders Alamayıp Nedenleri	135
Tablo : 76	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alamadıkları Derslerde, Okulların, Çevre Okullarla Karşılıklı Yararlanıp Yararlanamadıkları	136
Tablo : 77	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alamadıkları Derslerde, Okulların, Çevre Okullarla Karşılıklı Yararlanıp Yararlanamadıkları	136
Tablo : 78	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Krediyi Alıp Alamadıkları	137
Tablo : 79	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Krediyi Alıp Alamadıkları	137
Tablo : 80	Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Krediyi Alamayıp Nedenleri	138
Tablo : 81	Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Krediyi Alamayıp Nedenleri	138
Tablo : 82	Okul Türlerine Göre DGKS'nin Öğrenci Başarısına Etkisi	139
Tablo : 83	Coğrafi Bölgelere Göre DGKS'nin Öğrenci Başarısına Etkisi	139
Tablo : 84	Okul Türlerine Göre Sistemin Değerlendirme Şekli	140
Tablo : 85	Coğrafi Bölgelere Göre Sistemin Değerlendirme Şekli	140
Tablo : 86	Cinsiyet Durumuna Göre Velilerin DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları	141
Tablo : 87	Öğrenim Durumuna Göre Velilerin DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları	142
Tablo : 88	Cinsiyet Durumuna Göre Ortak Derslerin Uygunluğu	142
Tablo : 89	Öğrenim Durumuna Göre Ortak Derslerin Uygunluğu	143
Tablo : 90	Cinsiyet Durumuna Göre Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	143
Tablo : 91	Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri	144
Tablo : 92	Cinsiyet Durumuna Göre Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı	145
Tablo : 93	Öğrenim Durumuna Göre Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı	145
Tablo : 94	Cinsiyet Durumuna Göre Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapamadıkları	146
Tablo : 95	Öğrenim Durumuna Göre Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapamadıkları	146
Tablo : 96	Cinsiyet Durumuna Göre Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi	147
Tablo : 97	Öğrenim Durumuna Göre Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi	148
Tablo : 98	Cinsiyet Durumuna Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	148
Tablo : 99	Öğrenim Durumuna Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı	149
Tablo : 100	Cinsiyet Durumuna Göre Sistemin Değerlendirme Şekli	150
Tablo : 101	Öğrenim Durumuna Göre Sistemin Değerlendirme Şekli	150
Tablo : 102	Cinsiyet Durumuna Göre Danışman Öğretmen, Veli - Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulmadığı	151
Tablo : 103	Öğrenim Durumuna Göre Danışman Öğretmen, Veli - Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulmadığı	152

KISALTMALAR

DGKS	: Ders Geçme ve Kredi Sistemi
SGS	: Sınıf Geçme Sistemi
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
TTK	: Talim ve Terbiye Kurulu
TM	: Türkçe Matematik alanı
TS	: Türkçe Sosyal alanı
MF	: Matematik Fen alanı
G.L	: Genel lise
And. L.	: Anadolu Lisesi
And. Öğr. L	: Anadolu ğretmen Lisesi
Y.A.L	: Yabancı Dil Ağırlıklı Lise
K.M.L	: Kız Meslek Lisesi
E.M.L	: Endüstri Meslek Lisesi
İ.H.L	: İmam Hatip Lisesi
.P.L	: Çok Programlı Lise
Mar. B	: Marmara Bölgesi
Ak. B.	: Akdeniz bölgesi
EGE	: Ege Bölgesi
Kdz. B	: Karadeniz Bölgesi
D.A.B	: Doğu Anadolu Bölgesi
G.A.B	: Güneydoğu Anadolu Lisesi
İ.A.B.	: İç Anadolu Bölgesi

GİRİŞ

Ülkemiz, coğrafi konumu ve tarihi mirası itibariyle 21. yüzyılda dünyanın gelişmiş ülkeleri arasında yerini almaya aday ender ülkelerden biridir. Tarihimizin bize sağladığı imkânlardan da faydalanarak bu yarışta ön sıralarda yer almak için gerekli çalışmaları yapmak gerekmektedir. Yeni bir dünyanın eşiğinde olduğumuzu fark etmemiz önemli ancak, yeterli değildir. Her alanda olduğu gibi eğitim alanında da değişime açık olmamız gerekmektedir. Ayrıca, bu gibi durumlarda ortaya çıkacak görüş farklılıklarını, çatışma sebebi değil, birer beyin ürünü olduklarını dikkate alarak daha iyiyi, daha doğruyu bulmada yardımcı kaynaklar olarak ele alacak fikri olgunluğa da ulaşmamız önemlidir.¹

Genel anlamıyla eğitim, bir toplumda yürürlükte bulunan değerlerin, bilgilerin ve becerilerin yeni yetişen kuşaklara aktarılması olarak tanımlanabilir. Eğitimin amacı, yeni kuşaklara bir kültür birikimi aktarmak, onların davranışlarını, yetişkinlerin hayat tarzı biçiminde şekillendirerek, çağın gereklerine göre gelecekteki statüleri için hazırlanmalarını sağlamaktır.²

Eğitim, yalnızca bireyin yeteneklerini geliştiren değil, aynı zamanda toplumun kalkınmasını sağlayan bir araç, güçtür. Kalkınma, eğitim sisteminin, diğer sektörlere uyumu ölçüsünde gerçekleşir. Aynı şekilde, eğitimin gelişmesi de eğitim sistemini oluşturan temel unsurların birbirleriyle ve toplumun sosyal ve ekonomik yapısının uyumu ölçüsünde başarı ve hız kazanır. Bu itibarla, eğitim düzeyi, her toplumun gelişmişlik derecesinin başlıca göstergesi olarak kabul edilir. Bu nedenle de milli gelir içinde eğitimin payı gelişmişlik düzeyine göre önem kazanır.³

Öte yandan, bilgi toplumuna geçişle birlikte eğitim, geçmişe göre hem bireysel olarak daha iyi bir yaşam düzeyi elde etmenin ve hem de ekonomik ve toplumsal kalkınmanın başlıca yollarından biri haline gelmiştir.⁴

Her eğitim sistemi, biri sistemin dışından, diğeri içinden, iki dizi faktörün sürekli etkisi altındadır. Dış faktörler, her ülkenin tarihi oluşumuna, yönetim

¹ Yusuf Ekinci, **Eğitim Üzerine Düşünceler**, Ankara, 1994, s. 235

² Sedat Murat, Halis Yunus Ersöz, Şener, Bayat, **“Dünden Bugüne Sosyo Ekonomik Yönleriyle Üsküdar”**, Yay. Haz.:S.N.Özdemir,. Cilt 1, Yay. No:107, İstanbul, İşaret Yayınları, Marmara Reklam Ltd., 2006, s. 119

³ Zekai Baloğlu, **“Türkiye’de Eğitim,”** TÜSİAD, Ankara, Apa Ofset Basımevi, 1990, s. 1

⁴ Sedat Murat, v.d. **a.g.e.** s. 119

biçimine, nüfusunun sosyo-ekonomik yapısına, gelişmişlik düzeyine göre değişir. İç faktörler ise genelde; eğitimin genel amaç ve temel ilkeleri, okul sisteminin yapısı (ilk, orta ve yüksek öğretim ve yaygın eğitim), eğitim sisteminin 4 temel unsuru (öğretmen, öğrenci, öğretim program ve araçları ile mekan) ve yönetim örgütüdür.

Eğitim sistemi dış faktörlerden sürekli olarak etkilenir. Onlara kendi iç dinamiği ile cevap verir. Gerektiğinde uyum sağlar, onlarla bütünleşir. Çoğu zaman, kendi iç faktörleriyle onları etkiler, yönlendirir. Genel amaç ve temel ilkelere ters düşen dış faktörler karşısında direnir. Bazen direnemez, yenik düşer; hatta iç dinamiği sarsılır. Nihayet, -çağımızda bilim ve teknolojideki hızlı ilerlemenin etkisiyle olduğu gibi- toplumların yapısı değişir; o zaman da eğitim sisteminde yenileşme zorunlu olur. Bu etkileşme, bir yeniden yapılanma, ya da değişim sürecidir. Eğitim günümüzde hemen her toplumda işte bu süreç içindedir.⁵

Türk Milli Eğitiminin genel amacı, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 2. maddesinde belirtilmiştir. Bu amaç özetle; devletine ve milletine karşı sorumluluklarını bilen, Atatürk ilke ve inkılâplarına bağlı, Türk Milletinin milli, ahlaki, insani ve kültürel değerlerini benimsemiş, yapıcı, yaratıcı, verimli kişiler olarak yetiştirmek, onlara ilgi, istidat ve kabiliyetleri doğrultusunda gerekli bilgi, beceri ve davranışlar kazandırılarak, kendileri mutlu olacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır.

Eğitimin bu amaçlarının gerçekleştirilmesinde bir başarısızlık varsa bu, eğitim süreç ve yöntemlerinin yanında, eğitim amaçlarının toplumun diğer sistemleri ile uyumlu olup olmadığına da bağlıdır. Türk Milli Eğitim Sisteminin genel amaçları ve sistemin yapısı, ülkemizin karma ekonomi modelini uyguladığı dönemde belirlenmiştir. Başka bir ifadeyle sistem, karma ekonomi modeline uygun insan tipini yetiştirecek şekilde geliştirilmiştir. Karma ekonomi ile serbest piyasa ekonomisinin ihtiyaç duyduğu insan tipleri farklıdır.⁶

Gelişmişlik düzeyi hızla yükselmekte olan ülkemizde, kaliteli ve çağın teknolojisi ile donanımlı eğitime talep de o oranda artmaktadır. Ülkemizde, bazı

⁵ Zekai Baloğlu, a.g.e. s. 1-2

⁶ Bahattin Ergezen, "Ortöğretimde Ders Geçme ve Kredi Uygulaması," Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniv. Sos. Bil. Enst. Eğitim Yönet. ve Deneticiliği Bilim Dalı, Ankara, 1994, s. 5-7

konuları bilmediği, bazı derslerden başarısız olduğu için güveni sarsılmış, küskün insanlar değil, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitilmiş, yüksek moralli ve kendine güvenen insanlara ihtiyaç duyulduğu ve ülkemizin geleceğinin de buna bağlı olduğu gerçeği göz önüne alınarak, bu amacın gerçekleştirilmesi için ülkemizde 1990'lı yıllarda Ders Geçme ve Kredi sistemi Uygulaması başlatılmıştır.

Probleme, konumuz açısından bakılacak olursa, eğitim sistemimizdeki tarihi gelişim içinde sorunlar, uygulamalar yönetim yapısı, gelişim düzeyi, çağ nüfusuna göre okullaşma oranları gözden geçirilecek, daha sonra da çalışma konusu olan Ders Geçme ve Kredi Sistemi (DGKS) uygulamaları, mevzuat değişiklikleri, genelgeler, açıklamalar, bu konuda yapılan inceleme ve araştırmalarda elde edilen bulgular ve ortaya çıkan sonuçlar irdelenecek ve alan araştırmasından orataya çıkan sonuçlar ve görüşler bir sistem bütünlüğü içinde sunulmaya çalışılacaktır.

İşte bu yaklaşımla, bu çalışmanın Türk Milli Eğitim Sisteminin genel yapısı ve DGKS başlıklı birinci bölümde Türk Milli Eğitim Sistemini oluşturan unsurlar, T.C. Anayasası, Atatürk'ün eğitimle ilgili görüşleri, eğitimle ilgili kanunlar, kablama programları, Türk Milli Eğitim Sistemini düzenleyen genel esaslar, sistemin genel amaçları ve temel ilkeleri, teşkilat yapısı, Milli Eğitim Bakanlığı'nın görevleri, Türkiye'de eğitim sisteminin yapısı ve okul türleri, Türk Milli Eğitim Sisteminin tarihi gelişimi, ortaöğretimde sınıf geçme sistemi uygulamasının Cumhuriyet öncesi ve sonrasını içeren tarihi gelişimi, Cumhuriyetten günümüze eğitim politikaları ve eğitimdeki gelişmeler, Ders Geçme ve Kredi Sistemi düşünce ve kararlarının tarihi süreci, DGKD düşünce ve kararlarının tarihi süreci, 1974-1980 yılları arasında deneme uygulaması ve sonuçları, uygulama esnasında yaşanan problemler ve uygulamadan vazgeçilme nedenleri, 1991-1996 yılları arasında uygulanan DGKS'ne geçiş çalışmaları, sınıf geçme sistemindeki şikâyetler, sistem arayış çalışmalarının ve anket sonuçlarının değerlendirilmesi, komisyon çalışmaları özeti, karar ve ölçme-değerlendirme çalışmaları, DGKS'nin uygulamasının başlatılma çalışmaları, sistemin uygulamasına ilişkin şartlar, sistemin amacı ve ana ilkeleri, DGKS'nde yeni tanımlar, sistemin uygulamasında karşılaşılan güçlükler ve alınan önlemler, DGKS'nin uygulaması esnasında yapılan araştırmalar. DGKS'nin uygulamadan kaldırılması, tekrar sınıf geçme sistemine geçiş süreçleri ve nedenleri üzerinde durulacaktır.

Ortaöğretimde DGKS üzerine bir alan araştırması başlıklı ikinci bölümde; hipotez, araştırmanın konusu, amacı ve önemi, araştırmanın sınırlılıkları, araştırmanın temel kavramları, Ders Geçme ve Kredi Sistemleri hakkında yapılan araştırmalar, araştırmanın modeli, yöntem ve teknikleri, evren ve örneklem, araştırma anketinin uygulanması ve verilerin toplanması, verilerin çözümlenmesi, araştırmanın bulguları ve yorumlar, araştırmaya katılan okullar, gruplar ve bunların özellikleri hakkında değerlendirmeler, aynı okulların öğretmen, derslik ve laboratuvar sayıları bakımından değerlendirilmesi, okulların araç-gereç ve fiziki imkanları bakımından değerlendirilmeleri, sistemin ana unsurları ve işleyişine ilişkin görüşlerin değerlendirilmesi, okulların derslik ve öğretmen sayıları ve ihtiyaçları, fiziki imkanlar, yönetici sayıları bakımından yeterli olup olmadığı, sistemin işleyişi için ana unsurlar olan; programlar, ders kitapları, zorunlu ve seçmeli derslerin yeterliliği, DGKS'nin tanınması, danışman öğretmen veli ilişkileri, işleyişi, sistemin aksaklık ve eksiklikleri, öğrencilerin boş ders saatlerinde neler yaptıkları, istedikleri dersleri seçip seçemedikleri, sistemin işleyişine destek olarak yapılan çalışmalar, sistemin uygulama sonuçları, araştırmaya katılanların görüşlerinin cinsiyet ve öğrenim durumlarına göre karşılaştırılması değerlendirilecektir.

Araştırmaya katılanların DGKS ve SGS hakkındaki görüşleri ve genel bir değerlendirme başlıklı üçüncü ve son bölümde; anketin ucu açık sorularından araştırmaya katılanların görüşleri, DGKS ve SGS 'nin olumlu ve olumsuz yönleri açısından değerlendirilmesi, araştırmaya katılanlarca DGKS hakkında verilen cevaplar ve anket sonuçlarına göre oluşan görüşler, araştırma bulgularının değerlendirilmesi adı altında genel bir değerlendirme yapıлып, sistemin geleceği hakkında yorumlar ve önerilere yer verilecek, sonunda kaynaklar yer alacak, ekinde ise yapılan araştırmaya ilişkin uygulanan anket metinleri, anket uygulama izin yazıları yer alacaktır.

I. B Ö L Ü M

TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN GENEL YAPISI VE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ

A. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİ OLUŞTURAN UNSURLAR

1. T.C. Anayasası

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasında, Devletin eğitim-öğretimle ilgili temel görevleri ana hatları ile 10.,24.,42.,62.,130.,131.ve 132. maddelerle belirlenmiştir.⁷

Anayasa'nın 10. Maddesinde, kadın erkek herkesin kamu hizmetlerinde eşit hakka sahip oldukları; 24. Maddesinde, herkesin vicdan, dini inanç ve kanaat hürriyetine sahip olduğu, din ve ahlak eğitim ve öğretiminin devletin gözetimi altında yapılacağı, din kültürü ve ahlak bilgisi öğretiminin ilk ve orta öğretim kurumlarında zorunlu dersler arasında yer alacağı; 42. Maddesinde, kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılamayacağı, eğitim ve öğretimin Atatürk ilke ve inkılapları doğrultusunda yapılacağı, ilköğretimin kız ve erkek bütün vatandaşlar için zorunlu ve devlet okullarında parasız olduğu; 62. Maddesinde, devletin yurt dışında çalışan vatandaşların çocuklarının eğitimi için gerekli tedbirleri alacağını; 130. Maddesinde üniversitelerin devletin denetim ve gözetimi altında kurulacağını ve ülke sathına dengeli bir biçimde yayılacağını; 131. Maddesinde, yüksek öğretimin planlama ve düzenlemesi için Yüksek Öğretim Kurulu'nun kurulacağını; 132. Maddesinde ise Türk Silahlı Kuvvetleri ve Emniyet Teşkilatına bağlı yüksek öğretim kurumlarının özel kanunları hükümlerine tabi olduğu belirtilmektedir.

2. Atatürk'ün Eğitimle İlgili Düşünce ve Görüşleri

Atatürk İlke ve İnkılâpları, Türk Milli Eğitim politikasını ve eğitimin temel ilkelerini oluşturmaktadır.⁸

⁷ T.C Anayasaları 1982 Anayasası (10,24,42,62,130,131,132. Maddeleri), (Kanun No:2709, Kabul Tarihi 07.11.1982, 17863 Mükerrer S.R.G.), İstanbul, Geçit Kitapevi, 1997, s.178-255

Atatürk eğitime büyük önem vermiştir. Bunu daha Sakarya savaşının başlamasından bir ay önce savaşın doludizgin devam ettiği, düşmanın Bursa ve Uşak üzerinden saldırıya geçtiği bir sırada Ankara “**I. Maari (Eğitim) Kongresi**” ni toplamakla göstermiştir. Bunun en önemli nedeni, uzun süren savaşlarda yetişmiş insanların azalmasıydı. O dönemde Ülkede, 4894 ilkokul, 720 ortaokul, 23 lise, 64 meslek okulu ve 9 fakülte bulunmaktaydı. 19-21 Temmuz 1921 tarihleri arasında Ankara’da toplanan I. Maarif Kongresi, cepheden gelen Atatürk ve 250 öğretmenin katılımıyla yapılmıştır. Kongrede Halk Mektepleri projesi, ilköğretimin dört yıldan beş yıla çıkarılması, ilkokul ve orta öğretim programlarına çalışma hayatına dönük dersler konulması, köy öğretmeni yetiştirilmesi, işgal altındaki yerlerdeki okullarda yapılan Yunan propagandası meseleleri görüşülmüştür.

15 Temmuz 1923’te Ankara’da I.Heyet-i İlmiye toplantısı yapılmış, oluşturulan komisyonlara ülkenin tüm eğitim meseleleri hakkında rapor hazırlanmıştır.⁹

Eğitimde diğer mesele olan yabancı okullar, Atatürk’ün üzerinde hassasiyetle durduğu konulardan biridir. Daha 1921 yılı Anadolu basınına yansıyan haberlerden, Hamdullah Suphi Bey’in Maarif Vekili olduğu dönemde birçok yabancı ve azınlık okulun, “hainane” tutumları sebebiyle kapatıldığı görülmektedir.¹⁰

Atatürk, ilk olarak Sivas Kongresi’nde Amerikalı gazeteci Mr. Brown’la yaptığı görüşmede; “Türk halkı iyi bir eğitim görmeli ve iyi bir hükümete sahip olmalıdır. Eğitim okul demektir. Türk köylüsünün pek azı okuryazardır. Ama bu köylüler evrime isteklidir, çocuklarının iyi bir eğitim almasını ve Müslümanlığın değerleri ile donanmasını isterler.” diyerek köylünün okumasını ortaya koymuştur.

Atatürk’ün eğitime ilişkin ikinci önemli konuşması, 1 Mart 1922’de yaptığı TBMM’yi açış konuşmasıdır. O, bu konuşmasında, “Hükümetin en verimli ve en önemli ödevi eğitim işleridir” dedikten sonra, “Bu konuda başarıya erişebilmek için öyle bir program uygulamak zorundayız ki o program ulusumuzun bugünkü

⁸ MEGSB, **Türk Milli Eğitim Sistemi**, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1988, s.1-2

⁹ Mehmet Akif Bal, **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi** Diz.:M. Akif Bal, ISBN 975-921837-2, Dilara Yayınevi ve Matbaacılık, Trabzon, Aralık 2003, s.185-188

¹⁰ Ayşegül Altınova, “**Atatürk ve Milli Eğitim**” Makale Bilim ve Aklın Aydınlığında “**Eğitim**” Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları: 4335, süreli yayın diz: 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 2006, s. 33-38

durumuna, toplumsal ihtiyaçlarına, çevrenin ve yüzyılın gereklerine tıpatıp uygun olsun”, diyerek eğitimin hem toplumun ihtiyaçlarına, hem de çağın gereklerine uygun olması gerektiğine dikkat çekmiştir.

Büyük Zafer’den hemen sonra, 27 Ekim 1922’de Bursa’da öğretmenlere yaptığı konuşmasında, “Kesin olarak bilmeliyiz ki iki parça olarak yaşayan uluslar güçsüzdür, hastadır. Çocuklarımıza ve gençlerimize vereceğimiz önemin sınırı ne olursa olsun, onlara temel olarak ulusuna, Türkiye Devletine ve Türkiye Büyük Millet Meclisine düşman olanlarla savaşma gereğini öğreteceğiz.” demiştir.

Nitekim, 14 Ağustos 1923’te TBMM’de okunan İcra Vekilleri Heyeti programının Milli Eğitim Bölümünde, eğitimde izlenecek politikaların ve yapılacak işlerin, Atatürk’ün görüş ve direktifleri doğrultusunda şu şekilde belirlendiği görülür:

- a. Maarif siyaseti birlik esasına dayanacaktır.
- b. Maarifin başlıca üç görevi vardır. Bunlar, çocukların yetiştirilmesi, halkın eğitimi ve milli güzidelerin yetiştirilmesidir.
- c. Hükümet, eğitim kademelerinin gelişimi için azami gayreti gösterecektir.
- d. Maarifin bu görevlerini yapabilmesi için öğretmenlerin yetiştirilmesine, binaların islahına ve ders aletlerinin teminine çalışılacaktır.
- e. İlk ve ortaöğretime öğretmen yetiştirmek için kız ve erkek öğretmen okulları açılacaktır.
- f. Kadınlarımızın eğitimine erkekler kadar önem verilecek, bu maksatla kız ilköğretim okulları, kız liseleri ve kız sanayi ortaokulları açılacaktır.¹¹

Atatürk, 25 Ağustos 1924’de Muallimler Birliği Kongresinde söylediği: **“Cumhuriyet fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek karakter ve kişilik sahibi koruyucular ister. Öğretmenler, sizin başarımız cumhuriyetin başarısı olacaktır. Cumhuriyet sizden fikri hür, vicdanı hür, irfanı hür nesiller ister.”** sözleriyle de öğretmenlere görev ve sorumluluklarını hatırlatmıştır.¹²

Atatürk 22 Ekim 1924’te yaptığı konuşmada, **“En mühim ve en esash nokta eğitim meselesidir. Eğitimidir ki, bir milleti ya hür, müstakil, şanlı yüksek bir cemiyet**

¹¹ Tayyip Duman, “Atatürk’ün Eğitim Görüşü” Makale Bilim ve Aklın Aydınlığında “Eğitim” Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları: 4335, süreli yayın di : 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 2006, s.16-26

¹² Yahya Akyüz, “Prof. Dr. Yahya Akyüz ile Atatürk ve Eğitim Üzerine” Söyleşi: **Diğer Eşitgün–Hakkı Uslu**, “Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim” Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları: 4335, süreli yayın diz: 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara2006, s. 39-45

halinde yaşatır, ya da bir milleti esaret ve sefaletle terk eder.” demiştir. Diğer bir konuşmasında ise “Cumhuriyet: fikren, ilmen, fennen, bedenen kuvvetli ve yüksek seciyeli muhafızlar ister.” diyerek eğitimin olması gereken modelini işaret etmiştir.

1935 seçiminde meclise giren 18 kadın milletvekilinden 14’ü öğretmendi. Eğitim alanında en önemli karar şüphesiz 3 Mart 1924 tarihinde kabul edilen Tevhid-i Tedrisat Kanunu’dur. Bu Kanunla ülkedeki tüm eğitim kurumları Milli Eğitim Bakanlığına bağlanmış¹³ ve Türk Eğitimine “milli”lik vasfı kazandırılmıştır.¹⁴

Atatürk’teki “millilik” telakkisinin yaptığı konuşmalarla netlik kazandığı görülür. 22 Eylül 1924’te Samsunlu öğretmenlere hitaben yaptığı konuşmada; “Efendiler eğitim sözcüğü tek başına kullanıldığı zaman, herkes kendi anlayışına uygun bir anlam çıkarır. Ben burada yalnız Türkiye Cumhuriyeti’nin, yeni nesle vereceği eğitimin, milli eğitim olduğunu kesinlikle belirttikten sonra, ötekilerin üzerinde durmayacağım.” diyerek, eğitimin millilik yönünü ortaya koymuştur.¹⁵

1923-1938 arasındaki dönem, eğitimde atılım dönemi olmuştur. Bu dönemde öğretmen sayısında %28, kadın öğretmen sayısında %352, kız öğrenci sayısında %323, ortaokula giden öğrenci sayısında %1463, Liseye giden öğrenci sayısında %2015 artış olmuştur.

Daha önce ücretli olan ortaöğretim, 1927’den itibaren ücretsiz olmuştur. 1924-1926 yıllarında öğretmenlere meslek güvencesi verilmiştir. 1931’de Türk Tarih Kurumu, 1932’de Türk Dil Kurumu kurulmuştur.¹⁶

Özetleyecek olursak, Atatürk eğitimin, her şeyi biraz bilen fakat hiçbir şeyi bilmeyen, sefalet ve açlığa mahkum insanlar değil, üretici, yararlı, hayatta başarılı, vatansever, cumhuriyeti ve ülkeyi korumayı ilk amaç bilen, özgür düşünceli ve erdemli nesiller yetiştirilmesini istemiştir. Atatürk’ün eğitim reformunun kökenleri ve oluşma süreci dört başlık altında ele alınabilir. Bu başlıkları, “onun yetiştiği ortam”, “askerlik mesleğinin ona kazandırdıkları”, “devlet kuruculuğu ve devlet başkanlığı” ve sonuncu ve en önemlisini de “eğitimci kişiliği” olarak sıralayabiliriz.

Atatürk “başöğretmen” unvanını alarak (24 Kasım 1928), elinde tebeşir, kara tahta başında ve halkın içinde, halka okuma yazma ve çeşitli bilgiler öğretmeye girişmiştir. Öğretmenlere çok değer vermiş, her fırsatta okulları gezmiş, sınıflara,

¹³ Mehmet Akif Bal, “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi”, a.g.e., s.185-188

¹⁴ Ayşegül Altınova, “Atatürk ve Milli Eğitim” Makale, a.g.e., s.33-38

¹⁵ Ayşegül Altınova, “Atatürk ve Milli Eğitim” Makale, a.g.e., s.33-38

¹⁶ Mehmet Akif Bal, “Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi” a.g.e., s.185-188

derslere girmiştir. Eğitimde çocukluk döneminin önemine dikkat çekmiş, ders kitapları yazmış, eski eğitim terimlerinin yerine çok açık ve sade Türkçe terimler bulmuştur. Her yerde ve her zaman eğitim ve öğretimde bulunma amacını gütmüştür. Kolay ve akılda kalıcı bir öğretim uygulamış, bunu yaparken, karşısındaki hedef kişi veya topluluğun yaş, meslek, sosyal durum vb. gibi özelliklerini göz önünde tutarak davranmıştır.¹⁷

Sonuç olarak; Atatürk'ün bütün emir ve direktiflerinden ortaya çıkan ilkeleri şöylece sıralamak mümkündür;

- a. Eğitim milli olacaktır,
- b. Eğitim Cumhuriyetçi olacaktır,
- c. Eğitim laiklik esasına dayanacaktır,
- d. Eğitim ilme dayalı olacaktır,
- e. Eğitimde genellik ve eşitlik olacaktır,
- f. Eğitim fonksiyonel ve çağdaş olacaktır,¹⁸

3. Eğitim ve Öğretimi Düzenleyen Kanunlar

a. Tevhid-i Tedrisat Kanunu

3 Mart 1924'de çıkarılan Tevhid-i Tedrisat Kanunu ile eğitim alanında ilk köklü düzenleme yapılmış ve bütün okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlanarak öğretim birliği sağlanmıştır.¹⁹

b. İlköğretim ve Eğitim Kanunu

5.1.1961 tarih ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu, ülkemizde ilköğretimi bir sistem bütünlüğü içinde düzenlenmektedir.

c. Mili Eğitim Temel Kanunu

1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu, 1973 yılında yürürlüğe girmiştir. 18.6.1989 tarih ve 2842 sayılı Kanunla amaç ve ilkelere değişiklikler yapılmıştır.

d. Çıraklık ve Mesleki Eğitim Kanunu

Mesleki ve teknik eğitimde karşılaşılan personel, donatım ve maddi zorlukları ortadan kaldırmak için 5.6.1986 tarih ve 3308 sayılı Çıraklık ve Meslek Eğitim

¹⁷ Yahya Akyüz, "Prof. Dr. Yahya Akyüz ile Atatürk ve Eğitim Üzerine" Söyleşi, a.g.e., s. 39-45

¹⁸ MEB, "Talim ve Terbiye Kurul Başkanlığı Brifingi", Ankara, Ekim 1993, s.1

¹⁹ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e., s. 2

Kanunu çıkarılmıştır. Bu Kanun ile öğrencilerimizin meslek eğitimlerini okul - endüstri işbirliği içinde gerçekleştirebilecekleri bir sistem kurulmuştur.²⁰

4. Hükümet Programları

Milli Eğitimle ilgili politika ve stratejiler konusunda, T.C.Anayasası ve eğitim öğretimi düzenleyen kanunlar çerçevesinde hükümet programları belirlenir ve uygulanır.

5. Kalkınma Planları

Her beş yılda bir hazırlanan kalkınma planlarında, ülkenin insan gücü ihtiyaçları, insan gücü istihdam ilişkileri, örgün ve yaygın eğitime ayrılan kaynaklar, kaynakların dağılımı, eğitim ve öğretim kalitesini yükseltici tedbirler belirlenir. Bu tedbirler Devlet Planlama Teşkilatı Koordinatörlüğünde ilgili kurum ve kuruluşlarla işbirliği içerisinde yürütülür.

B. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİ DÜZENLEYEN GENEL ESASLAR

1. Türk Milli Eğitim Sisteminin Genel Amaçları

Türk Milli Eğitim Sisteminin genel amaçları, 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda belirtildiği üzere, Türk Milletinin bütün fertlerini; Atatürk ilke ve inkılâplarına ve Anayasada ifadesini bulan Atatürk milliyetçiliğine bağlı; Türk Milletinin milli, ahlaki, insani, manevi ve kültürel değerlerini benimseyen, koruyan ve geliştiren; ailesini, vatanını milletini seven ve daima yüceltmeye çalışan; insan haklarına ve Anayasanın başlangıcındaki temel ilkelere dayanan demokratik, laik ve sosyal bir hukuk devleti olan Türkiye Cumhuriyeti'ne karşı görev ve sorumluluklarını bilip, bunları davranış haline getiren yurttaşlar olarak yetiştirmek.

²⁰ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi a.g.e., s. 4

Beden, zihin, ahlak, ruh ve duygu bakımından dengeli ve sağlıklı şekilde gelişmiş bir kişiliğe ve karaktere, hür ve bilimsel düşünme gücüne, geniş bir dünya görüşüne sahip, insan haklarına saygılı, kişilik ve teşebbüse değer veren, topluma karşı sorumluluk duyan; yapıcı yaratıcı ve verimli kişiler olarak yetiştirmek.

İlgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranışlar ile birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak suretiyle hayata hazırlamak ve onların, kendilerini mutlu kılacak ve toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamaktır. Kısaca özetlenecek olursa “iyi insan”, “iyi vatandaş” ve “nitelikli insan gücü” yetiştirmektedir.²¹

2. Türk Milli Eğitim Sisteminin Temel İlkeleri

Türk Milli Eğitim sisteminin her kademe ve türdeki eğitim çalışmalarında uyulması gereken temel ilkeler şunlardır:²²

- a. Genellik ve eşitlik,
- b. Ferdin ve toplumun ihtiyaçlarına göre düzenlenmesi,
- c. Yöneltilme,
- d. Her Türk vatandaşının eğitim hizmetlerinden yararlandırılması,
- e. Fırsat ve imkan eşitliği sağlanması,
- f. Eğitimin sürekliliği,
- g. Atatürk İlke ve İnkılapları ile Atatürk milliyetçiliğinin eğitimin her tür ve kademesinde temel alınması,
- h. Demokrasi bilincinin her türlü eğitim çalışmalarında esas alınması,
- i. Lâiklik,
- j. Bilimsellik,
- k. Plânlılık,
- l. Karma eğitim Uygulaması
- m. Okul ile aile arasında işbirliği kurulması,
- n. Her yerde eğitim.

²¹ İ.Gürşen Kafkas, “Okul Yöneticilerinin Danışma Kitabı” 1739 Sayılı Kanun, Madde 2, Kabul Tarihi: 14.06.1973, Dizgi: Yücel Ofset Dizgi Serisi, Baskı-Cilt: Asrı Basımevi, İstanbul 1993, s. 69-80

²² Hüseyin Arık, “Türk Milli Eğitim Sisteminde Adli ve İdari Soruşturma Tekniklerinin İşleyişi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Ün. Sos. Bil. Enst., Ankara, 1990, s.11-12

C. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TEŞKİLAT YAPISI

1. Türk Milli Eğitim Teşkilatının Tarihi Gelişimi

Millî Eğitim Bakanlığı, Osmanlı İmparatorluğu döneminde 17 Mart 1857 yılında "Maarif-i Umumiye Nezareti" adıyla kurulmuştur. İlk Millî Eğitim Bakanı Abdurrahman Sami Paşa (1857-1861)'dir.

2 Mayıs 1920 tarih ve 3 Sayılı Kanunla kurulan "İcra Vekilleri Heyeti"nde "Maarif Vekâleti" de vardır. 1920 Yılında Maarif Vekâleti; Program Heyeti, İlk Tedrisat Dairesi, Orta Tedrisat Müdürlüğü, Türk Asarı Atı kası Müdürlüğü, Sicil İstatistik Müdürlüğü olmak üzere beş birimden oluşmuştur.²³

Milli Eğitim Bakanlığı;

1923'ten 27 Aralık 1935 tarihine kadar "Maarif Vekaleti",

28 Aralık 1935'ten 21 Eylül 1941 tarihine kadar "Kültür Bakanlığı",

22 Eylül 1941'den 09 Ekim 1946 tarihine kadar "Maarif Vekilliği",

10 Ekim 1946'dan 1950'ye kadar tekrar "Maarif Vekâleti",

1960'dan 1983 yılına kadar tekrar "Milli Eğitim Bakanlığı",

1983 yılından 2 Mart 1989 tarihine kadar "Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanlığı" adıyla çalışmalarını sürdürmüştür.²⁴

3 Mart 1989 tarihinden itibaren ise tekrar "Milli Eğitim Bakanlığı" teşkilatı adı altında eğitim faaliyetlerini sürdürmektedir. 1983 ile 1992 yılları arasında 179 ve 208 sayılı Kanun Hükmünde Kararnamelerle yönetilen Milli Eğitim Bakanlığı 30.04.1992 ve 3797 Sayılı Kanun ile Teşkilat Kanununa kavuşmuştur.

2. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı'nın Teşkilat Yapısı

3797 Sayılı Kanun ile oluşturulan Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı; Merkez Teşkilatı, Taşra Teşkilatı, Yurtdışı Teşkilatı ve bağlı kuruluşlar olmak üzere 4 bölümden oluşur.

²³ MEB, "Türkiye Eğitim İstatistikleri" 2005-2006, İSBN 975-11-2734-1 www.meb.gov.tr s.7

²⁴ MEGSB, Cumhuriyet Dönemindeki Türk Milli Eğitim Sistemindeki Gelişmeler, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1988, s.17

a. Merkez Teşkilatı

Merkez Teşkilatı, Bakanlığın 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununa göre sorumlu olduğu hizmetlerin yürütülmesi, bu hizmetlerle ilgili amaç ve politika tayini, planlama, kaynakları düzenleme ve sağlama, koordinasyon, gözetim ve takip, idareyi geliştirme ve denetim gibi görevleri yerine getirmek üzere; “**Ana Hizmet Birimleri**”, “**Danışma ve Denetim Birimleri**” ve “**Yardımcı Hizmet Birimleri**”nden meydana gelecek şekilde düzenlenmiştir.²⁵

b. Taşra Teşkilatı

Milli Eğitim Bakanlığının kuruluş amaçlarını gerçekleştirmek ve yürütmekte olduğu hizmetleri vatandaşlara yerinde sunmak amacıyla; İllerde İl Milli Eğitim Müdürlükleri, İlçelerde İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri kurulmuştur.²⁶

c. Yurtdışı Teşkilatı

Yurtdışındaki Türk vatandaşlarımızın çocukları ve 1416 Sayılı Kanuna göre yüksek öğrenimlerini yurtdışında sürdüren öğrencilerin eğitimleri ile ilgili işlemlerini takip etmek ve problemlerinin çözümüne yardımcı olmak amacıyla 12 ülkede Milli Eğitim Bakanlığı Yurtdışı teşkilatı kurulmuştur. Bakanlığın yurtdışı eğitim hizmetleri yurtdışında veya geçici görev yapan personelce karşılanmaktadır.

d. Bağlı Kuruluşlar

12.5.1992 tarih ve 21226 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilat Şemasına göre, bağlı kuruluşlar; Yüksek Öğretim Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü, Milli Eğitim Akademisi, Film, Radyo ve Televizyonla Eğitim Merkezi'dir.²⁷

²⁵ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s.15

²⁶ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s.15

²⁷ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s.16

3. Milli Eğitim Bakanlığı'nın Görevleri

- a. Bakanlığa bağlı her kademedeki öğretim kurumlarının öğretmen ve öğrencilerine ait bütün eğitim ve öğretim ve öğretim hizmetlerini planlamak, programlamak, yürütmek, takip ve denetim altında bulundurmak,
- b. Okul öncesi, ilköğretim ve ortaöğretim ile her çeşit örgün ve yaygın eğitim kurumlarını diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarınca açılmasına izin vermek,
- c. Türk vatandaşlarının yurt dışında yapılacak öğretim ve eğitimi ile ilgili hizmetleri düzenlemek ve yürütmek,
- d. Diğer bakanlık, kurum ve kuruluşlarca açılan ve yüksek öğretim dışındaki örgün ve yaygın eğitim kurumlarının denklik derecelerini belirlemek, program ve yönetmeliklerini birlikte hazırlamak ve onaylamak,
- e. Türk Silahlı Kuvvetlerine bağlı orta öğretim kurumlarının program, yönetmelik ve denklik derecelerinin belirlenmesi konularında işbirliğinde bulunmak,
- f. Okullardaki beden eğitimi, spor ve izcilik ile ilgili hizmetleri yürütmek,
- h. Yüksek öğrenim gençliğinin barınma, beslenme ihtiyaçlarını ve maddi yönden desteklenmesini sağlamak.²⁸
- g. Yüksek öğretimin yürütülmesini sağlamak için, Yüksek Öğretim Kanunu ile Bakanlığa verilmiş olan görev ve sorumlulukları yerine getirmek.

D. TÜRKİYE'DE EĞİTİM SİSTEMİNİN YAPISI

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile belirlenen Milli Eğitim Sistemi, “örgün eğitim” ve “yaygın eğitim” olmak üzere iki ana bölümden oluşmaktadır.

1. Örgün Eğitim

Örgün eğitim, belirli yaş grubundaki ve aynı seviyedeki bireylere, amaca göre hazırlanmış programlarla okul çatısı altında yapılan düzenli eğitimidir. Örgün eğitim, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretim kurumlarını kapsamaktadır.

²⁸ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s.16

a. Okulöncesi Eğitim

Okulöncesi eğitim, isteğe bağlı olarak zorunlu ilköğretim çağına gelmemiş 3-5 yaş grubundaki çocukların eğitimini kapsar. Bu kurumlar, bağımsız anaokulları olarak kurulabildikleri gibi, ilköğretim okullarına bağlı ana sınıfları veya ilgili diğer öğretim kurumlarına bağlı uygulama sınıfları olarak da açılmaktadır.

Okulöncesi eğitimin amacı; çocukların bedensel, zihinsel, duygusal gelişimini ve iyi alışkanlıklar kazanmasını, onların ilköğretime hazırlanmasını, koşulları elverişsiz çevrelerden gelen çocuklar için ortak bir yetişme ortamı yaratılmasını, Türkçe'nin doğru ve güzel konuşulmasını sağlamaktır.

b. İlköğretim

İlköğretim, 6-14 yaş grubundaki çocukların eğitim ve öğretimini kapsar. İlköğretimin amacı; her Türk çocuğunun iyi birer yurttaş olabilmesi için, gerekli temel bilgi, beceri, davranış ve alışkanlık kazanmasını, milli ahlak anlayışına uygun olarak yetişmesini, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda hayata ve bir üst öğrenime hazırlanmasını sağlamaktır. İlköğretim kız ve erkek bütün yurttaşlar için zorunludur ve Devlet okullarında parasızdır. İlköğretim kurumları sekiz yıllık okullardan oluşur. Bu okullarda kesintisiz eğitim yapılır ve bitirenlere ilköğretim diploması verilir.²⁹

c. Ortaöğretim

Ortaöğretim; ilköğretime dayalı, en az dört yıllık genel, mesleki ve teknik öğretim kurumlarının tümünü kapsar. Ortaöğretimin amacı; öğrencilere asgari ortak bir genel kültür vermek, birey ve toplum sorunlarını tanıtmak ve çözüm yolları aramak, ülkenin sosyo-ekonomik ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunacak bilinci kazandırarak, öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yükseköğretime, mesleğe veya hayata ve iş alanlarına hazırlamaktır.

²⁹ MEB, **2001 Yılı Başında Milli Eğitim**, AÇEM ve 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası, Ankara 2003, s. 8-9

(1) Genel Ortaöğretim

i. Genel Liseler

Genel liseler, Türk millî eğitiminin amaçları doğrultusunda, öğrencileri ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültüre sahip, toplumun sorunlarını tanıyan, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunan insanlar olarak yetiştiren ve yükseköğretime öğrenci hazırlayan kurumlardır. Öğrenim süreleri ilköğretim üzerine 3 yıl iken 2005-2006 öğretim yılında 4 yıla çıkarılmıştır.

ii. Anadolu Liseleri

Öğrencileri, yükseköğretime hazırlanmak, yabancı dili, bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleyebilecek düzeyde öğrenmeleri amacıyla açılmış, öğretim süresi 4 yıl olup, merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okullardır.

iii. Fen Liseleri

Fen ve matematik alanlarında zekâ düzeyleri yüksek olan öğrencileri, bu alanlarda yüksek öğrenime hazırlamak, bu alanda ihtiyaç duyulan bilim adamlarının yetiştirilmesine kaynaklık etmek amacıyla açılan öğretim süresi 4 yıl olan ve merkezî sınav sistemiyle öğrenci alan okullardır.

iv. Sosyal Bilimler Liseleri

Zekâ düzeyleri ve edebiyat ve sosyal bilimler alanlarındaki ilgi ve yetenekleri üst düzeyde olan öğrencileri bu alanda yükseköğretime hazırlamak, yabancı dil öğrenmelerini sağlamak, araştırmaya yönelterek amacıyla açılan, öğretim süresi 1 yılı hazırlık 5 yıl olan ve merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okullardır.

v. Spor Liseleri

Ülkemiz sporunun geliştirilmesi ve yetenekli öğrencilerin daha sağlıklı ve bilimsel ortamlarda yetiştirilmelerini temin etmek amacıyla açılan öğretim süresi 4 yıl olan ve yetenek sınavı ile öğrenci alan okullardır..

vi. Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri

Öğrencilerin; güzel sanatlar alanında ilgi ve yetenekleri doğrultusunda yetişmelerini, bu alanda yükseköğretime hazırlanmalarını, yabancı dil öğrenmelerini, alanlarında yorum ve uygulama yapabilen, yaratıcı ve üretken kişiler olarak

yetişmelerini, tarihi ve yeni sanat eserlerini tanınmaları ve yorumlamalarını sağlamak amacıyla açılan, öğretim süresi 4 yıl olup, yetenek sınavı ile öğrenci alınan okullardır.

vii. Anadolu Öğretmen Liseleri

Öğretmen yetiştiren yüksek öğretim kurumlarının daha nitelikli öğrenci kaynağına kavuşturulması amacıyla açılan ve öğrenim süresi 4 yıl olan ve merkezi sınav sistemiyle öğrenci alan okullardır.³⁰

(2) Mesleki ve Teknik Ortaöğretim

Mesleki ve teknik ortaöğretim; öğrencileri genel ortaöğretimin amaçları ile birlikte onları iş ve meslek alanlarına insan gücü olarak yetiştiren ve yüksek öğretime hazırlayan ve öğrenim süresi 4 yıl olan öğretim kurumlarıdır. 3308 sayılı Kanun gereğince işyerlerinde uygulamalı eğitim gören öğrencilere işveren tarafından asgari ücretin en az % 30'u oranında ücret verilmekte olup Bakanlıkça da sigortaları ödenmektedir.

i. Endüstri Meslek Liseleri

Ortaöğretim düzeyinde asgari ortak ortak genel kültür dersleri ve çeşitli meslek alanlarında endüstrinin ihtiyaç duyduğu meslekî formasyon verilmek suretiyle, öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulayan, uygulamalı meslek derslerini alanları ile ilgili iş yerlerinde yapan, öğretim süresi 4 yıl olup sınavsız öğrenci alan okullardır.

(i-1) Anadolu Meslek Liseleri ve Anadolu Teknik Liseleri

Endüstri Meslek Liselerinin bünyesinde veya bağımsız olarak açılan, öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan, endüstriyel teknik alanlarda mesleki formasyon kazandıran ve aynı zamanda bir yabancı dilin öğretilmesini amaçlayan, öğretim süresi 4 yıl olan ve sınavla öğrenci alan okullardır

³⁰ MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı “**2007 Bütçesine İlişkin Rapor**” Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Kapak Tas.: Hakan Uslu, Yay. Haz.: A.Zeren, E.Türk, O.Ergün, Ankara 2006, s.62-65

(i-2) Teknik Liseler

Liselerinin 9'uncu sınıfında belirli derslerden başarı gösteren öğrencilerden isteyenlerin 10. Sınıftan itibaren devam ettikleri meslek dalında fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulayan öğretim süresi 4 yıl olup sınavsız öğrenci alan okullardır.

ii. Kız Meslek ve Meslek Liseleri

Ortak genel kültür dersleri ile birlikte, mesleki ve teknik alanlarda öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yüksek öğretime hazırlayan programlar uygulayan öğretim süresi 4 yıl olup sınavsız öğrenci alan okullardır.

(ii-1) Kız Teknik ve Teknik Liseler

Kız Meslek liselerinin 9'uncu sınıfında belirli derslerden, başarı gösteren öğrencilerden isteyenlerin 10. Sınıftan itibaren devam ettikleri, endüstriyel teknik alanlarda meslekî formasyon verilmesini sağlayan fen bilimleri ağırlıklı programlar uygulayan öğretim süresi 4 yıl olan ve sınavsız öğrenci alan okullardır

(ii-2) Anadolu Kız Meslek Liseleri ve Anadolu Meslek Liseleri ile Anadolu Kız Teknik Liseleri

Öğrencileri hayata, iş alanlarına ve yükseköğretime hazırlayan programlar uygulayan, meslek alanlarının gerektirdiği seviyede yabancı dil verilen, öğretim süresi 4 yıl olup sınavla öğrenci alan okullardır. ..

iii. Ticaret Meslek Liseleri

Ticaret, muhasebe, bankacılık, sigortacılık, emlak komisyonculuğu, kooperatifçilik, dış ticaret, bilgisayar, borsa hizmetleri, büro hizmetleri vb. alanlarda görev alacak veya kendi başına iş yapabilecek nitelikli ara insan gücü yetiştiren dört yıl eğitim veren okullardır.

Bu alanda ayrıca; yabancı dil ağırlıklı eğitim veren ve sınavla öğrenci alan Anadolu Ticaret Meslek Liseleri, Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Liseleri, Anadolu İletişim Meslek Liseleri ile Adalet Meslek Liseleri faaliyet göstermektedir.³¹

³¹ MEB, Strateji Geliştirme Başkanlığı, a.g.e., s.65-66

(3) Anadolu İmam Hatip Liseleri ve İmam Hatip Liseleri

430 Sayılı Tevhid-i Tedrisat Kanununun 4. maddesi ile 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 32. maddesi hükümlerine uygun olarak açılan bu okullar imamlık-hatiplik ve Kur'an kursu öğreticiliği gibi dini hizmetlerin yerine getirilmesi ile görevli elemanları yetiştirmek üzere ortaöğretim sistemi içinde hem mesleğe hem de yükseköğretime hazırlayan programların uygulandığı öğretim süresi 4 yıl olan Anadolu kısmı sınavla normal kısmı sınavsız öğrenci alan okullardır. Bu okullarda genel liselerde okutulan ortak kültür dersleri ile meslek dersleriyle okutulmaktadır.

(4) Sağlık Meslek Liseleri

Sağlıkla ilgili alanlarda görev alacak nitelikli ara insan gücü yetiştirmek amacıyla açılan dört yıllık eğitim veren okullardır.

(5) Çok Programlı Liseler

Ayrı ortaöğretim kurumlarının açılması ekonomik olmayan küçük yerleşim birimlerinde genel lise, imam hatip lisesi ile mesleki ve teknik orta öğretim programlarının aynı yönetim altında uygulandığı, öğretim süresi 4 yıl olup sınavsız öğrenci alan okullardır.

Ayrıca, tarımla ilgili Anadolu Tarım Meslek ve Tarım Meslek Liseleri, tapu ve kadastro ile ilgili Anadolu Tapu ve Kadastro Meslek Lisesi, meteoroloji ile ilgili Anadolu Meteoroloji Meslek Lisesi açılmıştır.³²

d. Özel Öğretim

Özel öğretim kurumları, 625 sayılı Kanun doğrultusunda açılmış, her kademe ve türdeki özel okullar, özel dershaneler, özel mesleki ve teknik kurslar, özel motorlu taşıt sürücüleri kursları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile özel öğrenci etüt eğitim merkezlerini kapsamaktadır.

(1) Özel Türk Okulları

Özel veya tüzel kişiler tarafından açılmış olan ve anaokulu, anasınıflı ilköğretim okulu ve orta öğretim okulu olarak faaliyet gösteren okullardır.

³² MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, a.g.e., s.66-71

(2) Özel Yabancı Okullar

Yabancılar tarafından açılan ve varlıkları Lozan Antlaşması'na bağlı olarak karşılıklı yazılan mektuplarla tanınan okullardır. Osmanlı döneminde Fransız, Alman, İtalyan, Avusturya ve Amerikalılar tarafından kurulmuş, orta öğretim seviyesinde olup, Türk çocuklarının da devam ettiği bu okulların sayısı 31'dir.

(3) Özel Azınlık Okulları

Osmanlı döneminde Rum, Ermeni ve Musevi Azınlıklar tarafından kurulmuş Lozan Antlaşması ile güvence altına alınmış bu okullara, kendi azınlığına mensup Türkiye Cumhuriyeti uyruklu anaokulu, ilköğretim ve orta öğretim seviyesinde öğrenciler devam etmektedir. 41 Ermeni, 27 Rum, 3 Musevi olmak üzere toplam okul sayısı 71'dir.

(4) Özel Uluslar Arası Öğretim Kurumları

Uluslararası öğretim kurumları, 625 sayılı Kanunun 3236 sayılı Kanunla değişik 5'inci maddesi hükümlerine göre açılmış sadece yabancı uyruklu öğrencilerin devam edebildiği okullardır. Okul sayısı 27'dir³³

e. Özel Eğitim

Özel eğitim, özel eğitime ihtiyacı olan bireylerin eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri bu bireylerin tüm gelişim alanlarındaki özellikleri ile akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak uygun ortamlarda sürdürülen eğitimidir. Mecburi ilköğretim çağında oldukları halde zihin, beden, ruh ve sosyal bakımdan engeli olan çocukların eğitimi, onların işe ve mesleğe hazırlanmaları bu okullarda sağlanır. Ülkemizde halen; görme, işitme, ortopedik engelliler ile zihinsel (eğitilebilir, öğretilebilir) engelli, uyum güçlüğü olan, üstün yetenekli öğrencilere özel eğitim okul ve kurumlarında eğitim hizmetleri verilmektedir

f. Yükseköğretim

Yükseköğretim; ortaöğretime dayalı, en az iki yıllık yüksek öğrenim veren eğitim kurumlarının tümünü kapsar.

³³ MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, a.g.e., s.77-78

Yükseköğretimin amacı; ülkenin bilim politikasına, toplumun yüksek düzeyde ve çeşitli kademelerdeki insan gücü ihtiyacına göre öğrencileri ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda yetiştirmek, bilimsel alanlarda araştırmalar yapmak, araştırma-inceleme sonuçlarını gösteren ve bilim ve tekniğin ilerlemesini sağlayan her türlü yayını yapmak, Hükümetçe istenecek inceleme ve araştırmaları sonuçlandırarak düşüncelerini bildirmek, Türk toplumunun genel seviyesini yükseltici ve kamuoyunu aydınlatıcı bilimsel verileri, sözle ve yazı ile halka yaymak ve yaygın eğitim hizmetinde bulunmaktadır.

Yükseköğretim kurumları; üniversiteler, fakülteler, enstitüler, yüksekokullar, konservatuarlar, meslek yüksek okulları, uygulama ve araştırma merkezleridir.³⁴

Ülkemizde 1950 yılına kadar İstanbul, İstanbul Teknik ve Ankara Üniversiteleri olmak üzere sadece üç üniversite bulunuyordu. O tarihten 2547 Sayılı Yüksek Öğretim Kanununun yürürlüğe girdiği 1982 yılına kadar ülkemizdeki üniversite sayısı 19'a çıkarılmıştır. 2006-2007 öğretim yılı itibariyle ise vakıf üniversiteleri de dahil olmak üzere toplam 93 (doksan üç) üniversite bulunmaktadır.

2. Yaygın Eğitim

Yaygın eğitim, örgün eğitim yanında veya dışında düzenlenen eğitim faaliyetlerinin tümünü kapsar. Yaygın eğitimin amacı, örgün eğitim sistemine hiç girmemiş olan veya herhangi bir kademesinde bulunan, ya da bu kademedен çıkmış yurttaşlara örgün eğitimin yanında veya dışında olmak üzere aşağıdaki gibi sıralanabilir;

Okuma-yazma, bilimsel, teknolojik, ekonomik, sosyal ve kültürel gelişmelere uyumu kolaylaştırıcı eğitim vermek, millî kültür değerlerimizi koruyucu, geliştirici, tanıtıcı ve benimsetici nitelikte eğitim yapmak, ekonominin gelişimi doğrultusunda ve istihdam politikasına uygun meslek edinmelerini sağlayıcı imkânlar hazırlamak, çeşitli mesleklerde çalışanlara, gelişim için gerekli bilgi ve becerileri kazandırmak, boş zamanlarını yararlı bir biçimde değerlendirme alışkanlıkları kazandırmak.³⁵

³⁴ MEB, **Türkiye Eğitim İstatistikleri, a.g.e.** s. 11

³⁵ MEB, **Türkiye Eğitim İstatistikleri, a.g.e.** s.11

a. Halk Eğitimi

Örgün eğitim dışında düzenlenen eğitim faaliyetleri büyük ağırlıkla ülke genelindeki halk eğitimi merkezlerinde yerine getirilmektedir. Bu merkezlerde, her yaş ve eğitim düzeyindeki insanımıza yönelik olarak; okuma-yazma kursları, meslek kursları, sosyal kültürel kurslar, sosyal kültürel uygulamalar düzenlenmektedir.

b. Mesleki Eğitim Merkezleri

Çıraklık eğitimi; ilköğretimi bitirip bir üst öğretime gitmeyen, örgün eğitimin dışında kalmış orta öğrenim çağındaki çocukların ve gençlerin eğitimini kapsamaktadır. En az ilköğretim okulu mezunu olup, 14 yaşını tamamlayanlar mesleğin özelliğine göre 2-4 yıl süreli çıraklık eğitimine devam edebilirler. Bu eğitimi tamamlayan veya bu süresinin iki katı kadar mesleğinde çalıştıklarını belgelendirenler kalfalık sınavlarına; kalfalık belgesi alıp 1-3 yıl süre kadar eğitime devam eden veya 5 yıl meslekte çalıştıklarını belgelendirenler de ustalık sınavına girebilmektedir. Ustalık belgesi olmayanlar müstakil işyeri açamamakta ve usta olarak çalışmamaktadır.³⁶

c. Özel Yaygın Eğitim

Özel yaygın eğitim kurumları; özel dershaneler, özel kurslar, özel mesleki ve teknik kurslar, özel motorlu taşıt sürücüleri kursları, özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri ile özel öğrenci etüt eğitim merkezleri olarak gruplandırılmaktadır.

(1) Özel Dershaneler

Özel dershaneler, öğrencileri; başarılı olmak istedikleri derslerde yetiştirmek, bilgilerini artırmak, bir üst okulun giriş sınavlarına, kamu veya özel kuruluşlarca yapılacak sınavlara hazırlamak, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda belli alanlarda ilerlemek amacıyla; araştırma ve inceleme yapmaya teşvik için açılan kurumlardır.

(2) Özel Muhtelif Kurslar

Özel kurslar, yaygın eğitim kurumu olarak faaliyet gösteren, öğrencilere ve yetişkinlere belli alanlarda beceri ve meslek kazandırmayı amaçlayan yabancı dil,

³⁶ MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, a.g.e., s.80-82

bilgisayar, müzik, bale, mankenlik, hosteslik, satranç, muhasebecilik, pilot yetiştirme, fotoğrafçılık, gemi adamı yetiştirme ve benzeri konularda beceri ve meslek kazandıran 252 değişik tür programın uygulandığı kurslardır.

(3) Özel Motorlu Taşıt Sürücülerini Kursu

2918 sayılı Karayolları Trafik Kanunu ve 625 sayılı Kanun'na dayalı olarak hazırlanan Motorlu Taşıt Sürücülerini Kursu Yönetmeliği gereğince, 1987 yılından itibaren faaliyete başlayan ve sürücü eğitimi vermek ve motorlu taşıt sürücüsü yetiştirmek amacıyla açılan özel öğretim kurumlarıdır.

(4) Özel Öğrenci Etüt Eğitim Merkezleri

İlköğretim öğrencilerinin öğretmen gözetiminde, derslerini ve ödevlerini tamamlamak, ilgi duydukları alanda çalışmalarına yardımcı olmak, onları ilgi ve yeteneklerine göre çeşitli etkinliklere yönleltmek amacıyla açılmış kurumlardır.

(5) Özel Özel Eğitim Kursları (Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezleri)

Özel eğitim gerektiren bireylerin konuşma ve dil gelişim güçlüğü, zihinsel, fiziksel, duyuşal, görşel, sosyal, duyuşal veya davranış problemleri ile temel öz bakım becerilerini, bağımsız yaşam becerilerini geliştirmek ve topluma uyumlarını sağlamak amacıyla hizmet veren bu kurumlardır.³⁷

E. TÜRK MİLLİ EĞİTİM SİSTEMİNİN TARİHİ GELİŞİMİ

1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet öncesinde ve henüz batı eğitim sisteminin tesirinde kalınmadığı dönemlerde, geleneksel eğitim sistemimiz olan medreselerde, “icazet” sistemi uygulanıyordu. Öğrenciler, belli dersleri ilgili hocalardan gruplar halinde alıyorlar ve dersi başaranlara, hocası tarafından başarı belgesi (icazetname) veriliyordu. Günümüzde, bazı ileri ülkelerde uygulanmakta olan “Ders Geçme Kredi Sistemi”ni, medreselerimizde uygulanan bulunan bu “icazet” sisteminin modern, çağdaş şekli olarak mütalaa etmek mümkündür. Osmanlı ülkesindeki modern eğitim kurumlarında

³⁷ MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı, a.g.e., s.82-84

ise, sınıf geçme sistemi uygulanmakta idi.³⁸ O zamanki adı ile ‘‘Sultanilerde’’ de bu yol uygulanmakta idi. Öğrenciler bir sınıftan, st sınıfa geçebilmek için, buldukları sınıfın bütün derslerinden başarılı olmak durumundaydı. Şüphesiz, bu uygulama Cumhuriyet döneminin ilk yıllarına da aynen yansımıştır.

2. Cumhuriyet Dönemi

a. 1923-1950 Dönemi

(1) 1923 yılında yayınlanan ‘‘Sultani Mektepler Talimatnamesi’’ne göre; her yıl her sınıf için, üçer ay ara ile bir sözlü, iki yazılı sınav yapılmakta, bir dersten sınıf geçebilmek için, o dersten sözlü sınavda en az üç, yazılı ve sözlü sınav notları ortalamasının ise en az beş olması gerekmektedir. Öğrenci, bir dersten de başarısız olsa, sınıfı tekrarlar, bir sınıfta iki yıl st üste kalan ğrenci okuldan çıkarılırdı.

(2) 1926 yılında yayımlanan ‘‘Lise ve Orta Mekteplerle Muallim Mektepleri İmtihan Talimatnamesi’’nde, sınıf geçme sisteminde yapılan değişikliğe göre; ğrenci başarısız olduğu derslerden sene sonunda, ‘‘yoklama imtihanı’’na tabi tutulur. Bu imtihanların sonunda, başarısız ders sayısını en az ikiye indiren ğrenci bütünlemeye kalır, bütünlemede sınıf geçebilmek için bu derslerin ikisinden de başarılı olması gerekirdi. Ancak müzik ve beden eğitimi derslerinden sınıfta kalınmazdı.

(3) 1937 yılında, ‘‘Ortaokul, Lise ve ğretmen Okulları Yoklama Talimatnamesi’’ adını alan, söz konusu yönetmelikte, yapılan deėiŐiklerle; öğrencinin yılsonu notunun, öğretmenler kurulunda ‘‘lehte’’ veya ‘‘aleyhte’’ deėiŐtirilebilmesi; ders kesiminde dört dersten başarısız olan öğrencinin sınıfta kalması; bütünlemeye kalınabilecek ders sayısının e çıkartılması gibi hususlara yer verilmiştir. Bütünleme sınavları sonunda, ğrenci bir dersten bile zayıfı olsa, sınıfta kalır.

b. 1951-1991 Dönemi

(1) 1950 yılından itibaren bütünleme imtihanları sonunda bir dersten borçlu geçme hakkı getirilmiştir. 1963 yılında bütünlemeye kalınan ders sayısı 4 iken,

³⁸ Turhan Oğuzkan Fuat Turgut, Süleyman etin zoğlu, ‘‘Ortaöğretimin İkinici Kademesinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni zerinde Bir Simülasyon Denemesi’’, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1974, s. 19

1968’de 3’e indirilmiştir. Ayrıca 1963-1964 öğretim yılında borçlu geçme unsuru sistemden kaldırılmış, bunun yerine not ortalaması unsuru getirilmiştir.

(2) 1974 yılında kabul edilen bir yönetmelikle bütünleme imtihanları kaldırılmış, yerine tamamlama kursları ve imtihanları konmuştur. Öğrenciler sene sonunda başarısız olduğu derslerden tamamlama kurslarına alınmış ve bu kurslar sonunda ayrıca imtihanlara tabi tutulmuşlardır. Bu imtihanlar sonucu da başarısız olan öğrenciler, Eylül ayında yeniden bütünleme imtihanlarına alınmışlardır.

(3) 1965 yılında “bütünleme imtihanları sonunda başarısız olduğu dersi bire düşürenlerin not ortalaması ortaokullarda 5.50 ve liselerde 6.00 olanlar o dersi başarmış sayılırlar” hükmüne; 1973 yılında “ortaokullarda 3, liselerde 4 dersten iki kanaat notu ortalaması 4 ve bütün notlarının ortalaması 6 olanlar sınıf geçer.” gibi hükümlere yer verilmiştir.³⁹

(4) 1976’dan bu yana, bütünlemeye kalmada ders sayısı sınırı, 1981’de de tamamlama kurs ve imtihanları kaldırmıştır.

(5) DGKS uygulamasına geçilmeden önce uygulama şöyle idi:

Ders kesiminde öğrenci, kaç dersten olursa olsun, başarısız bulunduğu derslerden bütünlemeye kalır. Bütünlemede her dersten en az beş alması gerekir. Ancak, bütünleme sonunda, başaramadığı dersleri bulunan öğrencilerden yılsonu not ortalaması 5.00 olanların durumları, sınıf öğretmenler kurulunda görüşülür. Öğretmenler kurulu bazı şartlarla öğrencinin ve daha fazla olan öğrenciler sınıf tekrarlar veya okula devam etmeyerek Haziran ayında bekleme imtihanlarına girerler. Başaranlar, üst sınıfa devam ederler. Başaramayanlar ise, dört hak daha kullanırlar. Yine de başaramayanlar, örgün eğitim sisteminin dışına çıkarılırlar.

(6) Sınıf geçme sistemindeki eleyici bu uygulamalardaki katı eğitim anlayışından, daha demokratik bir eğitim ortamı içerisinde öğrencilerimizi çağdaş gelişmelere uygun, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda çeşitli programlara yönlendirmek ve onların üretken nitelikli birer vatandaş olarak yetiştirilmelerini sağlamak amacıyla, Bakanlıkça, ölçme ve değerlendirme sistemi, öğretim programları, ders kitaplarının geliştirilip iyileştirilmesi ve diğer eğitim araçları

³⁹ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı**, a.g.e., s. 3 - 6

konularında eğitim sistemimizin alt sistemlerini düzenleme ve geliştirmeyi hedefleyen çok yönlü ve kapsamlı çalışmalar başlatılmıştır.⁴⁰

3. Cumhuriyetten Günümüze Eğitim Politikaları

1981 yılında, X. Milli Eğitim Şurasının açış konuşmasında o zamanın Milli Eğitim Bakanı Hasan Sağlam; “Eğitim sistemimizin, değişik dönemlerde çeşitli batı devlet veya sistemlerinin tam etki ve kontrolü altında kaldığı, ülkemize yararlı olmaktan uzaklaştığı ve karmaşık bir eğitim düzeni olduğu bir gerçektir. Bu durum, bir eğitim sisteminin değerini ortadan kaldırmış milli hedef ve ilkelerden yoksun, dağınık ve okulda içine kapanık bir eğitim düzeni ortaya çıkmıştır” diyerek eğitim sisteminin genel yapısını ortaya koymuştur.⁴¹

1980 sonrası, adeta Cumhuriyetin ilk yıllarındaki heyecana benzer bir biçimde, eğitim öğretim seferberliği ilan edilerek, okul ve derslik yaptırma kampanyaları başlatılmıştır, öğretmenlerin toplumsal statülerini yükseltmek amacıyla 24 Kasım günü “Öğretmenler Günü” ilan edilerek çeşitli etkinlikler düzenlenmiştir.

Kültür ve eğitim politikaları açısından konuya bakıldığında; Cumhuriyetin kuruluşundan Atatürk’ün ölümüne kadar geçen dönem, milliyetçiliğin ağır bastığı bir batılılaşma-çağdaşlaşma dönemidir. 1939-1946 yılları arası milliyetçiliğin yerini hümanizmin aldığı, batıcılığın ön plana çıktığı dönemdir. Bu dönem ayrıca kültür ve eğitim politikalarında, Cumhuriyet döneminde iki dönem arasında anlayış ve uygulama açısından önemli farkların olduğu bir dönemdir.

1950-1960 arası dönem, milliyetçiliğin ön planda görünmesine rağmen, batıcılığın etkisinin hiçbir zaman hafiflemediği bir kargaşa dönemidir. 1960-1980 arası kültür ve eğitim politikalarında daha serbest bir anlayışın hakim olduğu, bunun yanında eğitim sisteminin 1739 sayılı yasa ile somutlaştırıldığı ve eğitim yolu ile hedeflenen insan profilinin çizildiği dönemdir. 1980 sonrası ise önceki dönemlerin muhasebesinin yapıldığı, Atatürkçülükten sapmaların tespit edilerek, kültür ve eğitim politikalarının yeniden düzenlenmeye çalışıldığı bir dönemdir.

⁴⁰ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e., s. 55-56

⁴¹ A.Rıza ABAY, “Eğitim-Toplum İlişkisi ve Türkiye Uygulamaları”, makale, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Mart-Nisan 2004, sayı: 149, s. 129-146

Diğer taraftan, 1923'ten günümüze okullaşmanın büyüklüğüne rağmen, diğer bazı dünya ülkeleri ile kıyaslandığında, okulöncesi eğitim, ilköğretim, ortaöğretim ve yüksek öğretimde dünya standartlarının çok altında kaldığı da bir gerçektir.

4. Cumhuriyetten Günümüze Eğitimdeki Gelişmeler

Cumhuriyetin kurulduğu 1923-2006 yılları arasında 83 yıllık süre içerisinde, okul, öğretmen ve öğrenci sayılarında çok büyük artışlar olmuştur. Okul/kurum bazında en büyük artış 257 kat ile okulöncesi eğitim kurumlarında, öğretmen/öğretim üyesi sayısında 275 kat ile yükseköğretimde, 254 kat ile mesleki ve teknik öğretimde, öğrenci sayısında ise 1725 kat ile genel ortaöğretimde, 748 kat ile de yükseköğretimde olmuştur.⁴²

Tablo : 1 Cumhuriyetten Günümüze Eğitimdeki Sayısal Gelişmeler

CUMHURİYETTEN GÜNÜMÜZE OKUL, ÖĞRETMEN VE ÖĞRENCİ SAYILARINDAKİ ARTIŞ									
EĞİTİM KADEMESİ	OKUL/SINIF/KURUM			ÖĞRETMEN SAYISI			ÖĞRENCİ SAYISI		
	1923 1924	2006 2007	ARTIŞ (Kat)	1923 1924	2006 2007	ARTIŞ (Kat)	1923 1924	2006 2007	ARTIŞ (Kat)
OKUL ÖNCESİ EĞİTİMİ	80	20.675	257	136	24.775	181	5.880	640.849	108
Okul Öncesi Resmi	-	18.720		-	19.339		-	580.336	
Okul Öncesi Özel	-	1.955		-	5.436		-	60.513	
İLKÖĞRETİM	4.966	34.656	6	11.034	402.829	35	347.846	10.846.930	29
İlköğretim Resmi		33.899			381.354			10.633.859	
İlköğretim Özel		757			21.475			213.071	
İLKOKUL	4.894			10.238			341.941		
GENEL ORTAOKUL	72			796			5.905		
ORTAÖĞRETİM TOPLAMI	87	7.934	90	1.096	187.665	170	7.788	3.386.717	434
GENEL ORTAÖĞRETİM	23	3.690	159	513	103.389	201	1.241	2.142.218	1.725
Genel Lise Resmi		2.994			90.716			2.056.671	
Genel Lise Özel		696			12.673			85.547	
MESLEKİ VE TEKNİK LİSELER	64	4.244	200	583	84.276	254	6.547	1.244.499	461
Mesleki Teknik Lise Resmi		4.223			84.032			1.243.588	
Mesleki Teknik Lise Özel		21			244			911	
YAYGIN EĞİTİM *		9.630			69.530			3.886.638	
Yaygın Eğitim Resmi		1.883			10.190			2.141.389	
Yaygın Eğitim Özel		8.743			69.180			2.367.175	
FAKÜLTE VE YÜK. OKUL *	9	1.306	144	307	84.785	275	2.914	2.181.217	748
GENEL TOPLAM	5.142	74.201	498	12.573	769.584	661	364.428	20.942.351	1.319

* 2005-2006 Öğretim yılı bilgilerini kapsar

Kaynak : MEB "Milli Eğitim İstatistikleri" Örgün Eğitim 2006-2007 <http://sgb.meb.gov.tr>

⁴² MEB "Milli Eğitim İstatistikleri" Örgün Eğitim 2006-2007 http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_organ_egitim_2006_2007.pdf, İSSN 1300-0993 İSBN 978-975-2884-3 TÜİK'in katkılarıyla MEB tarafından resmi istatistik programı kapsamında hazırlanmıştır. Ankara 2007, s. 3,4,5,6,42

Ancak; bu sevindirici gelişmelere rağmen, Tablo 2’de de belirtildiği gibi, okulöncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimde, çağ nüfusuna göre okullaşma oranlarının gelişmiş ülkelerin çok gerisinde kaldığı görülmektedir.⁴³

Tablo : 2 Çağ Nüfusuna Göre Okullaşma Oranları (2006-2007)

2006-2007 ÖĞRETİM YILI İTİBARIYLA ÇAĞ NÜFUSUNA GÖRE OKULLAŞMA ORANLARI			
OKUL TÜRÜ	TOPLAM (%)	ERKEK (%)	KADIN (%)
OKULÖNCESİ	19,98	—	—
İLKÖĞRETİM	95,59	98,83	92,24
ORTAÖĞRETİM	85,18	95,07	74,88
YÜKSEK ÖĞRETİM*	30,48	34,79	25,97

Kaynak : MEB “Milli Eğitim İstatistikleri” Örgün Eğitim 2006-2007 <http://sgb.meb.gov.tr>

F. DGK S’ NİN TARİHİ SÜRECİ VE 1974 -1980 YILLARI ARASINDAKİ DENEME UYGULAMASI

1. DGKS Düşünce ve Kararlarının Tarihi Süreci

a. Türk Milli Eğitim sisteminde Ders Geçme ve Kredi Sistemi konusundaki görüşler ve çalışmalar 1950’li yıllara kadar uzanır. Çok partili sistemle birlikte eğitim sisteminde de yeni arayışlar ve yeni çalışmalar başlatılmıştır.

b. İlk girişim çok amaçlı okullar denemesidir. Talim ve Terbiye Kurulu Kararıyla 1953-1954 öğretim yılında uygulamaya konmuş ve 4 okulda başlatılmıştır. Ancak, bu uygulama başarılı olamamış ve kısa bir süre sonra sona ermiştir.

c. Yine ülkemizde ilk olarak 1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şurası’nda Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders Geçme ve Kredi Sistemi önerilmiştir.

d. 1962 yılında toplanan VII. Milli Eğitim Şurası’nda da Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders Geçme ve Kredi Sisteminin uygulanması konusu ele alınmış ve bu yolda tavsiye kararı alınmıştır. Ancak, bu tavsiye de sonuç vermemiştir.⁴⁴

⁴³ MEB “Milli Eğitim İstatistikleri” Örgün Eğitim 2006-2007, a.g.e., s. 3

⁴⁴ Sevil Büyükalın, “Ders Geçme ve Kredi Sistemine Yönelik Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank. Üniv. Sos. Bilimler Enst. Eğit. Progr. ve Öğretimi A.B.D. Ankara 1996, s. 1-6

e. 1970 yılında toplanan VIII. Milli Eğitim Şurası'nda, Ortaöğretim kurumlarında, çeşitli programların Ders Geçme ve Kredi Sistemine göre tamamlanması ilke olarak kabul edilmiştir. Bu ilkenin uygulanması için hazırlanacak planın IX. Milli Eğitim Şurası'nda incelenerek karara bağlanması kararlaştırılmıştır.⁴⁵ VIII. Milli Eğitim Şurası'nda Alınan Kararlar Şöyledir:

(1) Lise 1'inci sınıfların yöneltme sınıfı olması,

(2) Yöneltme sınıfından sonra öğrencilerin istekleri de dikkate alınarak, yeteneklerine ve derslerdeki başarılarına göre,

i. Yüksek öğretime hazırlanan programlar

ii. Hem mesleğe, hem de yüksek öğretime hazırlayan programlar.

iii. Hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlara yöneltilmeleri,

(3) Çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçiş imkanlarının sağlanması,

(4) Seçmeli derslere yer veren programların öngörülmesi

(5) Sınıf Geçme Sistemi yerine DGKS'nin benimsenmesi ⁴⁶

f. VIII. Milli Eğitim Şura'sında alınan bu kararlar doğrultusunda, Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu'nun desteği ile "Ortaöğretimin İkinci Devresinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Üzerinde Bir Simülasyon Denemesi" adlı bir araştırma yapılmıştır. Bu araştırma, ortaöğretim kurumlarında Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders Geçme ve Kredi Sisteminin uygulanabileceğini ortaya koymakta, ancak, uygulamanın bu maksatla seçilecek birkaç okulda birinci sınıftan itibaren denemesi önerilmektedir. Bu öneri, Talim ve Terbiye Kurulu'nca da benimsenmiş ve Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders Geçme ve Kredi Sisteminin denemesi konusunda Şura'nın incelemesine sunulan esaslar, bu araştırmadan yararlanılarak hazırlanmıştır.

g. 1974 yılında toplanan IX. Milli Eğitim Şura'sı yapılan bu çalışmalarla ilgili esasları görüşmüş ve sonuçta, Ortaöğretimde Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders

⁴⁵ Şakir Sayın, "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Sınıf Geçme Düzeninin Karşılaştırmak Olarak Değerlendirmesi (Ankara İli Örneği)"

Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Açık. Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Eğit. Yönt. Ve Plan. A.B.D. Ankara, Şubat 1998, s. 13-15

⁴⁶ Sevil Büyükalın, a.g.e., s. 1-6

Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına deneme niteliğinde bir proje halinde uygulanmaya başlanıp, dört yılda yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır.

h. VIII. ve IX. Milli Eğitim Şuraları kararlarına dayanılarak denenen “Ders Geçme ve Kredi Sistemi” modeli uygulaması 6 yıl süreyle denenmiş, denemeye katılan okulların programlarında bazı değişiklikler yapılması öngörülerek, rehberlik ve yöneltme, bir takım esaslara bağlanmış, başarının değerlendirilmesinde Sınıf Geçme Düzeninden farklı olarak Ders Geçme ve Kredi Düzeni yaklaşımına ilişkin ilkeler getirilmiştir.

Sonuçta, okullar arası geçişlerde gerekli koordinasyon sağlanmaması, projenin Bakanlık bünyesinde gerekli desteği bulamaması, denemenin yapıldığı okullarda personelin çok sık değişmesi, okul içinde öğrenci, öğretmen ve yöneticilerin gerekli uyumu gösterememeleri ve daha birçok idari problemler nedeniyle Ders Geçme ve Kredi Düzeninin ülke çapında uygulamasına geçilmemiş ve denemeye 1980 yılında son verilmiştir.⁴⁷

i. 1981 yılında toplanan X. Milli Eğitim Şurası'nın gündemine konu tekrar gelmiştir. Şura'da “Ortaöğretimdeki çok amaçlı lise ile mesleki-teknik ortaöğretim programlarında minimum genel başarı temeline dayanan sınıf geçme yerine, yeni eğitim düzeni içinde öğrencileri ilgi ve yetenekleri ile insan gücü ihtiyaçlarına göre yöneltmede bir öğrenci akış modeli olarak, ders geçme ve kredi düzeni ile sömestr sisteminin uygulanmasında yarar görülmüştür” kararı alınmıştır.

Kararda ayrıca, Ders Geçme ve Kredi Düzeninin uygulanabilmesi için, aşağıdaki hususların yerine getirilmesi kararlaştırılmıştır.

(1) Okul süresi yıl ve yarıyıllara (sömestrlere) bölünmeli, “sınıf geçme” kavramlarına bağlı kalınmalıdır.

(2) Okul programları ders geçme modelinin uygulanışını kolaylaştıracak bir yaklaşımla şu şekilde düzenlenmelidir:

i. Dersler yarıyıllar içinde mümkün olduğu oranda yoğun olarak verilmelidir.

ii. Ön şartlı ders sayısı azaltılmalıdır.

⁴⁷ MEB, “Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları I”, Ölçme Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Rapor I, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1990, s. 19-20

iii. Bir yarıyla düşen ders sayısı azaltılmalıdır.

iv. Seçimlik derslerin sayısı artırılmalıdır.

v. Öğrencinin haftalık ders yükü azaltılmalı, çalışma saati bırakılmalıdır.

(3) Sınıf Geçme Düzeninin Değerlendirme esasları yerine, Ders Geçme ve Kredi Düzeninin gerektirdiği değerlendirme esasları getirilmelidir.

(4) Okul yöneticileri ve öğretmenler ders geçme ve kredi düzeninin getireceği yeni görevlerde yetiştirilmelidir.

(5) Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulamaları izlenmeli, sonuçlara göre modelde gerekli düzeltmeler yapılmalıdır⁴⁸

j. Denemek üzere 1974-1980 yılları arasında uygulanan Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulamaları ve sonuçları ile 1991-1992 öğretim yılında ülke genelinde uygulamaya başlanan ve 1995-1996 öğretim yılından itibaren de kademeli olarak uygulamadan kaldırılan Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulaması ve sonuçları hakkında ileride daha geniş bilgi verilecektir.

2. 1974 Yılında Deneme Mahiyetinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulamasının Başlatılması

IX. Milli Eğitim Şurasında, 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu esas alınarak; yüksek öğrenime hazırlayıcı programları, hem mesleğe hem de yüksek öğrenime hazırlayıcı programları, hayata ve iş alanlarına hazırlayan programları kapsayan ve öğrencilerin istek ve yeteneklerine göre bu programlara yönelerek yetişme imkanı bulacakları ilk iki programı bitiren öğrencilerin yetiştikleri alanlara göre üniversitelere girmek için aday olma hakkı kazanacakları, ders geçme ve kredi düzeni uygulamasına geçilmesi kararlaştırılmıştı.

Bu karara dayanılarak, Milli Eğitim Bakanlığının 25.09.1974 gün ve Ortaöğretim Müdürlüğü 23758 sayılı makam onayı ile 1974-1975 öğretim yılından itibaren, Bakanlıkça seçilen; Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi, İstanbul Atatürk Deneme Kız Lisesi ve Malatya Turan Emeksiz Lisesinin 9. sınıflarında deneme

⁴⁸ Şakir Sayın, a.g.e. s. 13-15

niteliğinde uygulanmak, daha sonraki yıllarda da tüm okullara yaygınlaştırılmak üzere Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulaması başlatılmıştır.⁴⁹

Yine aynı öğretim yılında DGKS deneme uygulaması kapsamına; Ankara Hasanoğlan Atatürk Öğretmen Lisesi, Mersin Öğretmen Lisesi, Ankara Atatürk Kız Meslek Lisesi, İstanbul Üsküdar Mithatpaşa Kız Meslek Lisesi, Tokat İmam - Hatip Lisesi, Bursa İmam - hatip Lisesi, Adana Motor Meslek Lisesi, Ankara Motor Meslek Lisesi, İzmir Motor Meslek ve Teknik Lisesi, Bursa Endüstri Meslek ve Teknik Lisesi, Bolu Ticaret Lisesi, Niğde Ticaret Lisesi, Sivas Ticaret Lisesi alınarak deneme uygulaması yapılan okul sayısı 16'ya çıkarılmıştır.⁵⁰

Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye kurulunun 10.04.1975 tarih ve 242 sayılı kararı ile kabul edilen ve 28 Nisan 1975 tarih ve 1837 sayılı Tebliğler Dergisi'nde yayınlanarak yürürlüğe giren "Ders Geçme ve Kredi Düzenini Uygulayan Ortaöğretim Kurumları İçin Yönetmelik Taslağı" bu uygulamanın yürütülmesine esas teşkil etmiştir.⁵¹ Bu yönetmelik taslağının getirdiği belli başlı özellikler:⁵²

a. Öğrencilere Uygulanacak Programlar

Yüksek öğrenime hazırlayan programlar, hem mesleğe, hem de yüksek öğrenime hazırlayan programlar, hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar.

b. Okutulacak Derslerin Gruplandırılması ve Özellikleri

(1) Bütün programlar için ortak dersler; her programda her öğrenci için zorunlu olan derslerdir.

(2) Yüksek öğrenime hazırlayan özel dersler; öğrenciyi ileride gireceği yüksek öğrenim dalına yönelten ve ona bu yönde gelişme ve derinleşme imkanı veren, yalnız ilgili programlardaki öğrenciler için alınması gereken derslerdir.

(3) Seçmeli veya meslekî dersler; belli bir programa girmiş olan öğrencinin ortak ve özel dersler dışında seçtiği derslerdir.

⁴⁹ MEB'in "25.09.1974 tarih ve Orta Öğretim Genel Müdürlüğü 23758 Sayılı Onayı" Ankara 1974, s. 1-3

⁵⁰ MEB, "Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, 19 Eylül 1977 Tarihli Raporu"

⁵¹ MEB'inca Yayınlanan "DGKD Uygulayan Ortaöğretim Kurumları için Yönetmelik Taslağı" Tebliğler Dergisi, Cilt:38, sayı: 1837, Ankara 28 Nisan 1975, s. 181-190

⁵² MEB, DGKD Yönetmelik Taslağı, a.g.e. s. 181-190

c. Not Verme Düzeni

Bu sistemde, 5'lik not düzeni uygulanacağı, başarının 4 ayrı notla, başarısızlığın ise 1 notla değerlendirileceği hükmü getirilmiştir.

5'lik Not Sistemi ve Başarıyı Değerlendirme Şekli

NOTUN ÖLÇEK DEĞERİ KARŞILIĞI	DEĞER HÜKMÜ	SIFAT KARŞILIĞI
5	Başarılı	Pekiyi
4	Başarılı	İyi
3	Başarılı	Orta
2	Başarılı	Geçebilir
1	Başarısız	Geçmez

d. IX. Yıl Sonunda Yönelme Tavsiyesi

Sınıf öğretmenler Kurulu'na öğrencilerin 9. sınıftan sonra ayrılacağı programı seçme konusunda veliye tavsiyede bulunma yetkisi verilmiştir.

e. Başarı Gösteremeyen Öğrencilerin Durumu

Başarısız olunan ders ortak derslerden ise, bir sonraki yıl tekrar edilmesi zorunludur, izlediği programa ait özel bir ders ise, bu dersi ya tekrar eder veya program değiştirir, seçmeli ders ise, ya tekrar eder veya yerine başka ders seçer.

f. Rehberlik ve Eğitsel çalışmalar

Öğrencileri yönlendirici esaslar çerçevesinde yeniden düzenlenmiştir.

g. Sınıf Geçme

Öğretim yılı sonunda bir dersten her iki dönemde de en az “geçebilir” alan öğrenci o dersi doğrudan geçmiş sayılır. Bir dersten 1. dönem notu kaç olursa olsun, 2. dönemde notu “geçmez” olan öğrenci bütünlemeye kalır.

h. Bütünleme Kursları ve Sınavları

Bütünleme kursları esası getirilmiştir. Bütünleme sınavlarında “geçebilir” veya daha yüksek not alan bir öğrenci dersten geçmiş sayılır

1. Mezuniyet

Öğrencinin mezun olabilmesi için en az 84 kredi alması gerekmektedir. Bir öğretim yılı 2 dönemden oluşur, başarı 2. dönem sonuna göre belirlenir.

3. Denenmek ve Geliştirilmek Üzere Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulamasına Geçilmesi

25.09.1974 tarih ve 23758 sayılı Bakanlık onayında;

a. Uygulamanın, 1797 sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 9. Millî Eğitim Şûrası kararlarında belirtilen genel esaslar ile 1805 Sayılı Tebliğler Dergisinde yayımlanan 09.09.1974 gün ve 11- 108 Sayılı Genelge esaslarına göre yapılacağı,

b. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde, 5'li not düzeninin, sınavlar, ağırlıklı not ve benzeri konularda tespit edilen kuralların uygulanacağı,

c. Ortak dersleri başarmak kaydıyla en az 84 kredilik bir öğrenimi başarıyla tamamlayan öğrencilere lise diploması düzenleneceği,

d. 9. sınıf sonunda yüksek öğretime hazırlayan bir programa geçmek isteyen öğrencilerin yetenek, ilgi ve isteklerinin yanı sıra;

(1) 9. sınıftaki yıllık başarı ortalamalarının en az 2.00,

(2) Edebiyat ve fen programlarına girebilmeleri için 9. sınıfta bu programlarla ilgili derslerden grup başarı ortalamalarının bu dersten geçer not almaları şartıyla en az 3.00, olmasının gerekeceği,

e. 9. sınıfta ders yılı sonunda bu şartları gerçekleştiremeyen öğrencilerin bütünleme kurslarında istedikleri dersleri tekrar edebilecekleri, bütünleme imtihanları sonunda da istenilen şartları gerçekleştirememeleri halinde, ya yaygın eğitim kurumlarına geçecekleri, ya da yüksek öğretime yönelmeyen programları takip edebilecekleri,

f. Bütünleme imtihanları sonunda bir dersten geçmez notu bulunan öğrencilerin;

(1) Bu ders, ortak mecburi derslerden veya izledikleri programlara ait derslerden biri ise o dersi bir sonraki yıl tekrar edecekleri,

(2) Bu ders, okudukları seçmeli bir ders ise; öğrencilerin bu dersi tekrar edebilecekleri gibi, seviyelerine uygun başka bir seçmeli dersi alabilecekleri,

(3) Öğrencilerin program değiştirmek istemeleri halinde ise “geçmez” not aldıkları ders hakkında yeni takip edeceği programların özelliğine göre ilgililerin de görüşü alınarak okul müdürlerince karar verileceği,

(4) Öğrencilerin bir dersi bir defadan fazla tekrar edemeyecekleri, tekrar ederek başarısız oldukları ders,

i. Ortak mecburi bir derse; bu dersten başarısız olan öğrencilerin yaygın eğitim kurumlarına yöneltilecekleri veya ertesi yıllarda sınırsız olarak dışarıdan bütünleme imtihanlarına girebilecekleri,

ii. Özel olan dersi ise; öğrencilerin program değiştirmeleri gerekeceği,

g. Tekrar edilen ders ileriki yıllarda okutulan bir dersin ön şartı ise; ileriki yıldaki dersin alınamayacağı, (Matematik 1, Matematik 2 gibi).

h. Öğrenci gruplarının 40’ı aşmayacağı,

i. Söz konusu okullarca bir yönetmelik taslağı hazırlanarak uygulamaya başlanacağı ve taslağın bir örneğinin bakanlığa gönderileceği,

j. Uygulama birliğinin sağlanması amacıyla 1974-1975 öğretim yılı Kasım, Şubat ve Mayıs aylarında ilgili okullar arasında toplantılar yapılacağı, belirtilmektedir.⁵³

4. Yaşanan Problemler ve Yapılan Uygulamalar

a. Uygulamayla birlikte ortaya çıkan başlıca problemler şunlar olmuştur;

(1) 1974–1975 öğretim yılında Ankara Bahçelievler Lisesinde 288 öğrenciden 172’si yüksek öğretime hazırlayan programlara geçiş için yeterli not ortalamasını tutturmuş, 68 öğrenci ise başarılı oldukları halde gerekli not ortalamasını tutturamadıkları için yüksek öğretime geçememişlerdir.

⁵³ MEB’in “25.09.1974 tarih ve Orta Öğretim Genel Müdürlüğü 23758 Sayılı Onayı” s. 1-3

Öğrenci velilerince, diğer okullarda böyle bir uygulamanın bulunmadığı gerekçe gösterilerek DGKS deneme uygulamasına itirazda bulunulmuş ve başarısız öğrencilerin de yüksek öğretime hazırlayan programları takip etmelerine izin verilmesi istenmiştir.

Bakanlıkça da bu öğrencilerin yüksek öğretime hazırlayan programlara geçmelerine müsaade edilmiş, bunun dışında başarısız duruma düşen 24 öğrenci hakkında ise Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda işlem yapılması yolunda talimat verilmiştir.

(2) 1975-1976 öğretim yılı sonunda Fen ve Edebiyat dersleri grup başarı ortalaması 3.00 tutmayan ancak bütün derslerden başarılı olan öğrencilerin yüksek öğretime hazırlayan programları takip etmelerine Bakanlıkça izin verilmiştir.

Ayrıca, bu öğretim yılı sonunda başarısızlığı bulunan öğrenciler hakkında da yine Sınıf Geçme Sınav Yönetmeliğinin 50/b maddesi gereğince işlem yapılmıştır.

Böylece gerekli şartlar hazırlanmadan başlanan uygulama daha ilköğretim yılı sonunda mahiyetini kaybetmeye başlamıştır.

b. Ankara Bahçelievler Deneme Lisesi Müdürlüğüne 1976-1977 öğretim yılı sonunda düzenlenen raporda;

- (1) Yönetmeliğin taslak olması sebebiyle hukuki bazı mahzurlar doğurduğu,
- (2) Ölçme değerlendirme konularında öğretmenlerin yetiştirilmeleri,
- (3) Notların rakam yerine harflerle ifade edilmesi,
- (4) Fen kolunda özel derslerin haftalık ders sayılarının artırılması,
- (5) Beden Eğitimi dersinin haftalık ders saati sayısının ikiden bire indirilmesi,
- (6) Yüksek öğretime hazırlayıcı programlara geçişteki şartların hafifletilmesi, ortaokulu iyi ve pekiyi dereceyle bitiren öğrencilerin bu okullara alınması,
- (7) Başarılı oldukları halde, yüksek öğretime geçiş şartlarını taşımayan öğrencilerin bu uygulamanın dışındaki okullara nakillerinin kolaylaştırılması,
- (8) Yöneltilme sınıfının 9 ncü yıldan 8. nci yıla indirilmesi, onuncu ve on birinci sınıf derlerinin bir kısmının 9 ncü sınıfa alınması,

(9) Devamsızlık konusunun bir müeyyideye bağlanması,

(10) Yöneltilme, rehberlik servisinin okullardaki rolleri ile sınıf öğretmenlerinin görevleri konularına geniş bir şekilde yer verilmesi,

(11) Okulların laboratuvar, araç ve gereç yönünden takviye edilmesi,

(12) Öğretmen kadrosunun azaltılmaması belirtilmiştir.⁵⁴

c. İsteyen öğrencilerin uygulama dışındaki okullara nakillerine izin verilmesi,

1977 yılında taslak yönetmelikte bir değişiklik yapılarak yüksek öğretime götüren programlar için gerekli ön şartları taşımayan öğrencilerden isteyenlerin uygulama dışındaki okullara nakledilebilecekleri hükmü getirilmiştir.

Görüldüğü gibi gerekli şartlar hazırlanarak uygulamanın yaygınlaştırılması yerine tavizlere devam edilmiştir.⁵⁵

Durum böyle olunca; yeni sistem arayışlarına geçmeden önce bu tavizkar tutumların gözden geçirilerek devamlı, kararlı bir milli eğitim politikası takip edilmesi ve acele edilmeden, düşünülen uygulanan alt yapısının önceden hazırlanması gerekmektedir.

5. Uygulamadan Vazgeçilme Nedenleri

a. 1974-1975 öğretim yılı sonunda, başarılı oldukları halde gerekli not ortalamasını tutturamayan öğrencilere Bakanlıkça yüksek öğretime hazırlayan programlara geçmelerine izin verildiği,

b. Başarısız olan öğrenciler hakkında ise Sınıf Geçme ve İmtihan Yönetmeliği hükümleri doğrultusunda işlem yapılması talimatı verildiği,

c. 1975-1976 öğretim yılı sonunda bütün derslerden başarılı oldukları halde Fen ve Edebiyat başarı ortalaması 3.00 tutmayan öğrencilerin de Yüksek Öğretime hazırlayan programları takip etmelerine bakanlıkça izin verildiği,

⁵⁴ MEB, “1974 -1980 Yılları Arasında Denenmek Üzere Uygulanan DGKD Uygulamaları ve Uygulamadan Kaldırılması Hakkında Rapor”, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü Ankara 18.09.1980, s. 1-7.

⁵⁵ MEB, 1974-1980 Arası DGKS Hakkında Rapor, a.g.e., s. 4

d. Yine aynı öğretim yılı sonunda başarısız olan öğrenciler hakkında Sınıf Geçme ve Sınav yönetmeliğinin 50/b maddesi hükmü doğrultusunda işlem yapıldığı,

e. Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı 13.09.1977 gün ve 12065 sayılı yazısı ekinde ilgili okullara gönderdiği Bakanlık Mucibinde;

(1) Ders Geçme ve Kredi Düzeni denemesinin ilmi metodlarla takip edilip değerlendirilmesi için bakanlıkça bir proje oluşturulduğu,

(2) Bu okulların, öğretmen, rehberlik uzmanı, memur, araç ve gereç ihtiyaçlarının zamanında ve tam olarak karşılanmasına çalışıldığı,

f. 1977 yılında Taslak Yönetmelikte bir değişiklik yapılarak, yüksek öğrenime götüren programlar için gerekli ön şartları taşımayan öğrencilerden isteyenlerin uygulama dışındaki okullara nakledilebilecekleri hükmünün getirildiği,

g. 1978 yılında çıkartılan bir tel emri ile 1977-1978 Öğretim Yılına mahsus olmak üzere, “Ders Geçme ve Kredi Düzeni”nin uygulandığı okulların son sınıfında başarısız olan ve yıllık genel ortalaması 2.50 ve daha yukarı olan öğrencilerin durumlarının sınıf öğretmenler kurulunda görüşülmesinin uygun görüldüğü,

h. Yüksek Öğretime hazırlayan programlardan herhangi birine giriş için gerekli şartları taşımayan öğrencilerin 1977-1978 öğretim yılında da Yüksek Öğrenime hazırlayan programlara alınmalarının uygun görüldüğü,

i. Ayrıca, herhangi bir yıla ait tekrar ettiği derslerin yalnız birinden başarısızlığı devam eden öğrencilerin bir üst yılın derslerine devam ettirilmeleri, başarısız oldukları dersten ertesi yıllarda tamamlama ve bütünleme imtihanlarına alınmaları,

j. 1978 yılında 10. sınıftan, çeşitli derslerden sorumlu olarak 11. sınıfa devam eden öğrencilerin 10. sınıftaki dersleri takip etmeden yıl sonunda bu derslerin imtihanlarına girmelerine müsaade edilmeye başlandığı,

k. Bu okullardaki başarısız öğrencilerin durumlarının Sınıf Öğretmenler Kurulunda görüşülmesine 1978-1979 öğretim yılında da devam edildiği,

l. Ders Geçme ve Kredi Düzeni uygulaması yapılan liselerde üniversiteye giren öğrenci sayısının yüksek olmasının bu okullarda uygulanan programların özelliklerinden ileri gelmediği, bunda tecrübeli öğretmen kadrosu ile teknik imkanların yeterli olmasının daha etkili rol oynadığı,

m. Bu okulların gösterilen aşırı isteğin yukarıda belirtilen imkanlara sahip olmalarının yanı sıra uygulanan 5'li not verme düzeninin 4 ölçek değerinin başarılı, 1 ölçek değerinin ise başarısız sayılmasının bu okulları çekici duruma getirdiği,

n. Öğretmenlerin, başarılı olan öğrenci sayısının arttığını, ancak yeteri kadar yetişemediklerini ileri sürdükleri,

o. Okul binalarının ders uygulamalarında yeterli olmadığı,

p. Seçmeli derslerin yanında hayata ve işe hazırlayan derslerin verilemediği,

gerekçe gösterilerek, 17.7.1980 gün ve 96 sayılı Talim ve Terbiye Kurulu Kararı ile "Ders Geçme ve Kredi Düzeni Uygulayan Orta Öğretim Kurumları İçin Yönetmelik Taslağı" 1980-1981 Öğretim Yılından itibaren kademeli olarak yürürlükten kaldırılmıştır.⁵⁶

G. 1991-1996 YILLARI ARASINDA UYGULANAN DGKS'NE GEÇİŞ ÇALIŞMALARI

1. Sınıf Geçme Sistemindeki Şikâyetler

1923 yılından Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına geçildiği 1991 yılına kadar geçen 68 yıllık süre içerisinde, milli eğitim sistemimizin temelini oluşturan Sınıf Geçme Sisteminin, öğrencilerimizi; genellikle, ezberciliğe, başarıyı değil, başarısızlığı ölçmeye, elemeye, itmeye ve sistemin dışına atmaya, eleştirilmemeye dayalı bir sistem olduğunun yoğun şikâyetlerden anlaşılması üzerine, sistemi geliştirme çalışmaları başlamıştır. Bu amaçla; 8 Şubat 1990 tarihinde Talim ve Terbiye Kurulu koordinesinde 27 bilim adamı, uzman ve bürokrattan oluşan bir "Ölçme ve Değerlendirme Özel İhtisas Komisyonu" kurulmuştur.

Bu komisyon 4 ay süren yoğun bir çalışma sonucunda hazırladığı bir raporla uygulanacak sistemle ilgili şu ilkeleri belirlemiş ve teklif etmiştir.

- Başarısızlığın değil, başarının değerlendirilmesi,
- Öğrenci merkezli bir eğitim anlayışının hakim kılınması,

⁵⁶ MEB, 1974 -1980 Yılları Arasında Denenmek Üzere Uygulanan DGKD Uygulamaları ve Uygulamadan Kaldırılması Hakkında Rapor, a.g.e., s. 4-7

- Milli Eğitim Temel Kanunundaki “Yönelme”ye işlerlik kazandırılması,
- Okullarda rehberlik anlayışının etkin bir şekilde uygulanması,
- Seçmeli derslerin artırılması ve çeşitlendirilmesi,
- Ders çeşidinin olabildiği kadar azaltılması,
- Nüfusu küçük yerlerden başlayarak çok programlı liselerin yaygınlaştırılması,
- “Ders Geçme ve Kredi Sistemi”nin getirilmesi,
- Bütün orta dereceli okullarımızda, sınıfta kalmayı ve sınıf tekrarını azaltmak, sınıflardaki öğrenci mevcutlarını, dünya standartlarına uygun hale getirmek düşüncesinden hareketle, Bakanlıkça 2 uygulama modeli geliştirilmiştir.
- Bu modellerden birincisi, “3 dersten sorumlu olarak sınıf geçme”, ikincisi ise “Ağırlıklı not ortalaması” ile sınıf geçme modelidir.
- Sınıf geçme modeline ilişkin olarak geliştirilen bu iki model konusunda eğitim kamuoyunun görüşlerini tespit etmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır.

Örnekleme metodu ile seçilen 10 ilde, 568 okul yöneticisi, 2114 öğretmen, 10680 öğrenci, 3228 öğrenci velisi olmak üzere, toplam 16590 kişinin görüşü alınmıştır. Bu araştırmadan elde edilen sonuca göre, ankete katılanların %50.3’ü Ağırlıklı not ortalaması ile Sınıf Geçme, %25.1’i Üç dersten sorumlu geçme modellerini, %15.2’si mevcut durumun devamını, %9.2’si de değişik modelleri benimsediklerini belirtmişlerdir. Belirlenen bu görüş doğrultusunda, Bakanlıkça yeniden Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme esasına dayanan 3 model geliştirilmiştir.⁵⁷

2. Sistem Arayış Çalışmalarının Değerlendirilmesi

a. Anket Sonuçlarının Değerlendirilmesi

- Yapılan seri toplantılarda; Ankara il ve ilçelerindeki 53 lise ve dengi okulun yönetici ve öğretmenlerinin %90’ının üçüncü modeli benimsedikleri tespit edilmiştir.

⁵⁷ MEB, **Ders Geçme Kredi Sistemi Tanıtım Dokümanı**, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası, Ankara 1991, s. 6 – 8

- Ağırlıklı not ortalamasına dayanan bu 3 model, hazırlanan bir anketle; örnekleme metodu ile seçilen 30 ilin lise ve dengi okullarında bulunan 1530 yönetici, 3070 öğretmen ve 4689 öğrenciye gönderilmiş ve konu hakkında görüşleri alınmıştır.

- Bu araştırmanın sonuçlarına göre; toplam 9289 kişiden oluşan hedef kitlenin %56,6'sının, bu hedef kitle içindeki, 4600 öğretmen ve yöneticinin %70,2'sinin üçüncü modeli benimsediği anlaşılmıştır.⁵⁸

b. Çalışmalar Sonunda Hazırlanan Müfettiş Raporlarının Özeti

Bakanlık Müfettişlerince, Türkiye genelinde Sınıf Geçme Sisteminde iki model adlı raporla ilgili olarak 73 ilde yapılan çalışmalar sonucunda, 4 ilin (Ağrı, Artvin, Tekirdağ, Tokat) kesin sonuç vermediği, diğer 69 ilin ise Sınıf geçme sistemindeki iki modelden “Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme Sistemi” ni benimsediği anlaşılmıştır.⁵⁹

c. Komisyon Çalışmaları Özeti

Ülkemizde, büyük çoğunluğu ortaöğretimde olmak üzere her yıl 1.300.000 dolayında öğrencinin sınıfta kalması, bu durumun öğrenci ve anne-babalara büyük maddi ve manevi yükler yüklemesi, ayrıca, kalanların sınıfları kalabalıklaştırarak o sınıfa yeni gelen başarılı öğrencilerin öğrenmelerini de olumsuz yönde etkilemeleri vb. sorunlara köklü bir çözüm bulunması ve eğitim sistemimizin arzu edilir bir yapıya kavuşturulması amacıyla bir tanesi “Ölçme Değerlendirme Komisyonu” olmak üzere (13) ayrı komisyon kurulmuştur.

Ölçme Değerlendirme Komisyonu; çalışmalarını önce, Yönlendirme, öğrenci akışını düzenleme, öğrenci başarısını, program ve öğretimi değerlendirme, alt komisyonları halinde sürdürmüş, bu çalışmalar 4-9 Haziran 1990 tarihinde Antalya’da yapılan toplantıda değerlendirilerek bir rapor haline getirilmiştir. Bu rapor, bir taraftan Bakanlık Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülmüş, diğer taraftan da Yüksek Öğretim Kurulu üyeleri ve bilim adamlarına gönderilerek incelenmesi sağlanmış, daha sonra, Temmuz ve Ağustos 1990 aylarında

⁵⁸ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e.**, s.10-11

⁵⁹ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e.**, s.161

Bolu’da yapılan iki ayrı toplantıda değerlendirilmiştir. Bu toplantılara Bakanlık yetkilileri, komisyon temsilcileri, bilim adamları ve uzmanlar katılmıştır. Bu toplantılardaki ortaya çıkan görüşler doğrultusunda konu ilgililerin ve kamuoyunun görüş ve eleştirisine sunulmuştur⁶⁰

d. Karar

Okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler, veliler, üniversitelerin eğitim birimleri bölümlerinde çalışan bilim adamları, Bakanlıkta görevli bürokratlar ile alan uzmanları ve basının katkılarıyla, iki yıla yakın bir süre zarfında yürütülen inceleme ve değerlendirme çalışmaları ve yapılan anketler sonucunda , “Sınıf Geçme ve Sınav Sisteminde” bütünleme sınavları kaldırılmış, “Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme Modeli”nin benimsenmesine ve bu modelin 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir.⁶¹

3. Ölçme ve Değerlendirme Çalışmaları

Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nda ölçme-değerlendirme sistemi üzerinde çalışmalar yapılmıştır. 11-12 Haziran 1987 tarihlerinde Gebze’de, haftalık ders saatleri sayısının azaltılması, öğretim yılı süresinin 156 iş gününden 170-180 iş günü arasında değişen bir seviyeye yükseltilmesi, haftalık ders yükünün azaltılması kararlaştırılmış ve uygulamaya konulmuştur.

Bu kararlar çerçevesinde program geliştirme çalışmaları yanında, ölçme ve değerlendirme çalışmalarının da hızlandırılması kararlaştırılmıştır. 1990 yılında üniversitelerin eğitim bilimleri alanlarına mensup bilim adamları ile Bakanlık uzmanlarından oluşan “Ölçme Değerlendirme Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur.

Komisyonca hazırlanan raporda özetle;

- A. Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmesi,
- B. Öğrencilerin potansiyel imkanları, gelişim sorunları göz önünde bulundurularak, onlara eleştireci, üretici ve araştırmacı bir nitelik kazandırılması,
- C. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda seçmeli ders sayısının artırılması,

⁶⁰ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı**, a.g.e., s.142-145

⁶¹ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı**, a.g.e., s.11

D. Her derse ait programdaki konuların kapsamının pedagojik yönden değerlendirilip, makul bir seviyeye indirilmesi ve şartları taşıyan okullarda ders geçme ve kredi sistemine geçilmesi tavsiye edilmiştir.

Bakanlıkça, komisyonun raporu doğrultusunda, toplumun çeşitli kesimlerinden gelen istekleri de dikkate alarak Talim ve Terbiye Kurulu'nca hazırlanan "Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği"nin şartları taşıyan ve istekli olan okullarda 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir.⁶²

H. DGKS'NİN UYGULANMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR

1. Uygulamanın Başlatılma Çalışmaları

Ders Geçme Kredi Sistemi uygulamasının başlatılması ile ilgili olarak, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca aşağıda belirtilen çalışmalar yapılmıştır:

a. Öğrenci merkezli eğitim anlayışını hakim kılmak, başarısızlığı değerlendirmek, yönlendirme ilkesine işlerlik kazandırarak, öğrenci kişilik hizmetlerine yönelik rehberlik anlayışını uygulamaya dönüştürmek amacıyla "Milli Eğitim Bakanlığı'na Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği" hazırlanmıştır.

Hazırlanan yönetmelik Talim ve Terbiye Kurulunun 29.08.1991 tarih ve 130 Sayılı Kararı ile kabul edilmiş ve 2.9.1991 tarih ve 20979 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

b. Yönetmelikte yer alan esasları açıklamak amacıyla hazırlanan genelge 10.9.1991 tarihinde Valiliklere gönderilmiştir.

c. Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğinin uygulanması ile ilgili olarak okul yöneticileri, danışman öğretmen, öğrenci ve velileri bilgilendirmek ve yol göstermek amacıyla oluşturulan komisyonlarca; yönetim birimlerine, danışman öğretmenlere, öğrenci ve velilere yönelik el kitapları hazırlanmış ve okullara dağıtımı yapılmak üzere milli eğitim müdürlüklerine gönderilmiştir.

⁶² MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e., s. 56

d. Ortaöğretim kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğine göre ortak ve seçmeli derslerin program muhtevaları okul türlerine göre yeniden düzenlenerek “Program Kılavuzu” hazırlanmış, okullara dağıtımı yapılmak üzere Milli Eğitim Müdürlüklerine gönderilmiştir. Bu kılavuzlar, 1991-1992 öğretim yılı 2. Döneminde yeniden düzenlenip, ilaveler yapılarak okullara tekrar gönderilmiştir.

e. Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasında karşılaşılan problemlere çözüm getirmek, bilgi verici ve yönlendirici faaliyette bulunmak amacıyla okullardan, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden gelecek sorulara telefonla cevap vermek üzere ayrı bir komisyon oluşturulmuştur.

2. Sistemin Uygulanmasına İlişkin Şartlar

a. Okul yönetimi, öğretmenler kurulu, okul-aile birliği, koruma derneği toplanarak konuyu görüşür.

b. DGKS ile ilgili yönetmelik ve programlar dikkatlice incelenir.

c. Sınıf Geçme Sistemi ile DGKS arasındaki farkın anlaşılması sağlanır.

d. Okulun derslik, laboratuvar, işlik, atölye v.b.’nin sayısı ve kullanabilme durumları belirlenir.

e. Her dersliğin günde 8-10 ders saati kullanılabileceği dikkate alınır.

f. Dersliklerin kullanım süresine göre, kaydolacak öğrenci sayısı belirlenir

g. Ortak ve seçmeli derslerin öğretimi için, gerekli alan öğretmenlerinin bulunup bulunmadığı tespit edilir.

h Yukarıda belirtilen hususlar göz önünde bulundurularak;

(1) Okul-Aile birliği ile koruma derneğinin görüşleri alınır.

(2) Konu öğretmenler kurulunda görüşülerek karara bağlanır.

(3) Bu karara göre okul yönetimince gerekli işlem yapılır.⁶³

⁶³ MEB, **DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e.,** s. 226

3. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Amacı

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 6. maddesi; fertlerin eğitimleri süresince ilgi, istidat ve kabiliyetleri ölçüsünde ve doğrultusunda çeşitli programlara yöneltilerek yetiştirilmelerini hükme bağlamıştır.

DGKS'nin amacı da öğrencilerin kendi ilgi, istek ve yeteneklerine göre yönlendirilmelerine, geliştirilmelerine, belirli alanlarda yetiştirilmelerine ve başarısızlıklarının değil, başarılarının değerlendirilmesine imkan sağlamaktır. Böylece sistem, “öğrenci merkezli” bir eğitim ve öğretim anlayışını hakim kılarak okulda demokratik bir ortam hazırlanmasını gerçekleştirmeyi hedeflemektedir.

Bu sistemde; Öğrencinin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir eğitim görmesi esas alınmıştır.

- a. Öğrencinin ihtiyacına cevap verecek şekilde seçmeli ders sayı ve türü a
- b. Sınıf öğretmenler kurulları ve bütünleme sınavları kaldırılmıştır.
- c. Sistem, şartları uygun ve istekli olan orta öğretim kurumlarının 1. sınıflarından kademeli olarak başlamak suretiyle uygulamaya konulmuştur.
- d. Bu sistem, Ortaöğretim kurumlarında eğitim ve öğretim; ölçme ve değerlendirme, devam-devamsızlık bakımından bağımsız ve birer bütün olan dönemlerden oluşmuştur. Sistemle, öğretim yılı yerine “Dönem”, sınıf geçme yerine “Ders Geçme” esası getirilmiştir.
- e. Ortaöğretime kayıt olan öğrenciler; ilk dönemde ortak derslerden Türk Dili ve edebiyatı I, tarih I, matematik I, fen bilimleri I, yabancı dil I derslerini almak zorundadırlar. Mesleki ve teknik ortaöğretim kurumları ile özel yönetmeliği olan okullarda, öğrenciler bu derslerle birlikte, programlarındaki ortak dersleri de ilk dönemde alacaklardır. Felsefe 1-2 programları ise 4. dönemden itibaren alınacaktır.
- f. Genel liselerde seçmeli dersler 54 çeşittir. Okul müdürlükleri yeter sayıda öğrencinin ve uygun ortamın bulunması halinde arıcılık, halıcılık, çiçekçilik, oymacılık, fotoğrafçılık gibi çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine göre seçmeli dersleri de programlarına alabileceklerdir.⁶⁴

⁶⁴ Hikmet ZELYURT, “Liselerde DGKS'nin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Konusunda

4. Sistemin Ana İlkeleri

- a. Bütünleme sınavları yoktur.
- b. Okullar Eylül ayının ilk Pazartesi günü açılır. Haziran ayının ikinci haftası sonunda öğrenime son verilir.
- c. Yıl içinde, birer haftayı geçmemek üzere dinlenme ve bahar tatili verilir.
- d. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında, programlarda belirtilen özel ve genel amaçlar, açıklamalar ve konular ile ders dışı eğitici çalışmalar esas alınır.
- e. Lise birinci sınıftan ikinci sınıfa geçene Sınıf Öğretmenler Kurulunca, kol seçimi için tavsiye kararı alınır ve idarece öğrenci velisine yazılı olarak bildirilir.
- f. Ölçme ve değerlendirme çalışmalarında, okul ve yurt çapında birlik ve beraberlik ön planda tutulur.
- g. Öğrenci başarısının tespitinde derslerin özelliklerine göre yazılı, sözlü ve uygulamalı sınavlarla ders dışı eğitici çalışmalar, ödev ve projelere dayandırılır.
- h. Öğrencilerin, ders, ödev, atölye, uygulama ve laboratuvar çalışmaları ile sınavlara katılmaları zorunludur.
- i. Öğrenci başarısının ölçülmesi amacıyla hazırlanan ölçme araçlarında, sadece bilgi düzeyinde değil, kavrama, uygulama, analiz, sentez ve değerlendirme düzeylerindeki davranışlarında ölçülmesine ağırlık verilir.
- j. Değerlendirmede 10'luk not sistemi uygulanır
- k. Öğrenci başarısının ölçülmesinde kullanılan ölçme ve değerlendirme araçlarının geçerli, güvenilir ve kullanışlı olması esastır.
- l. Öğrencinin eğitim ve öğretimle ilgili ders dışı ve ders içi faaliyetlerinden her birinin uygun ölçme araçları ile değerlendirilmesi esastır.⁶⁵

Danışman Öğretmenlerin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi," Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D. Malatya Ocak -1994, s. 11-13

⁶⁵ MEB, **DGKS Tanıtım Dökümanı, a.g.e.,** s. 197

5. Ders Geçme ve Kredi Sisteminde Yeni Tanımlar

a. Danışman Öğretmen

Okul idaresince sorumluluğu kendisine verilen öğrencileri ilgi, istek ve becerileri doğrultusunda derslere ve alanlara yönlendiren, alınacak derslerin ve kredilerin uygun dönemlere dağılımını sağlamak amacıyla öğrenci ve veliyle yakın bir işbirliği yapan, öğrencinin okul idaresi, öğretmen ve çevre ile ilişkilerini sağlıklı bir şekilde düzenleyen ve yürüten öğretmendir.

b. Ortak Dersler

Bir öğrencinin okulu bitirinceye kadar almakla yükümlü olduğu, öğrencilere asgari bir ortak kültür vermek, toplum sorunlarını tanıtmak, çözüm yolları aramak ve yurdun ekonomik, sosyal ve kültürel kalkınmasına katkıda bulunmak bilincini ve gücünü kazandırmak amacına yönelik derslerdir.

Tablo : 3 DGKS'nde Ortak Dersler

Dersin Adı	Dönemi	Haftalık Kredi/Saat Sayısı	Kredi Toplamı
Türk Dili ve Edebiyatı	1	4	14
	2	4	
	3	3	
	4	3	
Din Kültürü ve Ahlak Bil.	1	2	6
	2	2	
	3	2	
Felsefe	1	2	4
	2	2	
Tarih	1	4	8
	2	4	
T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük	1	2	4
	2	2	
Coğrafya	1	2	4
	2	2	
Matematik	1	5	10
	2	5	
Fen Bilimleri	1	5	10
	2	5	
Yabancı Dil	1	4	8
	2	4	
Beden Eğitimi	1	2	4
	2	2	
Milli Güvenlik Bilgisi	1	2	2
TOPLAM			74

d. Seçmeli Dersler

Ortak dersler dışında belirlenen, öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri ölçüsünde ve doğrultusunda yönelecekleri çeşitli programlarda ilerlemelerini ve kişisel yeteneklerini geliştirmelerini sağlayıcı derslerdir.

e. Alanlar

Öğrencilerin, üniversiteye girişte veya lise sonrası bir mesleğe girebilmede kendilerine kolaylık sağlaması açısından, onların ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda seçebilecekleri ortak derslerin dışında seçebilecekleri ortak derslerin dışında seçmeli derslerin gruplandırılması ile oluşturulan aynı zamanda liseyi bitirdiklerinde diplomalarına yazılacak olan bölümlerin adıdır.

Bu alanlar, fen bilimleri alanı, sosyal bilimler alanı, türkçe matematik alanı, sanat alanı, spor alanı, yabancı dil alanı, genel kültür alanı olmak üzere (7) tanedir.

Öğrenciler almaları zorunlu olan ortak derslerin dışında her alana göre ayrı ayrı tasnif edilen seçmeli derslerden, hangi alana ait seçmeli derslerin 1/3'ini almışlarsa, o alanın diplomasını alırlar. Şayet 1'den fazla alanın seçmeli derslerinin 1/3'ini almışlarsa diplomasına da birden fazla alanın adı yazılır. (Genelge 1977/78)

f. Dönem

En az 90 iş gününü kapsayan eğitim-öğretim süresidir. Diğer bir ifadeyle, bir öğretim yılının en az bir yarısıdır. Bir öğretim yılı (2) dönemden meydana gelir.

a. Kredi

Bir dersin haftalık ders saati sayısı demektir

g. Başarı Kredisi

Bir dönemdeki, "Takdirname" için verilen ve notu (A) olarak takdir edilen (2) krediyi, "Teşekkür" için verilen ve notu (B) olarak takdir edilen (1) krediyi ifade eder. Başarı kredisi her dönem için ayrı ayrı değerlendirilir. Öğrenci hangi dönemde bu krediyi almışsa, o dönemin kredisine aldığı başarı kredileri de ilave edilir.

h. Davranış Kredisi

Hiç disiplin cezası alınmayan, derslerin hiç birinden devamsızlıktan başarısız duruma düşülme, sosyal ve kültürel faaliyetlere iştirak edilen her ders yılı sonunda öğrenciye verilen ve notu (C) olarak takdir edilen (1) krediyi ifade eder.⁶⁶

i. Ders Geçme ve Kredi Sisteminde Not Verme Düzeni,

Bütün sınavlar ile ödev ve projeler 100 tam puan üzerinden değerlendirilir. Bu değerlendirme sonuçları, öğretmen not defteri ile not çizelgelerine puan olarak yazılır. Bir dersin dönem sonu notu ise, o dersten alınan puanların aritmetik ortalamasına göre takdir edilerek nota çevrilir ve harf ile ifadelendirilir. Harflerin dereceleri, not değerleri ve puanları aşağıdaki gibidir.

Tablo : 4 DGKS'nde Not Düzeni

Derecesi	Harfli Değerler	Harflerin Not Değeri	Puan
Pekiyi	A	5	85 - 100
İyi	B	4	70 - 84
Orta	C	3	55 - 69
Geçer	D	2	45 - 54
Geçmez	E	1	0 - 44

Not: Aritmetik ortalama alınırken yarım ve yarımdan büyük kesirler tama yükseltilir.

j. Ders Geçme ve Kredi Sisteminde Devam-Devamsızlık Durumu

Dönemin süresi, derslerin başladığı günden kesildiği güne kadar, okulun açık olduğu günler sayılarak hesaplanır. Tatil günleri ile her ne sebeple olursa olsun okulun açık olmadığı günler göz önünde bulundurulamaz.

Öğrencinin derse devamı zorunludur. Devamsızlık sebepleri bir rehberlik konusudur. Bir dönem içinde, herhangi bir derse, o dersin haftalık ders saati sayısının toplam üç katından fazla özürsüz olarak devam etmeyen öğrenci, dersteki başarısı ne olursa olsun o dersten başarısız sayılır.

⁶⁶ MEB, Ders Geçme Kredi Sistemi Koordinasyon Kurulu “Ortaöğretim Kurumlarında DGKS Uygulaması İle İlgili Mevzuat,” Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2821, Mevzuat Dizisi: 290, İstanbul Milli Eğitim Basımevi Ankara, 1994, s. 9-10

k. Okulu Bitirme Süresi

Öğretim programlarında tespit edilen en az toplam krediyi; altı dönemlik okullarda (genel liselerde) en erken 5. dönem sonuna, en çok 10. dönem sonuna kadar tamamlayan öğrenci mezun olur. Sekiz dönemlik okullarda en erken 7. dönem sonunda en çok 12. dönem sonunda istenen krediyi tamamladığı takdirde mezun olur.

Hazırlık sınıfları olan okullarda, bu sınıflar yukarıdaki dönem sayılarına dahil değildir. Azami dönem sonunda öğretim programında tespit edilen en az krediyi alamayanların öğrencilikle ilişkisi kesilir.

Tablo : 5 Lise Türlerine Göre Mezuniyet İçin Gerekli Kredi Miktarları

(MEB. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 17/01/1994 Tarih ve 1994/8 Nolu Genelgesi)

OKUL TÜRLERİ	YILLARA GÖRE MEZUNİYET KREDİSİ MİKTARLARI		
	1991-1992	1992-1993	1993-1994
Anadolu Kız Teknik Lis.	259	268	
Kız Teknik Lisesi	227	236	
Anadolu Kız Mes. Lis.	202	211	
Kız Meslek Lisesi	186	203	
Anadolu Ticaret Lisesi	149	194	216
Anadolu Dış Ticaret Meslek Lisesi	149	194	216
Anadolu Otelcilik ve Turizm Meslek Lis.	170	201	216
Anadolu Sekreterlik Meslek Lisesi	191	202	216
Anadolu Aşçılık Meslek Lisesi	174	201	216
Anadolu Mahalli İdareler Meslek Lisesi	198	201	216
Anadolu Basın Yayın Reklam Meslek Lis		166	216
Ticaret Meslek Lisesi	198	201	204
Akşam Ticaret Mes. Lis.	143	142	204
Genel Lise	132	144	
Fen Lisesi	198	198	
Anadolu Lisesi	156	156	
Anadolu Güzel Sanatlar Lisesi	198	198	
Akşam Lisesi	132	144	
Ağırlıklı Y. Dil Prog. Uygulayan Liseler		156	
Anadolu Teknik Lisesi	232	240	
Anadolu Meslek Lisesi	198	210	
Teknik Lise		240	
Endüstri Meslek Lisesi	198	210	
Anadolu Öğretmen Lisesi	172	172	
Öğretmen Liseleri	148	148	
İmam-Hatip Lisesi	192	208	
Anadolu İmam-Hatip Lis.	224	224	

I. Ders Yılı Süresi

Dönemlerdeki derslerin başlama ve kesilme tarihleri, öğrenci kayıt kabulleri ile yarıyıl ve yaz tatillerinin başlama ve bitiş günleri, her yıl düzenlenen çalışma takviminde belirlenir. Ders yılı iki döneme ayrılır. 1. Dönem ile 2. Dönem arasında yarıyıl tatili verilir. Yarıyıl tatili Ocak ayının ikinci yarısı ile Şubat ayının ilk yarısı içinde iki hafta süre ile, ikinci dönemden sonra verilen yaz tatili ise Temmuz ve Ağustos aylarında yapılır.

Ders Geçme ve Kredi Sisteminde lise öğrenimi, eğitim öğretim, ölçme-değerlendirme, devam-devamsızlık yönlerinden her biri bağımsız bir bütün olan altı dönemden oluşmuştur. Yani daha önce bir bütün olarak 3 yıl olan lise eğitimi, yerini ders geçme ve kredi sisteminin uygulanmasıyla birlikte bir yıl iki dönemden, 3 yıl 6 dönemden oluşan kredili sisteme bırakmıştır. Bu zaman içerisinde öğrenci almakla zorunlu olduğu krediyi tamamlayabildiği takdirde okulundan mezun olmaktadır.⁶⁷

I. SİSTEMİN UYGULANMASINDA KARŞILAŞILAN GÜÇLÜKLER VE ALINAN ÖNLEMLER

1. Fiziki Şartlar Yönünden Karşılaşılan Güçlükler

a. Öğretmen yetersizliği, sınıfların kalabalık oluşu, öğrenci ve velinin sistem hakkında yeterince bilgilendirilmeyişi, sistemin gereği gibi uygulanmasının en büyük engelidir.⁶⁸

b. Okullardaki fiziki kapasitenin yetersiz oluşu öğrencilerin istedikleri dersi seçmelerine engel teşkil etmektedir. Sınıf mevcutlarının kalabalık oluşları nedeniyle grup kavramı gerçek bir biçimde oluşturulamamıştır.

c. Aynı okul bünyesinin hem ortaokul sınıflarının hem eski klasik sistemi devam ettiren lise sınıflarının, hem de DGKS'ne dahil sınıfların bulunması DGKS'nin özünün bozulmasına, amaçlanan biçimde uygulanamamasına neden olmuştur. Özünde birbirinden farklılıkları olan üç değişik sistemin uygulamalarını yapmak zorunda olan idareci ve öğretmenler, adaptasyon gücünü çökmüşlerdir.

⁶⁷ Hikmet Zelyurt, a.g.e. s. 15-18

⁶⁸ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s. 57

2. Müfredat Programları ve Ders Kitapları Yönünden Karşılaşılan Güçlükler

a. Bazı derslerin müfredat programlarının, bazı derslerin de ders kitaplarının olmaması öğretmenler açısından sıkıntıya, öğrenciler açısından ise başarısızlığa sebep olmaktadır.

b. Müfredatların çok yüklü oluşu, konuların özümletilmeden geçirilmesine neden olmaktadır. Ayrıca zorunlu ve seçmeli derslerden müfredat programları hazırlanmamış olanlar vardır. Bu durum öğretmen ve öğrencide belirsizlik yaratmıştır.

c. Yeni sistemle, öğrencilerin eski sistemdeki yükünün hafifletildiği ve öğrencilerin ilgileri ve istekleri doğrultusunda öğrenim görecekları söylenmiş olsa da, zorunlu derslere bakıldığında eski sistemdeki derslerin tümünün, kısa bir süre içinde öğrenciye verildiği gerçeği ortaya çıkmaktadır.

d. Müfredatlar çok ağırdır. Eski sistemde bir öğretim yılında okutulan bir ders şimdi bir dönemde verilmektedir. Bu da dersin yüzeysel bir biçimde işlenmesine neden olmaktadır.

e. Haftalık ders programlarını hazırlamada güçlüklerle karşılaşmaktadır.

(1) Kredi alamayan öğrencilerin ders tekrarı imkânlarının, fiziki yapı yetersizliğinden dolayı sınırlı olması,

(2) Haftada okutulan kredi sayısının sınırlı oluşu nedeniyle ders geçme imkânının da sınırlı oluşu,

(3) Hali hazırda uygulanan üniversiteye giriş sınavları için branşlaşan öğrenciye zorunlu derslerin çokluğu nedeniyle istedikleri alanda ilerleyebilmeleri için seçecekleri derslerin sınırlı oluşu,

f. Meslek Liselerinde;

(1) Makine bilgisi, malzeme bilgisi, teknoloji gibi bazı meslek dersleri meslek bilgisi adı altında toplanarak ve ders saatleri de azaltılarak uygulandığından, öğrenciler verilen bilgileri tam olarak anlayamamaktadırlar.

(2) Üçüncü dönemde, alt dönemlerden başarısız dersleri olan işletmeye gidecek öğrencilerin, haftanın üç gününde işletmeye gideceklerinden geriye kalan iki günde alabilecekleri 33 veya 40 saatlik kredi verilememektedir.

(3) Atelye ve meslek derslerinin ders saati sayıları oldukça düşürülmüştür. Meslek liselerine bir meslek öğrenmek için gelen öğrencinin yeterli bilgileri yetersiz ders saatlerinde alamayacağı, ayrıca temel derslerden olan atelye dersini iki dönemde de başaramazsa yerine başka bir ders seçeceği ve bu durum karşısında öğrencinin mesleğinin ne olacağı ve mezun olurken mezuniyet belgesine hangi meslek dalının yazılacağına tereddütler bulunmaktadır.

(4) Uygulamalı atelye ders saatleri ders programı için yetersiz kalmaktadır.

3. Öğrenci, Öğretmen ve Diğer Yönlerden Karşılaşılan Güçlükler

a. Öğrencilerin devamsızlıklarının her ders için ayrı tutulması, onların bütün derslerden yaptıkları devamsızlıkları bir arada ve aynı anda görülmesine engel teşkil etmekte, bu durum okulda disiplinsizliği doğurmaktadır

b. Öğrenciler, veli ilgisizliği ve danışman öğretmenlik bürolarının kurulmayışı yüzünden isabetli ders seçimi yapamamaktadırlar.

c. Genellikle ekonomik zorlukların yarattığı kişisel sorunları ile birlikte dağınık ve yüklü ders programlarının ağırlığını omuzlamaya çalışan öğretmenlere, bu sistemde uzmanlık gerektiren oldukça önemli danışmanlık görevinin de yüklenmesi karşısında, öğretmenler görevlerini layıkıyla yerine getirememektedirler.

Bu sistemde çalışan öğrenci ile çalışmayan ayırt edilememekte, değerlendirmede çalışmaya prim vermektedir. Öğrenci başarısının değerlendirilmesinde 70 alan öğrenci ile 84 alan öğrencinin arada 14 puanlık fark olmasına rağmen aynı tutulması haksızlığa sebep olmaktadır. Yine aynı şekilde not sisteminde büyük bir adaletsizlik görülmektedir. Mesela, bir öğrenci bir dersten üç sınavda (0) alsa, (0=1, 0=1, 0=1), bir sınavda ise 55 alsa (55=3) bu durumdaki öğrenci sonuçta (1+1+1+3=6) (6:4=1,5) (1,5=2) olarak sınıf geçmektedir. Halbuki bu öğrencinin 4 sınavda aldığı notlar toplamı (0+0+0+55=55)'tir. Ve bu durumda

sonuçta sınıf geçmektedir. Halbuki, 4 sınavdan 44 alan ($44=1$, $44=1$, $44=1$, $44=1$) ($1+1+1+1=4$) ($4:4=1$) olarak sınıfta kalmaktadır. Bu öğrencinin notunun toplamı ($44+44+44+44=176$) eder. Yani 176 alan sınıfta kalmakta, 55 alan ise geçmektedir. Bu durum ise adaletsizliğe sebep olmaktadır.

d. Sistem özde, öğrenciyi bilgi ve yetenekleri doğrultusunda yüksek öğrenime hazırlamayı amaçlamaktadır. Ancak, ilköğretimde iyi yetişmiş öğrencilerin bir kısmı, fen liselerine, bir kısmı Anadolu liselerine ve özel liselere, bir kısmı da meslek liselerine gitmektedir. Geride hemen hemen başarısız öğrenciler kalmaktadır. Bu öğrencilerin de genel liselere gitmesi başarıyı ön planda tutan bu sistemin bu okullarda uygulanmasını güçleştirmektedir.

e. İki dönemlik zorunlu dersi olan derse karşı ilgisiz bir öğrenci, sınıfta kalma olmayacağı düşüncesi ile ilgisizliğini açıkça göstermekte, hatta derse devam etmemektedir. Diğer başarısız öğrencilerle birlikte bu öğrencilerin oluşturdukları sınıflarda ders işlemek, öğretmenler için de olumsuz bir durum ortaya koymaktadır.

Mesela; Matematik-I’i istemeyerek almak zorunda olan bir öğrencinin, Matematik-I’den başarısız olduğu halde, hiçbir temel oluşturmadan ikinci dönemde Matematik-II’yi almak durumunda olduğu düşünülürse, öğretmenlerin bu durumdaki öğrencilerle boşuna bir çaba ile yıpranacakları gerçekleri ortaya çıkmaktadır.

f. Zorunlu derslerden olan Fen Bilgisi dersi; Fizik, Kimya, Biyoloji derslerinden oluşmaktadır. Bu dersler ayrı ayrı öğretmenler tarafından okutulmakta, ancak bir tek not ile değerlendirilmektedir. Bu derslerden ikisi zayıf olsa dahi birinin iyi olması öğrenciyi başarılı gösterebilmektedir. Bu durumda, kendine kolay görünen birine çalışarak iyi not alan bir öğrenci, diğer iki derse hiç ilgi göstermemektedir. Diğer derslerde ise dersin akışını bozarak disiplin olayına neden olmaktadır.⁶⁹

4. DGKS İle İlgili Yapılan Çalışmalar

a. Ders geçme ve kredi sistemi uygulamasına geçildiği ilk yılda (1991-1992 öğretim yılı), ülkemizdeki genel liselerin %87’si, Meslek Liselerinin %93’ü ders

⁶⁹ Eminönü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, “1991-1992 Öğretim Yılı Sonu Ders Geçme ve Kredi Sistemi Değerlendirme Raporu” İstanbul Haziran 1992, s. 1-3

geçme ve kredi uygulamasına başlamıştır. Bu durum, orta öğretim kurumlarımızın ortalama %91 oranında uygulamaya geçtiğini göstermektedir.

b. 1991-1992 Öğretim yılında ders geçme ve kredi yönetmeliği uygulaması ile ilgili olarak I. Dönemde; okul yöneticileri, danışman öğretmenleri, öğrenci ve velilerini bilgilendirmek ve yol göstermek için hazırlanan ve okullara gönderilen kılavuzlar, yeniden ele alınmış ve gerekli düzeltme ve ilaveler yapılarak II. Dönemin başında okullara tekrar gönderilmiştir.

c. Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğine göre, ortak ve seçmeli derslerin program muhtevaları, okul türüne göre yeniden düzenlenerek “Program Kılavuzu I.” ve “Program Kılavuzu II.” hazırlanmış ve okullara dağıtımları yapılmıştır.

d. DGKS ile ilgili olarak Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığınca oluşturulan komisyonca, 1992-1993 öğretim yılı 2. yarısında, üç dönemde sistemin uygulamasında karşılaşılan problemler konusunda; okullardan, İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlüklerinden yansıyan problemlere çözüm getirmek amacıyla çalışmalar yapılmış ve belirlenen konularda bilgi verici ve yönlendirici açıklamalar yapılmıştır.

e. DGKS uygulanan okulların fiziki imkanları, birinci ve ikinci dönemde alınan ortak ve seçmeli dersleri, birinci dönemde bu derslerdeki öğrenci başarısını ve ortalama 24 kredinin altında ve üstünde kredi toplayan öğrenci yüzdesini tespit etmek amacıyla “Bilgi Formu” hazırlanmış ve 76 ilin lise ve dengi okul yöneticilerince cevaplanmak üzere, İl Milli Eğitim Müdürlüklerine gönderilmiştir.

f. Uygulamadaki aksaklıkların bu sisteme ait mevzuattan kaynaklanıp kaynaklanmadığını tespit etmek ve gerektiğinde yönetmelikte yapılması gereken değişikliklerle ilgili teklifler getirmek amacıyla, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı koordinatörlüğünde, eğitim daireleri üst düzey temsilcilerinden oluşan “Bakanlık Danışma Kurulu” oluşturulmuştur.

g. Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Merkeziyle, Üniversiteye giriş sınavlarında Ders Geçme ve Kredi Sistemine uygun yapılması gereken düzenlemeler konusunda gerekli çalışmalar yapılmıştır.⁷⁰

⁷⁰ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e., s. 57

5. DGKS Uygulamaları ile İlgili Yayınlanan Genelgelerden Bazıları

a. **MEB'nın 1991/13 Nolu Genelgesinde özetle;** Mevcut uygulamada tereddüt edilen hususlara açıklık getirilmiştir, yeni bir durum söz konusu değildir.⁷¹

b. **M.E.B. T.T.K. Başkanlığının 1992/29 Nolu Genelgesinde özetle;**

(1) I. Dönemde alınması gerektiği halde Öğretmen yokluğu nedeniyle alınamayan ortak dersler, daha sonraki dönemlerde alınabilecektir.

(2) Ortak derslerden başarısız olan öğrenci, bu dersleri bir sonraki dönemde alabileceği gibi, tekrar alması sonucunda da başarısız ise, bu öğrenci seçmeli derslerle kredisini tamamlayabilecektir. Ayrıca, Ortak dersten başarısız olan öğrenci bu dersle birlikte, bu dersin bir üst programını da alabilecektir..

(3) Sınıf Geçme Sistemine tabi öğrencilerden, Lise 1. sınıfta sınıf tekrarlayan veya beklemeye kalan öğrencilerden, DGKS'ne geçirilen öğrenciler hakkında da bu sisteme yeni başlayan öğrenciler gibi işlem yapılacaktır.

(4) Türk Dili ve Edebiyatı dersinden ikinci tekrarda da başarısız olan öğrenciler için okul rehberlik servislerinin yönlendirmesi ile tedbirler alınacak, gerektiğinde yetiştirme kursları açılacaktır.

(5) Genelgede, Öğrenci nakilleri konusunda okul türlerine göre nasıl hareket edileceği konusuna da açıklık getirilmiştir. Ayrıca, Kayıt, ders geçme ve diploma defterleri, öğrencilerin boş zamanlarının okul idaresince planlanması, ders seçiminde öğrencilere müdahale edilmemesi, derslerin; öğrenci, veli ve danışman öğretmence seçilmesine dair açıklamaları da kapsamaktadır.⁷²

c. **MEB Personel Genel Müdürlüğü'nün 22/12/1992 tarih ve 220569 sayılı ve 1992/61 nolu "Telafi Programı" konulu Genelgede özetle;**

(1) Sınıf geçme sistemi Uygulamasında, öğretmensizlik nedeniyle boş geçen dersler için öğretim yılı 2 dönemde ve yaz aylarında yetiştirme kursları açılır.

⁷¹ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "Tereddüt Edilen Hususlar" konulu 12.01.1994 tarih ve 32883 Sayılı ve 1991/13 no'lu genelgesi.

⁷² MEB, T.T.K. Başkanlığı DGKS Kılavuzu, a.g.e. s. 50-52

(2) DGKS uygulamasında, öğretmenin raporlu, izinli, göreve geç başlama, erken ayrılma v.b. durumlarda yapılamayan dersler için yönetmeliğin 29/e maddesi gereğince telafi programları uygulanabilir.⁷³

d. M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 03/05/1993 tarih ve 1993/28 nolu “Yurtdışından gelen öğrencilerin DGKS Uygulayan okullara kabulleri” konulu Genelgede özetle;

(1) Yurtdışından gelip DGKS uygulayan okullara kabul edilen öğrencilerin yurtdışında okudukları derslerin dönemlere ait kredileri okul Müdürlüklerince hesaplanacaktır. Bu öğrenciler;

i. Kayıt oldukları okul türlerine göre tespit edilen geçmiş dönemlere ait ortalama krediyi almış olacaktırlar.

ii. Yurtdışında okumuş sayıldıkları ortak derslerden muaf tutulacaklardır.

iii. Kayıt oldukları dönemde okutulan ortak derslerden sorumlu olacaktırlar.

(2) Okula kayıt oldukları öğretim yılında geçerli olan mezuniyet kredisinden sorumlu tutulacaklardır. Ülkemizde, bu mezuniyet kredisini tamamladıktan sonra mezun olacaktırlar.

(3) Bu öğrencilerin diploma notları, sadece Türkiye’de okudukları derslerden aldıkları notlara göre tespit edilecektir.⁷⁴

e. MEB Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı 11/08/1993 tarih ve 6581 sayılı “Ders Geçme ve Kredi Uygulaması” konulu 1993/52 nolu Genelgede özetle;

Tekrar alınması sonucunda da başarısız olunan ortak ders/derslerin yerine öğrenci bir veya birden fazla seçmeli ders olarak tamamlayabilir.⁷⁵

f. MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 12/01/1994 tarih ve 610 sayılı ve 1994/4 Nolu “Ders Geçme ve Kredi Uygulaması konulu” Genelgede özetle;

(1) Son dönemde alınabilecek kredi sayısının 6 kredi artırılması,

⁷³ MEB, “22/12/1992 tarih ve 1992/61 Nolu Genelgesi”

⁷⁴ MEB, T.T.K. Başkanlığı DGKS Kılavuzu, a.g.e. s.39-43

⁷⁵ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı “Ders Geçme ve Kredi Sistemi Kılavuzu” Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1993, s. 44-48

(2) Başarılı öğrencilerden;

- i. “Takdir” alana her dönem için (A) olarak takdir edilen (2) başarı kredisi,
- ii. “Teşekkür” alana her dönem için (B) olarak takdir edilen (1) başarı kredisi,
- iii. Hiç disiplin cezası almayan, hiçbir dersten devamsızlık nedeniyle başarısız olmayan, sosyal ve kültürel faaliyetlere iştirak eden öğrenciye her ders yılı sonunda (C) olarak takdir edilen (1) başarı kredisi,

(3) Her ders yılı sonunda olumlu davranışlarından (1) kredi davranış kredisi, verilmesi kabul edilmiş ve ÖSS’ye başvurmak için gerekli olan 72 kredi almış olma sayısı 66’ya düşürülmüştür. Başarı kredisi alındığı ders yılında davranış kredisinden yararlanılamayacaktır.⁷⁶

g. MEB Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 17/01/1994 tarih ve 1994/8 Nolu “Ders Geçme ve Kredi Uygulaması” konulu Genelgede özetle;

(1) Okulda verilmeyen ortak dersler için okullarda, telafi programı uygulanmaması halinde, Milli Eğitim Müdürlüğünce başka okullarda uygulanması sağlanır. ÖSS başvurularında telafi programlarından alınacak krediler de başvuru için gerekli olan kredinin hesaplanmasında dikkate alınır.

(2) Meslek Liselerinde kredisini tamamlayan ancak, stajı bitmeyenlerin diploma tarihi, stajın bittiği tarihtir.

(3) Hazırlık sınıflarında takdir ve teşekkür başarı kredisi değerlendirilmez.

(4) Okul türlerine göre mezuniyet kredileri yeniden düzenlenmiştir.⁷⁷

h. MEB’nin 1994/12 Nolu Genelgesinde özetle;

(1) İllerde İl Milli Eğitim Müdürü/Md.Yrd/Şb. Müd. başkanlığında “DGKS Danışma Kurulu” kurulacak, bu kurul tecrübeli idareci ve öğretmenlerden, Lise, EML, KML, TML, İHL, And. Öğrt. L. ve Özel Lise Müdürlerinden oluşacaktır.

(2) Bu kurul, en az 3 lise bulunan İlçelerde de İlçe Milli Eğitim Müdürü başkanlığında kurulur.

⁷⁶ MEB’nin “12/01/1994 tarih ve 1994/4 Nolu DGKS Uygulaması Konulu Genelgesi”

⁷⁷ MEB’nin 17/01/1994 tarih ve 1994/8 Nolu Genelgesi

(3) Aynı İlde/İlçede bir okuldaki öğrenci, başka okulda da ders seçebilecektir. İlçe toplantısında bu husus karara bağlanacaktır.⁷⁸

i. MEB. Ortaöğretim Genel Müdürlüğü 10/06/1994 tarih ve 537-8759 sayılı 1994/38 Nolu “Basılı Evrak, Okul Birincisi Seçimi ve Öğrenci İntibakları” konulu Genelgede özetle;

DGKS Uygulaması yapan okullardan ayrılıp, okul dışından bitirme sınavlarına başvuranların, sınıf geçme sistemine intibakları yapılırken, sorumlu tutulacakları dersler tespitinde;

(1) Sınava gireceği Lisenin haftalık ders çizelgesi esas alınıp, MEB öğrenci Nakil ve Geçiş Yönergesi 4/d maddesine göre derslerin kredi değerleri belirlenecektir.

(2) Aynı derslerden alınan kredileri, yukarıdaki şekilde tespit edilen kredi değerleri ile karşılaştırılacak, buna göre kredi değeri aynı veya kredi farkı en çok iki olan derslerden başarılı olunmuşsa, bu derslerden muaf tutulacak, kredi farkı üç veya daha fazla olan derslerden sorumlu tutulacaktır.

(3) DGKS’nde alınan seçmeli dersler, sınıf geçme uygulamasında bu derslerin karşılığı olan derslerin yerine geçecektir.⁷⁹

j. MEB Ortaöğretim Genel Müd. 29/11/1994 tarih ve 19139 sayılı ve 1994/78 Nolu “D.G.K.Uygulaması” Konulu Genelgede özetle;

(1) İl ve İlçe Müdürlük Kurullarına işlerlik kazandırılması, DGKS ile ilgili bazı problemlerin bu kurullarca yerinde çözülmesi,

(2) DGKS Danışma kurulları’nın illerde ve en az üç ortaöğretim kurumu bulunan ilçelerde de kurulması, bu kurulların sistemin tanıtılması başta olmak üzere, sisteme işlerlik kazandıracak uygulamaların belirlenmesi, kararlar alınıp uygulanması çalışmalarını yürütmesi sağlanacaktır.

⁷⁸ MEB’nin 1994/12 Nolu Genelgesi

⁷⁹ MEB, DGKS Koordinasyon Kurulu, a.g.e., s. 78-79

⁶⁴ MEB, DGKS Koordinasyon Kurulu, a.g.e., s. 54-57

- (3) Eğitici çalışmalarda, danışman ve rehber öğretmen daha aktif rol alacaktır.
 - (4) Öğrencilerin geçişlerine bazı kolaylıklar getirilmiştir.
 - (5) Öğrencilerin ders seçimi konusunda danışman öğretmen ve velinin görüşlerinin mutlaka alınması sağlanacaktır.
 - (6) Ortak derslerden başarısız olanlara bazı kolaylıklar getirilmiştir.
 - (7) Devam – Devamsızlık durumları yeniden değerlendirilmiştir.
 - (8) Mezuniyet alanları ve kredisinin belirlenmesi, okul 1.sinin seçimine ilişkin usul ve esaslar getirilmiştir.
 - (9) Telafi programları uygulaması önerilmiştir.
 - (10) Yurtdışından gelen öğrencilerin denklik işlemlerine açıklama getirilmiştir.
- Bu genelge ile daha önceki genelgeler (12 Genelge) yürürlükten kaldırılmıştır.⁸⁰

k. MEB Film Radyo Televizyonla Eğitim Başkanlığı 02.12.1994 tarih ve 1919 sayılı ve 1994/79 Nolu “Kredi Tamamlama” Konulu Genelgede özetle;

Derslik veya öğretmen yetersizliği nedeniyle okullarda açılmayan bazı dersler ile bazı öğrencilerin alamadıkları, tekrar almaları gereken derslerin, açılmasını beklemek için dönem kaybetmemeleri açısından açık öğretim lisesinden istedikleri dersleri alabilme imkanı getirilmiştir.

(1) Öğrencinin almak istediği dersler, kendi okulunda veya çevre okullarda açılmaması halinde Açık öğretim Lisesinden ders alınabilecektir.

(2) Öğrencinin; okulundan, Çevre okullardan ve Açık öğretim Lisesinden alacağı derslerin kredi toplamı, bir dönemde alabileceği en fazla krediyi geçemeyecektir.

(3) Açık öğretim Lisesinden bir dönemde en fazla 12 kredi alınabilecektir.

(4) Uygulamaya 1994-1995 öğretim yılı ikinci döneminden itibaren başlanacaktır.⁸¹

⁸¹ MEB, DGKS Koordinasyon Kurulu , **a.g.e.** s. 51-53

6. DGKS Uygulamaları ile ilgili Sonuç ve Değerlendirme

a. Genelde, eğitimle ilgili sorunların büyük ölçüde merkezde birleşen yetki gücüyle buna bağlı çevre (merkeze bağlı birimler) arasındaki ilişkinin yapısından kaynaklandığı bilinmektedir.

b. Türkiye’de merkez, uzun süre, Cumhuriyeti Cumhuriyet yapan temel ilkeleri hayata geçirme misyonu nedeniyle, çevreye temel konularda inisiyatif tanımamıştır. Şüphesiz bu anlaşılabilir (kabul edilebilir) bir durumdur.

c. İşte bu inisiyatif tanımamazlık, eğitim alanı içinde geçerli olmuştur. Merkez kendine bağlı örgün eğitim kurumlarıyla öğretmen merkezli bir eğitim anlayışını hem kendinde (Başkent’te) hem de çevrede uygulamıştır.

d. Bu durumda, çevre (yerel yönetimler başta olmak üzere) eğitim sürecine, kendi imkanlarıyla katılma fırsatı bulamamıştır. Çevrede örgün eğitim kurumları kurulmuş buralarda eğitim ve öğretim yapılmış, ancak, çevre eğitim öğretim etkinliklerinde kendi hizmet alanlarında sahip olduğu imkanları kullanmamıştır.

e. Bakanlık, ölçme ve değerlendirme konusunda, uygulamaya koyduğu DGK Sistemi ile aynı zamanda Milli Eğitim Politikasında eğitim öğretim açısından çok amaçlı programlar, yönetim açısından da merkezi yönetimden yerel yönetime geçişte önemli bir adım atmıştır.

f. Yıllardır uygulana gelen merkeziyetçi anlayışın ve alışkanlıkların, bir müddet daha sistemin uygulanmasında bazı güçlükler yaratacağı kabul edilmekle beraber, kısa bir zaman içerisinde yeni sistemin getirdiği temel felsefenin eğitim kamuoyunca anlaşılacağı, böylece merkezden yapılan bir takım uygulamaların yerel yönetici ve öğretmenlere devredileceği beklentisi içinde olunmuştur.⁸²

J. DGKS UYGULAMASI ESNASINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

1. Bakanlıkça, Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulanan okulların fiziki imkanları, birinci, ikinci ve üçüncü dönemlerde alınan ortak ve seçmeli dersleri, bu

⁸² MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s. 57-60

derslerdeki öğrenci başarısını ve ortalama 24 kredinin altında ve üstünde kredi toplayan öğrenci yüzdesini belirlemek ve uygulamada görülen bazı aksaklıkların sisteme ait mevzuattan kaynaklanıp kaynaklanmadığını tespit etmek ve gerektiğinde yönetmelikte yapılması gereken düzenlemelerle ilgili teklifler getirmek amacıyla 76 ilimizin her birinden seçilen sekiz lise ve dengi okul yöneticilerince bu araştırma için hazırlanan Bilgi formları gönderilerek, doldurtulup, geri dönüşleri sağlanarak, elde edilen veriler aşağıda belirtilen çerçevede sonuçlandırılmış ve tablolara aktarılmıştır.

2. Buna göre; Ders geçme ve kredi sistemi uygulayan 76 ilimizin 600 okulundan gelen bilgilerin değerlendirmesi üç aşamada yapılmıştır:

a. Ortaöğretim kurumlarının fiziki imkanları ile 3. dönem sonunda ortalama kredinin altında veya üstünde kredi toplayan öğrenciler, 76 il itibariyle belirlenmiştir.

b. 1., 2. ve 3. dönemlerde alınan ortak ve seçmeli dersler ile bu derslerdeki öğrenci başarıları 76 il itibariyle sonuçlandırılmıştır.

c. Sistemin uygulanmasında görülen aksaklıklar 76 il bazında tespit edilmiştir.

Tablo : 6 DGKS'nin Uygulandığı 3. Dönem Sonunda Liselere Ait Bilgiler

ARAŞTIRMANIN BİLGİ BAŞLIKLARI	Genel Liseler	Meslek Liseleri	Genel+Meslek Liseleri TOPLAMI	% Oranları	
				Genel Lis.	Meslek Lis.
Öğretmen Sayısı	8894	9221	18115	49	51
Danışman Öğretmen Sayısı	4721	3407	8128	58	42
Danışman Öğretmene Düşen Öğrenci Sayısı	21	18	39	54	46
Öğrenci Sayısı	102447	61310	163757	63	37
Derslik Sayısı	3214	2579	5793	55	45
Bir Dersliğe Düşen Öğrenci Sayısı	32	24	28		
Atölye Sayısı-Laboratuvar Sayısı	627	1338	1965		
Atölye ve Laboratuvara Düşen Öğrenci Sayısı	163	46	70		
İhtiyaç Duyulan Derslik Sayısı	1282	1089	2371		
İhtiyaç Duyulan Atölye ve Laboratuvar Sayısı	425	445	870		

3. Araştırma Sonuçları:

a. Ders geçme ve kredi sistemini uygulayan okullarımızda görev yapan 18.115 öğretmenden %49'u genel liselerde, %51'i meslek liselerinde çalışmaktadırlar. Bu öğretmenlerden %58'i genel, %42'si ise meslek liselerinde danışman öğretmenlik görevini yapmaktadırlar. Bu okullarda her danışman öğretmene genel liselerde 21, meslek liselerinde 18 öğrenci düşmektedir.

b. Ülkemizde bir dersliğe düşen öğrenci sayısının dünya standartlarının üzerinde olduğu, bu durumun öğrencilerin ders başarılarını olumsuz yönde etkilediği şeklindeki yaygın görüşler bu çalışmada doğrulanmıştır.

c. Ülkemizin bütününe yansıtacağı kabul edilerek seçilen 76 ilimizin toplam 600 lise ve dengi okulunda bir dersliğe düşen öğrenci sayısı ortalama olarak genel liselerde 32, meslek liselerinde 24, genel ortalamanın ise 28 olduğu görülmektedir.

d. Okullarımızın %81'inde kütüphanenin, %51'nde kantinin, %43'ünde spor salonunun, %9'unda etüt sınıfının bulunduğu; %11'inde öğrencilerin sosyal ve kültürel faaliyetlerini değerlendirebilecekleri hiçbir mekanın olmadığı belirlenmiştir.

Ankara, İstanbul, İzmir, Adana gibi büyük yerleşim birimlerindeki bazı okullarda kütüphane, kantin, laboratuvar gibi mekanların derslik olarak kullanılmasına rağmen, sınıf mevcutlarının hala 60-70 kişi arasında olduğu, yeni okul binası yapımı için ileriye yönelik bir planlamanın olmadığı ve kamuoyunun bu tür okullarda daha iyi bir eğitim-öğretim hizmetinin verildiğine inandığı anlaşılmaktadır.

e. MEB'nca, DGKS uygulamasının 3. dönemi sonunda, 76 ilde yapılan bir araştırmada, 600 okul bilgilerine göre aşağıdaki tabloda görülen sonuçlar ortaya çıkmıştır. Diğer Taraftan 3. dönem sonu itibariyle öğrencilerin başarı durumlarını göstermesi açısından, topladıkları krediler aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Tablo : 7 DGKS'nin Uygulandığı 3. Dönem Sonunda Öğrenci Başarı Durumu

(1) Genel Liseler

ALINAN KREDİLERİN KATEGORİLERİ		Bu Krediyi Alan Öğrenci Sayısı	%'si
1	72 ve Daha Fazla Kredi Alan Öğrenci Sayısı	41.525	41%
2	71-65 Arası Kredi Alan Öğrenci Sayısı	20.694	20%
3	64-45 Arası Kredi Alan Öğrenci Sayısı	24.141	23%
4	44 ve Daha Az Kredi Alan Öğrenci Sayısı	16.087	16%

(2) Meslek Liseleri

ALINAN KREDİLERİN KATEGORİLERİ		Bu Krediyi Alan Öğrenci Sayısı	%'si
1	105 ve Daha Fazla Kredi Kazanan Öğrenci Sayısı	35.091	57%
2	72-105 Arası Kredi Kazanan Öğrenci Sayısı	11.212	18%
3	71-65 Arası Kredi Kazanan Öğrenci Sayısı	6.275	10%
4	64-45 Arası Kredi Kazanan Öğrenci Sayısı	4.778	8%
5	44 ve Daha Az Kredi Kazanan Öğrenci Sayısı	3.954	7%

Buna göre, 3. dönem sonunda öğrencilerin topladıkları kredilere göre, geriye kalan üç dönemde de aynı başarıyı gösterecekleri dikkate alındığında, okulların mezuniyet kredi sayılarına göre 6. dönem sonunda (3.yıl) alt sınıflardan sorumlu zorunlu (ortak) dersi kalmamışsa, mezun olacakların oranları Genel Liselerde % 41, Meslek Liselerinde ise % 57 oranında öğrencinin başarılı olacağını göstermektedir.⁸³

4. DGKS uygulamasının 5. dönemi sonunda, 1994 yılı başında, 72 il genelinde 264 genel lisede yapılan araştırmada; DGKS’ni olumsuz etkileyen faktörlerin;

- a. Uygulamanın kamuoyuna yeterince tanıtılmadığı,
- b. Okul rehberlik servislerinin ülke geneline yaygınlaştırılmadığı,
- c. Danışmanlık hizmetlerinin yetersiz olduğu
- d. Genelde fiziki kapasitenin yetersiz olduğu, yeterli olanların da tam kapasiteyle kullanılmadığı,
- e. Yönetime destek verecek bilgisayar programlarının kurulamadığı,
- f. Öğretmen açığının bulunması, öğretmen dağılımının dengeli olmadığı,
- g. Öğrenci takibinin bilgisayarla yapılamadığı için zor olduğu,
- h. Ülke genelinde, çok kısa sürede yüksek oranda uygulamaya geçildiği,
- i. Bazı öğretmen ve yöneticilerin sistem değişikliğine uyum sağlayamadıkları,
- j. Okulların, birbirlerinin bina ve öğretmenlerinden ortaklaşa yararlanamadıkları, olduğu tespit edilmiştir.⁸⁴

5. Türkiye genelinde Bakanlık Müfettişlerince 24-31 Ocak 1994 tarihleri arasında yapılan araştırmada DGKS’ne ilişkin belirlenen sorunlar ve çözüm önerileri ana başlıklar halinde aşağıya çıkartılmıştır.

- a. Okulların fiziki durumlarından kaynaklanan problemler.
- b. Öğretmen eksikliğinden kaynaklanan problemler.
- c. Laboratuvar ve ders araç-gereçlerinden kaynaklanan problemler.
- d. Danışman öğretmenlikle ilgili problemler.

⁸³ MEB, **T.T.K. Başkanlığı Brifingi**, a.g.e. s. 17-16

⁸⁴ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, “**Ders Geçme ve Kredi Uygulaması Araştırması**” (Ön Rapor), Ankara 1994, s. 1-8

- e. Yöneticilerden ve yöneticilerin uygulamalarından kaynaklanan problemler.
- f. Öğretim programları ders kitaplarından kaynaklanan problemler.
- g. Ortak ve seçmeli derslerle ilgili problemler.
- h. Öğrenci devam-devamsızlığı ile ilgili problemler.
- i. Öğrenci nakilleri ile ilgili problemler.
- j. Meslek Liseleri ile ilgili problemler.
- k. DGKS ile ilgili diğer problem ve çözümler.⁸⁵

K. DGKS’NİN UYGULAMADAN KALDIRILMASI VE TEKRAR SINIF GEÇME SİSTEMİNE GEÇİŞ

1. DGKS’nin Uygulamadan Kaldırılması

a. Ortaöğretim kurumlarında ders geçme ve kredi sisteminin uygulanması düşüncesi, 1950’lili yıllardan beri Türkiye’nin gündemindedir. Konu sürekli gündeme getirilmiş ve Milli Eğitim Şuralarının hepsinde ders geçme ve kredi uygulamasına geçilmesi yönünde kararlar alınmıştır.

b. VII. Milli Eğitim şurasında alınan kararlar,

- (1) Öğrencilerin istek, yetenek ve derslerdeki başarılarının dikkate alınması,
- (2) Çeşitli programlar arasında yatay ve dikey geçiş imkanlarının sağlanması,
- (3) Seçmeli derslerin sayılarının artırılması,

c. VIII. Milli Eğitim Şurasında alınan karar doğrultusunda TÜBİTAK desteği ile Doç. Dr. Turhan Oğuzkan, Doç. Dr. Fuat Turgut ve Doç. Dr. Süleyman Çetin Özoğlu tarafından yapılan “Ders Geçme ve Kredi Düzeni üzerinde bir Simülasyon Denemesi” adlı bir araştırmada DGS’nin uygulanabilmesi için, uygulamanın bu maksatla seçilecek birkaç okulda birinci sınıftan itibaren denemesi, teklif edilmiştir.

⁸⁵ MEB, Bakanlık Müfettişlerince Türkiye Genelinde Yapılan Araştırma Sonucunda Hazırlanan “Ders Geçme ve Kredi Sistemine İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri Araştırma Raporu”, Ankara 1994, s. 1-7.

d. Diğer taraftan IX. Milli Eğitim Şurasında DGKS'nin deneme niteliğinde bir proje ile başlanıp, dört yılda yaygınlaştırılması kararlaştırılmıştır.

e. X. Milli Eğitim Şurasında, DGKS'nin uygulanabilmesi için şu hususların yerine getirilmesi istenmiştir.

(1). Okul süresi sömestr'lere bölünmeli ve sınıf geçme sistemine bağlı kalınmalıdır.

(2). Programlar, ders geçme modelini kolaylaştıracak şekilde düzenlenmelidir. Ön şartlı derslerin sayısı uzatılmalı, seçmeli ders sayısı artırılmalı, öğrencinin haftalık ders yükü azaltılmalı, serbest çalışma saati bırakılmalıdır.

(3). Okul yöneticileri ve öğretmenler DGKS'nin getireceği yeni görevlerde yetiştirilmelidir.

(4). DGKS uygulamaları izlenmeli, sonuçlara göre gerekli düzeltmeler yapılmalıdır.

f. Milli Eğitim Bakanlığı alan uzmanları ve uygulayıcılardan oluşan ölçme ve değerlendirme sistemi komisyonu tarafından, Mart – Haziran 1990 tarihleri arasında yapılan çalışmalar sonucunda hazırlanan raporda özetle;

(1) Öğrenciyi yönlendirmek için Bilgisayar destekli rehberlik programı hazırlanması,

(2) Ölçme araçlarının geliştirilmesi,

(3) Yönetici, öğretmen ve denetleyicilerin bu program dahilinde yetiştirilmesi,

(4) DGKS uygulaması için bir proje hazırlanması, bu projeye Talim ve Terbiye Kurulu, tüm öğretim daireleri, üniversite öğretim üyeleri ve Müfettişlerin katılımı,

Bu projede ayrı bir değerlendirme gurubu oluşturulmalı, bu grup, çalışmalarını izlemeli, tavsiyelerde bulunmalı, yürütme grubu da bunları uygulamaya koymalı. Bir plan çerçevesinde her yıl belli okulların katılımıyla belli bir sürede tüm okullar katılmalıdır denilmiştir.

g. Bu kararlar karşısında Milli Eğitim Bakanlığı'nın; kapsamlı çalışmalar yapmaması, araştırmalar yaptırmaması, akademisyenlerce yapılan araştırmalara gerekli desteği vermemesi, uygulamak zorunda kaldığı projeyi geliştirme yerine iptal etmeyi tercih etmesi dikkat çekicidir. Bu durum, konunun; eğitimcilerin

(akademisyen) baskısıyla Milli Eğitim Şuralarının gündeminde tutulduğu, Bakanlığın bu uygulamaya geçişe olumlu bakmadığı şeklinde yorumlanabilir.

h. 1990 yılında, Üniversite öğretim üyelerinden ve Bakanlığın üst düzey yetkililerinden oluşturulan komisyonlarca Bolu ve Ankara’da çeşitli toplantılar yapılmıştır.⁸⁶ Toplantılar sonucunda hazırlanan raporlar Talim ve Terbiye Kurulunda görüşülmüş, sonunda sınıf geçme sistemine ilişkin iki model geliştirilmiştir.

1. Model : “Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme”

Bütünleme sınavları sonunda, ağırlıklı not ortalaması 5.00 olan öğrenci bir üst sınıfa geçer, 4.00-4.99 arası olanların durumları sınıf öğretmenler kurulunda görüşülür. 3.99 ve aşağı olanlar sınıf tekrar eder.

2. Model : “3 Dersten Sorumlu Olarak Sınıf Geçme”⁸⁷

Bakanlık Müfettişlerince Türkiye genelinde yapılan çalışmalar sonunda hazırlanan raporda, eğitim camiası ve kamuoyunca bu iki modelden **“Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme”** sisteminin benimsendiği belirtilmiştir.⁸⁸

Bunun üzerine 1991-1992 öğretim yılından itibaren “Ağırlıklı Not Ortalaması ile Sınıf Geçme Modeli”nin uygulanmasına karar verilmiştir.⁸⁹

i. Durum böyle iken, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu’nun 29/08/1991 tarih ve 130 sayılı Kararı ile kabul edilen “Ders Geçme ve Kredi Sistemi Yönetmeliği”nin 51 maddesi hükmü gereğince, 1991-1992 Ders Yılı başında yürürlüğe girmesiyle, yine bu yönetmelik hükümlerine göre ülke genelinde şartları uygun ve istekli tüm ortaöğretim kurumlarında uygulamaya geçmişti.

j. Aynı öğretim yılı sonunda bakıldığında; liselerin %87’si, Meslek Liselerinin %93’ü, ortalama olarak da tüm Ortaöğretim kurumlarının %91’inin Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına geçtikleri anlaşılmıştır.

⁸⁶ MEB, Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları – 5, “Çalışmaların Değerlendirilmesi ve Öneriler”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Kasım 1990, s. 5-16

⁸⁷ MEB, DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e., s. 99 –104

⁸⁸ MEB, DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e., s. 161

⁸⁹ MEB, DGKS Tanıtım Dokümanı, a.g.e. s. 11

Gerekli şartları taşımadıkları halde bu uygulamaya geçen okul sayısının oldukça fazla oluşu üzerine, bu okulların durumlarının iyileştirilmesi ve bu konudaki gerekli tedbirlerin acilen alınması için Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığından 01/11/1991 tarih ve 1991/1 sayılı Bakan emri çıkartılmış ve bu emir tüm öğretim dairelerine gönderilmiştir.

k. Yıllar geçmesine, Bakanlıkça da bir takım tedbirlerin ve kararların alınmasına rağmen, özellikle derslik ve öğretmen açığının kapatılmaması, öğrencilerin boş derslerinin sosyal ve sportif etkinliklere veya araştırmaya yönlendirecek programların yapılamayışı, bir çok okulda bu faaliyetler için gerekli mekan, araç-gereç v.b. altyapının kurulamayışı ve yukarıda ve önceki bölümlerde sayılan ve özellikle yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli anketlerinde de ortaya çıkan çeşitli sorunların yoğunlaştığı görülmüştür.

l. DGKS'nin, 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulama sürecine ve şekline çeşitli eleştiriler yöneltmiştir.

m. Bunların başında, sistemin gerekli ön hazırlıklar tamamlanmadan yürürlüğe konması gelmektedir Milli Eğitim bakanlığı tarafından oluşturulan Ölçme ve Değerlendirme Sistemi özel ihtisas komisyonunun DGKS'ne bir pilot proje kapsamında yaklaşılmasını ve projede karşılaşılan sorunlara bulunacak çözümlere göre yeni uygulamanın ülke genelinde yaygınlaştırılmasını önermesine rağmen, 1991-1992 öğretim yılında, Bakanlığa bağlı ortaöğretim kurumlarından uygulamaya geçenlerin oranı % 89 iken 1994-1995 öğretim yılı sonu itibariyle bu oran yüzde yüzlere ulaşmıştır. Uygulamanın ülke genelinde bu kadar hızlı yaygınlaştırılması, öğretmen açığının olması, fiziki kapasite yetersizliği, ders programları ve kitaplarının olmayışı, öğrenciler, veliler, öğretmenler ve okul yöneticileri tarafından uygulamanın yeterince anlaşılabilmesi, bu yüzden de yanlış uygulamalara gidilmesi gibi nedenlerden dolayı bazı sorunların ortaya çıkması kaçınılmaz olmuştur.

n. DGKS'nin uygulama sürecine yöneltilen bir diğer eleştiriyi, SGS'ne ait eski alışkanlık ve yaklaşımlarla yürütülmesi oluşturmaktadır. Eğitim uygulamalarının demokratikleşmesi anlamını içeren gerekli yenilikleri göz ardı etmenin, eski S.G.S.'ne ilişkin uygulamaları savunmanın bir yol olmaktan çıktığı bir türlü kabul edilememiştir.

o. Yeni uygulamada bütünleme sınavları kaldırılmış olmasına rağmen, Bakanlık üniversite giriş sınavlarına başvuran ancak mezuniyet için kredi açığı olan öğrenciler için sık sık “Kredi Tamamlama Programları” açmaya çalışmıştır. DGKS’nin ilkelerine aykırı olduğu halde siyasi kaygı ve çıkarlar uğruna her yaz kredi tamamlama programları açılması kamuoyunda bir beklenti, Bakanlıkta ise bir alışkanlık haline gelmiştir. Kamuoyunun baskısı, Bakanlığın merhametini kışkırttığı için Bakanlık çıkardığı bir çok genelgelerle DGKS üzerinde değişiklikler yapmıştır.

p. DGKS’ne yeterli hazırlık yapılmadan, gerekli altyapı, oluşturulmadan ülke geneline, yaygınlaştırılmış ancak, bu uygulamaya paralel olarak eğitim sisteminin diğer öğelerinde yeni bir düzenlemeye gidilmemiş, öğrenci merkezli eğitim sözde kalmış, yatay geçişler sistemin amacına ters emirlerle engellenmiştir.

q. Bu durum içeride uyumsuzluğu dengesizliği artırarak çatışmaya ve verim düşüklüğüne sebep olmuştur. Yapılan uygulamaların Sınıf Geçme Sistemini örtülü bir haline dönüştürecek mahiyette olduğu kanaatine varılmıştır.⁹⁰

r. Okul yöneticileri “benim okulum” zihniyeti ile hareket etmiş, bazı hakları öğrencilere vermekte isteksiz davranmışlardır. Yeni uygulamanın özüne aykırı uygulamalara gidilmiş, öğrencilerin istemesine rağmen çevre okullardan öğrencilerin ders almasına izin verilmemiştir. Öğrencilerin ders seçmelerine okul yöneticilerince müdahale edilmiş alınacak dersler bu kişilerce belirlenmeye çalışılmıştır.

s. Ortak (zorunlu) derslere, geleneksel eğitime bağlı kalmanın bir sonucu olarak öğrenciye kültür aktarımını sağlayan dersler olarak bakılmıştır. Bu dersler öğrencilerin kendilerini temel alanlarda tanımlarını sağlayan dersler” olarak görülmemiş, bu yüzden de bunların herhangi birinden başarısız olan öğrencilerin bu dersleri tekrar almaları üzerinde ısrarla durulmuştur. Ortak derslere ilişkin bu yaklaşımın bir diğer sonucu olarak da bu derslerin sayısı yüksek tutulmuştur. Öyle ki genel liselerdeki bir alandan mezun olan bir öğrencinin topladığı kredinin yarısından fazlasını, ortak derslerden aldığı krediler oluşturulmaktadır.

t. Bu sorunlara rağmen sistemin uygulanmakta olduğu ve bu sorunların giderilmesine yönelik olarak Bakanlıkça etkili, çözümleyici ve sisteme işlerlik

⁹⁰ Bahattin Ergezer, “Ortaöğretim’de Ders Geçme ve Kredi Uygulaması” Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniv.Sosyal Bilim. Enst. Eğit. Yönetimi ve Deneticiliği A.B.D. Ankara 1994, s. 168–174

kazandırıcı çalışmaların sürdürüldüğü, daha 29/11/2004 tarih ve 1994/78 Nolu Genelge ile daha önce yayımlanan 12(oniki) genelgenin yürürlükten kaldırılıp, yeni ve köklü bir düzenleme getirildiği bir dönemde, 05 Eylül 1995 tarih ve 22395 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan “MEB Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği” 1995-1996 Öğretim yılından itibaren, bütün ortaöğretim kurumlarının dokuzuncu sınıfından (Lise 1.inci sınıf) başlamak üzere kademeli olarak uygulamaya konmuş, yine aynı yönetmelikle, 02/09/1991 tarih ve 20979 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan “MEB’na Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği” değişiklikleri ile birlikte yürürlükten kaldırılmıştır.⁹¹

u. Bütün bu eleştirilerin yanında, Milli Eğitim Bakanlığı bu sorunlarla mücadele yerine ortaöğretim kurumlarında öğrenciler arasında meydana gelen bazı disiplin olaylarının kamuoyu ve basında uzun süre yer alması, uygulanmakta olan DGKS.’nin bir sonucu olarak değerlendirilmesi, sistemin uygulamadan kaldırılmasında etkili olmuştur.

2. Tekrar Sınıf Geçme Sistemine Geçiş

a. 05 Eylül 1995 tarih ve 22395 sayılı Resmi Gazetede Yayımlanan “**Milli Eğitim Bakanlığı Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği**”nin 1995-1996 Öğretim Yılında itibaren yürürlüğe girmesi ile 1950’lili yıllardan bu yana Milli Eğitim şuraları kararlarına konu olan ve 1991-1992 Öğretim yılından itibaren de ülke genelinde tüm Ortaöğretim kurumlarında uygulamaya konulan Ders Geçme ve Kredi sistemi uygulaması, 1995-1996 öğretim yılından itibaren kademeli olarak uygulamadan kaldırılmıştır.

b. 1995-1996 öğretim yılı itibariyle ortaöğretim kurumlarının I. sınıflarında sınıf geçme sistemi, II. ve III. sınıflarında ise DGK Sistemi hükümleri uygulanmıştır.

c. Sınıf geçme düzenini, alan seçmeli sınıf geçme düzeni olarak adlandırmalara da rastlanmaktadır. Ders geçme ve kredi düzeni öncesi uygulanan sınıf geçme düzeninden önemli farklılıklar gösteren alan seçmeli sınıf geçme düzeni

⁹¹ MEB, “**Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği**”, 05 Eylül 1995 tarih ve 22395 sayılı Resmi Gazete, s. 20-32

uygulamasının, daha birinci yılı sonunda önemli sorunlarla karşılaştığı basında ve kamuoyunda tartışmalara neden olduğu görülmüştür.

d. Sınıf geçme sistemiyle, yeniden öğrenci başarısı bir bütün olarak dikkate alınmaya başlanmıştır. Öğrencinin sınıf geçmesi, o sınıfta aldığı bütün derslerden başarılı olmasına ya da yılsonu başarı ortalamasına göre belirlenmektedir. Sınıf Geçme Yönetmeliğinde yılsonu başarı ortalaması 2.50'ye düşürülerek sınıf geçmeye kolaylık getirilmiştir. Alınan bu karar özellikle politik gücün eğitim sisteminde tek karar verici haline getirildiğini göstermektedir. Af ve müsamaha yönteminin popülist bir anlayış içinde sürekli kullanılması öğrenci başarısının değerlendirilmesini ve eğitimdeki kaliteyi olumsuz yönde etkilemektedir.

e. Sınıf Geçme Yönetmeliği'nde, yılsonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmayacak dersler olarak belirtilen Türk Dili ve Edebiyatı ve okulların programlarında belirtilen başka bir dersten başarılı olmadıkça, yılsonu başarı ortalaması ile başarılı sayılmazlar hükmü de, not ortalaması 2.00 olan öğrencilerin bir üst sınıfa borçlu geçmesini sağlayacak şekilde değişikliğe uğramıştır.⁹²

⁹² Şakir Sayın, **a.g.e.**, s. 18 – 19

II. B Ö L Ü M

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ ÜZERİNE BİR ALAN ARAŞTIRMASI

A. HİPOTEZ

1. Toplumumuzda meslek ve iş alanlarındaki çeşitlenme, bugünkünden farklı becerileri kazandıracak bir program anlayışını zorunlu hale getirmektedir. Bu nedenle, programların; çağdaş gelişmeler, ülke ihtiyaçları, bireylerin istek ve yetenekleri ışığında geliştirilmesi gereği ortaya çıkmaktadır.⁹³

2. Ülkemizde ortaöğretim kademesinde son yıllarda yapılan araştırmalar, mevcut öğrenci başarısını değerlendirme düzeninin, çağdaş yaklaşımın belirlenen gereklerine uygun olmadığını bu sistemin öğrencileri yetenek ve ilgileri doğrultusunda yöneltme anlayışından çok, onların yalnızca bilgi ve becerilerini esas alarak bir eleme mekanizması niteliğinde olduğunu ortaya koymuştur.⁹⁴

3. Aslında; Cumhuriyet'ten bu yana ülkemizdeki eğitim sisteminin her kademesinde bir değerlendirme yapıldığında, çok değişik sayısal ve niteliksel sorunlara çeşitli biçimde çözüm arandığı görülmektedir. Bunun için ülkemizde eğitim sisteminde çeşitli tarihlerde değişik yasalar ve yönetmelikler çıkarılmıştır. Ancak, bunların gerekleri de yerine getirilememiştir. Mevcut sorunların çözümü için, sorunları tek tek ele almak yerine, birbirleriyle bağlantılı sorunları derinlemesine incelemek ve bu sorunları etkileyen her türlü koşulları göz önünde bulundurmak gerekmektedir

4. Eğitimde kalite ve verimi artırmak için;

- Öğretimi olumsuz yönde etkileyen kalabalık sınıflar sorununu çözmek
- Kaliteyi yükseltmek ve yüksek kaliteyi yurdun her yanındaki eğitim kurumlarına götürerek ülke düzeyinde standartlaşmayı sağlamak.

⁹³ Sevil Büyükalın, “**Ders Geçme ve Kredi Sistemine Yönelik Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi**”, Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank. Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Eğitim Programları ve Öğretimi A.B.D. Ankara 1996, s.1-6

⁹⁴ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s.1-6

- Aşırı merkezîyetçi ve müdahaleci uygulamanın terk edilerek, yerinden yönetim ilkesine yönelmek,
- Hayata ve iş alanlarına hazırlayan programlar ile seçmeli dersleri çevre ihtiyaçlarına göre düzenlemek,
- Okul bina ve tesislerinin diğer okulların ve çevrenin ihtiyaçları için de kullanılmasını sağlamak için çaba sarf edilmelidir.

5. Ülkemizde eğitim sistemleri, sık sık değiştirilmiş ancak, bu değişikliklerin sonuçlarından ne öğrenciler, ne öğretmenler ve ne de veliler memnun olmuşlardır. Tüm uygulamaların beğenilen yönlerinin yanında beğenilmeyen veya anlaşılamayıp, doğru uygulanamayan yönleri olmuştur. Yapılan değişikliklerin uygulamaya konulmasında çok acele edildiği gibi, uygulamalar esnasında değişikliklerin yapılması veya uygulamadan kaldırılması hususlarında da acele edilmiştir. Bu itibarla, hiçbir sistem uzun süreli olmamış sürekli değişikliklere uğramıştır.

6. Bu değişikliklerden etkilenen eğitim kurumlarından biri de “Ortaöğretim” olmuştur. İlköğretim ile yüksek öğretim arasındaki aşamayı oluşturan ortaöğretim kurumları, ilköğretimin sağladığı temel bilgi ve becerilerin ötesinde genel veya mesleki teknik alanlarda öğrencilere daha geniş ve daha derin genel mesleki kültür kazandıran kurumlar olarak önemli bir eğitim basamağını oluşturmaktadır.

7. Ülkemizde çok partili döneme geçişle birlikte liselerin sayısı artmış, ihtiyacı karşılayamaz olmuştur. Beş yıllık kalkınma planları dönemlerinde liselerdeki toplam öğrenci sayısı plan hedeflerini oldukça aşmıştır. Bu durum pek çok eğitim problemini de beraberinde getirmiştir.⁹⁵

8. Nüfusun hızla artması ve bundan doğan sosyal talep baskısı, eğitimin her kademesinde sayısal patlama meydana getirmiş, geleneksel okul sistemi yetersiz kalmıştır. İkili öğretim ve kalabalık sınıflar, Okul, bina ve tesisleri, Öğretim programları ve eğitim araç-gereçleri, Verimlilik ve öğretmen ihtiyacı v.b. sorunlar eğitimde nitelik krizine ve verim düşüklüğüne neden olmuştur.⁹⁶

⁹⁵ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s.1-6

⁹⁶ Zekai Baloğlu, “Türkiye’de Eğitim, Sorunlar ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri”, TÜSİAD,

2. Baskı , Ankara, Apa Ofset Basımevi, 1990, s. 172

9. Meslek eğitimini tabana yayacak bir sistemle, gençlere her yerde ve yeterli nitelikte ve sayıda meslek eğitimi imkanı sağlanamamış ve gençleri yeteneklerine göre hayata ve iş alanlarına veya yüksek öğretime hazırlayan yönlendirici eğitim sistemi kurulamamıştır. Okul sistemi, sosyal talebin baskısı altında, gençleri üniversite önlerine yığan geleneksel yapıyı, sorunları artarak sürdürmüştür.

10. Eğitim yöntemleri daima aşırı merkeziyetçi olmuş, istikrarlı ve etkili bir yönetici ve uzmanlar kadrosu kurulamamıştır. Çoğulcu demokratik düzende, iradeyi etkileyebilecek güçlü ve duyarlı bir kamuoyu oluşturulamamıştır. Bu durum ise gerekli reformların gerçekleştirilememesine ve eğitimin diğer sektörler arasında geri planda kalmasına neden olmuştur.

11. Özetle, eğitim sistemi demokrasiye, kalkınmaya, bilimsel ve teknolojik gelişmeye ayak uyduramamış, yapısal uyum bakımından çağdaş değişimin gerisinde kalmıştır. Ortaöğretimde okul sistemi her yıl daha büyük gençlik kitlelerini üniversite önüne yığmaya ve niteliksiz işçi stokunu gittikçe artırmaya devam etmiştir.⁹⁷

12. Türk Milli Eğitim sistemini incelemek üzere oluşturulan, Eğitim Milli Komisyonu 1957’de hazırladığı raporda, eğitim kademeleri içinde en fazla üzerinde durulması ve süratle ıslah edilmesi gereken öğretim kademesinin ortaöğretim olduğu belirtilmiştir. Aynı raporda birçok öğrencinin başarısızlığa sürüklenmesinin ve ülke gençlerinin birçoğunun okul dışına atılarak öğretimden yoksun kalmasının en önemli nedeninin mevcut ortaöğretim sistemi olduğu vurgulanmaktadır.⁹⁸

13. 1950 ve 60’lı yıllarda bir çok yeni çalışmalar yapılmıştır. Reşat Tardu ve Muhittin Akdik tarafından başlatılan ilk girişim çok amaçlı okullar denemesidir. Bu girişim Talim Terbiye Kurulu Kararıyla 1953-54 öğretim yılında uygulamaya konulmuştur. (Tebliğler Dergisi, 26 Ekim 1954). Deneme, öncelikle 4 okulda başlamış, aradan kısa bir süre geçtikten sonra uygulama sona ermiştir.

14. Yine ülkemizde ilk olarak 1957 yılında toplanan VI. Milli Eğitim Şurası’nda, Sınıf Geçme Sistemi yerine, D.G.K Sistemi önerilmiştir. Daha sonra

⁹⁷ Zekai Baloğlu, **a.g.e.** s. 174

⁹⁸ Şakir Sayın, “**Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Düzeni ile Sınıf Geçme Düzeninin Karşılaştırmak Olarak Değerlendirmesi** (Ankara İli Örneği)”
Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Açık. Üniv. Sosyal Bilimler Enst. Eğitim Yönetimi ve Planlaması ABD; Ankara, Şubat 1998, s.1-5

1962 yılında VII. Milli Eğitim Şurasında, “Ders Geçme Sistemi”, Milli Eğitim Bakanlığı’na tekrar tavsiye edilmiştir. Ancak, bu tavsiye de sonuç vermemiştir.⁹⁹

15. VIII. Milli Eğitim şurasında bir dersten bile başarısız olsa kazandığı bütün dersleri tekrar almaya zorlayan sınıf geçme sistemi tartışılmış ve bunun yerine her öğrencinin isteği ve başarısı doğrultusunda yetişmesi için DGKS’nin uygulanması ve uygulamanın deneme niteliğinde başlaması ilke olarak kabul edilmiştir.

16. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile Ortaöğretim sistemimizin, bir yandan öğrencilerin ilgi, istidat ve yeteneklerine, öte yandan, ekonomik ve sosyal kültürel kalkınmamızın ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde düzenlenmesi ile ilgili hükümler getirilmiştir.

17. Genellikle, yüksek öğretim önüne öğrenci yığın, başarısız sayılan öğrencileri hayata ve işe hazırlamadan okul dışında bırakan, sonuç olarak bireysel ve toplumsal ihtiyaçları yeter derecede karşılayamayan ve eleyici bir sistem olan sınıf geçme sisteminin, öğrencileri ilgi istidat ve yeteneklerine ve toplum ihtiyaçlarına göre bir yandan iş ve meslek dallarına göre yetiştiren öte yandan yüksek öğretimin çeşitli alanlarına hazırlayan ve aralarında yatay ve dikey geçiş yolları açık olan çeşitli programlardan oluşan bir sistem bütünlüğü içinde yeniden düzenlenmesi ile ilgili esaslar IX. Milli Eğitim Şurası Kararları ile belirlenmiştir.¹⁰⁰

18. X. Şuraya göre, çok amaçlı okullar geliştirilecek, Örgün ve Yaygın Mesleki Teknik Eğitim programları daha da geliştirilecek, iki okul tipi arasında yatay ve dikey geçişlere olanak verilecek, yöneltme, temel eğitimin son üç yılında bir süreç olarak yer alacak, ortaöğretimden yüksek öğretime geçişte, öğrencinin ilgi ve isteği, yeteneği, ortaöğretimdeki başarısı ve izlediği program türü dikkate alınacaktır. X. Şuraya göre öğrenciler, temel eğitimin sonunda ve ortaöğretimin başında çeşitli ölçütlerle programlara yerleştirilecekler ve eğitimde Sınıf Geçme Sistemi yerine Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulanacaktır.¹⁰¹

19. Türkiye’de sınıf geçme sisteminin uygulanması Cumhuriyet Döneminin başlangıcından 1990’lara kadar bir takım düzenlemelerle devam etmiştir. Sınıf

⁹⁹ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s.1-6

¹⁰⁰ Ferhan Oğuzkan, A. Hamdi Özer, “**Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Esası Üzerine Deneme Projesi**”, Rapor, Milli Eğitim Bakanlığı Fen Projesi Baskı Atelyesi, Ankara 11 Eylül 1974, s. 1-19

¹⁰¹ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s. 5-6

Sistemi, bize daha çok batı eğitim sistemlerinden geçmiş bir kavramdır. 18. yy.'dan itibaren başlayan eğitimde modernleşme hareketleri ile sınıf kavramı eğitimimize girmiştir. Sınıf, yaş ve aynı bilgi seviyesine sahip öğrencilerin bir araya toplandığı yerdir. Bu gruba belli bir programa göre yeni bilgiler ve davranışlar kazandırılmaktadır. Yani, yaş ve bilgi seviyeleri aynı olan ve belli sürede belli bir programa göre eğitim gören aynı mekanda bulunan guruba “sınıf” denmektedir.

20. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nda, ölçme-değerlendirme sistemi üzerinde çalışmalar yapılmıştır. 11-12 Haziran 1987 tarihlerinde Gebze'de, haftalık ders saatleri sayısının azaltılması, öğretim yılı süresinin 156 iş gününden 170-180 iş günü arasında değişen bir seviyeye yükseltilmesi, haftalık ders yükünün azaltılması kararlaştırılmış ve uygulamaya konulmuştur.

21. Bu kararlar çerçevesinde program geliştirme çalışmaları yanında, ölçme ve değerlendirme çalışmalarının da hızlandırılması kararlaştırılmıştır. 1990 yılında üniversitelerin eğitim bilimleri alanlarına mensup bilim adamları ile Bakanlık uzmanlarından oluşan “Ölçme Değerlendirme Özel İhtisas Komisyonu” kurulmuştur. Komisyonca hazırlanan raporda özetle;

E. Öğrencilerin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda eğitim görmesi,

F. Öğrencilerin potansiyel imkânları, gelişim sorunları göz önünde bulundurularak, onlara eleştirci, üretici ve araştırmacı bir nitelik kazandırılması,

G. Öğrencilerin ilgi ve ihtiyacına göre seçmeli ders sayısının artırılması,

H. Her derse ait programdaki konuların kapsamının pedagojik yönden değerlendirilip, makul bir seviyeye indirilmesi ve şartları taşıyan okullarda ders Geçme ve Kredi Sistemine geçilmesi tavsiye edilmiştir.¹⁰²

22. Bakanlıkça, komisyonun raporu doğrultusunda Talim ve Terbiye Kurulu'nca hazırlanan “Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği”nin şartları taşıyan ve istekli olan okullarda 1991-1992 öğretim yılından itibaren uygulanmasına karar verilmiştir.

23. DGKS uygulamasına Talim ve Terbiye Kurulu'nun 29.08.1991 tarih ve 130 sayılı kararında, bu karar ekinde belirtilen okulun derslik, laboratuvar ve öğretmen durumları göz önünde bulundurularak, Okul Aile Birliği ve Okul Koruma

¹⁰² MEB, “**Talim ve Terbiye Kurul Başkanlığı Brifingi**”, Ankara , Ekim 1993, s. 56

Derneği'nin de görüşleri alınıp, öğretmenler kurulunca okulda uygulanıp, uygulanamayacağına karar verileceğinin belirtilmesine rağmen, şartları uymayan birçok okulun uygulamaya başladığı anlaşılmıştır.

24. DGKS uygulaması ile ilgili olarak, okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenci ve velileri bilgilendirmek amacıyla ayrı ayrı kılavuzlar hazırlanıp dağıtılmıştır. Bu kılavuzlar 1991-1992 öğretim yılı ikinci döneminde yeniden düzenlenip, ilaveler yapılarak okullara tekrar gönderilmiştir. 1991-1992 öğretim yılında liselerin %87'si meslek liselerinin %93'ü DGKS uygulamasına başlamıştır. DGKS'ni uygulayan okulların ortalama olarak oranı %91'dir¹⁰³

25. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, sistemin uygulanmasıyla ilgili açıklayıcı nitelikte genelgeler, yazılar gönderilerek uygulamada karşılaşılan problemlerin çözümüne yardımcı olunmuştur. Uygulamada karşılaşılan, her bölgede, hatta her okul türünde bazı farklılıklar da gösteren problemlerin çözümü konusunda merkezin il ve ilçelere daha fazla yetki vermemesi sonucu, çok basit konuların dahi Bakanlık merkezine bildirilmesine, sorunların birikmesine, çözümün uzamasına veya hiç çözülememesine neden olmuştur.

26. Bu çalışmada, araştırmanın amacı, cumhuriyet dönemi eğitim sistemimiz içerisinde ders geçme ve kredi sistemi uygulamalarını, sistemin yapısı, ülkemiz şartlarına göre eksik veya anlaşılamayan yönleri ile sonuçları hakkında araştırma yaparak, elde edilecek bulgulara göre değerlendirmeler yapmak ve sonuçları ortaya çıkarmaktır.

27. Türk eğitim tarihi içerisinde uygulanan Ders Geçme ve Kredi Sistemi ve benzer uygulamaların, uygulamaya konuş ve uygulamadan kaldırılışları ile ilgili sebepleri ve sistemin temel yapısı ile uygulamada karşılaşılan temel sorunlar ve sonuçların ortaya çıkarılmasıdır.

28. 1991-1992 öğretim yılında Ortaöğretim kurumlarında uygulanmaya konulan Ders Geçme ve Kredi Sistemi'ni tez konusu olarak seçmiş bulunuyorum.

29. Ders geçme ve kredi düzeni uygulamasına geçilme sebepleri arasında hem toplumun baskısı hem de akademik çevrelerin öğrenci merkezli ve demokratik bir anlayış çerçevesinde değişiklikler yapılması yönündeki talepleri etkili olmuştur .

¹⁰³ MEB, T.T.K. Başkanlığı Brifingi, a.g.e. s. 57

30. Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına, 1995-1996 öğretim yılı başında kademeli olarak son verildi. Yerine 01 Eylül 1995 tarihinden geçerli olmak üzere “Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği” 5.7.1995 tarih ve 22395 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe kondu. 1995-1996 etim yılı itibariyle, ortaöğretim kurumlarının I. Sınıflarında Sınıf Geçme Düzeni hükümleri, II. ve III. sınıflarında ise Ders Geçme ve Kredi Düzeni hükümleri uygulanmıştır.

31. 1995-1996 öğretim yılı başında uygulamaya konulan sınıf geçme düzenine, alan seçmeli sınıf geçme düzeni diye adlandırılmaları da rastlanmaktadır. Eylül 1995 tarihinde uygulamaya konulan Sınıf Geçme Sistemi, Ders Geçme ve Kredi Sistemi öncesi uygulanan sınıf geçme sisteminden önemli farklılıklar göstermektedir.

32. Bu araştırma ile okul yöneticilerinin ve öğretmenler, öğrenciler ve velilerin, Ders Geçme ve Kredi Sistemi ile ilgili görüşlerinin karşılaştırmalı bir biçimde ortaya konulabilecek olması, büyük önem taşımaktadır. Araştırmayla uygulayıcıların yapılan değişiklikleri hangi düzeyde benimsedikleri veya benimsemedikleri ortaya konulabilecektir.

33. Bu araştırmayla, Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulayan okulların derslik, araç-gereç, öğretmen ve idareci sayıları ve ihtiyaçları ile bu okulların yöneticileri ve öğretmenleri ile öğrenci ve velilerin, uygulamalar hakkındaki görüşleri ortaya çıkarılmış olacaktır. Araştırma, bu yönüyle ilk kez yapılacak bir çalışma olma özelliğini de taşımaktadır.

B. ARAŞTIRMANIN KONUSU, AMACI VE ÖNEMİ

Bu araştırmanın amacı, eğitim sistemimiz içerisindeki Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamalarını, sistemin yapısı, ülkemiz şartlarına göre uygulamalardaki eksik veya anlaşılamayan yönleri ile sonuçları hakkında araştırma da yapmak suretiyle, elde edilecek bulgulara göre değerlendirmeler yapmak ve sonuçlarını ortaya çıkarmaktır.

Ülkemizde hiçbir eğitim sistemi uzun süreli olmamış, sürekli değişikliklere uğramıştır. Bu durumdan DGKS uygulamaları da nasibini almıştır. Daha önceki

bölümlerde de açıklandığı gibi, DGKS Milli Eğitim şuralarına hep konu olmuş, tartışılmış, ancak bu sistemin ülkemiz şartlarına göre uygulanması için geniş araştırmalar ve çalışmalar yapılmadan, genellikle siyasi kararların ağırlığı ile gerekli çalışmalar yapılmadan uygulamaya konmuştur. Uygulamalarda ise sistemin başarıya ulaşması için çok fazla gayret gösterilmemiş, konu kamuoyuna da iyi anlatılamamış olmasına rağmen çevrenin ve kamuoyunun tepkilerine göre uygulamadan kaldırılmıştır.

Bu araştırmanın konusu, Türk eğitim tarihi içerisinde uygulanan ders geçme ve kredi sistemi ve benzer uygulamaların, uygulamaya konuş ve uygulamadan kaldırılışları ile ilgili sebepleri ve sistemin temel yapısı ile uygulamada karşılaşılan temel sorunlar ve sonuçları ile ilgili hususların ortaya çıkarılmasıdır.

Bu çalışma, DGKS'nin özellikle ülkemiz genelinde 1991-1996 yılları arasındaki uygulamaları öncelikli olmak üzere önceki denemeleri hakkındaki araştırmaları kapsamaktadır. Ülkemiz eğitim sistemi içerisinde uygulamada yerini alan ancak, öğrenci, veli ve kamuoyu tarafından yeterince kavranamayan DGKS uygulamaları, bu araştırmanın konusunu teşkil etmiştir. Bu itibarla, DGKS uygulamaları ile ilgili doğru bilgilerin elde edilmesi açısından yapılan bu çalışma ve araştırmalardan elde edilen sonuçlar büyük önem arz etmektedir.

Bu nedenle, ortaöğretim kurumlarında uygulamaya konulan DGKS uygulamaları ve sonuçları tez konusu olarak seçilmiştir.

C- ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Bu araştırma, DGKS uygulamalarının değerlendirilmesi; öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilerce ne kadar anlaşıldığı; okulların derslik, laboratuvar, sosyal tesis ve öğretmen durumları açısından değerlendirilmesi; okul türleri ve ülkemizin coğrafi bölgelerine göre farklılıkların olup olmadığının belirlenmesi; elde edilen sonuçlar bakımından daha genel değerlendirmeler yapılabilmesi açısından ülke genelini kapsayacak şekilde yapılmış olup, bununla beraber aşağıda belirtildiği şekilde sınırlandırılmıştır.

- Araştırma, ülkemizin yedi coğrafi bölgesinden örneklem yoluyla seçilmiş

okulları kapsamaktadır.

- Okul türleri açısından Genel Liseler, Anadolu Liseleri, Yabancı Dil Ağırlıklı Liseler, Anadolu Öğretmen Liseleri, Kız Meslek Liseleri, Endüstri Meslek Liseleri, Ticaret Meslek Liseleri, İmam-Hatip Liseleri ve Çok Programlı Liselerle Sınırlıdır.

- Araştırma, yedi coğrafi bölgeden seçilen farklı türden 27 ortaöğretim kurumunun yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerinden oluşan belli sayıdaki kişilerle yapılmıştır.

D. ARAŞTIRMANIN TEMEL KAVRAMLARI

Araştırmada kullanılan bazı temel kavramların açıklamaları şöyledir:

- **Ders Geçme ve Kredi Sistemi (DGKS)** : Ülkemiz eğitim sistemi içerisinde yer alan ve ilk defa 1974-1981 yılları arasında bazı liselerde denenmek üzere, 1991-1992 öğretim yılında ise ülke genelindeki ortaöğretim kurumlarına yaygınlaştırılarak uygulanan ve 1996 yılında uygulamadan kaldırılan, daha çok özünde yönlendirmeyi ve öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda istedikleri dersleri seçebilmelerine imkan sağlayan eğitim sistemini,

- **Sınıf Geçme Sistemi (SGS)** : Ülkemizde cumhuriyet tarihi boyunca birtakım değişikliklere uğrayarak 1991-1996 yılları arasındaki zaman dilimi hariç olmak üzere uygulanan ve öğrencinin bir sınıfta kendisine zorunlu olarak verilen bütün derslerden başarılı olması halinde ancak bir üst sınıfa geçebildiği, başaramadığı takdirde aynı sınıftaki daha önce başardığı dersler dahil tüm dersleri tekrar aldığı, bazı dönemlerde ise başarısız olduğu dersleri bir veya iki derse indiren öğrencinin başaramadıkları derslerden sorumlu olarak bir üst sınıfa geçtikleri eğitim sistemini,

- **Yönetici** : Anket uygulanan 27 ortaöğretim kurumunun anketin uygulandığı tarihteki müdür veya müdür yardımcılarını,

- **Öğretmen** : Anket uygulanan lise ve meslek liselerinde anketin uygulandığı tarihte görev yapan öğretim elemanlarını,

- **Öğrenci:** Bu araştırma kapsamında anket uygulanan yedi coğrafi bölgedeki anketin uygulandığı tarihte DGKS kapsamında okuyan ve ankete katılan öğrencileri,
- **Veli :** Anketin uygulandığı lise ve dengi okullardaki uygulandığı tarihte kayıtlı olan öğrencilerin anket sorularını cevaplandıran velilerini,
- **Okul Türleri :** Anketin uygulandığı tarihte faaliyette olan ve anketin uygulandığı Genel Lise, Anadolu Lisesi, Anadolu Öğretmen Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise, Kız Meslek Lisesi, Endüstri Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, İmam Hatip Lisesi ve Çok Programlı Liseleri,
- **Bölgeler :** Ülkemizin yedi coğrafi bölgesini, ifade eder.

E. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMLERİ HAKKINDA YAPILAN ARAŞTIRMALAR

1. Milli Eğitim Bakanlığınca 1970-1971 öğretim yılında Turhan OĞUZKAN, Fuat TURGUT ve Süleyman Çetin ÖZOĞLU tarafından “Ortaöğretimin ikinci devresinde DGKS üzerine bir simülasyon” adlı bir araştırma yapılmıştır. Araştırmada üç basamaklı bir model geliştirilmiş, birinci basamakta, zamanın ders programları ile sınıf geçme sistemi esasları, ikinci basamakta, aynı ders programlarıyla DGKS'nin yürütüldüğü kabul edilmiş, üçüncüde ise DGKS'nin yanında ders programlarının bir kısmının değişikliğe uğradığı farz edilerek simülasyon tamamlanmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçlar olumlu bulunmuş, seçilen okullarda DGKS'nin uygulama kabiliyetinin bulunduğu, öğrenci akışını hızlandırdığı, değişik kabiliyet, ilgi ve ihtiyaçlara göre esnek program ve gruplamalara imkan vermesi, sınıf tekrarından doğan mali yükün azaltılması, ders tekrarı ile başarıyı şart koşması gibi hususların olumlu olduğu belirtilmiş, ancak DGKS'nin uygulamaya girmeden seçilecek birkaç okulda denenmesi tavsiye edilmiştir.¹⁰⁴

¹⁰⁴ Şakir Sayın, a.g.e. s. 23

2. Alp tarafından 1978 yılında Atatürk Öğretmen Lisesinde uygulanan DGKS'nin üç yıllık deneme sonuçlarını ortaya çıkarmak amacıyla yapılan araştırmada, DGKS'nin öngörüldüğü gibi uygulanmadığı sonucuna varılmıştır.¹⁰⁵

3. VIII. Milli Eğitim Şurasında, lise ve dengi okulların hem yüksek öğretime, hem mesleğe, hem de hayata ve iş alanlarına hazırlayan programların uygulamasının kararlaştırılmasına rağmen bu karar uygulanmamıştır. IX. Milli Eğitim Şurasında ortaöğretim programları ile ortaöğretimde öğrenci akışını düzenleyen kurallar üzerinde çalışılmıştır.

1974-75 öğretim yılında genel ve mesleki teknik liselerden seçilen 16 okulda, DGKS uygulaması deneme niteliğinde başlatılmış ve uygulama 3 yıl sürmüştür. Konuyla ilgili çalışma ve etkinlikleri izlemek üzere bir "Proje Değerlendirme Grubu" oluşturulmuştur.¹⁰⁶

4. Yaşar Baykul tarafından 1979 yılında gerçekleştirilmiş olan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi Değerlendirmesi" adlı çalışmada; deneme projesinin uygulanması süresince ortaya çıkan çeşitli idari aksaklıklar, yürütme ve değerlendirme ile ilgili sorunlardan uygulamanın olumsuz etkilendiği ve deneme uygulaması çalışmalarının bir sonuca bağlanamadığı,

Uygulamada DGKS'nde sınıf yapısının devam ettiği, bu durumun karışıklık yarattığı, sınav puanları ile derlendirmede kullanılan beşli not sisteminin birbirine karıştıran öğretmenlerin, DGKS'nin öğrenci başarısını yapay olarak arttırdığını iddia ettikleri, sonuçta projede yer alan çok amaçlı programların, denemeye bağlı okulların hiç birisinde çalıştırılmadığı, yönetim aksaması, işbirliği ve değerlendirme yetersizliklerinin deneme uygulamasını çökerttiği, bu nedenle de Talim Terbiye Kurulunun projeyi uygulamadan kaldırdığı belirtilmektedir.¹⁰⁷

5. Hasan GÜNGÖR tarafından 1980 yılında Ankara Atatürk Öğretmen Lisesindeki deneme uygulamalarının etkililiğini belirlemek amacıyla yapılan araştırmada; öğrencilerin başarılarının DGKS'nden beklenen yönde olduğu, öğrencilerin aldıkları seçmeli dersleri kendilerini yüksek öğretime, iş ve çalışma hayatına hazırlayıcı bilgi ve becerileri verecek içerikten yoksun buldukları,

¹⁰⁵ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 23

¹⁰⁶ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s. 15

¹⁰⁷ Yaşar Baykul, "Ders Geçme ve Kredi Denemesi Değerlendirilmesi", yazı, **MEB, Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi**, sayı 27, Ankara Ekim 1979, s. 26-37

öğretmenlerin ise DGKS'ni bazı aksaklıkları giderilmek koşulu ile genellikle yararlı buldukları sonucuna ulaşılmıştır.¹⁰⁸

6. Yaşar Baykul, Selahattin Gelbal ve Kellecioğlu, tarafından 1991-1992 öğretim yılında uygulanmasına başlanılan DGKS'nin birinci ders yılı sonundaki aksaklıklarını saptamak ve bunların giderilmesine yönelik çözüm önerilerinin geliştirilmesi amacıyla, yönetici, öğretmen, öğrenci ve rehber öğretmenler üzerinde 1993 yılında yapılan araştırmada;

a. Bazı okulların DGKS'ne geçişte, Talim ve Terbiye Kurulunca belirlenen sürece uymadıkları.

b. Öğrencilerin ilgilerine ve yeteneklerine göre yönlendirilmelerinin gereği gibi yapılamadığı,

c. Meslekleri ve yükseköğretim programlarını tanıtan yeterli türde ve sayıda kılavuz olmadığı ve okullara yeterli düzeyde ulaştırılmadığı,

d. Seçmeli derslerin çeşitliliğinin öğretmen, yönetici ve rehber öğretmenlerin yaklaşık yarısı tarafından yeterli bulunduğu,

e. Ders seçiminde ailenin öğrenciler üzerindeki etkisinin okulun etkisine kıyasla daha az görüldüğü,

f. Öğrencilerin ders seçmede isabetli olmadıkları, öğrencilere ve ailelerine sistemin tanıtılma çalışmalarının sürdürüldüğü,

g. Danışmanlık hizmetleri konusunda hizmet-içi eğitim ihtiyacının çok belirgin olarak görüldüğü,

h. Bir danışman öğretmene çok sayıda öğrenci düştüğü ve öğretmenler için çalışma odalarının olmadığı,

Sonucuna ulaşılmış, bununla beraber, DGKS'den vazgeçilmemesi, aksaklıkların düzeltilerek devam edilmesi önerilmiştir.¹⁰⁹

7. İlgililerin DGKS uygulaması hakkında düşüncelerini almak için H.Nihat Bilgen tarafından 1993 yılında yapılan araştırmanın amacı, DGKS'nin 1. uygulama yılı sonu değerlendirmesini yapmaktır. Öğretmen, öğrenci ve yönetici görüşlerinin alındığı araştırma sonucunda, "Eğitim, öğrenci merkezli bir süreçtir. Bu süreçte her öğrenci biyolojik, psikolojik, sosyal ve kültürel bakımdan kendine özgü bir

¹⁰⁸ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 24

¹⁰⁹ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 24-25

bütündür” ilkesi doğru bulunmuştur. Ayrıca bu grup, ölçme ve değerlendirmenin öğrencinin başarılı olmasını sağlayan bir araç olduğunu da doğrulamaktadır.¹¹⁰

8. “Ders Geçme Kredi Düzeni Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşlerinin Değerlendirilmesi” isimli araştırmasında (1993), Ersan Sözer; 267 öğretmenin görüşlerine başvurmuş ve DGKS uygulaması araştırmaya katılan öğretmenlerce genelde yararlı ve başarılı bulunmuştur.¹¹¹

9. Baykal 1995’te, ortaöğretimin ikinci aşamasında üç yıl boyunca DGKS’nde öğrenim gören öğrenciler ile üç yıl boyunca geleneksel Sınıf Geçme Sisteminde (SGS) öğrenim görmüş olan öğrencilerin öğrenimleri ile ilgili algı, izlenim ve birikimlerini belirlemeyi ve birbirleriyle karşılaştırmalı olarak incelemeyi amaçlayan bir araştırma yapmıştır. Araştırmada elde edilen en önemli sonuç, DGKS öğrencileri ile SGS öğrencilerinin problemleri sıralama ve derecelenmeleri arasında çok büyük farklar olmadığını ancak, DGKS öğrencilerinin ortaöğretimde karşılaştıkları çeşitli sorunlara ilişkin daha az olumsuzluk belirttiklerini göstermiştir. Araştırmacı, raporunda denenmemiş kanılar ve rastgele verilmiş yargılarla eğitim sistemindeki uygulamaların sık sık değiştirilmemesi ve DGKS ile ulaşılan aşamalardan vazgeçilmemesi gerektiğini belirtmektedir.¹¹²

10. Baykal, yine 1995’te eğitim yöneticilerinin DGKS ile ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla yaptığı bir diğer araştırma sonucunda araştırmaya katılanların % 65’inin DGKS’nin sorunlarının giderilerek sürdürülmesi yönünde, % 19’unun yeni uygulamanın kalkması gerektiği yönünde, % 7’sinin uygulamanın değişmesi gerektiği yönünde, % 5’inin ise uygulamanın mevcut haliyle sürdürülmesi yönünde görüş belirttiklerini ortaya koymuştur.

Araştırmada elde edilen bir diğer önemli sonuç ise, “DGKS okullarda şiddet olaylarına neden oluyor” iddiasının aksine, okul yöneticilerinin DGKS ’nin getirdiği sonuçlar içinde disiplinsizlik olasılığını altıncı sıraya koyduklarını göstermiştir.¹¹³

11. Bahattin ERGEZER, 1994 yılında Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı Doktora tezinde, DGKS ile ilgili yaptığı araştırmada; DGKS uygulamasının; 1991-1992 öğretim yılında, yeterli hazırlıklar yapılmadan ve gerekli

¹¹⁰ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s. 19

¹¹¹ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s. 19

¹¹² Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 25

¹¹³ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 25

alt yapı oluşturulmadan ülke geneline yaygınlaştırıldığı, buna paralel olarak eğitim sisteminin diğer öğelerinde yeni bir düzenlemeye gidilmediği, bu durumun eğitim sistemi içerisinde uyumsuzluğa ve dengesizliğe ve çatışmaya sebep olduğu belirtilerek, uygulamayı yürüten her kademedeki bürokrat ve görevlilerin, DGKS hakkında yeni yöntem ve stratejiler geliştirerek, Türk toplumunun yapısına uygun şekle getirip yorumlamalarını gerekli kıldığını, ancak, 3 yıllık uygulama sonucunda bunun yeterli düzeyde gerçekleştirilemediğini, yapılan düzenlemelerin DGKS uygulamasının Sınıf Geçme Sisteminin örtülü bir şekli haline dönüştürecek mahiyette olduğu belirtilmiştir.

Buna rağmen, bu aksaklıkların hızla giderilerek DGKS uygulamasına devam edilmesini, doğru bir tercih olacağını belirtmiş ve aksaklıkların giderilmesi için de alınacak tedbirler olarak şunları sıralamıştır:

- a. Eğitim Sisteminin diğer öğelerinde yapılması gereken düzenlemelerin bir an önce yapılmasıdır.
- b. DGKS'ne ilişkin mevzuat ve ders çizelgelerinin yeniden düzenlenerek, öğrencilere birden fazla alandan mezun olabilecek imkan tanınmalıdır.
- c. Ortak dersler yeniden belirlenmelidir.
- d. Alan/Bölüm derslerinin dışında, mezuniyet kredisinin %10'u kadar diğer alan/bölgülerden ders alma imkanı sağlanmalıdır.
- e. DGKS'ndeki öğretmenin rolüne göre, öğretmen adaylarına verilen pedagojik formasyon dersleri yeniden düzenlenmelidir.
- f. Okul yöneticileri ve adaylarının bir proje çerçevesinde toplam kalite yönetimi uygulayacak yeterliliğe ulaştırılmalıdır.¹¹⁴

12. Hikmet ZELYURT'un 1993 yılında İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı'nda hazırladığı Bilim Uzmanlığı Tezinde; DGKS'inde karşılaşılan sorunların neler olduğu, bunların sistemi etkileme dereceleri ve bu konuda danışman öğretmenlerin görüşlerinin cinsiyet, kıdem ve branşlara göre farklılık gösterip göstermediği konusunda yaptığı araştırmada;

- a. Öğretmenlerin Cinsiyet bakımından görüş ve görev farklarının olmadığını,

¹¹⁴ Bahattin Ergezer, "Ortaöğretim'de Ders Geçme ve Kredi Uygulaması", Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniv. Sos. Bilimler Enstitüsü Eğitim Yönetimi ve Deneticiliği A.B.D. Ankara, 1994, s. 172-174

- b. Yönetmeliklerin uygulamasında okullar arası fark olmadığını,
- c. Edebiyat, Yabancı Dil ve Sosyal Bilimler dersi öğretmenlerinin çoğunluğunun, başarısız olunan zorunlu derslerin bir kez daha tekrar alınmasını isterlerken, fen grubu dahil diğer ders öğretmenlerinin çoğunluğunun ise böyle düşünmediklerini,
- d. Meslek kıdemleri 10 yıldan az ve 20 yıldan fazla olan öğretmenlerin 11-20 yıl arası kıdemdeki öğretmenlere göre öğrencilerle daha az iletişim kurabildiklerini, bu durumun, ölçme değerlendirmede de aynı olduğunu,
- e. Tüm öğretmenlerin %90'nının okullarımızın fiziki yapılarının DGKS için yeterli olmadığını belirttiklerini ifade ederek,
- (1) Öğretmenlerin, ders yüklerinin ağır olduğu, bu nedenle branşlarının dışında ders okutmamaları,
 - (2) Okulda verilemeyen derslerin İlçe veya İl merkezinde öğrencilere verilmesi,
 - (3) DGKS'nin öğretmen öğrenci ve velilere açıklanması,
 - (4) Okul mekanlarının değişik amaçlarla kullanılabilir hale getirilmesi,
 - (5) Okullarda, bilgili rehber öğretmen bulundurulması,
- gerektiği belirtilmiştir.¹¹⁵
13. Hüseyin IZGAR tarafından 1994 yılında Konya Selçuk Üniversitesinde hazırlanan yüksek lisans tezinde; DGKS uygulamasında karşılaşılan problemler ile yöneticilerin tutum ve davranışlarının kendileri, öğretmen, öğrenci ve velilerin algılarına göre değerlendirmesini amaçlayan okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve veliler üzerinde Konya Meram, Karatay ve Selçuklu İlçelerindeki liselerde yapılan araştırmada;
- a. DGKS'nin SGS'ne göre daha demokratik ve çağdaş bir sistem olduğu,
 - b. Başarıyı değerlendirmek için daha olumlu bir sistem olduğu,
 - c. Sınıf tekrarı olmayacağı için ekonomik, motivasyonu yüksek tuttuğu için de başarıyı artırıcı bulunduğu,

¹¹⁵ Hikmet Zelyurt, "Liselerde Ders Geçme ve Kredi sisteminin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Konusunda Danışman Öğretmenlerin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi", Yayımlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniv. Sos. Bilimler Enstitüsü, Malatya Ocak 1994, s. 142-150

d. Öğretmen, öğrenci ve velilerin, okul yöneticilerinin yeterince sistemi tanıtıcı çalışma yapmadıklarını, sistemin başarılı olması için yeterli gayreti göstermediklerini, okulun kütüphanesi, spor salonu vb. yerlerinin iyi bir planlama ile öğrencilerin hizmetine sunulamadığını belirttiklerini,

e. Öğrencilerin çevre okullardan faydalanamadıklarını, belirterek;

(1) DGKS'nin kavranması ve başarılı uygulanabilmesi için, yönetici ve öğretmenlerin eğitimden geçirilmeleri,

(2) Rehberlik servislerine işlerlik kazandırılması,

(3) Ders seçiminde öğretmen ve veli yardımı sağlanması,

(4) Çevre okulların birbirinden yararlanmaları,

(5) Üniversitelerde öğretmenlik formasyon derslerine DGKS'ni tanıtıcı konular eklenmesi ve uygulamada kararlılık gösterilmesi gerektiği belirtilmiştir.¹¹⁶

14. Aytaç (1995) tarafından, Ankara ilindeki genel liselerde uygulanmakta olan DGKS hakkında okul yöneticilerinin görüşlerini belirtmek, sorunlarını saptamak ve çözüm önerileri geliştirmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır.

Araştırma sonucunda, DGKS ile yükseköğretime giriş ve alan açısından bir eşgüdümün bulunmadığı, danışman öğretmenlerin hem sayı hem de nitelik bakımlarından yetersizliği, rehberlik servisleri ve meslekleri tanıtma hizmetlerinin yetersiz bulunduğu belirtilmiştir. Seçmeli derslerin belirlenmesinde okulun koşullarının dikkate alındığı ve öğrencilerin ders seçiminde yeterince belirleyici olmadıkları ortaya konmuştur. Okullar arasındaki fiziki imkanların paylaşılması konusunda eşgüdüm ve işbirliğinin olmadığı görülmüştür.¹¹⁷

15. Erkan (1995) tarafından genel liselerde uygulanan DGKS sorunlarını ortaya çıkarmak ve uygulamaya ilişkin öneriler geliştirmek amacıyla bir araştırma yapılmıştır. Kastamonu ili örneği olarak yapılan araştırmada, sanat, spor, Türkçe-Matematik ve Yabancı Dil alanlarının öğrenciler tarafından fazla tercih edilmediği görülmüştür. DGKS uygulamasında, öğrenci disiplin cezalarında kısmen artma

¹¹⁶ Hüseyin Izgar, "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanmakta Olan Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Değerlendirilmesi", Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst. Konya 1994, s. 103-112

¹¹⁷ Şakir Sayın, a.g.e. s. 26

olduğu, düzenin uygulamasının okullara ve ailelere genellikle ek masraflar getirdiği belirtilmiştir.¹¹⁸

16. Sevil BÜYÜKALAN, 1996 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı yüksek lisans tezinde, DGKS hakkında veliler ve öğrencilerin görüşlerinin değerlendirmesine ilişkin yaptığı araştırmada;

a. DGKS uygulamaları konusunda öğrenci ve velilerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları,

b. Öğrencilerin, ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda istedikleri alanların derslerini alamadıkları,

c. İstek olmasına karşılık çevre okullardan da ders alamadıkları,

d. Danışman öğretimlik sisteminin sağlıklı yürümediği,

e. Okul Yönetimlerinin velileri yetirince bilgilendiremediği okul yönetimi, danışman öğretmen ve veli işbirliğinin tam olarak sağlanamadığı,

f. Velilerin araştırma ve yönlendirmeden şikayetçi oldukları,

g. Öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş zamanlarının okullarda iyi değerlendirilemediği,

h. DGKS not sistemi hakkında velilerin yeterli bilgiye sahip olmadıkları,

ı. Başarılı olup, fazla kredi olarak okulu erken bitirmenin, hem öğrenciye, hem de veliye cazip geldiği,

j. Veli ve öğrencilerin %50'inin, DGKS'nin devam etmesini diğer yarısının da devam etmemesini istedikleri,

k. Velilerin okullardaki şiddet olaylarını DGKS'ne bağlamalarına rağmen, öğrencilerin DGKS ile şiddet olayları arasında bir ilişki kurmadıkları,

tespit edilmiştir. DGKS'nin okullarda gerekli düzenlemeler yapılmadan uygulamaya konuğu, sistemin değerlendirmesi yapılmadan ve eksiklerinin neler olduğu belirlenmeden de tümüyle uygulamadan kaldırıldığı, sistemin kaldırılmasında kamuoyunun öğrenci hareketlerini sisteme bağlamasının büyük etkisinin olduğu, öğrencilerin boş zamanlarının kütüphane, bilgisayar, laboratuvarı, etüt sınıflarında yapılacak planlamaya göre faaliyetlerini düzenlemeleri, program geliştirme büroları kurularak, öğrencilerin hem istedikleri dersleri seçmelerine hem de dersler arasındaki

¹¹⁸ şakir Sayın, a.g.e. s. 26

boşluğun çok aza indirilmesi, Bakanlık, okul yönetimleri, danışman öğretmenler, öğrenciler ve velilerin üzerlerine düşen görevleri ve sorumluluklarını yerine getirmeleri, geniş bir değerlendirmeden sonra sistemin tekrar uygulama konulması önerilmiştir.¹¹⁹

17. Özdemir (1996) tarafından DGKS'nin bir değerlendirmesini yapmak amacıyla yapılan araştırmada; her yenileşme adımı olduğu gibi bu uygulamanın da bazı sorunları olduğu, sorunları ortadan kaldırmak yerine, düzeni ortadan kaldırmanın bazı kişi ve kuruluşlarca daha kolay görüldüğü, çeşitli sorunlar olmakla birlikte, DGKS'nin gerekli olduğunun anlaşıldığı belirtilmektedir.¹²⁰

18. Sanlı (1996) tarafından ortaöğretimde uygulanmakta olan DGKS'nin yükseköğretime geçiş boyutu hakkında yapılan araştırmada; ortaöğretim öğrencileri, öğretmenler ve yükseköğretim öğrencilerinin, uygulanmakta olan yükseköğretime giriş sınav sisteminin ortaöğretimdeki DGKS uygulaması ile uyumlu olmadığı yönünde, uzmanların ise “kısmen” uyumlu olduğu yönünde görüş bildirdikleri belirtilmiştir.¹²¹

19. Güven (1996) tarafından 1991-1992 öğretim yılında başlatılan DGKS uygulaması ile ulaşılmak istenen amaçlara ne düzeyde ulaşıldığını, okullarda, uygulamanın dayandığı ilkelere ne düzeyde uyulduğunu, uygulama sırasında karşılaşılan sorunları ve bu sorunların giderilmesine yönelik önerileri, öğretmen ve öğrenci görüşlerine dayalı olarak ortaya koymak amacıyla yapılan araştırmada;

Öğrencilerin, DGKS ile ulaşılmak istenen amaçlardan birçoğuna orta düzeyde veya üzerinde ulaşıldığı yönünde görüş ortaya koydukları, ilkelere çoğuna okullarda uyulduğu, sorun ifadelerinin yaklaşık tamamına orta düzeyde veya üzerinde katıldıkları, önerilere ilişkin ifadeler ise grupların neredeyse tamamına katıldıklarının görüldüğü belirtilmektedir.¹²²

20. Çiğdem (YAMANER) EROĞLU, 1997 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı Yüksek Lisans Tezi'nde yaptığı araştırmada; 1995 -1996 öğretim yılında kademeli olarak uygulamadan kaldırılan

¹¹⁹ Sevil Büyükalın, **a.g.e.** s. 81-88

¹²⁰ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 27

¹²¹ Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 27

¹²² Şakir Sayın, **a.g.e.** s. 27

DGKS'nde, aşağıda belirtilen hususların yerine getirilerek tekrar uygulamaya konması önerilmiştir.

a. DGKS içeriği, amaç ve ilkeleri okul yöneticileri, öğretmenler, öğrenciler ve velilere yeterince tanıtılmalıdır.

b. Öğretmenlere, meslekleriyle ilgili derslerinin yanında rehberlik dersinin de mutlaka verilmelidir.

c. Yönetici ve öğretmenlerin rehberlik konularında eğitilmelidir.

d. Okul binaları, ders dışı zamanlarda, eğitsel, kültürel ve sportif faaliyetlerin yürütülebileceği kapasite ve donanıma kavuşturulmalıdır.

e. Bakanlığın aldığı kararlar ve uygulamalar konusunda, öğrenciler ve veliler bilgilendirilmelidir.

f. Eğitim alanında araştırmalar yapılmalı, bu yönde sistemin yapı işleyiş, yöntem, ölçme-değerlendirme gibi yönleri geliştirilmelidir.

g. Eğitim alanında alınacak kararların siyasetten etkilenmemesi için düzenlemeler yapılmalıdır.¹²³

21. Koç, Balcı, Usluer, Şahin ve Sayın (1997) tarafından 1996-1997 öğretim yılında, uygulanmakta olan Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği'ni değerlendirmeye ilişkin, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerden oluşan gruplara yönelik, yapılan araştırma sonucunda; yönetmeliklerde sık sık değişikliğe gidilmesinin, sınıf geçme not ortalamasının düşürülmesinin, öğrencilere yeterli düzeyde rehberlik ve psikolojik yardım sunulamamasının, ortalama yükseltme sınavlarının ders kesiminden hemen sonra yapılmasının çeşitli sorunlara yol açtığı ortaya çıktığı belirtilmektedir.¹²⁴

22. Sait TAŞ, 1998 yılında Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı Doktora Tezinde, yaptığı araştırmada;

a. DGKS uygulamasında, öğrencilere daha çok hak ve sorumluluk verildiği, öğrencilere sevgiyle yaklaşımın daha çok arttığı,

b. Bekleme, bütünleme ve öğretmenler kurulu kararı ile sınıf geçmenin kaldırılmasının yararlı olduğu,

¹²³ Çiğdem Eroğlu, (Yananer), "Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Modelinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sos. Bil. Enst. Ankara 1997, s. 91-92

¹²⁴ Şakir Sayın, a.g.e. s. 27

- c. Okulların ortak kullanılmasına çok az uyulduğu,
- d. Öğrenci ve velilerin DGKS hakkında çok az bilgilendirildikleri,
- e. Öğrencini istediği dersi ve öğretmeni seçmesi, ortamı demokratikleştirdiği,
- f. DGKS'nin işleyişi ile ilgili değişikliklerin yönetici, öğretmen, öğrenci ve veliler tarafından olumlu algılandığı belirtilerek;
 - (1) Dersler arasındaki boşlukların disiplin sorununu artırdığı,
 - (2) Okulların, değişimi uygulayabilen yöneticilerle yönetilmesi gerektiği,
 - (3) Programların dersler arasında boşluk olmayacak şekilde yapılması,
 - (4) Öğretmenlerin danışmanlık konusunda eğitilmeleri,
 - (5) Velilerin rolleri ve sorumluluklarının artırılması, DGKS'nin tekrar uygulanması önerilmiştir.¹²⁵

23. Şakir SAYIN, 1998 yılında Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde hazırladığı Yüksek Lisans Tezinde yaptığı araştırmada;

- a. DGKS'nin, SGS'nden daha demokratik bir sistem olduğu,
- b. Öğretmen, öğrenci ve veli işbirliğinde artış olduğu,
- c. DGKS'nin aile bütçesini ve öğrencilerin boş zamanlarını artırdığı,
- d. Çevre okulların birbirlerinden yeterince yararlanamadıkları,
- e. Öğrencilerin derslere devamlarında azalma olduğu,
- f. Boş geçen ders sayılarında artış olduğu,
- g. Uygulamada okulun imkanlarının rasyonel kullanılmadığı,
- h. Okulların fiziki yapısının çok az yeterli olduğu,
- i. Sistem hakkında ilgililerin yeterince bilgilendirilmediği,
- j. Uygulamaya, gerekli hazırlıkların tamamlanmadan geçildiği,
- k. Kararların demokratik katılımı alınmadığı,
- l. DGKS'nin öğrenci merkezli olduğu,
- m. Öğrencilerin ilgi ve isteklerine uygun dersleri seçtikleri belirtilerek,
 - (1) Yönetici ve öğretmenlerin uygulamanın yararına inandırılmaları,

¹²⁵ Said Taş, "Liselerde Ders Geçme ve Kredi Sistemi ile Oluşan Değişmeler", (Burdur İli Örneği)
Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniv. Sos. Bilim. Enst., Ankara Temmuz 1998 , s. 118-124

(2) Danışman öğretmen ve rehberlik servislerine fonksiyon kazandırılması,

(3) Zorunlu derslerin sayısının azaltılması, seçmeli derslerin branş öğretmenlerince okutulması,

(4) Fiziki alt yapıları yeterli okullardan başlanarak ülke çapında aşamalı olarak DGKS uygulamasına tekrar geçilmesi teklif edilmiştir.¹²⁶

F. DGKS İLE İLGİLİ YAPILAN ARAŞTIRMALARIN ORTAK BİR DEĞERLENDİRMESİ

DGKS ile ilgili yapılan araştırmaların ortak bir değerlendirmesi yapıldığında; Sistemin öncelikle birkaç okulda denendikten sonra uygulanmasının gerektiği, uygulamada acele edildiği, buna rağmen öngörüldüğü gibi uygulanamadığı, ortaöğretimden yükseköğretime geçişi kolaylaştıracak tedbirlerin alınmadığı, uygulama için Talim ve Terbiye Kurulu'nca belirlenen sürece uyulmadığı, şartları uymayan okullarda da uygulanarak sistemin ülke geneline yayıldığı, uygulamanın başlamasından sonra öğrencilerin boş zamanlarının ve dolayısıyla disiplin olaylarının arttığı, buna rağmen öğrencilerin uygulamadan (sistemden) memnun olduklarının görüldüğü, zorunlu ders sayılarının azaltılarak seçmeli ders sayılarının artırılması, aynı çevredeki okulların birbirlerinin öğretmen ve fiziki imkanlarından yeterince yararlandırılmaları. eksikliklerin giderilerek uygulamanın devam ettirilmesi görüşlerinin ortak noktalar olarak ortaya çıktığı görülmektedir.

G. ARAŞTIRMANIN MODELİ, YÖNTEM VE TEKNİKLERİ

Bu bölümde seçilen model, evren, örneklem, verilerin toplanması, çözüm, değerlendirme ve yorumlanmasında kullanılan istatistiksel yöntem ve tekniklere yer verilmiştir.

¹²⁶ Şakir Sayın, a.g.e. s. 72-76

1. Araştırmanın Modeli

Araştırmada tarama modeli seçilmiş olup, veriler ilgili kaynaklardan, uygulama içinde gözlem ve anket teknikleri yöntemiyle toplanmıştır. Toplanan verilere dayanılarak DGKS'nin daha önceki deneme uygulamaları ile 1991-1996 yılları arasındaki ülke geneline yaygınlaştırılmış uygulamaları, karşılaşılan sorunları, eksiklikleri ve sonuçları açıklanmaya çalışılmıştır.

2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni 1991-1992 öğretim yılında tüm ortaöğretim kurumlarında başlatılan DGKS'ni uygulayan ülke genelindeki her tür ve derecedeki lise ve dengi okullar (ortaöğretim kurumları) dır.

Anket çalışması, ülkemizin 7 coğrafi bölgesini kapsayacak şekilde farklı okul türleri de dikkate alınarak il ve ilçeler bazında planlanmıştır. Bu evrenden örneklem olarak 9 türdeki 7 coğrafi bölgeden 27 ortaöğretim kurumu seçilmiştir. Anketin uygulandığı 1995 yılında ortaöğretim genel müdürlüğüne bağlı genel lise, Anadolu lisesi, Anadolu öğretmen lisesi, yabancı dil ağırlıklı liselerde 1.226.519 öğrenci, 65.805 öğretmen, diğer meslek liselerinde ise 897.779 öğrenci, 64.700 öğretmen olmak üzere toplam bazda, tüm ortaöğretim kurumlarında 2.124.298 öğrenci ve 130.505 öğretmen mevcuttu.

DGKS, öğrencilerin istedikleri dersleri kendi okullarında veya çevredeki okullarda alabilmeleri temeline dayanmaktadır. Bu husus dikkate alınarak, birden fazla okulun bulunduğu il merkezlerinin yanında tek okul bulunan ilçelerin seçimini de özen gösterilmiştir. Seçilen okul sayılarında coğrafi bölgelerin yoğunluğu da ön planda tutulmuştur.

3. Araştırma Anketinin Uygulanması ve Verilerin Toplanması

Anketin, Türkiye genelindeki liselerde uygulanabilmesi için Bakanlık makamının 16.06.1995 tarih ve Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı 1620 sayılı onayı ile Milli Eğitim Bakanlığı'ndan izin alınmıştır.

Buna göre, ülke genelinde 22 ilde 30 il veya ilçe merkezindeki 9 türde toplam 32 okul seçilmiştir. Bu okullardan, her okulda 1 yönetici, 4 öğretmen, 4 veli ve 6 öğrenciden oluşan her bir okul için 15 kişi olmak üzere toplam 480 kişiye anket uygulanması planlanmıştır.

Hazırlanan anket metni Bakanlık İzin Onayı ile birlikte seçilen il ve ilçe merkezindeki İl ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'ne gönderilmiş, anketle birlikte, anketin nasıl ve hangi tür okullarda uygulanacağına dair açıklama da gönderilmiştir.

Sonuçta anketler, 17 il, 26 ilçe merkezindeki 27 Lisede sağlıklı bir şekilde uygulanıp, geri dönen anketlerde, her okulda 1 yönetici olmak üzere 27 yönetici, bazı okullarda verilen sayının altında olmak üzere 27 okuldan toplam 107 öğretmen, 110 veli ve 158 öğrenci olmak üzere, toplam 402 kişinin anketi değerlendirilmeye alınmıştır.

Tablo :8 Anketin Uygulandığı İl, Okul ve Anketör Sayıları

SIRA NO	İLİ	İLÇESİ	OKULU	A	B	C	D	TOPLAM
				YÖNETİCİ	ÖĞRETMEN	ÖĞRENCİ	VELİ	
1	ANKARA	KIZILCAHAMAM	Kızılcahamam İHL	1	4	6	4	15
2	ARDAHAN	ÇILDİR	Çıldır Lisesi	1	4	4	6	15
3	ARTVİN	BORÇKA	Borçka Tic.M.L	1	4	6	4	15
4	BURDUR	ÇELTIKÇI	Çeltikçi Lisesi	1	4	6	4	15
5	ÇANKIRI	ILGAZ	İlgaz İHL	1	4	6	4	15
6	ÇORUM	MECİTÖZÜ	Mecitözü Lisesi	1	4	7	4	16
		MERKEZ	Anadolu Lisesi	1	4	6	4	15
7	EDİRNE	LALAPAŞA	Lalapaşa Lisesi	1	4	6	4	15
		MERKEZ	And. Öğret. Lisesi	1	4	6	4	15
8	ELAZIĞ	BASKİL	Baskil Lisesi	1	4	6	4	15
9	İSTANBUL	ÇATALCA	Çatalca Ç.P.L	1	4	6	4	15
		EMİNÖNÜ	Çemb.Kız Lis. (Yab.Dil Ağ.L)	1	4	6	4	15
		BEŞİKTAŞ	Beşiktaş Kız M.L	1	4	6	4	15
		BEŞİKTAŞ	Beşiktaş And.Lisesi	1	4	7	4	16
		EMİNÖNÜ	Vefa Lisesi (Anadolu.L)	1	4	6	4	15
10	İZMİR	DİKİLİ	Dikili Lisesi	1	4	6	4	15
		ÇEŞME	Çeşme Lisesi	1	4	6	4	15
		ÇEŞME	Çeşme Kız M.L	1	4	6	4	15
11	KONYA	GÜNEYSINIR	Güneysınır Lisesi	1	4	6	4	15
12	KÜTAHYA	ASLANAPA	Aslanapa Lisesi	1	4	6	5	16
13	ŞIRNAK	CİZRE	Cizre Lisesi	1	4	6	4	15
14	TRABZON	AKÇAABAT	Akçaabat E.M.L	1	4	6	4	15
		ARAKLI	Araklı İHL	1	4	6	4	15
		MERKEZ	Trabzon Lisesi	1	3	4	3	11
15	MUŞ	HASKÖY	Hasköy Lisesi	1	4	5	4	14
16	ADANA	SALMBEYLİ	Saimbeyli Lisesi	1	4	4	4	13
17	YALOVA	MERKEZ	Yalova Kız M.L	1	4	7	4	16
TOPLAM				27	107	158	110	402

4. Araştırma Verilerinin Çözümlemesi

İl ve ilçelerden toplanan anketlerin çözümlenmesi için o tarihte çeşitli arayışlara girilmiştir. Sonuçlar bilgisayarda çıkarılmaya çalışılmış ancak, bu iş için yeterli bir program bulunamadığı için arzu edilen sonuç elde edilememiştir. Böylece anket sonuçları değerlendirilemeden tez hazırlama süresi dolmuştur. Daha sonra çıkan aftan yararlanılarak, yapılan bu anketlerin değerlendirilme imkanı doğmuştur.

Anketlerdeki veriler, SPSS Windows 13.0 adlı istatistik programı kullanılmak suretiyle bilgisayara tek tek girilmiştir. Anket verilerinin çözümlenmesi bu program yardımıyla yapılmıştır.

Anket yapılan il, ilçe ve okullar ile anketör sayıları ayrı bir çizelgede gösterilmiştir.

Anket sonuçları, yönetici, öğretmen ve öğrenci ve veli bazında ayrı ayrı değerlendirilmiş, tablo sayısını azaltmak için de benzer sorularda yönetici, öğretmen, veli ve öğrencilerin sonuçlarının tamamı yan yana bir tabloda gösterilmiştir.

Veriler bilgisayara girilirken cevapsız bırakılan veya iptal edilen anketler bilgisayara girilmeyerek, değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Tablolar, metin içine yerleştirilmiş ve her tablodan sonra değerlendirmesi yapılmış, ayrıca tablolar listesi yapılarak hangi sayfalarda yer aldıkları bu listede belirtilmiştir.

H. ARAŞTIRMANIN BULGULARI VE YORUMLARI

Bu bölümde, araştırmada anket sorularına verilen cevaplardan elde edilen veriler yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli anket sonuçları ayrı ayrı tablolara işlenmiş ve yorumlanmıştır. Bulgularla yorumları ele alınışında; ankete katılanların yaş ve eğitim durumları, görevleri, hizmet süreleri v.b. bilgilerinin yanında, ankete katılan okulların fiziki altyapıları ile ilgili bilgilere öncelik verilmiş, daha sonra araştırma konusunun genel değerlendirmesi, uygulama sonuçları ile ilgili yorumlar sıralanmış ve bu yorumlar tablolarla da desteklenmiştir.

1. Araştırmaya Katılan Okul Ve Grupların Özellikleri

Araştırmaya katılan sayıları ve özellikleri özetle aşağıya çıkarılmıştır.

a. Araştırmaya Katılan Yöneticilerle İlgili Değerlendirmeler

Ankete 27 değişik lisenin birer yöneticisi katılmıştır. Bunların 3'ü bayan 24'ü ise erkektir. Yaş grupları itibariyle 20-30 yaş arası 2, 31-40 yaş arası 12, 41-50 yaş arası 11, 51 ve daha yukarı yaşta ise 2 yönetici vardır. Yöneticilerden 11'i Yüksekokul, 16'sı da Fakülte çıkışlı olup, 13'ü okul müdürü, 14'ü de müdür yardımcısı olarak görev yapmaktadırlar. Yöneticilerin branşları ile görev yaptıkları coğrafi bölgelere ve okul türlerine göre dağılımlarına ilişkin diğer bilgiler ise aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo : 9 Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Yönetici Bilgi Formu

YÖNETİCİ																											
OKUL TÜRÜ	CİNSİ YETİ		YAŞINIZ					BRANŞINIZ										MESLEKTEKİ KIDEM					MEZUNİ YETİ		GÖREVİ		
	Kadın	Erkek	20-30	31-40	41-50	51 VE YUKARI	edebiyat	matematik	fen bil	fizik-kimya	biyoloji	tarih	coğrafya	din kültürü	meslek dersleri	resim	felsefe	TOPLAM	1-5 YIL	6-10 YIL	11-15 YIL	16-20 YIL	21 VE DAHA YUK.	TOPLAM	YÜKSEK OKUL	FAKÜLTE	MÜDÜR
Genel Lise	0	13	1	5	6	1	2	1	1	1	1	2	0	1	1	2	13	0	2	0	5	6	13	5	8	10	3
Anadolu Lisesi	0	3	0	2	1	0	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	3	0	0	2	0	1	3	0	3	0	3
Y. Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0
Kız Meslek Lisesi	1	2	0	2	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	3	0	0	0	1	2	3	3	0	1	2
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	1	0	0	0	1	0	1	1	0
İmam Hatip Lisesi	1	2	0	2	1	0	0	0	0	0	1	0	0	2	0	0	3	1	0	0	1	1	3	2	1	0	3
Anadolu Öğretmen Lis.	0	1	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	0	1	0	1	0	1
Çok Programlı Lise	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	0	1	0	1

Tablo : 10 Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Yönetici Bilgi Formu

YÖNETİCİ																											
OKUL TÜRÜ	CİNSİ YETİ		YAŞINIZ					BRANŞINIZ										MESLEKTEKİ KIDEM					MEZUNİ YETİ		GÖREVİ		
	Kadın	Erkek	20-30	31-40	41-50	51 VE YUKARI	edebiyat	matematik	fen bil	fizik-kimya	biyoloji	tarih	coğrafya	din kültürü	meslek dersleri	resim	felsefe	TOPLAM	1-5 YIL	6-10 YIL	11-15 YIL	16-20 YIL	21 VE DAHA YUK.	TOPLAM	YÜKSEK OKUL	FAKÜLTE	MÜDÜR
Marmara Böl.	1	7	0	3	5	0	3	1	0	0	1	1	0	1	0	0	8	0	0	1	3	4	8	4	4	2	6
Doğu Anadolu B.	0	3	0	2	1	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	1	3	0	1	0	0	2	3	1	2	2	1
İç Anadolu B	0	5	0	5	0	0	0	0	0	2	1	0	0	1	1	0	5	1	0	1	2	1	5	2	3	1	4
Karadeniz Bölgesi	1	3	1	1	1	1	0	1	0	0	0	1	0	0	1	0	4	0	1	0	2	1	4	1	3	2	2
Ege Bölgesi	1	3	1	0	2	1	0	0	0	0	1	2	0	1	0	0	4	0	1	0	0	3	4	1	3	3	1
Güneydoğu Anadolu	0	1	0	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	1	1	1	0	1	0
Akdeniz Bölgesi	0	2	0	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	0	0	0	2	0	0	0	2	0	2	1	1	2	0
TOPLAM	3	24	2	12	11	2	4	3	1	1	3	4	2	1	5	1	27	1	3	2	9	12	27	11	16	13	14

b. Araştırmaya Katılan Öğretmenlerle İlgili Değerlendirmeler

Ankete 27 değişik liseden toplam 107 öğretmen katılmıştır. Bunların 43'ü bayan 64'ü erkektir. Yaş grupları itibariyle 20-30 yaş arası 33, 31-40 yaş arası 58, 41-50 yaş arası 12, 51 ve daha yukarı yaşta ise 4 öğretmen vardır. Ankete katılan öğretmenlerin 25'i Enstitü ve Yüksekokul, 79'u Fakülte ve 3'ü de Yüksek Lisans mezunudur. Öğretmenlerin branşları ile görev yaptıkları coğrafi bölgelere ve okul türlerine göre dağılımlarına ilişkin diğer bilgiler ise tabloda gösterilmiştir

Tablo : 11 Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Öğretmen Bilgi Formu

ÖĞRETMENİN																															
OKUL TÜRÜ	CİNSİYETİ			YAŞINIZ					BRANŞINIZ										MESLEKTEKİ KIDEM					ÖĞRENİM DURUMU							
	Kadın	Erkek	TOPLAM	20-30	31-40	41-50	51 ve Yukarı	TOPLAM	Edebiyat	Matematik	Fen Bil	Fizik	Tarih	Coğrafya	Din Kült. ve Ahl. Bil	Meslek Dersleri	Yabancı Dil	EResim	Felsefe	Eğitim Bilimleri	TOPLAM	1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21 ve Yukarı	TOPLAM	Enstitü	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM
Genel Lise	18	33	51	19	29	3	0	51	6	9	5	11	8	4	1	0	1	5	1	0	51	21	11	8	7	4	51	12	38	1	51
Anadolu Lisesi	5	7	12	2	8	1	1	12	1	2	1	1	2	2	1	0	1	0	1	0	12	5	4	1	1	1	12	1	10	1	12
Anadolu Öğret. Lis.	2	2	4	2	1	0	1	4	0	1	0	1	0	1	0	0	1	0	0	0	4	0	3	0	0	1	4	1	3	0	4
Y. Dil Ağırlıklı Lise	2	2	4	0	2	1	1	4	0	1	0	1	0	0	0	0	2	0	0	0	4	1	0	1	2	0	4	1	3	0	4
Kız Meslek Lisesi	11	1	12	2	6	3	1	12	0	0	2	1	0	0	0	5	1	2	0	1	12	4	1	2	2	3	12	3	9	0	12
Endüstri Meslek Lis.	0	4	4	2	1	1	0	4	0	0	0	0	1	0	0	3	0	0	0	0	4	2	1	0	1	0	4	2	2	0	4
Ticaret Meslek Lis.	1	3	4	3	1	0	0	4	0	1	0	0	0	0	1	1	0	0	1	0	4	3	0	1	0	0	4	0	4	0	4
İmam Hatip Lisesi	2	10	12	3	7	2	0	12	2	0	1	0	2	0	6	1	0	0	0	0	12	2	3	2	4	1	12	3	9	0	12
Çok Programlı Lise	2	2	4	0	3	1	0	4	1	1	0	0	1	0	0	0	1	0	0	0	4	0	0	2	2	0	4	2	1	1	4
TOPLAM	43	64	107	33	58	12	4	107	10	15	9	15	14	7	9	10	7	7	3	1	107	38	23	17	19	10	107	25	79	3	107

Tablo : 12 Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Öğretmen Bilgi Formu

ÖĞRETMENİN																															
BÖLGESİ	CİNSİYETİ			YAŞINIZ					BRANŞINIZ										MESLEKTEKİ KIDEM					ÖĞRENİM DURUMU							
	Kadın	Erkek	TOPLAM	20-30	31-40	41-50	51 ve Yukarı	TOPLAM	Edebiyat	Matematik	Fen Bil	Fizik	Tarih	Coğrafya	Din Kült. ve Ahlak Bil	Meslek Dersleri	Yabancı Dil	EResim	Felsefe	Eğitim Bilimleri	TOPLAM	1-5 Yıl	6-10 Yıl	11-15 Yıl	16-20 Yıl	21 ve Yukarı	TOPLAM	Enstitü	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM
Marmara Böl.	20	12	32	4	19	6	3	32	2	5	3	4	3	4	0	4	5	1	0	1	32	8	7	8	5	4	32	9	21	2	32
Doğu Anadolu B.	4	8	12	8	4	0	0	12	4	4	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	12	8	1	1	2	0	12	2	10	0	12
İç Anadolu B	5	15	20	7	11	1	1	20	1	2	1	2	5	0	5	0	2	1	1	0	20	6	7	1	2	4	20	4	16	0	20
Karadeniz Bölgesi	4	11	15	5	7	3	0	15	2	1	1	0	2	0	3	5	0	0	1	0	15	5	2	3	4	1	15	4	11	0	15
Ege Bölgesi	7	9	16	5	9	2	0	16	1	2	1	4	0	1	1	1	0	5	0	0	16	6	4	1	4	1	16	2	14	0	16
Güneydoğu An.B.	0	4	4	3	1	0	0	4	0	0	0	2	1	1	0	0	0	0	0	0	4	4	0	0	0	0	4	0	3	1	4
Akdeniz Bölgesi	3	5	8	1	7	0	0	8	0	1	3	1	2	0	0	0	0	1	0	0	8	1	2	3	2	0	8	4	4	0	8
TOPLAM	43	64	107	33	58	12	4	107	10	15	9	15	14	7	9	10	7	7	3	1	107	38	23	17	19	10	107	25	79	3	107

c. Araştırmaya Katılan Öğrencilerle İlgili Değerlendirmeler

Ankete 27 değişik liseden toplam 158 öğrenci katılmıştır. Bunların 75'i kız 83'ü erkektir. Yaş grupları itibarıyla 15 ve daha aşağı yaşta 31 öğrenci, 16 yaşında 39 öğrenci, 17 yaşında 50 öğrenci, 18 yaşında 28 öğrenci, 19 ve daha yukarı yaşlarda ise 10 öğrenci vardır. Ankete katılan öğrencilerin 47'si 2. Dönem, 43'ü 4. Dönem, 55'i 6. Dönem ve 13'ü de 8. Dönem öğrencisidir.

Tablo : 13 Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Öğrenci Bilgi Formu

ÖĞRENCİNİN														
OKUL TÜRÜ	CİNSİYET			YAŞI						DÖNEMİ				
	Kız	Erkek	TOPLAM	15 ve altında	16	17	18	15 ve altında	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM
Genel Lise	29	43	72	19	22	19	9	3	72	26	21	24	1	72
Anadolu Lisesi	6	13	19	0	0	10	9	0	19	0	6	7	6	19
Anadolu Öğretmen Lis	3	3	6	2	2	2	0	0	6	4	2	0	0	6
Y. Dil Ağırlıklı Lise	6	0	6	4	2	0	0	0	6	4	2	0	0	6
Kız Meslek Lisesi	19	0	19	0	1	10	6	2	19	0	6	13	0	19
Endüstri Meslek Lis.	0	5	5	0	1	2	0	2	5	0	0	4	1	5
Ticaret Meslek Lisesi	3	3	6	0	3	1	0	2	6	1	2	1	2	6
İmam Hatip Lisesi	6	12	18	6	6	3	3	0	18	14	2	2	0	18
Çok Programlı Lise	3	3	6	0	2	3	1	0	6	0	2	2	2	6
TOPLAM	75	83	158	31	39	50	28	10	158	47	43	55	13	158

Tablo : 14 Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Öğrenci Bilgi Formu

ÖĞRENCİNİN														
BÖLGESİ	CİNSİYET			YAŞI						DÖNEMİ				
	Kız	Erkek	TOPLAM	15 ve altında	16	17	18	15 ve altında	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM
Marmara Bölgesi	34	16	50	8	8	19	13	2	50	8	9	25	8	50
Doğu Anadolu ölgesi	7	8	15	0	7	4	4	0	15	3	6	6	0	15
İç Anadolu Bölgesi	7	24	31	9	8	10	4	0	31	16	10	5	0	31
Karadeniz Bölgesi	9	13	22	4	7	3	1	5	22	9	3	6	4	22
Ege Bölgesi	13	11	24	4	4	11	4	1	24	4	8	12	0	24
Güneydoğu Anadolu B.	3	3	6	1	2	1	0	2	6	2	4	0	0	6
Akdeniz Bölgesi	2	8	10	5	3	0	2	0	10	5	3	1	1	10
TOPLAM	75	83	158	31	39	50	28	10	158	47	43	55	13	158

d. Araştırmaya Katılan Velilerle İlgili Değerlendirmeler

Ankete 27 değişik liseden toplam 110 veli katılmıştır. Bunların 47'si bayan 63'ü erkektir. Yaş grupları itibariyle 35 ve daha aşağı yaşta 31, 34-40 arası yaşta 28, 41-45 arası yaşta 36, 46-50 arası yaşta 12 ve 51 ve daha yukarı yaşta 3 veli vardır. Ankete katılan velilerin 18'i İlkokul, 20'si Ortaokul, 25'i Lise ve 47'si de Üniversite ve Yüksekokul mezunudur.

Tablo : 15 Okul Türlerine Göre Anket Uygulanan Veli Bilgi Formu

VELİLERİN														
OKUL TÜRÜ	CİNSİYETİ			YAŞINIZ						ÖĞRENİM DURUMU				
	Kadın	Erkek	TOPLAM	35ve daha aşağı	36-40	41-45	46-50	51 ve daha yukarı	TOPLAM	İlk Okul	Orta Okul	Lise	Üniversite / Yük Ok.	TOPLAM
Genel Lise	22	32	54	14	15	15	8	2	54	7	10	15	22	54
Anadolu Lisesi	6	6	12	5	2	4	1	0	12	0	1	4	7	12
Anadolu Öğretmen Lisesi	3	1	4	1	1	2	0	0	4	1	0	0	3	4
Y. Dil Ağırlıklı Lise	2	2	4	2	0	1	0	1	4	0	0	1	3	4
Kız Meslek Lisesi	7	5	12	2	3	6	1	0	12	1	4	2	5	12
Endüstri Meslek Lisesi	1	3	4	2	0	2	0	0	4	2	1	0	1	4
Ticaret Meslek Lisesi	1	3	4	1	1	1	1	0	4	3	1	0	0	4
İmam Hatip Lisesi	3	9	12	4	5	3	0	0	12	3	2	2	5	12
Çok Programlı Lise	2	2	4	0	1	2	1	0	4	1	1	1	1	4
TOPLAM	47	63	110	31	28	36	12	3	110	18	20	25	47	110

Tablo : 16 Coğrafi Bölgelere Göre Anket Uygulanan Veli Bilgi Formu

VELİLERİN														
OKUL TÜRÜ	CİNSİYETİ			YAŞINIZ						ÖĞRENİM DURUMU				
	Kadın	Erkek	TOPLAM	35ve daha aşağı	36-40	41-45	46-50	51 ve daha yukarı	TOPLAM	İlk Okul	Orta Okul	Lise	Üniversite / Yük Ok.	TOPLAM
Marmara Böl.	17	18	35	9	6	17	2	1	35	3	6	9	17	35
Doğu Anadolu B.	4	10	14	5	4	5	0	0	14	1	3	6	4	14
İç Anadolu B	8	12	20	6	8	5	1	0	20	2	2	4	12	20
Karadeniz Bölgesi	5	10	15	5	2	5	2	1	15	6	3	0	6	15
Ege Bölgesi	9	5	14	3	5	2	4	0	14	1	4	3	6	14
Güneydoğu Anadolu	1	3	4	1	2	0	1	0	4	1	1	2	0	4
Akdeniz Bölgesi	3	5	8	2	1	2	2	1	8	4	1	1	2	8
TOPLAM	47	63	110	31	28	36	12	3	110	18	20	25	47	110

2. Ankete Katılan Okulların Öğretmen, Derslik Ve Laboratuar Durumları Bakımından Değerlendirilmesi

a. Öğretmen Durumu ve İhtiyacı

Ankete katılan okullar toplamında değişik branşlarda 754 öğretmen görev yaparken, görev yapan öğretmen sayısının 1/3'ü kadar, toplam 270 öğretmen açığı bulunduğu ortaya çıkmıştır. Öğretmen açıklarının, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki okullarda daha fazla olduğu görülmektedir.

Bu açığın çoğunluğunun, Türk Dili ve Edebiyatı, Matematik, İngilizce, Tarih, Coğrafya, Fizik, Kimya, Biyoloji ve Felsefe branşlarında olduğu anlaşılmıştır. Uygulamanın 4.üncü yılının sonunda bu kadar öğretmen açığının olması öğrencilerin özellikle ortak (zorunlu) derslerini düzenli olarak alamadıklarını da ortaya koymaktadır.

Tablo : 17 Okul Türlerine Göre Öğretmen Durumu

OKUL TÜRÜ	Edebiyat	Türkçe	Matematik	Din Kültürü	İHL Meslek Dersleri	İngilizce	Fransızca	Almanca	Tarih	Coğrafya	Fen Bilgisi	Fizik	Kimya	Biyoloji	Resim	Müzik	Beden Eğitimi	Sanat Tarihi	KML Meslek	PM Meslek	Dersleri	Rehberlik	Felsefe	TOPLAM
Genel Lise	35	11	51	19	0	20	5	2	24	17	19	17	22	19	14	4	19	1	0	0	2	12	313	
Anadolu Lisesi	17	3	17	8	0	22	1	4	10	4	5	8	5	6	6	4	9	1	0	0	0	2	132	
Anad.Öğretmen Lis.	5	0	6	1	0	8	1	1	2	3	0	1	2	2	1	0	2	1	0	1	0	0	37	
Y.Dil Ağırlıklı Lise	4	0	3	2	0	6	1	1	2	1	0	1	2	2	1	1	1	0	0	0	0	0	28	
Kız Meslek Lisesi	6	2	7	1	0	5	3	2	4	2	2	3	1	0	1	1	3	0	52	0	3	0	98	
Endüstri Meslek Lis.	3	1	4	1	0	0	0	1	3	1	3	2	3	1	0	0	1	0	0	0	1	0	25	
Ticaret Meslek Lis.	1	0	2	1	0	0	0	0	1	0	1	0	1	0	0	0	0	0	0	5	0	0	12	
İmam Hatip Lisesi	12	0	12	12	19	4	0	0	4	3	2	4	3	4	4	3	3	0	0	0	0	0	89	
Çok Programlı Lise	5	1	3	0	0	0	1	1	3	1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0	20	
TOPLAM	88	18	105	45	19	65	12	12	53	32	32	37	40	35	27	13	38	3	52	7	7	14	754	
	12%	2%	14%	6%	3%	9%	2%	2%	7%	4%	4%	5%	5%	5%	4%	2%	5%	0%	7%	1%	1%	2%	100%	

b. Derslik Durumu ve İhtiyacı

Ankete katılan 27 okuldan 17'sinde ortaokul bulunduğu, Ortaokul kısımlarında kullanılan toplam derslik sayısının 131, Lise kısımlarında kullanılan toplam derslik sayısının da 248 olduğu, 2 fazla derslikle birlikte 27 okulda toplam 381 derslik olduğu anlaşılmıştır.

Bu okullardaki derslik sayılarından sadece 1 genel lisede 2 (iki) derslik fazlalığı görülürken, ankete katılan 27 okulun 13'ünde derslik yetersizliği görülmüştür. Okul türlerine göre bu okullarda, çoğunluğu genel liselerde olmak üzere toplam 61 derslik ihtiyacı olduğu anlaşılmıştır.

Tablo : 21 Okul Türlerine Göre Derslik İhtiyacı ve Fazlalık Durumu

OKUL TÜRÜ	İHTİYAÇ FAZLASI DERSLİK SAYISI		İHTİYAÇ DUYULAN DERSLİK SAYISI							TOPLAM	İHTİYAÇ DUYULAN TOPLAM DERSLİK SAYISI
	Okul Sayısı	Derslik Sayısı	1 Derslik	2 Derslik	3 Derslik	4 Derslik	5 Derslik	6 Derslik	15 Derslik		
Genel Lise	1	2	2	0	2	0	1	1	1	7	34
Anadolu Lisesi	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	5
Anadolu Öğretmen Lisesi	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Y. Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kız Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	6
Endüstri Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	1	0	0	0	1	4
Ticaret Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	5
İmam Hatip Lisesi	0	0	0	1	0	0	1	0	0	2	7
TOPLAM	1	2	2	1	2	1	4	2	1	13	61

Tablo : 22 Coğrafi Bölgelere Göre Derslik İhtiyacı ve Fazlalık Durumu

BÖLGESİ	DERSLİK SAYISI					ORTA OKUL DERSLİK SAYISI										TOPLAM DERSLİK SAYISI		
	1-10 Derslik	11-15 Derslik	16-20 Derslik	21-30 Derslik	41 ve yukarı	TOPLAM	2 Derslik	3 Derslik	4 Derslik	6 Derslik	7 Derslik	9 Derslik	10 Derslik	12 Derslik	14 Derslik		16 Derslik	TOPLAM
Marmara Bölgesi	2	0	4	1	1	8	1	1	1	0	0	0	0	0	0	2	5	41
Doğu Anadolu Böl.	1	0	2	0	0	3	0	0	0	0	1	1	1	0	0	0	3	26
İç Anadolu Böl.	2	2	1	0	0	5	0	1	0	2	0	0	0	1	0	0	4	27
Karadeniz Bölgesi	1	0	0	3	0	4	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	12
Ege Bölgesi	3	0	0	1	0	4	0	1	0	0	0	0	0	0	1	0	2	15
Güneydoğu And.B.	0	1	0	0	0	1	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	1	7
Akdeniz Bölgesi	1	1	0	0	0	2	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3
TOPLAM	10	4	7	5	1	27	1	4	1	2	2	1	1	2	1	2	17	131

c. Laboratuvar Durumu ve İhtiyacı

Ankete katılan okullardan 3 Genel Lise, 1 Kız Meslek Lisesi, 1 İmam Hatip Lisesi olmak üzere toplam 5 Lisede hiç laboratuvarın olmadığı, geriye kalan okullardan 9'unda sadece 1 laboratuvar, 3'ünde 2 Laboratuvar, 4'ünde 3 Laboratuvar olduğu, geriye kalan 3'ünde 4, 3'ünde de 6 laboratuvar olduğu anlaşılmıştır. Okulların % 55'inde ya laboratuvar hiç yok veya bir tane olduğu görülmektedir. Bu durumda DGKS'nin uygulanabilmesi için derslik yanında yeterli laboratuvarın da okullarda olmadığı anlaşılmıştır.

Tablo : 23 Okulların Laboratuvar Durumları

Laboratuvar Adı	İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	Ticaret Meslek Lis	Genel Lise	İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	Anadolu Lisesi	Genel Lise	Anad Öğretmen Lis	Genel Lise	Çok Prog Lise	Yab Dil Agr Lis	Kız Meslek Lis	Anadolu Lisesi	Anadolu Lisesi	Genel Lise	Genel Lise	Kız Meslek Lis	Genel Lise	Genel Lise	Genel Lise	End Meslek Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Genel Lise	Genel Lise	Genel Lise	Kız Meslek Lis	TOPLAM
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	
Fizik Lab						x		x	x	x	x	x	x	x	x	x	x							x				11
Kimya Lab						x		x	x	x	x			x	x		x					x						10
Biyoloji Lab						x		x		x	x			x	x		x							x				8
Fen Bilgisi Lab	x		x	x		x	x		x	x				x	x	x					x	x	x		x	x	x	17
Bilgisayar Lab						x		x					x	x		x						x						6
Yabancı Dil Lab						x		x					x	x			x											5
Diğer																												
TOPLAM	1	0	1	1	0	1	6	0	6	2	4	3	3	6	4	3	4	0	0	1	2	2	1	3	1	1	1	57

Tablo : 24 Okul Türlerine Göre Okulların Laboratuvar Çeşidi

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYISI	LABORATUVAR ÇEŞİDİ							TOPLAM
		Fizik Laboratuvarı	Kimya Laboratuvarı	Biyoloji Laboratuvarı	Fen Bilgisi Laboratuvarı	Bilgisayar Laboratuvarı	Yabancı Dil Laboratuvarı	Diğer	
Genel Lise	13	4	4	2	7	1	1	0	19
Anadolu Lisesi	3	3	3	3	3	2	2	0	16
Anad.Öğretmen Lis.	1	1	1	1	1	1	1	0	6
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	1	1	1	0	0	0	0	3
Kız Meslek Lisesi	3	1	0	0	1	1	1	0	4
Endüstri Meslek Lis.	1	0	0	0	1	1	0	0	2
Ticaret Meslek Lis.	1	0	0	0	1	0	0	0	1
İmam Hatip Lisesi	3	0	0	0	2	0	0	0	2
Çok Programlı Lise	1	1	1	1	1	0	0	0	4
TOPLAM	27	11	10	8	17	6	5	0	57

Tablo : 25 Okul Türlerine Göre Okulların Laboratuvar Sayıları

OKUL TÜRÜ	OKUL SAYI	LABORATUVAR SAYISI						TOPLAM	
		0	1	2	3	4	5		6
Genel Lise	13	3	5	2	2	1	0	0	13
Anadolu Lisesi	3	0	0	0	0	1	0	2	3
Anad.Öğretmen Lis.	1	0	0	0	0	0	0	1	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0	1	0	0	0	1
Kız Meslek Lisesi	3	1	1	0	1	0	0	0	3
Endüstri Meslek Lis.	1	0	0	1	0	0	0	0	1
Ticaret Meslek Lis.	1	0	1	0	0	0	0	0	1
İmam Hatip Lisesi	3	1	2	0	0	0	0	0	3
Çok Programlı Lise	1	0	0	0	0	1	0	0	1
TOPLAM	27	5	9	3	4	3	0	3	27

3. Okulların Konumları ve Yeterlilikleri

a. Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğretim Şekilleri

Ankete katılan okulların 8'i il merkezinde 19'u ise ilçe merkezinde bulunmaktadır. Bunlardan 22'si normal öğretim yaparken 5'i ikili öğretim yapmaktadır.

16 okulun bünyesinde ortaokul bulunmakta, 11 okulda ise bulunmamaktadır. Okulların çoğunda derslik ve laboratuvar eksikliği görülmektedir.

Tablo : 26 Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğretim Şekilleri

OKUL TÜRÜ	OKULUN YERİ			ÖĞRENİM ŞEKLİ			ORTA OKUL VAR MI?		
	İl Merkezi	İlçe Merkezi	TOPLAM	Normal	İkili	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
Genel Lise	1	12	13	8	5	13	8	5	13
Anadolu Lisesi	3	0	3	3	0	3	3	0	3
Anadolu Öğretmen Lis.	1	0	1	1	0	1	0	1	1
Y. Dil Ağırlıklı Lise	1	0	1	3	0	3	2	1	3
Kız Meslek Lisesi	2	1	3	1	0	1	0	1	1
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	1	1	0	1	0	1	1
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	1	3	0	3	3	0	3
İmam Hatip Lisesi	0	3	3	1	0	1	0	1	1
Çok Programlı Lise	0	1	1	1	0	1	0	1	1
TOPLAM	8	19	27	22	5	27	16	11	27

Tablo : 27 Coğrafi Bölgelere Göre Okulların Yerleşim Yerleri ve Öğretim Şekilleri

OKUL TÜRÜ	OKULUN YERİ			ÖĞRENİM ŞEKLİ			ORTA OKUL VAR MI?		
	İl Merkezi	İlçe Merkezi	TOPLAM	Normal	İkili	TOPLAM	Var	Yok	TOPLAM
Marmara Böl.	6	2	8	8	0	8	5	3	8
Doğu Anadolu B.	0	3	3	1	2	3	3	0	3
İç Anadolu B.	1	4	5	5	0	5	4	1	5
Karadeniz Bölgesi	1	3	4	3	1	4	1	3	4
Ege Bölgesi	0	4	4	3	1	4	1	3	4
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	1	0	1	1	1	0	1
Akdeniz Bölgesi	0	2	2	2	0	2	1	1	2
TOPLAM	8	19	27	22	5	27	16	11	27

b. Okullarda Bir Müdür Yardımcısı'na Düşen Öğrenci Sayıları

Bu soru sadece yöneticilere sorulmuştur. Okul yöneticilerinden %33'ü okullarında bir müdür yardımcısına 150'nin altında öğrenci düştüğünü belirtirken, %33'ü 151-200 arasında, %26'sı 201-250 öğrenci, %7'si de 251'in üstünde öğrenci düştüğünü belirtmişlerdir.

Okul türleri bakımından bakıldığında, Genel Lise, Anadolu Lisesi ve İmam Hatip Liselerinde, diğer okul türlerine oranla bir müdür yardımcısına daha fazla öğrenci düştüğü görülmektedir.

DGKS uygulamasında her öğrencinin başarı durumları, aldıkları ve almaları gereken zorunlu derslerin takibi ile seçmeli derslerin verilmesi, devam-devamsızlık, disiplin, ders programları vb. konuların takibi ile ilgili işlere bakıldığında okullardaki müdür yardımcısı sayılarının yetersiz olduğu düşünülmektedir.

Tablo : 28 Okullarda Bir Müdür Yardımcısına Düşen Öğrenci Sayısı

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				TOPLAM
	150'den az	151-200	201-250	251 ve üstü	
Genel Lise	5	4	4	0	13
Anadolu Lisesi	0	1	1	1	3
Anad.Öğretmen Lisesi	0	1	0	0	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	1	0	0	1
Kız Meslek Lisesi	2	0	1	0	3
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0	1
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	0	1
İmam Hatip Lisesi	1	0	1	1	3
Çok Programlı Lise	0	1	0	0	1
TOPLAM	9	9	7	2	27
	33%	33%	26%	7%	100%

c. Liselerde Şubelere Göre Öğrenci Sayıları

Bu soru en sağlıklı bilgi alınabileceği düşüncesiyle sadece okul yöneticilerine sorulmuştur. Alınan cevaplardan, şubelerdeki öğrenci sayılarının %22'sinin 30'un altında, %52'sinin 31-40 arası, %15'inin 41-50 arası, %12'sinin de 51 ve daha yukarı olduğu bunlardan %4'ünün ise 81'in üzerinde olduğu anlaşılmaktadır.

Anadolu Lisesi türü okullarda, şubelerdeki öğrenci sayılarının ortalama 30-40 arasında olduğu, bazı okullarda ise şubelerdeki öğrenci sayılarının çok kalabalık olduğu görülmektedir.

Tablo : 29 Liselerde Şubelere Göre Öğrenci Sayıları

BÖLGE	YÖNETİCİ							TOPLAM
	30'dan az	31-40	41-50	51-60	61-70	71-80	81'den fazla	
Akdeniz Bölgesi	1	0	1	0	0	0	0	2
Marmara Bölgesi	1	4	3	0	0	0	0	8
Ege Bölgesi	2	2	0	0	0	0	0	4
Karadeniz Bölgesi	0	4	0	0	0	0	0	4
İç Anadolu Bölgesi	2	1	0	1	0	0	1	5
Doğu Anadolu Bölgesi	0	2	0	0	1	0	0	3
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	0	0	0	0	0	1
TOPLAM	6	14	4	1	1	0	1	27
	22%	52%	15%	4%	4%	0%	4%	100%

d. Okulların Yönetici Sayılarının Yeterli Olup Olmadığı

Okul yöneticilerine, okullardaki genel olarak yönetici sayılarının yeterli olup, olmadığı sorulmuştur. Alınan cevaplarda, yöneticilerin %50'si okulların mevcut yönetici sayılarını yeterli bulurken %44'ü de yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Okul türlerine göre Genel Liseler ve Meslek Liseleri, coğrafi bölgelere göre ise Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri okullarının yöneticilerinin çoğunluğu mevcut idareci sayılarını yetersiz bulmuştur. Anadolu Öğretmen Lisesi, Çok Programlı Lise, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise ve Endüstri Meslek Lisesi ile Marmara ve Ege Bölgesi okullarının yöneticileri mevcut idareci sayılarını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo:30 Okul Türlerine Göre Okullardaki Yönetici Sayılarının Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ		
	YETERLİ	YETERSİZ	TOPLAM
Genel Lise	6	7	13
Anadolu Lisesi	2	1	3
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	1
Kız Meslek Lisesi	2	1	3
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	1
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	1
İmam Hatip Lisesi	1	2	3
Çok Programlı Lise	1	0	1
TOPLAM	15	12	27
	56%	44%	100%

Tablo : 31 Coğrafi Bölgelere Göre Okullardaki Yönetici Sayılarının Yeterliliği

BÖLGESİ	YÖNETİCİ		
	YETERLİ	YETERSİZ	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	2	2
Marmara Bölgesi	7	1	8
Ege Bölgesi	3	1	4
Karadeniz Bölgesi	1	3	4
İç Anadolu Bölgesi	3	2	5
Doğu Anadolu Bölgesi	1	2	3
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	1
TOPLAM	15	12	27
	56%	44%	100%

e. Okulların Fiziki İmkanlarının DGKS'ni Uygulamaya Yeterli Olup Olmadığı

Bu soru, yöneticilere sorulmuştur. Sağlıklı bilgi alınamayacağı endişesiyle öğretmen, veli ve öğrencilere sorulmamıştır. Ankete katılan yöneticilerin %30'u okulların fiziki imkanlarının DGKS'nin uygulanması için yeterli bulduklarını belirtirlerken, %33'ü kısmen yeterli bulduklarını, %37'si de yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Okul türlerine göre bakıldığında, Genel Liseler ve Meslek Liselerinde DGKS'nin uygulanabilmesi için okulların fiziki yapısının yeterli olmadığını belirtenlerin oranı diğerlerine göre daha yüksektir.

Bu tablodan, Anadolu ve Anadolu türü liselerde derslik, laboratuvar, rehberlik servisi vb. okulların altyapıları yeterli olduğundan DGKS uygulanabilir, Genel Liseler ve Meslek Liselerinde ise altyapı henüz hazır olmadığından uygulanamaz sonucuna varılabilir. Diğer bir ifade ile DGKS, liselerin yaklaşık %60'ında uygulanabilir, %40'ında ise okulların ihtiyaçları giderilmeden uygulanamaz görüşü ortaya çıkmaktadır.

Tablo : 32 Okulların Fiziki (derslik, lab., öğretmen vb.) İmkanlarının DGKS'nin Uygulanmasındaki Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ					TOPLAM
	YETRLİ	KISMEN YETERLİ	YETERSİZ	GÖRÜŞÜM YOK		
Genel Lise	4	2	7	0		13
Anadolu Lisesi	1	2	0	0		3
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	0	0		1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0		1
Kız Meslek Lisesi	0	2	1	0		3
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0		1
Ticaret Meslek Lisesi	0	0	1	0		1
İmam Hatip Lisesi	0	2	1	0		3
Çok Programlı Lise	1	0	0	0		1
TOPLAM	8	9	10	0		27
	30%	33%	37%	0%		100%

f. Okullarda Rehberlik Servislerinin Olup, Olmadığı

Bu soru yönetici, öğretmen ve öğrencilere sorulmuş, okulda olmadıklarından sağlıklı bilgi alınamayacağı düşüncesiyle velilere sorulmamıştır. Ankete katılanlardan bu soruya karşılıklı alınan cevaplardan, yöneticilerin %41'i, öğretmenlerin %39'u, öğrencilerin de %44'ü okullarında rehberlik servislerinin bulunduğunu, yöneticilerden %59'u, öğretmenlerden %61'i, öğrencilerden de %56'sı okullarında rehberlik servislerinin bulunmadığını belirtmişlerdir.

Bu duruma bakıldığında, okul türleri içerisinde Anadolu türü ve Yabancı Dil Ağırlıklı Liselerin tamamına yakınında rehberlik servislerinin bulunduğu anlaşılmaya karşın, Genel Lise ve Meslek Liselerinin tamamına yakınında rehberlik servislerinin bulunmadığı görülmektedir.

Bölgeler bazında ise, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki okulların tamamında rehberlik servisi yokken, Marmara Bölgesindeki okulların ise tamamına yakınında rehberlik servisinin bulunduğu, Karadeniz, Ege ve İç Anadolu Bölgelerindeki okullarda ise, yaklaşık %50'sinde rehberlik servislerinin bulunduğu anlaşılmaktadır.

Bu duruma göre, DGKS'nin uygulanmasında önemli unsurlarından biri olan okul rehberlik servislerinin ülke genelinde yeterince oluşturulmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo : 33 Okul Türlerine Göre Okullarda Rehberlik Servisi Durumu

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Genel Lise	2	11	13	7	44	51	15	57	72	24	112	136
Anadolu Lisesi	3	0	3	12	0	12	17	2	19	32	2	34
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	1	4	0	4	6	0	6	11	0	11
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	1	4	0	4	6	0	6	11	0	11
Kız Meslek Lisesi	2	1	3	8	4	12	13	6	19	23	11	34
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	1	4	0	4	6	0	6	11	0	11
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	1	0	4	4	0	6	6	0	11	11
İmam Hatip Lisesi	0	3	3	0	12	12	1	17	18	1	32	33
Çok Programlı Lise	1	0	1	3	1	4	6	0	6	10	1	11
TOPLAM	11	16	27	42	65	107	70	88	158	123	169	292
	41%	59%	100%	39%	61%	100%	44%	56%	100%	42%	58%	100%

Tablo : 34 Coğrafi Bölgelere Göre Okullarda Rehberlik Servisi Durumu

BÖLGESİ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	2	2	0	8	8	7	3	10	7	13	20
Marmara Bölgesi	7	1	8	27	5	32	42	8	50	76	14	90
Ege Bölgesi	1	3	4	0	16	16	4	20	24	5	39	44
Karadeniz Bölgesi	2	2	4	7	8	15	6	16	22	15	26	41
İç Anadolu Bölgesi	1	4	5	4	16	20	7	24	31	12	44	56
Doğu Anadolu Bölgesi	0	3	3	4	8	12	4	11	15	8	22	30
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	1	0	4	4	0	6	6	0	11	11
TOPLAM	11	16	27	42	65	107	70	88	158	123	169	292
	41%	59%	100%	39%	61%	100%	44%	56%	100%	42%	58%	100%

4. Sistemin Ana Unsurları ve İşleyişi

a. Derslerin Yeni Programlara Göre Yayınlanmış Kitap Durumu

Bu soru yönetici, öğretmen ve öğrencilere sorulmuş, sağlıklı bilgi alınmayacağı düşüncesiyle velilere sorulmamıştır. Ankete katılanlardan alınan cevaplara göre, yöneticilerin %100'ü, öğretmenlerin %62'si, öğrencilerin de %83'ü yeni programlara göre her dersin yayınlanmış ders kitabı olduğunu belirtirken, öğretmenlerin %38'i, öğrencilerin de %17'si olmadığını belirtmektedirler.

Okul türlerine göre bakıldığında, özellikle Meslek Liselerinde bazı derslerin, kitapları ile Genel ve Anadolu Liselerinin bazı seçmeli ders kitaplarının yayımlanmadığı anlaşılmaktadır.

Coğrafi bölgelerden Marmara, Karadeniz, İç Anadolu ve Doğu Anadolu bölgelerindeki öğretmenler ile Marmara, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki öğrencilerin diğer bölgelere göre daha fazla yayımlanmayan ders kitabı bulunduğunu belirtmektedirler. Bu bölgelere ya ders kitaplarının tamamının ulaşmadığı veya kitabı yayımlanmayan dersleri okutan öğretmenler ile bu dersleri seçen öğrencilerin daha fazla bu ankete katıldıkları düşünülmektedir.

Tablo : 35 Okul Türlerine Göre Her Dersin Yayımlanmış Kitabının Olup Olmadığı

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOP.
Genel Lise	13	0	13	37	14	51	56	16	72	106	30	136
Anadolu Lisesi	3	0	3	8	4	12	18	1	19	29	5	34
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	1	3	1	4	6	0	6	10	1	11
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	1	3	1	4	6	0	6	10	1	11
Kız Meslek Lisesi	3	0	3	7	5	12	14	5	19	24	10	34
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	1	1	3	4	4	2	6	6	5	11
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	1	2	2	4	6	0	6	9	2	11
İmam Hatip Lisesi	3	0	3	3	9	12	16	2	18	22	11	33
Çok Programlı Lise	1	0	1	2	2	4	5	1	6	8	3	11
TOPLAM	27	0	27	66	41	107	131	27	158	224	68	292
	100%	0%	100%	62%	38%	100%	83%	17%	100%	77%	23%	100%

Tablo : 36 Coğrafi Bölgelere Göre Her Dersin Kitabının Olup Olmadığı

BÖLGESİ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOP.
Akdeniz Bölgesi	2	0	2	5	3	8	10	0	10	17	3	20
Marmara Bölgesi	8	0	8	18	14	32	44	6	50	70	20	90
Ege Bölgesi	4	0	4	14	2	16	22	2	24	40	4	44
Karadeniz Bölgesi	4	0	4	7	8	15	20	2	22	31	10	41
İç Anadolu Bölgesi	5	0	5	11	9	20	23	8	31	39	17	56
Doğu Anadolu Böl.	3	0	3	8	4	12	10	5	15	21	9	30
Güneydoğu Anad. Böl.	1	0	1	3	1	4	2	4	6	6	5	11
TOPLAM	27	0	27	66	41	107	131	27	158	224	68	292
	100%	0%	100%	62%	38%	100%	83%	17%	100%	77%	23%	100%

b. Ders Programlarıyla İlgili Görüşler

Ankete katılanlardan ders programlarını, öğrencilerin %53'ü yeterli, %42'si kısmen yeterli, velilerin %42'si yeterli, %41'i de kısmen yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yeterli bulmayanların oranı ise öğrencilerde %4, velilerde %17'dir.

Bu durum ülkemizin coğrafi bölgelerine göre de Tablo 38 ile de benzerlik göstermektedir. Ancak, Karadeniz ve İç Anadolu bölgesindeki öğrenci velileri, diğer bölge velilerine oranla daha fazla yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuç olarak, ankete katılanların çoğunluğu, ders programlarının yeterli ya da kısmen yeterli olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo : 37 Okul Türlerine Göre Ders Programlarının Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	GENEL TOP.
Genel Lise	37	33	1	1	72	23	22	9	0	54	60	55	10	1	126
Anadolu Lisesi	10	9	0	0	19	6	3	3	0	12	16	12	3	0	31
Anad.Öğretmen Lisesi	5	1	0	0	6	1	3	0	0	4	6	4	0	0	10
Y.Dil Ağırlıklı Lise	6	0	0	0	6	1	3	0	0	4	7	3	0	0	10
Kız Meslek Lisesi	8	8	3	0	19	3	7	2	0	12	11	15	5	0	31
Endüstri Meslek Lisesi	2	4	0	0	6	1	2	1	0	4	3	6	1	0	10
Ticaret Meslek Lisesi	6	0	0	0	6	0	2	2	0	4	6	2	2	0	10
İmam Hatip Lisesi	13	4	1	0	18	6	4	2	0	12	19	8	3	0	30
Çok Programlı Lise	2	3	1	0	6	4	0	0	0	4	6	3	1	0	10
TOPLAM	89	62	6	1	158	45	46	19	0	110	134	108	25	1	268
	56%	39%	4%	1%	100%	41%	42%	17%	0%	100%	50%	40%	10%	0%	100%

Tablo : 38 Coğrafi Bölgelere Göre Ders Programlarının Yeterliliği

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	GENEL TOP.
Akdeniz Bölgesi	10	0	0	0	10	4	3	1	0	8	14	3	1	0	18
Marmara Bölgesi	28	19	3	0	50	15	16	4	0	35	43	35	7	0	85
Ege Bölgesi	10	0	0	0	10	6	7	1	0	14	16	7	1	0	24
Karadeniz Bölgesi	16	6	0	0	22	3	6	6	0	15	19	12	6	0	37
İç Anadolu Bölgesi	14	16	1	0	31	9	4	7	0	20	23	20	8	0	51
Doğu Anadolu Böl.	8	7	0	0	15	6	8	0	0	14	14	15	0	0	29
Güneydoğu Anad.Böl.	2	2	1	1	6	2	2	0	0	4	4	4	1	1	10
TOPLAM	89	62	6	1	158	45	46	19	0	110	134	108	25	1	268
	56%	39%	4%	1%	100%	41%	42%	17%	0%	100%	50%	40%	10%	0%	100%

c. Alanların Yeterli Olup Olmadığı ile İlgili Görüşler

Bu soruda, yöneticilerin %62'si yeterli, %10'u kısmen yeterli, öğretmenlerin %37'si yeterli, %39'u kısmen yeterli öğrenci ve velilerin %45'i yeterli, %29'u kısmen yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yeterli olmadığını belirtenlerin oranı yöneticilerde %28, öğrenci ve velide yaklaşık %21 civarındadır. Bununla birlikte, Genel Liselerde, yöneticilerin %39'u, öğretmenlerin %30'u öğrenci ve velilerin de yaklaşık %25'i alanların yeterli olmadığını beyan etmişlerdir. Diğer okul türlerinde ise tüm anketörlerin bu soruya daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Aynı soruda bölgelere göre Tablo:40'ın değerlendirildiğinde, genel sonuçların Tablo:39 ile aynı olmakla birlikte, yöneticilerde İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde olumsuz bakanların oranlarının diğerlerine göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Sonuç olarak, “alanlar yeterli” ve “kısmen yeterli” diyenler çoğunluğu oluşturmaktadır.

Tablo : 39 Okul Türlerine Göre Alanların Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	GENEL TOPLAM
Genel Lise	7	1	5	0	13	17	18	15	1	51	37	15	16	4	72	19	17	15	3	54	80	51	51	8	190
Anadolu Lisesi	3	0	0	0	3	3	6	2	1	12	10	7	2	0	19	7	2	3	0	12	23	15	7	1	46
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	1	0	1	2	2	0	0	4	6	0	0	0	6	4	0	0	0	4	12	2	1	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0	1	0	3	1	0	4	6	0	0	0	6	3	0	1	0	4	10	3	2	0	15
Kız Meslek Lisesi	2	0	1	0	3	3	7	2	0	12	2	10	0	7	19	4	4	2	2	12	11	21	5	9	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0	1	2	2	0	0	4	0	3	1	2	6	1	2	1	0	4	3	8	2	2	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	0	1	2	0	2	0	4	5	1	0	0	6	0	1	3	0	4	8	2	5	0	15
İmam Hatip Lisesi	2	1	0	0	3	9	2	0	1	12	11	5	2	0	18	3	5	0	4	12	25	13	2	5	45
Çok Programlı Lise	1	0	0	0	1	3	1	0	0	4	2	1	0	3	6	4	0	0	0	4	10	2	0	3	15
TOPLAM	17	3	7	0	27	41	41	22	3	107	79	42	21	16	158	45	31	25	9	110	182	117	75	28	402
	63%	11%	26%	0%	100%	38%	38%	21%	3%	100%	50%	27%	13%	10%	100%	41%	28%	23%	8%	100%	45%	29%	19%	7%	100%

Tablo: 40 Coğrafi Bölgelere Göre Alanların Yeterliliği

BÖLGESİ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yeterli Değil	Görüşüm Yok	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	2	0	0	0	2	1	2	4	1	8	7	3	0	0	10	4	3	1	0	8	14	8	5	1	28
Marmara Bölgesi	6	0	2	0	8	8	17	7	0	32	26	17	2	5	50	23	5	4	3	35	63	39	15	8	125
Ege Bölgesi	3	1	0	0	4	9	6	1	0	16	8	4	7	5	24	8	4	2	0	14	28	15	10	5	58
Karadeniz Bölgesi	1	2	1	0	4	7	3	5	0	15	11	5	4	2	22	2	4	7	2	15	21	14	17	4	56
İç Anadolu Bölgesi	3	0	2	0	5	8	7	3	2	20	13	10	6	2	31	6	6	5	3	20	30	23	16	7	76
Doğu Anadolu Böl.	1	0	2	0	3	6	4	2	0	12	11	3	0	1	15	2	5	6	1	14	20	12	10	2	44
Güneydoğu Anad.Böl.	1	0	0	0	1	2	2	0	0	4	3	0	2	1	6	0	4	0	0	4	6	6	2	1	15
TOPLAM	17	3	7	0	27	41	41	22	3	107	79	42	21	16	158	45	31	25	9	110	182	117	75	28	402
	63%	11%	26%	0%	100%	38%	38%	21%	3%	100%	50%	27%	13%	10%	100%	41%	28%	23%	8%	100%	45%	29%	19%	7%	100%

d. Ortak Derslerin Uygun Olup Olmadığı ile İlgili Görüşler

Bu soruya yönetici, öğretmen ve velilerin %67'si, öğrencilerin ise %55'i uygun bulduklarını, yöneticilerin %35'i, öğretmenlerin %31'i, öğrencilerin %24'ü ve velilerin %21'i uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Okul türleri bakımından uygun bulmayanların oranı diğer okul türlerine göre genel liselerde yönetici ve öğretmenler, Kız Meslek Liselerinde öğrenciler, Anadolu Liselerinde veliler ve öğrencilerin uygun bulmama oranları diğer okul türlerine oranla daha yüksektir.

Bölgeler bazında ise, öğretmenlerde İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu, öğrencilerde Karadeniz ve Doğu Anadolu, velilerde Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinden ankete katılanların ortak derslerin uygun bulmama oranları diğer bölgelere oranla daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak, ortak derslerin uygun olduğu ankete katılanların çoğunluğu tarafından belirtilmiştir.

Tablo: 41 Okul Türlerine Göre Ortak Derslerin Uygunluğu

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	GENEL TOPLAM
Genel Lise	8	5	0	0	13	33	18	0	0	51	42	22	8	0	72	36	12	6	0	54	119	57	14	0	190
Anadolu Lisesi	2	1	0	0	3	7	5	0	0	12	11	4	4	0	19	5	7	0	0	12	25	17	4	0	46
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	0	0	1	3	1	0	0	4	6	0	0	0	6	4	0	0	0	4	14	1	0	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0	1	4	0	0	0	4	6	0	0	0	6	4	0	0	0	4	15	0	0	0	15
Kız Meslek Lisesi	2	1	0	0	3	7	3	2	0	12	6	4	8	1	19	6	3	3	0	12	21	11	13	1	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0	1	2	2	0	0	4	2	3	1	0	6	2	1	1	0	4	6	7	2	0	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	0	1	1	3	0	0	4	5	0	1	0	6	3	1	0	0	4	10	4	1	0	15
İmam Hatip Lisesi	3	0	0	0	3	12	0	0	0	12	10	2	6	0	18	8	0	4	0	12	33	2	10	0	45
Çok Programlı Lise	1	0	0	0	1	4	0	0	0	4	3	2	1	0	6	4	0	0	0	4	12	2	1	0	15
TOPLAM	19	8	0	0	27	73	32	2	0	107	91	37	29	1	158	72	24	14	0	110	255	101	45	1	402
	70%	30%	0%	0%	100%	68%	30%	2%	0%	100%	58%	23%	18%	1%	100%	65%	22%	13%	0%	100%	64%	25%	11%	0%	100%

Tablo :42 Coğrafi Bölgelere Göre Ortak Derslerin Uygunluğu

BÖLGESİ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	TOPLAM	Uygun	Uygun Değil	Fikrim Yok	Diğer	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	1	1	0	0	2	2	6	0	0	8	10	0	0	0	10	6	1	1	0	8	19	8	1	0	28
Marmara Bölgesi	7	1	0	0	8	22	10	0	0	32	33	7	10	0	50	27	6	2	0	35	89	24	12	0	125
Ege Bölgesi	2	2	0	0	4	12	2	2	0	16	13	7	3	1	24	9	3	2	0	14	36	14	7	1	58
Karadeniz Bölgesi	2	2	0	0	4	7	8	0	0	15	12	7	3	0	22	7	5	3	0	15	28	22	6	0	56
İç Anadolu Bölgesi	4	1	0	0	5	19	1	0	0	20	13	10	8	0	31	10	5	5	0	20	46	17	13	0	76
Doğu Anadolu Böl.	2	1	0	0	3	10	2	0	0	12	7	5	3	0	15	9	4	1	0	14	28	12	4	0	44
Güneydoğu Anad.Böl.	1	0	0	0	1	1	3	0	0	4	3	1	2	0	6	4	0	0	0	4	9	4	2	0	15
TOPLAM	19	8	0	0	27	73	32	2	0	107	91	37	29	1	158	72	24	14	0	110	255	101	45	1	402
	70%	30%	0%	0%	100%	68%	30%	2%	0%	100%	58%	23%	18%	1%	100%	65%	22%	13%	0%	100%	64%	25%	11%	0%	100%

e. Seçmeli Derslerin Yeterli Olup Olmadığı

Bu soruya ankete katılan öğretmen, öğrenci ve velilerin %65-70 civarındaki kısmı yeterli, %16-20 civarındaki kısmı kısmen yeterli bulduklarını, %14'ü de yeterli bulmadıklarını belirtmişlerdir. Bölgeler bazında Tablo 43'te görüldüğü gibi, öğrencilerde Marmara, velilerde Karadeniz ve İç Anadolu bölgelerinden ankete katılanlar, diğer bölgelere oranla daha fazla yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Sonuçta, ankete katılanların çoğunluğu seçmeli dersleri yeterli bulmuşlardır.

Tablo : 43 Okul Türlerine Göre Seçmeli Derslerin Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	GENEL TOPLAM
Genel Lise	34	8	9	51	50	12	10	72	36	8	10	54	120	28	29	177
Anadolu Lisesi	6	4	2	12	11	8	0	19	6	6	0	12	23	18	2	43
Anad.Öğretmen Lisesi	3	1	0	4	6	0	0	6	3	1	0	4	12	2	0	14
Y.Dil Ağırlıklı Lise	4	0	0	4	6	0	0	6	3	1	0	4	13	1	0	14
Kız Meslek Lisesi	7	2	3	12	6	4	9	19	7	2	3	12	20	8	15	43
Endüstri Meslek Lisesi	1	2	1	4	6	0	0	6	2	1	1	4	9	3	2	14
Ticaret Meslek Lisesi	4	0	0	4	6	0	0	6	2	1	1	4	12	1	1	14
İmam Hatip Lisesi	12	0	0	12	17	0	1	18	9	2	1	12	38	2	2	42
Çok Programlı Lise	3	1	0	4	3	1	2	6	4	0	0	4	10	2	2	14
TOPLAM	74	18	15	107	111	25	22	158	72	22	16	110	257	65	53	375
	69%	17%	14%	100%	70%	16%	14%	100%	65%	20%	15%	100%	69%	17%	14%	100%

Tablo :44 Coğrafi Bölgelere Göre Seçmeli Derslerin Yeterliliği

BÖLGESİ	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	TOPLAM	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	6	1	1	8	10	0	0	10	7	1	0	8	23	2	1	26
Marmara Bölgesi	20	8	4	32	28	11	11	50	26	8	1	35	74	27	16	117
Ege Bölgesi	11	3	2	16	15	7	2	24	9	3	2	14	35	13	6	54
Karadeniz Bölgesi	9	3	3	15	19	0	3	22	7	3	5	15	35	6	11	52
İç Anadolu Bölgesi	14	2	4	20	22	4	5	31	12	2	6	20	48	8	15	71
Doğu Anadolu Böl.	10	1	1	12	15	0	0	15	7	5	2	14	32	6	3	41
Güneydoğu Anad.Böl.	4	0	0	4	2	3	1	6	4	0	0	4	10	3	1	14
TOPLAM	74	18	15	107	111	25	22	158	72	22	16	110	257	65	53	375
	69%	17%	14%	100%	70%	16%	14%	100%	65%	20%	15%	100%	69%	17%	14%	100%

5. Sistemin Tanınması, Öğretmen, Öğrenci ve Veli İlişkileri

a. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Yeterince Tanınıp Tanınmadığı

Bu soru öğretmen, öğrenci ve velilere sorulmuştur. Ankete katılan öğretmenlerin %55'i, öğrencilerin %58'i ve velilerin %52'si DGKS hakkında yeterli

bilgiye sahip olduklarını; öğretmenlerin %45'i, öğrencilerin %42'si, velilerin %48'i yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Okul türleri bakımından Anadolu ve Anadolu türü liselerdeki öğrenci ve velilerin yaklaşık tamamı yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtirken, bu oran Genel ve Mesleki Teknik Liselerde yaklaşık %50, İmam Hatip Liselerinde ise %10-20 arasındadır.

Bölgeler bazında ise Akdeniz ve Marmara Bölgelerindeki öğretmen, öğrenci ve velilerin diğer bölgelere oranla daha yüksek düzeyde DGKS hakkında bilgi sahibi oldukları görülmektedir. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki öğretmen, öğrenci ve velilerin çoğu yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmektedirler.

Bu durum DGKS'nin Türkiye'nin her coğrafi bölgesinde kamuoyuna eşit olarak duyurulmadığı ve gerekli tanıtımın dengeli bir şekilde yapılmadığını, diğer taraftan İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki yönetici ve öğretmenlerin tanıtım için yeterli gayreti göstermediklerini ortaya koymaktadır. Sonuçta, ankete katılanların DGKS'nin yeterince tanındığını belirtmişlerdir.

Tablo : 45 Okul Türlerine Göre DGK Sisteminin Yeterince Tanımp Tanınmadığı

OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Genel Lise	25	26	51	45	27	72	27	27	54	97	80	177
Anadolu Lisesi	6	6	12	12	7	19	6	6	12	24	19	43
Anad.Öğretmen Lisesi	3	1	4	6	0	6	4	0	4	13	1	14
Y.Dil Ağırlıklı Lise	2	2	4	6	0	6	4	0	4	12	2	14
Kız Meslek Lisesi	7	5	12	7	12	19	7	5	12	21	22	43
Endüstri Meslek Lisesi	4	0	4	4	2	6	3	1	4	11	3	14
Ticaret Meslek Lisesi	4	0	4	0	6	6	3	1	4	7	7	14
İmam Hatip Lisesi	4	8	12	6	12	18	1	11	12	11	31	42
Çok Programlı Lise	4	0	4	5	1	6	2	2	4	11	3	14
TOPLAM	59	48	107	91	67	158	57	53	110	207	168	375
	55%	45%	100%	58%	42%	100%	52%	48%	100%	55%	45%	100%

Tablo : 46 Coğrafi Bölgelere Göre DGKS'nin Yeterince Tanınıp Tanınmadığı

BÖLGESİ	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	7	1	8	10	0	10	4	4	8	21	5	26
Marmara Bölgesi	24	8	32	39	11	50	27	8	35	90	27	117
Ege Bölgesi	4	12	16	9	15	24	8	6	14	21	33	54
Karadeniz Bölgesi	9	6	15	7	15	22	6	9	15	22	30	52
İç Anadolu Bölgesi	8	12	20	10	21	31	5	15	20	23	48	71
Doğu Anadolu Bölgesi	6	6	12	13	2	15	6	8	14	25	16	41
Güneydoğu Anadolu B.	1	3	4	3	3	6	1	3	4	5	9	14
TOPLAM	59	48	107	91	67	158	57	53	110	207	168	375
	55%	45%	100%	58%	42%	100%	52%	48%	100%	55%	45%	100%

b. Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı

Bu soru yönetici ve öğretmenlere danışman öğretmenlerin görevini yeterince yapıp yapamadıkları, öğrenci ve velilere ise sistemin gereği olan danışman öğretmenlerden yeterince yararlanıp yararlanamadıkları şeklinde sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde yöneticilerin %63'ü, öğretmenlerin %20'si, öğrencilerin %34'ü, velilerin %22'si danışman öğretmenlerin görevlerini yeterince yapamadıklarını, yöneticilerin %7'si, öğretmenlerin %27'si, öğrencilerin %47'si ve velilerin %44'ü ise yaptıklarını, yöneticilerin %30'u, öğretmenlerin %51'i, öğrencilerin %31'i ve velilerin %34'ü de kısmen yaptıklarını belirtmişlerdir.

Yöneticilerin, öğretmenlerin görevlerini yeterince yapamadıklarını %63 gibi yüksek bir oranda belirtmelerinin doğru bir yaklaşım olduğu değerlendirilmektedir. Çünkü öğretmenlerde, görevlerini yeterince yapamama oranının çok düşük çıkmasının sebebinin, öğretmenlerin kendi eksikliklerini ortaya çıkarmak istememeleri, veli ve öğrencilerin ise öğretmenlere karşı olumsuz bir görüş sergilemek istememeleri olduğu değerlendirilmektedir.

Bölgeler bazında bakıldığında ise öğretmen, öğrenci ve velilerde Akdeniz, Marmara, Ege ve Karadeniz Bölgelerinde, diğer bölgelere oranla çoğunluğun öğretmenlerin görevlerini yaptıklarını düşündüklerini ortaya koymaktadır.

Tablo: 47 Okul Türlerine Göre Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı

OKUL TÜRÜ	DANIŞMAN ÖĞRETMENLERİN GÖREVLERİNİ TAM OLARAK YAPIP, YAPAMADIKLARI										ÖĞRENCİ VE VELİLERİN DANIŞMAN ÖĞRETMENLERDEN YETERİNCE YARARLANIP, YARARLANAMADIKLARI														
	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	GENEL TOPLAM
Genel Lise	1	1	11	0	13	11	25	14	1	51	35	20	17	0	72	29	12	13	0	54	76	58	55	1	190
Anadolu Lisesi	0	1	2	0	3	3	7	2	0	12	5	12	2	0	19	0	8	4	0	12	8	28	10	0	46
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	1	0	1	1	3	0	0	4	4	2	0	0	6	3	1	0	0	4	8	6	1	0	15
Y.Dil Ağrıklı Lise	1	0	0	0	1	1	2	0	1	4	6	0	0	0	6	3	1	0	0	4	11	3	0	1	15
Kız Meslek Lisesi	0	2	1	0	3	9	1	1	1	12	10	4	5	0	19	4	5	3	0	12	23	12	10	1	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0	1	1	3	0	0	4	4	2	0	0	6	2	2	0	0	4	7	8	0	0	15
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	0	0	1	0	3	1	0	4	2	3	1	0	6	1	1	2	0	4	3	8	4	0	15
İmam Hatip Lisesi	0	2	1	0	3	0	11	1	0	12	7	4	7	0	18	3	7	2	0	12	10	24	11	0	45
Çok Programlı Lise	0	0	1	0	1	3	0	1	0	4	2	2	0	0	6	4	0	0	0	4	9	2	4	0	15
TOPLAM	2	8	17	0	27	29	55	20	3	107	75	49	34	0	158	49	37	24	0	110	155	149	95	3	402
	7%	30%	63%	0%	100%	27%	51%	19%	3%	100%	47%	31%	22%	0%	100%	44%	34%	22%	0%	100%	38%	37%	24%	1%	100%

Tablo : 48 Coğrafi Bölgelere Göre Danışman Öğretmenlerden Yeterince Yararlanılıp Yararlanılmadığı

BÖLGESİ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	TOPLAM	Yapıyor	Kısmen Yap.	Yapamıyor	Fikrim Yok	GENEL TOPLAM
	Akdeniz Bölgesi	0	0	2	0	2	1	5	2	0	8	8	2	0	0	10	6	1	1	0	8	15	8	5	0
Marmara Bölgesi	1	3	4	0	8	15	12	4	1	32	26	16	8	0	50	17	15	3	0	35	59	46	19	1	125
Ege Bölgesi	0	1	3	0	4	5	7	2	2	16	10	9	5	0	24	11	1	2	0	14	26	18	12	2	58
Karadeniz Bölgesi	0	2	2	0	4	1	10	4	0	15	9	7	6	0	22	4	7	4	0	15	14	26	16	0	56
İç Anadolu Bölgesi	0	2	3	0	5	2	14	4	0	20	12	11	8	0	31	4	6	10	0	20	18	33	25	0	76
Doğu Anadolu Böl.	1	0	2	0	3	4	6	2	0	12	9	4	2	0	15	4	6	4	0	14	18	16	10	0	44
Güneydoğu Anad.Böl.	0	0	1	0	1	1	1	2	0	4	1	0	5	0	6	3	1	0	0	4	5	2	8	0	15
TOPLAM	2	8	17	0	27	29	55	20	3	107	75	49	34	0	158	49	37	24	0	110	155	149	95	3	402
	7%	30%	63%	0%	100%	27%	51%	19%	3%	100%	47%	31%	22%	0%	100%	44%	34%	22%	0%	100%	38%	37%	24%	1%	100%

c. Okullarda Danışman Öğretmen, Veli, Öğrenci Diyalogunun Kurulup, Kurulamadığı

Bu soru, öğretmen, öğrenci ve velilere sorulmuş, yöneticilere sorulmamıştır. Alınan cevapların değerlendirilmesinde; öğretmenlerin %36'sı, öğrencilerin %54'ü, velilerin de %58'i okullarda sistemin gereği olan danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin gerektiği şekilde kurulduğunu, öğretmenlerin %64'ü, öğrencilerin %46'sı ve velilerin %42'si ise bu diyalogun yeterince kurulamadığını belirtmişlerdir.

Bu tabloda, veli ve öğrencilerin büyük oranda danışman öğretmen, veli ve öğrenci diyalogunun kurulduğunu belirtmelerine rağmen, öğretmenlerin büyük oranda bu görüşe katılmadıkları görülmektedir. Burada amaç, esasen var olan öğretmen, veli, öğrenci diyalogunun yanında DGKS ile ilgili bilgilendirme konularındaki diyalogun dikkate alınmasıdır. Bu durumda öğretmenlerin konuyu bu anlamda değerlendirdikleri ve buna göre anket sorularını cevaplandıkları düşünülmektedir.

Bölgeler bazında bakıldığında, bazı küçük farklılıklar görülmesine rağmen yukarıda belirtilen duruma benzer bir tablo karşımıza çıkmaktadır.

Tablo : 49 Okul Türlerine Göre Okullarda Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci Diyalogu

OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Genel Lise	14	37	51	34	38	72	34	20	54	82	95	177
Anadolu Lisesi	7	5	12	11	8	19	3	9	12	21	22	43
Anad.Öğretmen Lisesi	3	1	4	6	0	6	2	2	4	11	3	14
Y.Dil Ağırlıklı Lise	2	2	4	6	0	6	3	1	4	11	3	14
Kız Meslek Lisesi	7	5	12	9	10	19	7	5	12	23	20	43
Endüstri Meslek Lisesi	1	3	4	4	2	6	4	0	4	9	5	14
Ticaret Meslek Lisesi	1	3	4	0	6	6	3	1	4	4	10	14
İmam Hatip Lisesi	3	9	12	11	7	18	4	8	12	18	24	42
Çok Programlı Lise	1	3	4	5	1	6	4	0	4	10	4	14
TOPLAM	39	68	107	86	72	158	64	46	110	189	186	375
	36%	64%	100%	54%	46%	100%	58%	42%	100%	50%	50%	100%

Tablo : 50 Coğrafi Bölgelere Göre Okullarda Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci Diyalogu

BÖLGESİ	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	TOPLAM	Evet	Hayır	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	1	7	8	10	0	10	6	2	8	17	9	26
Marmara Bölgesi	21	11	32	41	9	50	23	12	35	85	32	117
Ege Bölgesi	5	11	16	5	19	24	10	4	14	20	34	54
Karadeniz Bölgesi	3	12	15	9	13	22	9	6	15	21	31	52
İç Anadolu Bölgesi	4	16	20	10	21	31	4	16	20	18	53	71
Doğu Anadolu Bölgesi	5	7	12	9	6	15	8	6	14	22	19	41
Güneydoğu Anadolu B.	0	4	4	2	4	6	4	0	4	6	8	14
TOPLAM	39	68	107	86	72	158	64	46	110	189	186	375
	36%	64%	100%	54%	46%	100%	58%	42%	100%	50%	50%	100%

6. DGKS'nin İşleyişi, Aksaklık ve Eksiklikleri İle İlgili Görüşler

a. Başarısız Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup, Olmadığı

Bu soru, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin tamamına sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde; yöneticilerin %37'si, öğretmenlerin %58'i, öğrencilerin %45'i, velilerin de %42'si başarısız olunan ortak dersin tekrar alınmasının uygun bulmadıklarını belirtirken, yöneticilerin %63'ü, öğretmenlerin %41'i, öğrencilerin %44'ü, velilerin de %49'u uygun bulduklarını, öğrencilerin %11'i, velilerin de %9'u bu konuda herhangi bir görüşlerinin olmadığını belirtmişlerdir.

Yöneticilerin uygun bulmama oranının, öğretmen, öğrenci ve velilere göre daha yüksek olmasının sebebinin, öğrencilerin başarılı olamadıkları dersleri birkaç kez yeniden almalarının, ders takip işlerinin okul yöneticileri açısından zorluklarının görülmesinin neden olduğu düşünülmektedir.

Bölgeler bazında incelendiğinde, bazı küçük farklılıklar görülmesine rağmen yukarıda belirtilen duruma benzer bir tablo karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç olarak bakıldığında, başarılı olunamayan ortak dersin tekrar alınmasının zorunlu olup olmaması hususu ile ilgili net bir görüşün ortaya çıkmadığı görülmektedir.

Tablo : 51 Okul Türlerine Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	GENEL TOPLAM
Genel Lise	7	6	0	13	29	22	0	51	35	30	7	72	23	27	4	54	94	85	11	190
Anadolu Lisesi	1	2	0	3	6	6	0	12	3	9	7	19	3	9	0	12	13	26	7	46
Anad.Öğretmen Lisesi	0	1	0	1	3	1	0	4	5	1	0	6	4	0	0	4	12	3	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	1	0	1	2	2	0	4	6	0	0	6	1	3	0	4	9	6	0	15
Kız Meslek Lisesi	1	2	0	3	8	3	1	12	9	9	1	19	6	4	2	12	24	18	4	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	1	2	2	0	4	3	3	0	6	2	1	1	4	7	7	1	15
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	0	1	1	3	0	4	0	6	0	6	1	3	0	4	2	13	0	15
İmam Hatip Lisesi	1	2	0	3	10	2	0	12	10	6	2	18	5	7	0	12	26	17	2	45
Çok Programlı Lise	0	1	0	1	1	3	0	4	0	5	1	6	1	0	3	4	2	9	4	15
TOPLAM	10	17	0	27	62	44	1	107	71	69	18	158	46	54	10	110	189	184	29	402
	37%	63%	0%	100%	58%	41%	1%	100%	45%	44%	11%	100%	42%	49%	9%	100%	47%	46%	7%	100%

Tablo : 52 Coğrafi Bölgelere Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı

BÖLGESİ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Fikrim Yok	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	2	0	2	4	4	0	8	4	4	2	10	1	6	1	8	9	16	3	28
Marmara Bölgesi	3	5	0	8	16	16	0	32	27	18	5	50	14	15	6	35	60	54	11	125
Ege Bölgesi	1	3	0	4	8	7	1	16	4	18	2	24	8	4	2	14	21	32	5	58
Karadeniz Bölgesi	1	3	0	4	6	9	0	15	8	14	0	22	5	9	1	15	20	35	1	56
İç Anadolu Bölgesi	2	3	0	5	14	6	0	20	12	12	7	31	7	13	0	20	35	34	7	76
Doğu Anadolu Bölgesi	3	0	0	3	12	0	0	12	12	1	2	15	9	5	0	14	36	6	2	44
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	0	1	2	2	0	4	4	2	0	6	2	2	0	4	8	7	0	15
TOPLAM	10	17	0	27	62	44	1	107	71	69	18	158	46	54	10	110	189	184	29	402
	37%	63%	0%	100%	58%	41%	1%	100%	45%	44%	11%	100%	42%	49%	9%	100%	47%	46%	7%	100%

b. Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı

Bu soru, sadece öğrencilere “Ders saatleriniz arasında boşluk var mı?” şeklinde sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde öğrencilerin bu soruya %75’i ders saatleri arasında boşluk olduğunu, %25’i de boşluk olmadığını belirtmişlerdir.

Bu tabloda, okul idareleri tarafından yapılan haftalık ders programlarında, sistemin gereği olan öğrencilerin ilgi, yetenek ve istekleri doğrultusunda seçtikleri derslerin programa düzenli bir şekilde yerleştirilemediği, bu nedenle de öğrencilerin çoğunun dersleri arasında boş ders saatlerinin olduğunu görmekteyiz.

Okul türlerine göre ele alındığında, Anadolu türü okullarda öğrencilerin ders saatleri arasındaki boşluğun olmadığı ya da daha az olduğu görülmektedir. Bölgeler bazında ise ders saatleri arasındaki boşluğun Ege, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde daha çok olduğu görülmektedir.

Sonuçta ankete katılanların çoğunluğu, öğrencilerin ders saatleri arasında boşluk bulunduğunu belirtmişlerdir.

Tablo : 53

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı (öğrenci görüşü)

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ		
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Genel Lise	57	15	72
Anadolu Lisesi	14	5	19
Anad.Öğretmen Lisesi	3	3	6
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	6	6
Kız Meslek Lisesi	18	1	19
Endüstri Meslek Lisesi	5	1	6
Ticaret Meslek Lisesi	5	1	6
İmam Hatip Lisesi	12	6	18
Çok Programlı Lise	5	1	6
TOPLAM	119	39	158
	75%	25%	100%

Tablo : 54

Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Ders Saatleri Arasında Boşluk Olup Olmadığı (öğrenci görüşü)

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ		
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	7	3	10
Marmara Bölgesi	36	14	50
Ege Bölgesi	22	2	24
Karadeniz Bölgesi	15	7	22
İç Anadolu Bölgesi	19	12	31
Doğu Anadolu Bölgesi	14	1	15
Güneydoğu Anadolu B.	6	0	6
TOPLAM	119	39	158
	75%	25%	100%

c. Öğrencilerin Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Nerede Geçirdikleri

Bu soru öğretmen ve öğrencilere sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde öğretmenlerin %59'u, öğrencilerin %37'si öğrencilerin boş

ders saatlerini okul içinde, okul kantini, kütüphane ve spor etkinliklerinde geçirdiklerini, yine öğretmenlerin %26'sı ve öğrencilerin ise %42'si okul dışında geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin boş ders saatlerini okul dışında geçirdiklerini, öğrencilerin öğretmenlere oranla daha yüksek oranda belirtmelerinin sebebi, öğrencilerin kendi durumlarını daha iyi bildiklerini ve bu durumu belirtmekten çekinmediklerini, öğretmenlerin ise ya yeterince bilmediklerini, ya da okullarındaki düzensizlik ve eksiklikleri açığa vurmaktan kaçındıklarını ortaya koymaktadır.

Okul türleri bakımından, Kız Meslek liseleri, İmam Hatip Liseleri ve Çok Programlı Lise ile Genel Liselerdeki öğrencilerin daha büyük bir kısmının boş vakitlerini okul dışında geçirdiklerini belirttikleri görülmektedir. Bölgeler bazında ise İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi ile Ege Bölgesinde öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş vakitlerini okul dışında geçirdiklerine dair oran diğer bölgelere göre daha yüksektir

Tablo : 55 Okul Türlerine Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdikleri

OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN						ÖĞRENCİ						TOPLAM					
	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM
Genel Lise	14	7	12	25	9	67	7	8	11	36	13	75	21	15	23	61	22	142
Anadolu Lisesi	8	2	2	4	2	18	9	3	3	2	5	22	17	5	5	6	7	40
Anad.Öğretmen Lisesi	3	4	3	1	0	11	0	0	0	3	0	3	3	4	3	4	0	14
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	1	0	0	3	4	0	0	0	0	6	6	0	1	0	0	9	10
Kız Meslek Lisesi	5	5	6	4	6	26	4	1	0	13	2	20	9	6	6	17	8	46
Endüstri Meslek Lisesi	4	1	1	1	0	7	3	0	1	1	1	6	7	1	2	2	1	13
Ticaret Meslek Lisesi	4	3	0	1	0	8	4	0	0	0	1	5	8	3	0	1	1	13
İmam Hatip Lisesi	4	2	1	3	5	15	1	2	2	9	6	20	5	4	3	12	11	35
Çok Programlı Lise	2	2	0	3	0	7	1	1	0	4	0	6	3	3	0	7	0	13
TOPLAM	44	27	25	42	25	163	29	15	17	68	34	163	73	42	42	110	59	326
	27%	17%	15%	26%	15%	100%	18%	9%	10%	42%	21%	100%	22%	13%	13%	34%	18%	100%

Tablo : 56 Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdikleri

BÖLGESİ	ÖĞRETMEN						ÖĞRENCİ						TOPLAM					
	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM	Okul Kantininde	Okul Kütüphanesinde	Spor Etkinliklerinde	Okul Dışında	Ders Saatleri Arasında	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	1	0	1	5	2	9	0	0	5	1	3	9	1	0	6	6	5	18
Marmara Bölgesi	16	12	8	13	9	58	14	5	6	18	8	51	30	17	14	31	17	109
Ege Bölgesi	5	5	7	4	2	23	4	1	2	16	3	26	9	6	9	20	5	49
Karadeniz Bölgesi	9	4	1	2	6	22	7	1	1	5	7	21	16	5	2	7	13	43
İç Anadolu Bölgesi	8	3	2	8	6	27	1	4	3	14	12	34	9	7	5	22	18	61
Doğu Anadolu Bölgesi	3	3	5	7	0	18	0	4	0	10	1	15	3	7	5	17	1	33
Güneydoğu Anadolu B.	2	0	1	3	0	6	3	0	0	4	0	7	5	0	1	7	0	13
TOPLAM	44	27	25	42	25	163	29	15	17	68	34	163	73	42	42	110	59	326
	27%	17%	15%	26%	15%	100%	18%	9%	10%	42%	21%	100%	22%	13%	13%	34%	18%	100%

Tablo : 57 Okul Türlerine Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Okul Dışında Genellikle Nerelerde Geçirdikleri

OKUL TÜRÜ	ÖĞRETMEN						
	Okul dışında nerelerde geçiriyor?						
	Evde	Bahçede	Kahvehane	Oyun Salonlarının	Sokakta	Okul Dinlenme Salonu	TOPLAM
Genel Lise	1	1	16	4	1	0	23
Anadolu Lisesi	0	0	2	1	1	0	4
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	1	0	0	0	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	0	0	0	0
Kız Meslek Lisesi	0	0	0	0	1	0	1
Endüstri Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	0	0
Ticaret Meslek Lisesi	0	0	1	0	1	0	2
İmam Hatip Lisesi	1	0	0	0	1	0	2
Çok Programlı Lise	0	0	3	0	0	1	4
TOPLAM	2	1	23	5	5	1	37
	5%	3%	62%	14%	14%	3%	100%

Tablo : 58 Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin, Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Okul Dışında Genellikle Nerelerde Geçirdikleri

BÖLGESİ	ÖĞRETMEN						
	Okul dışında nerelerde geçiriyor?						
	Evde	Bahçede	Kahvehane	Oyun Salonlarında	Sokakta	Okul Dinenme Salonu	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	1	1	1	0	0	0	3
Marmara Bölgesi	0	0	6	2	3	1	12
Ege Bölgesi	0	0	3	1	0	0	4
Karadeniz Bölgesi	0	0	1	0	1	0	2
İç Anadolu Bölgesi	1	0	4	0	1	0	6
Doğu Anadolu Bölgesi	0	0	4	2	0	0	6
Güneydoğu Anadolu B.	0	0	4	0	0	0	4
TOPLAM	2	1	23	5	5	1	37
	5%	3%	62%	14%	14%	3%	100%

d. Velilerin, Çocuklarının Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri ve Boş Saatlerini Nerelerde Geçirdiklerini Bilip Bilmedikleri

Bu soru, velilerin çocuklarının durumu hakkındaki bilgilerini öğrenmek açısından sadece velilere farklı şekilde sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde, ankete katılan velilerin %85'inin çocuklarının okuldaki ders saatleri arasında boşluk olmasını istemedikleri görülmektedir.

Okul türleri bazında bakıldığında, Anadolu liseleri ve Meslek Liselerindeki velilerin tamamı, bölgeler bazında ise Akdeniz, Karadeniz, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki öğrenci velilerinin tamamı çocuklarının ders saatleri arasında boşluk olmasını istemediklerini belirtmişlerdir.

Velilerin, çocuklarının ders saatleri arasındaki boş saatlerini nerede geçirdiklerine ilişkin soruya %63'ü çocuklarının boş saatlerini nerede geçirdiklerini bildiklerini, %37'si ise bilmediklerini belirtmişlerdir.

Çocuklarının boş ders saatlerini nerede geçirdiklerini bildiklerini bildiren veliler, nerede geçirdiklerine ilişkin soruya verdikleri cevaplarda %88'i sokakta,

kahve ve benzeri yerler ile olumsuz yerlerde geçirdiklerini, %12'si ise evde ve kütüphanede geçirdiklerini belirtmişlerdir.

Öğrencilerin boş ders saatlerini okul dışında nerelerde geçirdiklerine ilişkin öğretmenlerin görüşlerine bakıldığında, öğretmenleri %90'ı kahve, sokak ve oyun salonları gibi yerlerde geçirdiklerini, %10'u ise evde, bahçede ve okul dinlenme salonunda geçirdiklerini ifade etmişlerdir.

Tablo : 59 Okul Türlerine Göre Velilerin Çocuklarının Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri

OKUL TÜRÜ	VELİ		
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Genel Lise	11	43	54
Anadolu Lisesi	0	12	12
Anad.Öğretmen Lisesi	2	2	4
Y.Dil Ağırlıklı Lise	2	2	4
Kız Meslek Lisesi	1	11	12
Endüstri Meslek Lisesi	0	4	4
Ticaret Meslek Lisesi	0	4	4
İmam Hatip Lisesi	0	12	12
Çok Programlı Lise	0	4	4
TOPLAM	16	94	110
	15%	85%	100%

Tablo: 60 Coğrafi Bölgelere Göre Velilerin Çocuklarının Ders Saatleri Arasında Boşluk Olmasını İsteyip İstemedikleri

BÖLGESİ	VELİ		
	EVET	HAYIR	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	8	8
Marmara Bölgesi	8	27	35
Ege Bölgesi	6	8	14
Karadeniz Bölgesi	0	15	15
İç Anadolu Bölgesi	0	20	20
Doğu Anadolu Bölgesi	2	12	14
Güneydoğu Anadolu B.	0	4	4
TOPLAM	16	94	110
	15%	85%	100%

Tablo: 61 Velilerin, Çocuklarının Ders Saatleri Arasındaki Boş Vakitlerini Genellikle Nerelerde Geçirdiklerini Bilip Bilmedikleri

BÖLGESİ	VELİ											
	Çocuğunuzun ders saatleri arasındaki boş saatlerini nerede geçirdiğini biliyor musunuz?			Cevabınız "evet" ise nerede geçiriyor?			Okul dışında nerelerde geçiriyor?					
	EVET	HAYIR	TOPLAM	Okul İçi	Okul Dışı	TOPLAM	Evde	Sokakta	Olumsuz Yerlerde	Kütüphanede	Kahve vb.	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	7	1	8	3	4	7	0	2	1	1	0	4
Marmara Bölgesi	23	12	35	9	14	23	0	7	5	1	1	14
Ege Bölgesi	9	5	14	4	5	9	0	2	2	0	1	5
Karadeniz Bölgesi	11	4	15	4	7	11	1	1	2	0	3	7
İç Anadolu Bölgesi	10	10	20	5	5	10	0	2	0	1	2	5
Doğu Anadolu Bölgesi	8	6	14	2	6	8	0	5	0	1	0	6
Güneydoğu Anadolu B.	1	3	4	0	1	1	0	0	1	0	0	1
TOPLAM	69	41	110	27	42	69	1	19	11	4	7	42
	63%	37%	100%	39%	61%	100%	2%	45%	26%	10%	17%	100%

e. Öğrencilerin Okullarında Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

Bu soru, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin tamamına sorulmuştur. Bu anket sorusunda öğrenci ve velilere farklı olarak “sadece okul idaresince belirlenen dersleri seçebildikleri” şeklinde bir şık ilave olarak sorulmuştur. Alınan cevapların değerlendirilmesinde, yöneticilerin %89’u, öğretmenlerin %74’ü, öğrencilerin %69’u, velilerin de %62’si alanlarına göre öğrencilerin istedikleri dersleri tamamen ya da kısmen seçebildiklerini, yöneticilerin %11’i, öğretmenlerin %26’sı, öğrencilerin %7’si hiç seçemediklerini, öğrencilerin %25’i velilerin ise %38’i sadece okul yönetimince belirlenen dersleri seçebildiklerini belirtmişlerdir.

Okul türlerine göre, Anadolu türü liselerde öğrencilerin diğer liselere göre daha rahat ders seçebildikleri görülmektedir. Bölgeler bazında ise, Akdeniz, Marmara ve İç Anadolu Bölgelerinde alanlarına göre öğrencilerin ders seçimlerinin diğer bölgelere oranla daha sıkıntılı olduğu ortaya çıkmıştır.

Sonuçta, öğrencilerin çoğunluğunun alanlara göre istedikleri dersleri kısmen seçebildikleri veya seçemedikleri anlaşılmıştır.

Tablo : 62 Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM						
	EYET	KİSMEN	HAYIR	TOPLAM	EYET	KİSMEN	HAYIR	TOPLAM	EYET	KİSMEN	SADECE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	TOPLAM	EYET	KİSMEN	SADECE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	TOPLAM	EYET	KİSMEN	SADECE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	GENEL TOPLAM
Genel Lise	4	7	2	13	10	23	18	51	16	37	17	2	72	16	19	19	0	54	46	86	36	22	190
Anadolu Lisesi	0	3	0	3	1	10	1	12	4	7	8	0	19	2	8	2	0	12	7	28	10	1	46
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	0	1	2	2	0	4	6	0	0	0	6	1	0	3	0	4	10	2	3	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	1	2	2	0	4	6	0	0	0	6	3	1	0	0	4	12	3	0	0	15
Kız Meslek Lisesi	1	2	0	3	3	7	2	12	1	6	7	5	19	3	4	5	0	12	8	19	12	7	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	1	1	3	0	4	1	2	3	0	6	0	2	2	0	4	2	8	5	0	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	1	0	2	0	4	0	4	0	5	1	0	6	0	1	3	0	4	1	11	4	0	16
İmam Hatip Lisesi	0	1	1	2	0	6	6	12	2	13	0	3	18	0	6	6	0	12	2	26	6	10	44
Çok Programlı Lise	0	1	0	1	1	2	1	4	0	2	3	1	6	0	2	2	0	4	1	7	5	2	15
TOPLAM	8	16	3	27	20	59	28	107	36	72	39	11	158	25	43	42	0	110	89	190	81	42	402
	30%	59%	11%	100%	19%	55%	26%	100%	23%	46%	25%	7%	100%	23%	39%	38%	0%	100%	22%	47%	20%	10%	100%

Tablo : 63 Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

BÖLGESİ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM						
	EYET	KISMEN	HAYIR	TOPLAM	EYET	KISMEN	HAYIR	TOPLAM	EYET	KISMEN	SADUCE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	TOPLAM	EYET	KISMEN	SADUCE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	TOPLAM	EYET	KISMEN	SADUCE OKULUN İSTEDİĞİ	HAYIR	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	1	1	2	0	1	7	8	3	5	2	0	10	1	4	3	0	8	4	11	5	8	28
Marmara Bölgesi	3	5	0	8	10	17	5	32	23	9	13	5	50	10	13	12	0	35	46	44	25	10	125
Ege Bölgesi	3	1	0	4	4	11	1	16	4	14	5	1	24	6	7	1	0	14	17	33	6	2	58
Karadeniz Bölgesi	1	2	1	4	1	10	4	15	3	15	4	0	22	1	6	8	0	15	6	33	12	5	56
İç Anadolu Bölgesi	0	4	1	5	0	12	8	20	1	17	8	5	31	1	7	12	0	20	2	40	20	14	76
Doğu Anadolu Bölgesi	1	2	0	3	5	6	1	12	0	10	5	0	15	6	3	5	0	14	12	21	10	1	44
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	0	1	0	2	2	4	2	2	2	0	6	0	3	1	0	4	2	8	3	2	15
TOPLAM	8	16	3	27	20	59	28	107	36	72	39	11	158	25	43	42	0	110	89	190	81	42	402
	30%	59%	11%	100%	19%	55%	26%	100%	23%	46%	25%	7%	100%	23%	39%	38%	0%	100%	22%	47%	20%	10%	100%

f. Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçememiş Nedenleri

Bu soru, yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin tamamına sorulmuştur. Ankete katılanlar bu soruda birden fazla seçenek işaretlemişlerdir. Yöneticilerden 8'i bu soruya cevap vermemiştir. Alınan cevapların değerlendirilmesinde, yöneticilerin %100'ü, öğretmenlerin %78'i, öğrencilerin %80'i, velilerin de %89'u alanlarına göre öğrencilerin istedikleri dersleri seçememiş nedeni olarak, derslik ve öğretmen yetersizliğini göstermişler, öğretmenlerin %22'si, öğrencilerin %20'si ve velilerin %11'i de alanlarına göre öğrencilerin istedikleri dersi seçememiş nedeni olarak çevre okullardan yararlanamamayı ve okulda ders seçimi için yeterli grubun oluşmadığını gerekçe olarak göstermişlerdir.

Okul türleri açısından sonuçlar, Genel Lise, Kız Meslek Liseleri ve İmam Hatip Liselerinin diğerlerine oranla daha fazla çevre okullarından yararlanamadıklarını göstermektedir. Bölgeler bazında ise Marmara ve İç Anadolu Bölgelerinin, diğerlerine oranla çevre okullardan daha az yararlandıkları görülmektedir.

Sonuçta, ankete katılanların çoğunluğu öğrencilerin alanlarına göre istedikleri dersleri seçememişlerine öğretmen ve derslik yetersizliğinin sebep olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo : 64 Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçememiş Nedenleri

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM
Genel Lise	3	6	0	0	9	29	37	15	5	86	33	50	12	0	95	16	36	4	3	59	81	129	31	8	249
Anadolu Lisesi	2	1	0	0	3	5	4	0	7	16	6	14	4	0	24	7	10	0	1	18	20	29	4	8	61
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	0	0	0	0	2	0	1	3	0	0	0	0	0	0	3	1	1	5	0	5	1	2	8
Y.Dil Ağrıklık Lise	0	0	0	0	0	0	1	0	1	2	0	0	0	0	0	0	1	0	0	1	0	2	0	1	3
Kız Meslek Lisesi	0	2	0	0	2	8	8	3	1	20	13	15	15	0	43	5	7	1	0	13	26	32	19	1	78
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	0	0	1	3	1	1	0	5	5	4	1	0	10	1	1	1	0	3	10	6	3	0	19
Ticaret Meslek Lisesi	0	0	0	0	0	4	4	1	1	10	4	6	3	0	13	0	4	0	0	4	8	14	4	1	27
İmam Hatip Lisesi	1	2	0	0	3	12	10	2	0	24	8	15	9	0	32	8	8	2	0	18	29	35	13	0	77
Çok Programlı Lise	0	1	0	0	1	2	3	1	0	6	4	6	1	0	11	2	2	0	0	4	8	12	2	0	22
TOPLAM	7	12	0	0	19	63	70	23	16	172	73	110	45	0	228	39	72	9	5	125	182	264	77	21	544
	37%	63%	0%	0%	100%	37%	41%	13%	9%	100%	32%	48%	20%	0%	100%	31%	58%	7%	4%	100%	33%	49%	14%	4%	100%

Tablo : 65 Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alanlara Göre İstedikleri Dersleri Seçememiş Nedenleri

BÖLGESİ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM	Derslik Yetersizliği	Öğretmen Yetersizliği	Çevre Okullardan Yararlanamama	Grup Oluşmaması	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	1	1	0	0	2	8	7	4	1	20	3	7	0	0	10	2	6	1	0	9	14	21	5	1	41
Marmara Bölgesi	2	3	0	0	5	10	13	6	10	39	21	24	11	0	56	12	22	2	2	38	45	62	19	12	138
Ege Bölgesi	0	1	0	0	1	8	11	3	2	24	11	15	7	0	33	3	6	0	2	11	22	33	10	4	69
Karadeniz Bölgesi	3	0	0	0	3	14	11	5	1	31	15	18	6	0	39	6	10	2	0	18	38	39	13	1	91
İç Anadolu Bölgesi	1	4	0	0	5	20	19	4	1	44	14	27	17	0	58	13	14	2	1	30	48	64	23	2	137
Doğu Anadolu Bölgesi	0	2	0	0	2	3	5	1	1	10	7	15	4	0	26	2	10	2	0	14	12	32	7	1	52
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	0	0	1	0	4	0	0	4	2	4	0	0	6	1	4	0	0	5	3	13	0	0	16
TOPLAM	7	12	0	0	19	63	70	23	16	172	73	110	45	0	228	39	72	9	5	125	182	264	77	21	544
	37%	63%	0%	0%	100%	37%	41%	13%	9%	100%	32%	48%	20%	0%	100%	31%	58%	7%	4%	100%	33%	49%	14%	4%	100%

g. Mezuniyet Kredisinin Yeterliliği

DGKS'nde öğrencilerin türlerine göre liselerden mezun olabilmeleri için farklı sayılarda kredilerini tamamlamaları gerekmektedir. Bu mezuniyet kredi miktarları da uygulamanın başlamasından sonra her yıl değiştirilmiştir. Buna göre, ankete katılan yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin yaklaşık %90'ı okulların statülerine göre mezuniyet kredilerinin yeterli olduğunu geriye kalan yaklaşık %10'u ise yeterli olmadığını belirtmişlerdir.

Mezuniyet kredisinin yeterli olmadığını belirtenlerin oranının, okul türleri içerisinde Genel Liselerde diğer liselere göre; bölgeler bazında ise Karadeniz, Doğu Anadolu ve İç Anadolu Bölgelerinde diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir. Sonuç olarak bakıldığında, ankete katılanların çoğunluğunun okul türlerine göre mezuniyet kredilerinin yeterli olduğunu ifade ettikleri anlaşılmaktadır.

Tablo : 66 Okul Türlerine Göre Mezuniyet Kredilerinin Yeterliliği

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	GENEL TOPLAM
Genel Lise	12	1	13	44	7	51	60	12	72	43	11	54	159	31	190
Anadolu Lisesi	2	1	3	11	1	12	18	1	19	12	0	12	43	3	46
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	1	4	0	4	6	0	6	4	0	4	15	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	1	4	0	4	6	0	6	4	0	4	15	0	15
Kız Meslek Lisesi	3	0	3	12	0	12	19	0	19	11	1	12	45	1	46
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	1	4	0	4	6	0	6	4	0	4	15	0	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	1	2	2	4	6	0	6	2	2	4	11	4	15
İmam Hatip Lisesi	2	1	3	12	0	12	17	1	18	9	3	12	40	5	45
Çok Programlı Lise	1	0	1	4	0	4	4	2	6	4	0	4	13	2	15
TOPLAM	24	3	27	97	10	107	142	16	158	93	17	110	356	46	402
	89%	11%	100%	91%	9%	100%	90%	10%	100%	85%	15%	100%	89%	11%	100%

Tablo : 67 Coğrafi Bölgelere Göre Mezuniyet Kredilerinin Yeterliliği

BÖLGESİ	YÖNETİCİ			ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ			TOPLAM		
	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	TOPLAM	Yeterli	Yeterli Değil	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	2	0	2	7	1	8	10	0	10	8	0	8	27	1	28
Marmara Bölgesi	7	1	8	31	1	32	47	3	50	34	1	35	119	6	125
Ege Bölgesi	4	0	4	14	2	16	22	2	24	14	0	14	54	4	58
Karadeniz Bölgesi	2	2	4	10	5	15	19	3	22	11	4	15	42	14	56
İç Anadolu Bölgesi	5	0	5	20	0	20	26	5	31	15	5	20	66	10	76
Doğu Anadolu Bölgesi	3	0	3	11	1	12	14	1	15	7	7	14	35	9	44
Güneydoğu Anadolu B.	1	0	1	4	0	4	4	2	6	4	0	4	13	2	15
TOPLAM	24	3	27	97	10	107	142	16	158	93	17	110	356	46	402
	89%	11%	100%	91%	9%	100%	90%	10%	100%	85%	15%	100%	89%	11%	100%

7. Sistemin İşleyişine Destek Çalışmaları İle İlgili Görüşler

a. Öğretmeni Bulunmayan Derslerin Kimler Tarafından Okutulduğu

Bu soru okul yöneticilerine sorulmuştur. Anketlere verilen cevaplarda, öğretmeni bulunmayan derslerin, branş dışı okulun diğer öğretmenleri, okul dışından tutulan ücretli öğretmenler, başka okullardan görevlendirilen branş öğretmenleri ve ilköğretim sınıf öğretmenleri tarafından branş dışı olarak okutulduğu görülmektedir.

Okul türleri içerisinde, Genel Liseler ve Meslek Liselerinde diğer okullara oranla derslerin daha fazla branş öğretmeninin olmadığı görülmektedir. Bölgeler bazında ise İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde diğer bölgelere oranla, öğretmeni olmayan derslerde, branş dışı öğretmenler ve sınıf öğretmenlerine ders verilme oranı daha yüksektir.

Diğer taraftan, 2 Genel Lise ve 1 İmam-Hatip Lisesinde, bazı derslerde hem okulda hem de çevrede hiç öğretmen bulunmayışı nedeniyle öğrencilerin eksik kredi aldıkları anlaşılmaktadır.

Tablo : 68 Okul Türlerine Göre Öğretmeni Bulunmayan Derslerin Kimler Tarafından Okutulduğu

OKUL TÜRÜ	Branş Dışı Okul Öğretmen		Okul Dışı Ücretli Öğretmen		Başka Okul Branş Öğretmeni		İlköğ. Ok. Sınıf Öğrt.		TOPLAM		Öğretmen Olmadığından Bazı Öğrenciler Eksik Kredi Alıyor
	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	
Genel Lise	9	159	2	48	5	125	4	68	20	400	2
Anadolu Lisesi	0	0	0	0	2	84	0	0	2	84	0
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	0	0	1	20	0	0	1	20	0
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	0	1	22	0	0	1	22	0
Kız Meslek Lisesi	2	24	0	0	2	32	0	0	4	56	0
Endüstri Meslek Lisesi	1	16	0	0	0	0	0	0	1	16	0
Ticaret Meslek Lisesi	3	46	1	18	0	0	1	8	5	72	0
İmam Hatip Lisesi	0	0	2	48	0	0	1	14	3	62	1
Çok Programlı Lise	1	44	1	24	1	30	0	0	3	98	0
TOPLAM	16	289	6	138	12	313	6	90	40	830	3

Tablo : 69 Coğrafi Bölgelere Göre Öğretmeni Bulunmayan Dersleri Kimler Tarafından Okutulduğu

BÖLGESİ	Branş Dışı Okul Öğretmen		Okul Dışı Ücretli Öğretmen		Başka Okul Branş Öğretmeni		İlköğ. Ok. Sınıf Öğrt.		TOPLAM		Öğretmen Olmadığından Bazı Öğrenciler Eksik Kredi Alıyor
	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	Öğretmen Sayısı	Ders Saati	
Akdeniz Bölgesi	2	41	0	0	1	22	0	0	3	63	1
Marmara Bölgesi	4	78	1	24	5	114	0	0	10	216	0
Ege Bölgesi	1	21	0	0	2	56	0	0	3	77	0
Karadeniz Bölgesi	2	28	1	18	1	15	1	8	5	69	0
İç Anadolu Bölgesi	4	64	3	72	2	86	2	22	11	244	1
Doğu Anadolu Bölgesi	2	27	1	24	1	20	2	18	6	89	0
Güneydoğu Anadolu B.	1	30	0	0	0	0	1	42	2	72	1
TOPLAM	16	289	6	138	12	313	6	90	40	830	3

b. Okulda Yoğunlaştırılmış Programlar Uygulanıp Uygulanmadığı

Bu soru okul yöneticilerine sorulmuştur. Anketlerden alınan cevaplara göre, yöneticilerden %26'sı okullarında yoğunlaştırılmış programların uygulandığını, %74'ü de uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Okullarında yoğunlaştırılmış ders programlarının uygulandığını belirtenlerden %86'sı hafta içinde, %14'ü de hem hafta içi hem hafta sonunda bu programı uyguladıklarını belirtmişlerdir.

Bu programların uygulanmadığını belirten yöneticilerin %45'i programın uygulanması için öğretmen ve öğrenci yokluğunu, %55'i de öğrenci yokluğunu gerekçe göstermişlerdir. Sonuç olarak, ankete katılanların çoğunluğu okullarında yoğunlaştırılmış programların uygulanmadığını belirtmişlerdir.

Tablo : 70 Okulda Yoğunlaştırılmış Programlar Uygulanıp Uygulanmadığı

OKULLARDA YOĞUNLAŞTIRILMIŞ PROGRAMLARIN UYGULANIP UYGULANMADIĞI				UYGULANIYORSA					UYGULANMIYORSA				
OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ			OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ			
	EYET	HAYIR	TOPLAM		Hafta içinde	Hafta sonunda	hem hafta içi hem	haftasonunda		TOPLAM	Öğretmen yokluğu	Derslik yokluğu	Öğrenci yokluğu
Genel Lise	2	11	13	Genel Lise	1	0	1	2	Genel Lise	2	4	5	11
Anadolu Lisesi	2	1	3	Anadolu Lisesi	2	0	0	2	Anadolu Lisesi	0	0	1	1
Anad.Öğretmen Lisesi	0	1	1	Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	0	0	Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	1	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	1	1	Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	0	Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	1	1
Kız Meslek Lisesi	1	2	3	Kız Meslek Lisesi	1	0	0	1	Kız Meslek Lisesi	0	2	0	2
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	1	Endüstri Meslek Lisesi	0	0	0	0	Endüstri Meslek Lisesi	0	0	1	1
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	1	Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	1	Ticaret Meslek Lisesi	0	0	0	0
İmam Hatip Lisesi	0	3	3	İmam Hatip Lisesi	0	0	0	0	İmam Hatip Lisesi	0	1	2	3
Çok Programlı Lise	1	0	1	Çok Programlı Lise	1	0	0	1	Çok Programlı Lise	0	0	0	0
TOPLAM	7	20	27	TOPLAM	6	0	1	7	TOPLAM	2	7	11	20
	26%	74%	100%		86%	0%	14%	100%		10%	35%	55%	100%

c. Okullarda, Yönetmeliğin 14. Maddesi Kapsamında Uygulama Yapılıp Yapılmadığı

DGKS yönetmeliğinin 14. maddesinde, bazı derslerin ders saati/kredi sayılarının öğrencilerin isteklerine göre azaltılması ya da artırılması veya çevrenin özelliklerine göre arıcılık, çinicilik, oymacılık, fotoğrafçılık, halıcık vb. derslerin programlarının hazırlanıp uygulamaya konulması görevi okul idaresi ve ilgili zümre öğretmenlerine verilmiştir.

Bu maddenin işletilip işletilmediği konusunda okul yöneticilerinden alınan cevaplarda; yöneticilerin %19'u bunu halen uyguladıklarını, %7'si daha önce uyguladıklarını, %52'si halen uygulamadıklarını, %22'si de hiç uygulanmadığını belirtmişlerdir. Sonuçta, okullarda, yönetmeliğin 14. maddesi kapsamında kredi artırma/azaltma veya çevrenin özelliğine göre yeni ders açma şeklinde uygulama yapılmadığı anlaşılmıştır.

Tablo : 71 Okullarda, DGKS Yönetmeliğinin 14. Maddesi İle İlgili Uygulama Yapılıp Yapılmadığı

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				TOPLAM
	Evet	Hayır	Daha Önceki Dönemlerde Uygulandı	Hiç uygulanmadı	
Genel Lise	2	6	1	4	13
Anadolu Lisesi	2	1	0	0	3
Anad.Öğretmen Lisesi	0	1	0	0	1
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	1	1
Kız Meslek Lisesi	0	3	0	0	3
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	0	0	1
Ticaret Meslek Lisesi	0	1	0	0	1
İmam Hatip Lisesi	0	1	1	1	3
Çok Programlı Lise	0	1	0	0	1
TOPLAM	5	14	2	6	27
	19%	52%	7%	22%	100%

d. Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Bir Dersi Çevre Okullardan Alıp Alamadıkları

Anketlerin değerlendirilmesine göre, öğrencilerin %37'si, velilerin %23'ü okullarında alamadıkları dersleri çevre okullardan alabildiklerini; öğrencilerin %35'i,

velilerin %42'si ise alamadıklarını belirtmişler, öğrencilerin %28'i ile velilerin %35'i istedikleri dersleri kendi okullarından aldıklarını belirtmişlerdir.

Çevre okullardan ders alamayanların oranının; okul türlerine göre, genel lise, Anadolu lisesi ve imam hatip liselerinde diğer okullara oranla daha yüksek; bölgeler bazında ise Ege, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde diğer bölgelere göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Okul türüne göre, ticaret meslek liseleri öğrencilerinin, bölgeler bazında ise Güneydoğu Anadolu Bölgesindeki okullarda okuyan öğrencilerin çevre okullardan hiç ders alamadıkları anlaşılmaktadır. Bunun nedeninin, ankete katılan okulların buldukları yerleşim yerlerinde başka okul olmadığı veya o okul olsa bile o okulda da öğretmen eksikliğinin söz konusu olduğu düşünülmektedir.

Sonuç olarak, ankete katılanların çoğunluğunun kendi okullarında alamadıkları dersleri, çeşitli nedenlerle çevre okullardan da alamadıkları anlaşılmıştır.

Tablo :72
Okul Türlerine Göre
Öğrencilerin Kendi Okullarında
Alamadıkları Bir Dersi Çevre
Okullardan Alıp Alamadıkları

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ				VELİ			
	EVET	GEREK KALMIYOR	HAYIR	TOPLAM	EVET	GEREK KALMIYOR	HAYIR	TOPLAM
Genel Lise	17	24	31	72	10	13	31	54
Anadolu Lisesi	7	3	9	19	4	0	8	12
Anad.Öğretmen Lisesi	5	1	0	6	1	3	0	4
Y.Dil Ağrıklık Lise	6	0	0	6	0	4	0	4
Kız Meslek Lisesi	13	0	6	19	5	5	2	12
Endüstri Meslek Lisesi	2	1	3	6	1	3	0	4
Ticaret Meslek Lisesi	0	5	1	6	0	4	0	4
İmam Hatip Lisesi	4	10	4	18	2	5	5	12
Çok Programlı Lise	5	1	0	6	2	2	0	4
TOPLAM	59	45	54	158	25	39	46	110
	37%	28%	35%	100%	23%	35%	42%	100%

Tablo :73
Coğrafi Bölgelere Göre
Öğrencilerin Kendi Okullarında
Alamadıkları Bir Dersi Çevre
Okullardan Alıp Alamadıkları

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ				VELİ			
	EVET	GEREK KALMIYOR	HAYIR	TOPLAM	EVET	VELİ	HAYIR	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	2	3	5	10	1	2	5	8
Marmara Bölgesi	37	5	8	50	11	15	9	35
Ege Bölgesi	6	8	10	24	4	8	2	14
Karadeniz Bölgesi	4	13	5	22	2	9	4	15
İç Anadolu Bölgesi	4	12	15	31	3	3	14	20
Doğu Anadolu Bölgesi	6	1	8	15	2	2	10	14
Güneydoğu Anadolu B.	0	3	3	6	2	0	2	4
TOPLAM	59	45	54	158	25	39	46	110
	37%	28%	35%	100%	23%	35%	42%	100%

e. Öğrencilerin Kendi Okullarında Alamadıkları Dersleri Çevre Okullarda da Alamayı Nedenleri

Anketlerden alınan cevaplara göre, öğrencilerin %24'ü, velilerin de %11'i ders almak için çevre okula gitmelerine okullarının izin vermediğini, öğrencilerin %19'u, velilerin %2'si çevre okulların kendilerini kabul etmediğini, öğrencilerin %57'si, velilerin %87'si de alabilecekleri derslerin çevre okullarda da bulunmadığını belirttikleri görülmektedir.

Genel lise, anadolu lisesi ve imam hatip lisesi öğrenci ve velileri, diğer okul türlerine göre daha fazla oranda çevre okullarda almak istedikleri derslerin bulunmadığını, bölgeler bazında ise, İç Anadolu, Doğu Anadolu, Ege ve Güneydoğu Anadolu Bölgeleri öğrencilerinin diğer bölgelere oranla daha fazla oranda çevre okullarda almak istedikleri derslerin bulunmadığını belirtmektedirler.

Diğer taraftan Marmara ve İç Anadolu Bölgelerindeki okullarda okuyan öğrencilerin ise; okul yöneticilerinin, öğrencilerin çevre okullara gitmelerine izin vermediklerini belirttikleri görülmüştür.

Tablo: 74

Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Çevre Okullardan Ders Alamayı Nedenleri

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ				VELİ			
	Okulu göndermiyor	Çevre okul kabul etmiyor	Almak istediği ders yok	TOPLAM	Okulu göndermiyor	Çevre okul kabul etmiyor	Almak istediği ders yok	TOPLAM
Genel Lise	1	8	22	31	3	1	27	31
Anadolu Lisesi	8	0	1	9	0	0	8	8
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	0	0	0	0	0	0
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0	0	0	0	0	0
Kız Meslek Lisesi	4	0	2	6	0	0	2	2
Endüstri Meslek Lisesi	0	2	1	3	0	0	0	0
Ticaret Meslek Lisesi	0	0	1	1	0	0	0	0
İmam Hatip Lisesi	0	0	4	4	2	0	3	5
Çok Programlı Lise	0	0	0	0	0	0	0	0
TOPLAM	13	10	31	54	5	1	40	46
	24%	19%	57%	100%	11%	2%	87%	100%

Tablo: 75

Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Çevre Okullardan Ders Alamayı Nedenleri

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ				VELİ			
	Okulu göndermiyor	Çevre okul kabul etmiyor	Almak istediği ders yok	TOPLAM	Okulu göndermiyor	Çevre okul kabul etmiyor	Almak istediği ders yok	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	4	1	5	1	1	3	5
Marmara Bölgesi	7	0	1	8	0	0	9	9
Ege Bölgesi	1	1	8	10	0	0	2	2
Karadeniz Bölgesi	0	2	3	5	2	0	2	4
İç Anadolu Bölgesi	5	2	8	15	2	0	12	14
Doğu Anadolu Bölgesi	0	0	8	8	0	0	10	10
Güneydoğu Anadolu B.	0	1	2	3	0	0	2	2
TOPLAM	13	10	31	54	5	1	40	46
	24%	19%	57%	100%	11%	2%	87%	100%

f. Öğrencilerin Okullarında Alamadıkları Dersler İçin Çevre Okullar ile Karşılıklı Yararlanıp Yararlanılamadığı

Anketlerden alınan cevaplara göre, yöneticilerden %90'ı okullarının çevredeki okullar ile karşılıklı yararlandıklarını, %10'u ise yararlanamadıklarını belirtmişlerdir.

Sonuçta, ankete katılanların çoğunluğuna göre, okulların çevredeki okullardan yararlandıkları anlaşılmaktadır.

Tablo : 76 Okul Türlerine Göre Öğrencilerin Alamadıkları Derslerde Okulların, Çevre Okullarla Karşılıklı Yararlanıp Yararlanamadıkları

SORU		YÖNETİCİ									TOPLAM	
		Genel Lise	Anadolu Lisesi	Anad.Öğretmen Lis.	Y.Dil Ağırıklı Lise	Kız Meslek Lisesi	Endüstri Meslek Lis.	Ticaret Meslek Lisesi	İmam Hatip Lisesi	Çok Programlı Lise		
Biz çevre okullarından yararlanıyoruz.	EVET	2	1	0	0	2	1	1	2	0	9	90%
	HAYIR	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	10%
	TOPLAM	3	1	0	0	2	1	1	2	0	10	100%
Çevre okullardan yararlanamıyoruz.	EVET	6	2	0	0	0	0	0	1	0	9	90%
	HAYIR	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1	10%
	TOPLAM	6	2	0	0	0	0	0	2	0	10	100%
Çevre okul öğrencileri okulumuzdan yararlanıyor.	EVET	3	2	1	0	1	1	0	1	1	10	91%
	HAYIR	1	0	0	0	0	0	0	0	0	1	9%
	TOPLAM	4	2	1	0	1	1	0	1	1	11	100%

Tablo : 77 Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin Alamadıkları Derslerde Okulların, Çevre Okullarla Karşılıklı Yararlanıp Yararlanamadıkları

SORU		YÖNETİCİ								TOPLAM		%
		Akdeniz Bölgesi	Marmara Bölgesi	Ege Bölgesi	Karadeniz Bölgesi	İç Anadolu Bölgesi	Doğu Anadolu Böl.	G.Doğu Anad. Böl.				
Biz çevre okullarından yararlanıyoruz.	EVET	0	3	1	2	2	0	1	9	90%		
	HAYIR	1	0	0	0	0	0	0	1	10%		
	TOPLAM	1	3	1	2	2	0	1	10	100%		
Çevre okullardan yararlanamıyoruz.	EVET	1	2	1	1	3	1	0	9	90%		
	HAYIR	0	0	0	0	1	0	0	1	10%		
	TOPLAM	1	2	1	1	4	1	0	10	100%		
Çevre okul öğrencileri okulumuzdan yararlanıyor.	EVET	1	4	3	1	1	0	0	10	91%		
	HAYIR	1	0	0	0	0	0	0	1	9%		
	TOPLAM	2	4	3	1	1	0	0	11	100%		

8. Sistemin Uygulama Sonuçları İle İlgili Görüşler

a. Öğrencilerin Bir Dönemdeki Azami Krediyi Alıp Almadıkları

Bu soru, en doğru cevabın alınabileceği düşüncesiyle sadece öğrencilere sorulmuştur. Alınan cevaplara göre öğrencilerin %68'i bir dönemde alabilecekleri azami krediyi alabildiklerini, %18'i alamadıklarını, %12 bazen alıp bazen alamadıklarını belirtmiş, %2'si de görüş belirtmemişlerdir. Azami kredilerini alamayan öğrencilerin oranının, meslek liselerinde diğer liselere göre, bölgeler bazında ise Marmara, İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerinde diğer bölgelere göre daha fazla olduğu görülmektedir.

Bir dönemde azami kredilerini alamadığını belirten öğrencilerin, %67'si öğretmen yetersizliği, %33'ü de derslik yetersizliğini alamayış nedeni olarak göstermektedirler. Bu konuda, okul türlerine göre genel liselerde, bölgelere göre ise İç Anadolu Bölgesinde diğerlerine oranla daha fazla problem yaşandığı görülmektedir.

Sonuçta, öğrencilerin çoğunluğu alanlarına göre bir dönemde alabilecekleri azami krediyi aldıklarını belirtmişlerdir. Alamayanların alamayış nedeni olarak da çoğunlukla öğretmen ve derslik yetersizlikleri gösterilmiştir.

Tablo : 78
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin
Bir Dönemdeki Azami Krediyi
Alıp Almadıkları

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ				
	EVET	HAYIR	BAZEN	GÖRÜŞÜM YOK	TOPLAM
Genel Lise	50	10	10	2	72
Anadolu Lisesi	14	4	1	0	19
Anad.Öğretmen Lisesi	6	0	0	0	6
Y.Dil Ağırlıklı Lise	6	0	0	0	6
Kız Meslek Lisesi	8	5	5	1	19
Endüstri Meslek Lisesi	4	2	0	0	6
Ticaret Meslek Lisesi	4	2	0	0	6
İmam Hatip Lisesi	12	3	3	0	18
Çok Programlı Lise	4	2	0	0	6
TOPLAM	108	28	19	3	158
	68%	18%	12%	2%	100%

Tablo : 79
Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin
Bir Dönemdeki Azami Krediyi
Alıp Almadıkları

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ				
	EVET	HAYIR	BAZEN	GÖRÜŞÜM YOK	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	7	2	1	0	10
Marmara Bölgesi	34	10	5	1	50
Ege Bölgesi	18	4	2	0	24
Karadeniz Bölgesi	17	4	1	0	22
İç Anadolu Bölgesi	18	5	6	2	31
Doğu Anadolu Bölgesi	11	1	3	0	15
Güneydoğu Anadolu B.	3	2	1	0	6
TOPLAM	108	28	19	3	158
	68%	18%	12%	2%	100%

Tablo : 80
Okul Türlerine Göre Öğrencilerin
Bir Dönemdeki Azami Krediyi
Alamayı Nedenleri

OKUL TÜRÜ	ÖĞRENCİ		
	Öğretmen Yetersizliği	Derslik Yetersizliği	TOPLAM
Genel Lise	8	5	13
Anadolu Lisesi	0	0	0
Anad.Öğretmen Lisesi	0	0	0
Y.Dil Ağırlıklı Lise	0	0	0
Kız Meslek Lisesi	1	0	1
Endüstri Meslek Lisesi	2	1	3
Ticaret Meslek Lisesi	2	1	3
İmam Hatip Lisesi	5	2	7
Çok Programlı Lise	0	0	0
TOPLAM	18	9	27
	67%	33%	100%

Tablo : 81
Coğrafi Bölgelere Göre Öğrencilerin
Bir Dönemdeki Azami Krediyi
Alamayı Nedenleri

BÖLGESİ	ÖĞRENCİ		
	Öğretmen Yetersizliği	Derslik Yetersizliği	TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	2	0	2
Marmara Bölgesi	1	2	3
Ege Bölgesi	0	0	0
Karadeniz Bölgesi	5	1	6
İç Anadolu Bölgesi	6	5	11
Doğu Anadolu Bölgesi	2	1	3
Güneydoğu Anadolu B.	2	0	2
TOPLAM	18	9	27
	67%	33%	100%

b. DGKS'nin Öğrenci Başarısını Artırıp Artırmadığı

Anketlerden alınan cevaplara bakıldığında; yöneticilerin %48'i, öğretmenlerin %62'si, öğrencilerin %52'si, velilerin de %53'ü DGKS'nin öğrenci başarısını artırdığını veya kısmen artırdığını ifade ederken, yöneticilerin %52'si, öğretmenlerin %38'i, öğrencilerin %48'i, velilerin de %47'si artırmadığını hatta azalttığını ifade etmişlerdir.

Okul türlerine göre anadolu öğretmen lisesi ve yabancı dil ağırlıklı liselerin yönetici, öğretmen, öğrenci ve velileri DGKS'nin öğrenci başarısını tamamen artırdığını belirtirlerken, diğer okul türlerinde, artırdığı veya artırmadığı görüşlerinin birbirine eşit ve dengeli olduğu görülmektedir. Anadolu liselerinde ise yönetici, öğretmen ve öğrencilerin çoğunluğunun, artırmadığı hatta azalttığını görüşünü benimsedikleri dikkati çekmektedir.

Bölgeler bazında ise, Güneydoğu Anadolu bölgesinde "DGKS öğrenci başarısını artırıyor" diyenlerin, Akdeniz ve İç Anadolu bölgelerinde de "artırmıyor hatta azaltıyor" diyenlerin oranlarının diğerlerine göre daha fazla olduğu görülmektedir.

DGKS'nin öğrenci başarısını artırdığını belirtenlerin, fiziki şartlar ve öğretmen durumu itibarıyla yeterli olan, sistemi benimsemiş ve başarıyla uygulayan

okulların anketörleri olduğu; başarıyı artırmıyor, hatta azaltıyor diyenlerin ise çeşitli sebeplerle henüz sistemin başarılı bir şekilde uygulanamadığı okulların anketörlerinin olduğu, bu okullarda bir takım problemlerin yaşandığı, sistemin benimsenemediği veya eksikliklerinin giderilemediği şeklinde değerlendirilmektedir.

Ankete katılanların çoğunluğunun, DGKS'nin öğrenci başarısını artırdığını belirtirlerken, önemli ve hemen buna yakın bir kısmının da artırmadığını, hatta azalttığını belirttikleri anlaşılmaktadır.

Tablo : 82 Okul Türlerine Göre DGKS'nin Öğrenci Başarısına Etkisi

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	GENEL TOPLAM
Genel Lise	3	3	4	3	13	10	20	14	7	51	26	16	19	11	72	24	8	14	8	54	63	47	51	29	190
Anadolu Lisesi	0	0	2	1	3	2	1	8	1	12	1	1	11	6	19	3	0	5	4	12	6	2	26	12	46
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	0	0	1	2	2	0	0	4	5	1	0	0	6	3	1	0	0	4	11	4	0	0	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	0	1	1	3	0	0	4	6	0	0	0	6	3	1	0	0	4	11	4	0	0	15
Kız Meslek Lisesi	1	0	2	0	3	3	4	3	2	12	3	7	5	4	19	0	6	4	2	12	7	17	14	8	46
Endüstri Meslek Lisesi	0	1	0	0	1	2	1	0	1	4	2	0	3	1	6	1	1	2	0	4	5	3	5	2	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	0	1	1	2	1	0	4	0	2	4	0	6	0	0	2	2	4	2	4	7	2	15
İmam Hatip Lisesi	0	2	1	0	3	8	2	1	1	12	4	6	0	8	18	3	0	4	5	12	15	10	6	14	45
Çok Programlı Lise	0	0	0	1	1	0	2	2	0	4	0	1	3	2	6	2	2	0	0	4	2	5	5	3	15
TOPLAM	7	6	9	5	27	29	37	29	12	107	47	34	45	32	158	39	19	31	21	110	122	96	114	70	402
	26%	22%	33%	19%	100%	27%	35%	27%	11%	100%	30%	22%	28%	20%	100%	36%	17%	28%	19%	100%	30%	24%	28%	18%	100%

Tablo : 83 Coğrafi Bölgelere Göre DGKS'nin Öğrenci Başarısına Etkisi

BÖLGESİ	YÖNETİCİ					ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ					TOPLAM				
	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	TOPLAM	Artıyor	Kısmen Art.	Artırmıyor	Azaltıyor	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	0	1	0	1	2	0	0	6	2	8	2	2	4	2	10	4	2	1	1	8	6	5	11	6	28
Marmara Bölgesi	2	1	4	1	8	6	14	8	4	32	19	11	12	8	50	17	8	8	2	35	44	34	32	15	125
Ege Bölgesi	3	0	1	0	4	7	6	1	2	16	8	3	9	4	24	8	2	4	0	14	26	11	15	6	58
Karadeniz Bölgesi	1	1	1	1	4	6	5	2	2	15	5	7	7	3	22	3	3	5	4	15	15	16	15	10	56
İç Anadolu Bölgesi	0	2	1	2	5	5	5	10	0	20	4	6	9	12	31	2	1	8	9	20	11	14	28	23	76
Doğu Anadolu Bölgesi	0	1	2	0	3	3	6	1	2	12	5	3	4	3	15	2	2	5	5	14	10	12	12	10	44
Güneydoğu Anadolu B.	1	0	0	0	1	2	1	1	0	4	4	2	0	0	6	3	1	0	0	4	10	4	1	0	15
TOPLAM	7	6	9	5	27	29	37	29	12	107	47	34	45	32	158	39	19	31	21	110	122	96	114	70	402
	26%	22%	33%	19%	100%	27%	35%	27%	11%	100%	30%	22%	28%	20%	100%	36%	17%	28%	19%	100%	30%	24%	28%	18%	100%

c. Sistemin Değerlendirme Şeklinin Yeterliliği

Bu soruda yönetici, öğretmen, öğrenci ve velilerin %55'i DGKS'nin değerlendirme şeklini uygun bulduklarını, %14'ü de kısmen uygun bulduklarını belirtirken, %31'i uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Genel Liseler ve Kız Meslek Liselerinde öğretmen, öğrenci ve velilerin Anadolu Liseleri ve Ticaret Meslek Liselerinde öğrenci ve velilerin diğer okul türleri ve anketörlere oranla DGKS'nin değerlendirme şeklini daha fazla uygun bulmadıkları ortaya çıkmaktadır.

Sonuçta, ankete katılanların çoğunluğu, DGKS'nin değerlendirme şeklinin uygun olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo : 84 Okul Türlerine Göre Sistemin Değerlendirme Şekli

OKUL TÜRÜ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	GENEL TOPLAM
Genel Lise	7	2	4	13	28	13	10	51	38	22	12	72	27	18	9	54	100	55	35	190
Anadolu Lisesi	0	2	1	3	8	3	1	12	8	11	0	19	3	9	0	12	19	25	2	46
Anad.Öğretmen Lisesi	1	0	0	1	3	0	1	4	5	1	0	6	4	0	0	4	13	1	1	15
Y.Dil Ağırlıklı Lise	1	0	0	1	2	2	0	4	6	0	0	6	4	0	0	4	13	2	0	15
Kız Meslek Lisesi	2	1	0	3	6	5	1	12	6	12	1	19	5	5	2	12	19	23	4	46
Endüstri Meslek Lisesi	1	0	0	1	3	1	0	4	6	0	0	6	3	1	0	4	13	2	0	15
Ticaret Meslek Lisesi	1	0	0	1	4	0	0	4	1	3	2	6	1	2	1	4	7	5	3	15
İmam Hatip Lisesi	3	0	0	3	12	0	0	12	12	4	2	18	10	2	0	12	37	6	2	45
Çok Programlı Lise	0	0	1	1	0	2	2	4	3	2	1	6	3	1	0	4	6	5	4	15
TOPLAM	16	5	6	27	66	26	15	107	85	55	18	158	60	38	12	110	227	124	51	402
	59%	19%	22%	100%	62%	24%	14%	100%	54%	35%	11%	100%	55%	35%	10%	100%	56%	31%	13%	100%

Tablo: 85 Coğrafi Bölgelere Göre Sistemin Değerlendirme Şekli

BÖLGESİ	YÖNETİCİ				ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ				VELİ				TOPLAM			
	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	TOPLAM	Uygun	Uygun Değildir	Kısmen	GENEL TOPLAM
Akdeniz Bölgesi	2	0	0	2	6	1	1	8	7	0	3	10	5	2	1	8	20	3	5	28
Marmara Bölgesi	4	2	2	8	16	12	4	32	28	20	2	50	25	8	2	35	73	42	10	125
Ege Bölgesi	3	0	1	4	9	3	4	16	13	6	5	24	9	4	1	14	34	13	11	58
Karadeniz Bölgesi	3	0	1	4	11	3	1	15	13	7	2	22	8	3	4	15	35	13	8	56
İç Anadolu Bölgesi	2	2	1	5	15	4	1	20	12	14	5	31	7	11	2	20	36	31	9	76
Doğu Anadolu Böl.	1	1	1	3	6	3	3	12	9	5	1	15	3	9	2	14	19	18	7	44
Günevdoğu Anad.Böl.	1	0	0	1	3	0	1	4	3	3	0	6	3	1	0	4	10	4	1	15
TOPLAM	16	5	6	27	66	26	15	107	85	55	18	158	60	38	12	110	227	124	51	402
	59%	19%	22%	100%	62%	24%	14%	100%	54%	35%	11%	100%	55%	35%	10%	100%	56%	31%	13%	100%

9. Ankete Katılanların Cinsiyet ve Öğrenim Durumlarına Göre Görüşlerinin Karşılaştırılması

a. DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları İle İlgili Öğretmen, Öğrenci ve Velilerin Görüşleri

Bayan öğretmenlerin %63'ü yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtirken, erkek öğretmenlerde bu oranın %50 olduğu görülmektedir. Kız ve erkek öğrencilerin görüşleri birbirlerine yakındır.

Bu soruya, bayan velilerin çoğunluğu “evet” derken, erkeklerin çoğunluğu “hayır” demişlerdir. Buna göre, öğretmen ve velilerde, bayanların erkeklere oranla sistem hakkında daha fazla bilgi sahibi oldukları, öğrencilerde ise, erkek öğrencilerin kız öğrencilere oranla daha fazla bilgiye sahip oldukları anlaşılmaktadır.

Sonuçta, ankete katılanların %40-60 arası oranında DGKS hakkında yeterli bilgiye sahip oldukları, diğerlerinin ise yeterli bilgilendirilmedikleri anlaşılmaktadır.

Tablo: 86 Cinsiyet Durumuna Göre Velilerin DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	27	32	59	41	50	91	26	31	57
%	63%	50%	55%	55%	60%	58%	55%	49%	52%
Hayır	16	32	48	34	33	67	21	32	53
%	37%	50%	45%	45%	40%	42%	45%	51%	48%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumları itibariyle; Öğretmenlerden enstitü, yüksek okul mezunları ile yüksek lisans yapanların yaklaşık %70'i, fakülte mezunlarının ise %49'u sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Öğrencilerde ise okuldaki dönemleri yükseldikçe sistem hakkındaki bilgilerinin de arttığı görülmüştür. 2. ve 3. dönem öğrencilerin %53'ü, 4. dönem

öğrencilerinin % 60'ı, 8. dönem öğrencilerin % 70'i DGKS hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Velilerin, ilkokul ile Fakülte ve Yüksek okul mezunlarının % 60'ı, lise mezunlarının %50'si, ortaokul mezunlarının % 25'i sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 87 Öğrenim Durumuna Göre Velilerin DGKS Hakkında Yeterli Bilgiye Sahip Olup Olmadıkları

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortaokul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Evet	18	39	2	59	25	23	33	10	91	11	5	13	28	57
%	72%	49%	67%	55%	53%	53%	60%	77%	58%	61%	25%	52%	60%	52%
Hayır	7	40	1	48	22	20	22	3	67	7	15	12	19	53
%	28%	51%	33%	45%	47%	47%	40%	23%	42%	39%	75%	48%	40%	48%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100	100%	100%	100%	100%

b. Ortak Derslerin Uygun Olup Olmadığı

Cinsiyet durumlarına göre; Öğretmen ve öğrencilerde, bayanların erkeklere göre uygun bulma oranlarının daha yüksek olduğu, velilerde ise, kadın ve erkeğin uygun bulma oranlarının birine çok yakın olduğu görülmüştür. Sonuç olarak, çoğunluğun ortak dersleri uygun bulduğu anlaşılmıştır.

Tablo : 88 Cinsiyet Durumuna Göre Ortak Derslerin Uygunluğu

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	TOPLAM	Kadın	Erkek	TOPLAM	Kadın	Erkek	TOPLAM
Uygun	32	41	73	47	44	91	30	42	72
%	74%	64%	68%	63%	53%	58%	64%	67%	65%
Uygun Değil	10	22	32	15	22	37	11	13	24
%	23%	34%	30%	20%	27%	23%	23%	21%	22%
Görüşüm Yok	1	1	2	13	17	30	6	8	14
%	2%	2%	2%	17%	20%	19%	13%	13%	13%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100	100	100%	100	100	100%	100	100	100%

Öğrenim durumları itibariyle; Fakülte mezunu öğretmenler, diğerlerine oranla daha fazla uygun bulduklarını belirtmişlerdir. 3.üncü dönem öğrencileri biraz düşük olsa da bütün dönemlerdeki öğrencilerin çoğunluğu uygun bulduklarını belirtmişlerdir

Velilerde ise; İlkokul ve lise mezunlarının % 80'i, ortaokul, fakülte ve yüksek okul mezunlarının % 53'ü uygun bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 89 Öğrenim Durumuna Göre Ortak Derslerin Uygunluğu

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortakul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Uygun	15	57	1	73	33	28	22	8	91	15	10	20	27	72
%	60%	72%	33%	68%	70%	65%	40%	62%	58%	83%	50%	80%	57%	65%
Uygun Değil	10	20	2	32	9	6	18	4	37	65	5	3	15	24
%	40%	25%	67%	30%	19%	14%	33%	31%	23%	15	25%	12%	32%	22%
Görüşüm Yok	0	2	0	2	5	9	15	1	30	2	5	2	5	14
%	0	3%	0%	2%	11%	21%	27%	8%	19%	115	25%	8%	11%	13%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100	100	100	100%	100	100	100	100	100%	100	100	100	100	100%

c. Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

Cinsiyet durumlarına göre; Öğretmen, öğrenci ve velilerin tamamında, yaklaşık olarak verilen cevapların birbirine yakın olduğu, belirgin bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Tablo : 90 Cinsiyet Durumuna Göre Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	8	12	20	19	17	36	11	15	25
%	19%	19%	19%	25%	20%	23%	23%	24%	23%
Kısmen Seçebiliyor	26	33	59	34	38	72	17	26	43
%	60%	52%	55%	45%	46%	46%	36%	41%	39%
Sadece Okulun İsteddiği Dersleri Seçebiliyor	0	0	0	16	23	39	19	23	42
%	0%	0%	0%	21%	28%	25%	40%	37%	38%
Hayır Hiç Birini Seçemiyor	9	19	28	6	5	11	0	0	0
%	21%	30%	26%	8%	6%	7%	0%	0%	0%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; öğretmenlerde, mezuniyet durumlarına göre belirgin bir görüş farklılığı görülmemiştir. Öğrencilerde ise; dönemler yükseldikçe seçmeli derslerin yeterlilik görüşü açısından bir azalma görülmektedir. Seçmeli derslerin yeterli olduğunu belirtenlerin oranı ikinci ve dördüncü dönemlerde yaklaşık %80 iken, sekizinci dönemde bu oran %46'ya düşmektedir. Sadece okulun belirlediği dersleri seçmek zorunda kaldıklarını belirtenlerin oranı ise dönemler yükseldikçe artmaktadır.

İlkokul ve ortaokul mezunu velilerin %75'i istedikleri dersleri seçebildiklerini belirtirken, lise ve fakülte mezunu velilerde bu oran %60'a düşmektedir. Sonuç olarak, öğrenim durumlarına göre ankete katılanların yarıdan fazlasınca öğrencilerin istedikleri dersleri seçtikleri ifade edilmektedir.

Tablo : 91 Öğrenim Durumuna Göre Öğrencilerin İstedikleri Dersleri Seçip Seçemedikleri

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortaokul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Evet	6	14	0	20	14	9	10	3	36	4	6	4	11	25
%	24%	18%	0%	19%	30%	21%	18%	23%	23%	22%	30%	16%	23%	23%
Kısmen Seçebiliyor	11	46	2	59	26	21	19	6	72	7	6	15	15	43
%	44%	58%	67%	55%	55%	49%	35%	46%	46%	39%	30%	60%	32%	39%
Sadece Okulun İstedği Dersleri Seçebiliyor	0	0	0	0	5	10	21	3	39	7	8	6	21	42
%	0%	0%	0%	0%	11%	23%	38%	23%	25%	39	40%	24%	45%	38%
Hayır Hiç Birini Seçemiyor	8	19	1	28	2	3	5	1	11	0	0	0	0	0
%	32%	24%	33%	26%	4%	7%	9%	8%	7%	0%	0%	0%	0%	0%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100	100%	100%	100%	100%

d. Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı

Cinsiyet durumlarına göre; öğretmen, öğrenci ve velilerin tamamında, kadın ve erkeklerin görüşlerinin aynı doğrultuda olduğu, yaklaşık olarak verilen cevapların birbirine yakın olduğu belirgin bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Çoğunluk, seçmeli dersleri yeterli bulurlarken, bir kısmı da yetersiz bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 92 Cinsiyet Durumuna Göre Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Yeterli	26	48	74	50	61	111	30	42	72
%	60%	75%	69%	67%	73%	70%	64%	67%	65%
Kısmen Yeterli	9	9	18	11	14	25	11	11	22
%	21%	14%	17%	15%	17%	16%	23%	17%	20%
Yeterli Değil	8	7	15	14	8	22	6	10	16
%	19%	11%	14%	19%	10%	14%	13%	16%	15%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; öğretmenlerde, mezuniyet durumlarına göre belirgin bir görüş farklılığı görülmemiştir.

Öğrencilerde ise; dönemler yükseldikçe seçmeli derslerin yeterlilik görüşü açısından bir azalma görülmektedir. Bu oran, yeterli diyenlerin oranı ikinci ve dördüncü dönemlerde yaklaşık %80 iken, sekizinci dönemde bu oran %46'ya düşmektedir.

Velilerde; İlkokul ve ortaokul mezunları yaklaşık %75 oranında yeterli bulurlarken, lise ve fakülte mezunlarında bu oran %60'a düşmektedir. Genel olarak bakıldığında çoğunluk seçmeli dersleri yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 93 Öğrenim Durumuna Göre Seçmeli Derslerin Uygun Olup Olmadığı

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortaokul	Lise Ve Dengi	Fakülte	Yüksek Okul
Yeterli	18	54	2	74	37	34	34	6	111	14	14	15	29	72
%	72%	68%	67%	69%	79%	79%	62%	46%	70%	78%	70%	60%	62%	65%
Kısmen Yeterli	5	13	0	18	5	5	9	6	25	3	3	6	10	22
%	20%	16%	0%	17%	11%	12%	16%	46%	16%	17%	15%	24%	21%	20%
Yeterli Değil	2	12	1	15	5	4	12	1	22	1	3	4	8	16
%	8%	15%	33%	14%	11%	9%	22%	8%	14%	6%	15%	16%	17%	15%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

e. Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapamadıkları

Cinsiyet durumlarına göre; bu soruya bayan öğretmenlerin çoğunluğu “evet” derken, erkek öğretmenlerin çoğunluğu da “kısmen” diye cevaplamışlardır. Kadın ve erkek öğretmenlerde yeterli bulmayan ve “görüşüm yok” diyenler birbirine yakındır.

Öğrencilerde, kız öğrencilerin %8’i “evet” derken, erkeklerde bu oran %47’dir. Kısmen ve yeterli değil diyenlerin görüşleri birbirlerine yakındır. Velilerde ise, bütün görüşlerde kadın ve erkek velilerin görüşleri birbirine yakın olduğu görülmüştür.

Tablo : 94 Cinsiyet Durumuna Göre Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapamadıkları

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	21	8	29	6	39	45	20	29	49
%	49%	13%	27%	8%	47%	28%	43%	46%	45%
Kısmen	13	42	55	20	29	49	16	21	37
%	30%	66%	51%	27%	35%	31%	34%	33%	34%
Yeterli Değil	7	13	20	19	15	34	11	13	24
%	16%	20%	19%	25%	18%	22%	23%	21%	22%
Görüşüm Yok	2	1	3	0	0	0	0	0	0
%	5%	2%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; öğretmenlerde, kadın ve erkek öğretmenlerin tamamı birbirlerine yakın görüş bildirmişlerdir. Öğrencilerde “evet” diyenlerin oranı, 2.4.6. dönemlerde yüksek iken, 8. dönemle bu oran epey düşmektedir.

Velilerde, ilkokul mezunlarının diğerlerine göre daha yüksek oranda evet dedikleri, diğer görüşlerin ise birbirlerine yakın olduğu görülmüştür.

Tablo : 95 Öğrenim Durumuna Göre Danışman Öğretmenlerin Görevlerini Tam Olarak Yapıp Yapamadıkları

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst. Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortakul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Evet	7	21	1	29	20	22	31	2	75	12	7	10	20	49
%	28%	27%	33%	27%	43%	51%	56%	15%	47%	67%	35%	40%	43%	45%
Kısmen	13	42	0	55	14	13	13	9	49	4	9	7	17	37
%	52%	53%	0%	51%	30%	30%	24%	69%	31%	22%	45%	28%	36%	34%
Yeterli Değil	3	15	2	20	13	8	11	2	34	2	4	8	10	24
%	12%	19%	67%	19%	28%	19%	20%	15%	22%	11%	20%	32%	21%	22%
Görüşüm Yok	2	1	0	3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
%	8%	1%	0%	3%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%	0%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

f. Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi

Cinsiyet durumlarına göre; kadın ve erkek öğretmenlerin yaklaşık %60'ı sistemin öğrenci başarısını artırdığını veya kısmen artırdığını belirtirken, yaklaşık %40'ı da artırmadığını, hatta azalttığını belirtmişlerdir.

Kız öğrencilerin çoğunluğu artırdığını veya kısmen artırdığını belirtirken, erkek öğrencilerin çoğunluğu ise artırmadığını veya azalttığını belirtmişlerdir. Bayan velilerin çoğunluğu sistemin öğrenci başarısını artırdığını veya kısmen artırdığını belirtirken, erkek veliler artırmadığını, hatta azalttığını belirtmişlerdir. Sonuçta, ankete katılanların çoğunluğu sistemin öğrenci başarısını artırdığını belirtmelerine rağmen, önemli bir kısmı da artırmadığını hatta azalttığını belirtmişlerdir.

Tablo : 96 Cinsiyet Durumuna Göre Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Arttırıyor	9	20	29	31	16	47	17	22	39
%	21%	31%	27%	41%	19%	30%	36%	35%	35%
Kısmen Arttırıyor	17	20	37	12	22	34	10	9	19
%	40%	31%	35%	16%	27%	22%	21%	14%	17%
Arttırmıyor	14	15	29	16	29	45	13	18	31
%	33%	23%	27%	21%	35%	28%	28%	29%	28%
Azaltıyor	3	9	12	16	16	32	7	14	21
%	7%	14%	11%	21%	19%	20%	15%	22%	19%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; öğretmenlerde, fakülte mezunlarının diğerlerine göre sistemin öğrenci başarısını artırdığına daha olumlu baktıkları görülmektedir.

Öğrencilerin, dönemler yükseldikçe sisteme daha olumsuz baktıkları görülmektedir. 4. dönem öğrencilerinin %53'ü, 6. dönem öğrencilerinin %45'i ve 8. dönem öğrencilerinin %93'ü sistemin öğrenci başarısını artırmadığını, hatta azalttığını belirtmişlerdir. Velilerde, lise ve fakülte mezunlarının, ilkokul ve ortaokul mezunlarına göre daha fazla sistemin başarıyı artırdığını belirttikleri görülmektedir. İlkokul ve ortaokul mezunu velilerin ise ortalama %55'i sistemin başarıyı artırmadığını, hatta azalttığını belirtmişlerdir. 8. dönem öğrencilerinin tamamına yakınının sistemin karşısında olmaları bu araştırmada en önemli dikkati çekmektedir.

Tablo : 97 Öğrenim Durumuna Göre Sistemin Öğrenci Başarısına Etkisi

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN					ÖĞRENCİ					VELİ			
	Enst.Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortakul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Artırıyor	2	27	0	29	16	15	15	1	47	5	5	11	18	19
%	8%	34%	0%	27%	34%	35%	27%	8%	30%	28%	25%	44%	38%	17%
Kısmen Artırıyor	11	25	1	37	14	5	15	0	34	4	3	3	9	19
%	44%	32%	33%	35%	30%	12%	27%	0%	22%	22%	15%	12%	19%	17%
Artırmıyor	6	22	1	29	10	13	11	11	45	4	7	5	15	31
%	24%	28%	33%	27%	21%	30%	20%	85%	28%	22%	35%	20%	32%	28%
Azaltıyor	6	5	1	12	7	10	14	1	32	5	5	6	5	21
%	24%	6%	33%	11%	15%	23%	25%	8%	20%	28%	25%	24%	11%	19%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

g. Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı

Cinsiyet durumlarına göre; Öğretmenlerde, kadın ve erkeklerin %58'i uygun bulurken %42'si uygun bulmadığını belirtmiştir. Bu konuda kadın ve erkeklerin görüşlerinin % oranlarının aynı olduğu görülmektedir.

Öğrencilerde, kız öğrenciler arasında uygun bulanların, erkek öğrencilerde ise uygun bulmayanların sayıları daha fazladır. Zorunlu ders tekrarına kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu baktıkları anlaşılmaktadır.

Velilerde ise, kadınların çoğunluğu uygun bulmazken, erkeklerin çoğunluğu uygun bulmaktadır. Kadın velilerin çoğunluğu zorunlu ders tekrarına olumsuz bakmaktadırlar.

Tablo : 98 Cinsiyet Durumuna Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Yeterli	25	37	62	38	33	71	17	29	46
%	58%	58%	58%	51%	40%	45%	36%	46%	42%
Kısmen Yeterli	17	27	44	31	38	69	26	28	54
%	40%	42%	41%	41%	46%	44%	55%	44%	49%
Görüşüm Yok	1	0	1	6	12	18	4	6	10
%	2%	0%	1%	8%	14%	11%	9%	10%	9%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; Öğretmenlerde, enstitü ve yüksekokul mezunları ile yüksek lisans mezunlarının çoğunluğu başarısız olunan zorunlu dersin tekrar alınmasını uygun bulmazken, Fakülte mezunlarının çoğunluğu ise uygun bulduklarını belirtmişlerdir. Bu konudaki görüş farklılığı oranı ise oldukça yüksektir.

Öğrencilerde, 2. dönem öğrencileri başarısız olunan zorunlu dersin tekrar alınmasını uygun bulurlarken, 4. ve 8. dönem öğrencileri uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. 8. dönem öğrencilerinin tamamına yakını uygun bulmamaktadır.

Velilerde ise, ilkokul, lise ve fakülte mezunları başarısız olunan zorunlu dersin tekrar alınmasının zorunlu olmasını uygun bulmazlarken, ortaokul mezunlarının çoğunluğu uygun bulduklarını belirtmişlerdir.

Tablo : 99 Öğrenim Durumuna Göre Başarılı Olunamayan Ortak Dersin Tekrar Alınmasının Zorunlu Olmasının Uygun Olup Olmadığı

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst. Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortaokul	Lise Ve Dengi	Fakülte	Yüksek Okul
Yeterli	12	50	0	62	30	15	25	1	71	7	10	10	19	46
%	48%	63%	0%	58%	64%	35%	45%	8%	45%	39%	50%	40%	40%	42%
Kısmen Yeterli	13	28	3	44	15	20	23	11	69	10	7	13	24	54
%	52%	35%	100%	41%	32%	47%	42%	85%	44%	56%	35%	52%	51%	49%
Görüşme Yok	0	1	0	1	2	8	7	1	18	1	3	2	4	10
%	0%	1%	0%	1%	4%	19%	13%	8%	11%	6%	15%	8%	9%	9%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

h. Sistemin Değerlendirme Şeklinin Yeterli Olup Olmadığı

Cinsiyet durumlarına göre; öğretmen, öğrenci ve velilerde kadın ve erkeklerin bu konudaki görüşlerinin birbirlerine çok yakın olduğu, ortalama %85'i gibi hemen tamamı, sistemin değerlendirme şeklini yeterli veya kısmen yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. Yetersiz bulanların oranı ise yaklaşık %15'tir.

Sonuçta, cinsiyet durumlarına göre ankete katılanların çoğunluğu, sistemin değerlendirme şeklinin yeterli olduğunu belirtmişler.

Tablo : 100 Cinsiyet Durumuna Göre Sistemin Değerlendirme Şekli

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Yeterli	23	43	66	37	48	85	24	34	58
%	53%	67%	62%	49%	58%	54%	51%	54%	53%
Kısmen Yeterli	13	13	26	28	27	55	17	19	36
%	30%	20%	24%	37%	33%	35%	36%	30%	33%
Yeterli Değil	7	8	15	14	8	22	6	10	16
%	16%	13%	14%	19%	10%	14%	13%	16%	15%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre de öğretmen, öğrenci ve velilerde kadın ve erkeklerin görüşleri birbirlerine çok yakın olup, ortalama %90'ı sistemin değerlendirme şeklini yeterli ve kısmen yeterli bulurlarken, yetersiz bulanların oranı ise %10'dur.

Tablo : 101 Öğrenim Durumuna Göre Sistemin Değerlendirme Şekli

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortakul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Yeterli	16	49	1	66	29	21	32	3	85	12	10	13	25	60
%	64%	62%	33%	62%	62%	49%	58%	23%	54%	67%	50%	52%	93%	55%
Kısmen Yeterli	8	17	1	26	13	17	17	8	55	5	7	12	14	38
%	32%	22%	33%	24%	28%	40%	31%	62%	35%	28%	35%	48%	52%	35%
Yeterli Değil	2	12	1	15	5	4	12	1	22	1	3	4	8	16
%	8%	15%	33%	14%	11%	9%	22%	8%	14%	6%	15%	16%	30%	15%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	27	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

1. Danışman Öğretmen, Veli ve Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulmadığı

Cinsiyet durumlarına göre; Öğretmenlerde, bayan öğretmenlerin %53'ü okullarda sistemin gereği olan öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin kurulduğunu belirtirken, erkek öğretmenlerin %75'i kurulamadığını belirtmişlerdir. Bu konuda bayan ve erkek öğretmenlerin görüşleri arasında belirgin bir farklılık göze çarpmaktadır.

Öğrencilerde, kız öğrencilerin %60'ı öğretmen, veli ve öğrenciler arasında iyi ilişkilerin kurulduğunu, erkek öğrencilerin %51'i ise kurulamadığını belirtmişlerdir. Bu konuda kız ve erkek öğrencilerin çoğunluğunun birbirine zıt olduğu görülmektedir.

Velilerde, kadın velilerin %51'i konuya olumsuz bakarken, erkek velilerin %65'i olumlu bakmaktadır. Burada da kadın ve erkek velilerin çoğunluğu birbirine zıt görüşe sahiptirler.

Sonuç olarak, okullarda sistemin gereği olan öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin kurulup kurulmadığına öğretmen ve öğrencilerde kadınların olumlu, erkeklerin olumsuz baktıkları, velilerde ise bunun tam tersi olduğu görülmüştür.

Tablo : 102 Cinsiyet Durumuna Göre; Danışman Öğretmen, Veli - Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulmadığı

CİNSİYETİNE GÖRE									
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN			ÖĞRENCİ			VELİ		
	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam	Kadın	Erkek	Toplam
Evet	23	16	39	45	41	86	23	41	64
%	53%	25%	36%	60%	49%	54%	49%	65%	58%
Hayır	20	48	68	30	42	72	27	22	46
%	47%	75%	64%	40%	51%	46%	57%	35%	42%
TOPLAM	43	64	107	75	83	158	47	63	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Öğrenim durumuna göre; Öğretmenlerde, enstitü ve yüksek okul mezunlarının çoğunluğu danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin iyi

kurulduğunu belirtirlerken, fakülte mezunlarının çoğunluğu ile yüksek lisans mezunlarının tamamı kurulamadığını belirtmişlerdir.

Öğrencilerde, 2., 6. ve 8. dönem öğrencilerinin çoğunluğu danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin iyi kurulduğunu belirtirlerken, 4. dönem öğrencilerinin çoğunluğu ise kurulamadığını belirtmişlerdir.

Velilerde, ilkokul ve ortaokul mezunlarının çoğunluğu danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisinin iyi kurulduğunu belirtirken, lise ve dengi okul mezunları ile fakülte ve yüksekokul mezunlarının çoğunluğu kurulamadığını belirtmişlerdir.

Tablo : 103 Öğrenim Durumuna Göre; Danışman Öğretmen, Veli - Öğrenci İlişkisinin Kurulup Kurulmadığı

ÖĞRENİM DURUMUNA GÖRE														
GÖRÜŞLER	ÖĞRETMEN				ÖĞRENCİ					VELİ				
	Enst Yük. Okul	Fakülte	Yüksek Lisans	TOPLAM	2. Dönem	4. Dönem	6. Dönem	8. Dönem	TOPLAM	İlkokul	Ortaokul	Lise Ve Dengi	Fakülte Yüksek Okul	TOPLAM
Evet	15	24	0	39	26	20	29	9	86	16	13	12	23	64
%	60%	30%	0%	36%	55%	47%	53%	69%	54%	89%	65%	48%	49%	58%
Hayır	10	55	3	68	19	23	26	4	72	2	7	13	24	46
%	40%	70%	100%	64%	40%	53%	47%	31%	46%	11%	35%	52%	51%	42%
TOPLAM	25	79	3	107	47	43	55	13	158	18	20	25	47	110
%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

III. B Ö L Ü M

ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN “DGKS” VE “SGS” HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ VE GENEL BİR DEĞERLENDİRME

A. AÇIK UÇLU ANKET SORULARINDAN “DGKS” İLE “SGS” HAKKINDA ARAŞTIRMAYA KATILANLARIN GÖRÜŞLERİ

Türk eğitim tarihi içerisindeki DGKS uygulamalarını, sistemin yapısı ve ülkemiz şartlarına göre eksik veya anlaşılamayan yönleri ile sonuçları hakkında, araştırma da yaparak, sistemin temel yapısı ile uygulamada karşılaşılan temel sorunlar ve sonuçları ile ilgili hususları ortaya çıkarmayı amaçlayan bu çalışma; Ülkemizin yedi coğrafi bölgesinden örneklem yoluyla seçilen farklı türden 27 ortaöğretim kurumunun 27 yönetici,107 öğretmen,158 öğrenci, 110 veliden oluşan toplam 402 kişi ile sınırlı olarak yapılmıştır

Bu bölümde, DGKS uygulamaları ile ilgili doğru bilgilerin elde edilmesi açısından, ankete katılanlardan, DGKS ve daha önceki SGS uygulamalarının karşılaştırmalı olarak değerlendirilmesi istenmiş; DGKS sisteminin öğrenci, veli, öğretmen ve yöneticilerce ne kadar anlaşıldığı; okulların derslik, laboratuvar, sosyal tesis ve öğretmen durumları açısından değerlendirilmesi; okul türleri ve ülkemizin coğrafi bölgelerine göre farklılıkların olup olmadığının belirlenmesi; elde edilen sonuçlar bakımından daha genel değerlendirmeler yapılabilmesi açısından ankete katılanların anketin açık uçlu sorularına verdikleri cevaplar ile görüşleri ayrı ayrı değerlendirilmiş, DGKS ve SGS uygulamaları hakkındaki elde edilen sonuçlar ve ortak görüşleri maddeler halinde aşağıya çıkarılmıştır

Ayrıca, Tez konusu ile ilgili Yukarıda açıklanan yöntem, teknik ve sınırlılıklar çerçevesinde yapılan bu araştırmada elde edilen bulgular ve bunların sonuçlarına bakılarak genel bir değerlendirme yapılmış, ortaya çıkan sonuçlar ile ve yapılan tespitler değerlendirildikten sonra, bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından çalışma sonuçlarına göre önerilerde bulunulmuştur

1. Olumlu Yönleri Açısından

a. Sınıf Geçme Sisteminin Olumlu Yönleri

(1) Ders saatleri arasında boşluk olmaması derslerde bir bütünlük sağlamaktadır. Bu durum öğrencilerin tanınmasını ve disiplin yönünden takip ve kontrol edilmelerini kolaylaştırmaktaydı.

(2) Öğrenciler sürekli aynı sınıfta ve beraber olduklarından birbirlerini daha iyi tanıyorlardı ve sosyal ilişkileri düzenliydi.

(3) Derslere ayrılan süre daha çok, öğrenciyi daha çok çalışmaya yönlendiriyor, öğrenci daha iyi yetişiyordu.

(4) Sınıfta kalma olması, caydırıcı bir etki yapıyor ve öğrenciyi daha çok çalışmaya itiyordu.

(5) Öğretmen-öğrenci birbirilerini daha iyi tanıdıklarından ilişkileri daha samimi ve içtendi.

(6) Dersler aynı saatte başlayıp, aynı saatte bitiyordu ve tüm derslere devam zorunluluğu vardı.

(7) Eğitsel kol ve rehberlik çalışmaları, sosyal ve sportif aktiviteler daha rahat yapılıyordu.

(8) Okula devam zorunlu olduğundan, okuldan kopamıyor, derslere ilgi fazla, başarısı olumlu ve daha kaliteli öğrenci yetiştiriliyordu.

(9) Müfredat programları pedagojik yönden sınıf seviyesine uygundu ve bir yılda tamamlanıyordu.

(10) Öğrencinin, belli bir sınıfı ve sınıflar arasında bütünlük vardı.

(11) Her ders zorunluydu, böylece de öğrenciler, bütün derslere girmek zorundaydı, kültürel açıdan daha zengindi.

(12) Başarısı düşük öğrenciler için bütünleme hakkı olması onları okuldan koparmıyor ve onlara okuma şansı tanıyordu.

(13) Öğrenciler, sınıf geçmek için başarısız oldukları dersleri vermek zorunda olduklarından onları başarılı olmaya itiyor ve okuldan atılma korkusu, okulun önemini artırıyordu.

(14) Bir öğrenci bütün derslerini başarınca bir üst sınıfa geçiyor ve üst sınıfta yeni konuları ve becerileri daha iyi kavriyordu.

(15) İki dönem not ortalaması sınıf geçmeyi etkilediğinden, öğrenci bir dönemde başarısız olursa, ikinci dönemde mutlaka başarılı olmak için çalışabiliyor, bu durum öğrenciyi başarılı olmaya sevk/teşvik ediyordu.

(16) Sistemde öğretmen ve derslik sıkıntısı yoktu.

(17) Not sistemi öğrenciyi başarılı olmaya teşvik ediyordu.

(18) Lise 1. ve 2. sınıflar arası bağlantı daha belirgindi.

(19) Temel dersleri program ve süre uygunluğu nedeniyle daha iyi öğreniyorlardı.

(20) Öğrencilerin başarı yüzdeleri daha fazlaydı.

(21) İdari işler daha az ve daha düzenliydi.

(22) Kalite ön plana alınmaktaydı.

(23) Başarısızlıklar elenmekte, eğitim hizmeti başarılı olanlara verilmekteydi.

(24) Sınıf geçmede; ağırlıklı not ortalaması tek dersten sorumlu geçme ve sınıf öğretmenler kurulu ile öğrencinin ilgi ve yeteneğine kısmen de olsa önem verilmekteydi.

(25) Yıllardır alışıla gelen bir sistem olma niteliğini taşımaktaydı.

b. DGK Sisteminin Olumlu Yönleri

(1) Sistem, Öğrencinin istediği dersleri alarak seçtiği alanda daha başarılı olarak yetişmesine imkan sağlamaktadır.

(2) Öğrenci merkezli olduğundan, öğrenciye sorumluluk duygusu aşılamaktadır.

- (3) Başarılı öğrenciler, 2,5 yılda mezun olarak zaman kazanabilmektedirler.
- (4) Öğrenciye inisiyatifini kullanma hakkını tanıdığından demokratik bir anlayış kazandırmaktadır.
- (5) Sistem eğer okulda altyapı ve öğretmen eksikliği yoksa olumludur.
- (6) Öğretmen, veli, öğrenci ilişkilerine canlılık getirmiştir.
- (7) Öğrenciye, başaramadığı dersler yerine, başarabileceği seçmeli ders alma imkanı vererek bu öğrencileri de başarılı olmaya zorlamaktadır.
- (8) Program ve ders kitapları iyi hazırlanmıştır.
- (9) Öğrenciye Kendini tanıma ve ÖSS’de seçim yapma fırsatı veriyor.
- (10) Sistemin değerlendirme şekli daha güzel ve adildir
- (11) Öğrencinin sadece kaldığı dersleri tekrar alması, başardığı dersleri tekrar almaması, sınıf tekrarının olmaması çok olumlu bir yaklaşımdır.
- (12) Başarının dönem dönem değerlendirilmesi olumludur.
- (13) Danışman öğretmen, veli ve öğrenci üçgeninin birlikte çalışmaları öğrenci başarısına olumlu etki sağlamıştır.
- (14) Bir çok okulun bulunduğu yerlerde öğrenciye diğer okul imkanlarından faydalanma imkanı sağlamaktadır.
- (15) Öğrenciye, istediği takdirde, alternatif ders alma imkanı tanımaktadır.
- (16) Başarılı öğrenci ile başarısız öğrenciyi zorunlu olarak ayırmaktadır.
- (17) Disiplin cezası almayan öğrenciye kredi verilerek iyi ve örnek davranışlar, ödüllendirilmesi.
- (18) Öğrenciye ve veliye daha çok sorumluluk yüklemektedir.
- (19) Başarısız derslerde ısrarı kaldırmaktadır.
- (20) Sınıfta kalma olmadığından, alttan başarısız dersleri tekrar alma imkanı vermekte ve öğrenciyi ümitsizliğe düşürmemektedir.

- (21) Öğrenci ilgi duyduğu dersleri seçtiği için başarılı olmakta, sınıfta kalmayı önlemekte, öğrencinin ilgi duymadığı dersleri almak zorunda bırakmamaktadır.
- (22) Öğrencilerin ders yükünün hafifletilmesi başarıyı artırmaktadır.
- (23) Şartlı, şartsız kurulları ortadan kaldırarak, öğrencilerin kurullardan haksız beklentileri olmasını engellemiştir.
- (24) Öğrenci seçtiği alanda derinliğine bilgi sahibi olabilmektedir.
- (25) Öğrenci, kısa zaman süresince daha fazla bilgi ve beceri kazanmaktadır.
- (26) Öğrenci, istediği alanda daha derinlemesine bilgilenebilmektedir.
- (27) Öğrencilere uygun şartlar sağlanırsa, boş vakitlerde sosyal faaliyet yapma imkanı vermektedir.
- (28) Öğrenciyi yönlendirme açısından çok iyi bir sistemdir.
- (29) Öğrenciye kendi okulunda olmayan dersi, okullar arası işbirliği sonucu başka okuldan alma imkanı vermektedir.
- (30) Sistem öğrencinin, her dersten ayrı ayrı başarılı olmasını beklemektedir.
- (31) Öğrenci merkezli olması nedeniyle çağdaş bir eğitim sistemidir.
- (32) Öğretmen olmadığı veya izinli raporlu olduğu durumlarda boş geçen dersler için telafi programı uygulayarak öğrenciyi mağdur etmemektedir.
- (33) Bu sistemde, öğrenciler, öğretmeni de seçebiliyorlar.
- (34) Çalışan öğrencilerin yararına bir sistemdir.
- (35) Yıl kaybını ortadan kaldırmıştır.
- (36) Öğrenci devamsızlığının dersle ilgili olması faydalı olmuştur.
- (37) Sistem öğrencinin kendi ilgi, istek ve yeteneğine göre başarılı olacağı alanlarda ilerlemesine yardımcı olmaktadır.
- (38) Öğretmenlerden kaynaklanan, eğitim-öğretim ve uygulama farklılıklarını en aza indirme imkanını sağlamaktadır.
- (39) Öğretmene, her öğrencisini ayrı ayrı tanımayı zorunlu kılmaktadır.

(40) Sınıfta kalmanın olmaması, hem devlete hem de aileye daha az maddi külfet getirmektedir.

(41) Sistem öğretmen veli diyalogunun güçlendirilmesine yardımcı olmuştur.

(42) Mesleki ve teknik okullara daha fazla öğrenci alma imkanı doğmaktadır.

(43) Öğrencinin, kendi isteği ile seçtiği derslerde motivasyonun yüksek olmasına neden olmakta ve daha rahat ve zevkli ders işlenmektedir. Bu durum başarı durumunu da yükseltmektedir.

(44) Bu sistemde öğrenci ders dışı etkinliklere daha çok zaman ayırabildiği için, kişilik gelişimi ve ruh sağlığı üzerinde olumlu etkiler bırakmaktadır.

2. Olumsuz Yönleri Açısından

a. Sınıf Geçme Sisteminin Olumsuz Yönleri

(1) Her dersin zorunlu olması, öğrencinin bir veya birkaç dersten dahi başarısız olması halinde, sınıf tekrarı yapmakta, başarısı sadece sınıf geçme olarak kabul edilmekte, başardığı dersleri tekrar almaktadır.

(2) Öğrencinin ders seçme hakkı olmadığından, istediği alana yönelememekte, istemediği halde pek çok dersi almak zorunda kalmaktadır.

(3) Sistem, öğrencinin yetenek ve bilgisine önem vermemekte, başarısız dersin yerine başka bir ders seçmemekte, gereksiz bilgileri almaya, ilgisi dışındaki dersleri okumaya zorlamaktadır.

(4) Okuldan mezun olmak için üç yıllık süreyi doldurmak ve bütün derslerden başarılı olmak gerekmektedir.

(5) Sistemde, başarılı olan da olmayan da sınıf öğretmenleri kurulu kararlarıyla sınıf geçebilmektedir.

(6) Bütün öğrenciler, aynı ilgi ve yeteneğe sahiplermiş gibi aynı dersleri almak zorunda bırakılmakta ve aynı statüye tabi tutulmaktadırlar.

(7) Öğrenci ders seçimi konusunda inisiyatif kullanamamakta, beceri derslerinde kabiliyeti ölçüsünde kendisine seçme hakkı verilmemektedir.

(8) Tek düze müfredat programlarının uygulanması, öğrenciyi ezberciliğe sevk etmekte, ders yükünün ağır olması da, araştırma yapma imkanı tanımamaktadır.

(9) Yılda 1 milyon öğrenci sınıf tekrarı yapmaktaydı. Sınıf tekrarı, sınıflarda yığılmalara ve sınıfların çok kalabalık olmasına, öğrencinin süre kaybetmesine sebep olmakta ve bu durum devlete ve aileye ayrıca büyük mali yük getirmekteydi.

(10) Bütünleme sınavları, bekleme sınavları, tek ders sınavları, öğretmenler kurulları (öğrenciyi sınıf geçirme kurulları) şartsız kurullar, ÖSS'yi kazanıp da okuldan bütün bu haklara rağmen mezun olamayan öğrencilere tanınan ek sınav hakkı gibi uygulamalar, sistemi dejenere etmiş, eğitimde kaliteyi düşürmüş, öğrencileri tembelliğe itmiş, başarısız öğrencilerin okuldan mezun olmalarını kolaylaştırmıştır. Bu durum, başarılı öğrenciler ile başarısız öğrenciyi aynı kabul etmiş ve başarılı öğrenciler için de bir haksızlık olmuştur.

(11) Sistem öğrenciyi okula aşırı bağımlı kılmakta, dersler arasında boş vakit bulunmamaktadır.

(12) Öğrencilerin ilgi ve yeteneğine göre yönelmesinde etkin rol oynayacak seçmeli ders sayısı yeterli görülmemektedir.

(13) Ders programları/müfredat çok fazlaydı, sınıflar çok kalabalıktı, gereksiz dersler vardı, çağdaş eğitim sistemine uygun değildi.

(14) Öğretmen merkezli bir sistem olduğundan, öğrenciyi ilgi ve kabiliyetine göre başarılı olacağı dersi/alanı seçme hakkı vermemekte idi.

(15) Bir kaç dersten başarısız olan öğrencinin aynı sınıfı tekrar etmesi ve başardığı dersleri tekrar alma zorunda olması, öğrencileri tembelliğe itiyordu.

(16) Sistem, öğrenciyi aşırı okula bağılıyordu, öğrencinin araştırma için boş vakti yoktu ve inisiyatif kullanamıyordu.

(17) Başarılı öğrenci ile başarısız öğrenci aynı dersleri almakta ve aynı sürede mezun olmaktaydılar.

(18) Öğrenci ilgi ve yeteneğine göre branşlaşamıyor, başarılı olan da olmayan da sınıf geçiyordu.

(19) Derslerin tamamının zorunlu oluşu, öğrencileri derse esir ediyordu.

(20) Sınıf tekrarı yapıldığında başarılan derslerin hiçbir geçerliliği olmamakta ve bu dersler tekrar alınmaktaydı.

(21) Öğrencilerin ders dışı faaliyetleri değerlendirilemiyordu.

(22) Eleyicilik yanı ağır basmaktadır.

(23) En az 11 dersin okutulduğu bir sınıfta 1'er saatlik 2 dersten bile başarısız olan öğrenciler sınıf tekrarlamakta veya beklemeye kalmaktadır.

b. DGK Sisteminin Olumsuz Yönleri

(1) Öğrencilerin ders saatleri arasında çok fazla boş vakitleri olmakta, okulların fiziki imkansızlıkları nedeniyle öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri mekanların olmayışı, onların başıboş kalmalarına ve zararlı alışkanlıklar kazanmalarına yol açmaktadır.

(2) Devamsızlık, öğrenciyi fazla özgür yapmakta, disiplinsizlik artmakta, kontrol güçleşmekte, sonuçta hiçbir konuda bilgisi olmayan cahiller yetişmektedir.

(3) Okuldan mezun olma, sadece belli sayıda krediyi tamamlamaya bağlandığından, genelde bütün öğrenciler, özellikle de başarısız öğrenciler iyi yönlendirilemedikleri için, bir alana veya amaca yönelik olmayan ancak, kendilerine kolay gelen dersleri seçerek kredilerini tamamlayıp, mezun olmayı tercih etmektedirler.

(4) Okullardaki derslik ve öğretmen yetersizliği, başarısız öğrencilerin istedikleri, başarısız oldukları derslerin tekrar açılmasını engellemekte, böylece de bu durumdaki öğrenciler istedikleri dersleri seçememektedirler.

(5) Sistem, idari işleri artırmış, öğretmenlere de büyük külfet yüklemiştir.

(6) Sistemin uygulanabilmesi için, okullarda, normal ihtiyacın dışında, boş derslik, öğretmen, öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş zamanlarını

değerlendirebilecekleri spor salonu, kütüphane, resim odası, müzik odası, sosyal etkinlik odası v.b.ortamların mevcut olması ve bunların yöneticilerce planlanması gerekmektedir.

(7) Sistemin uygulanmasında, özellikle küçük yerleşim birimlerindeki okullarda, yeterli derslik, öğretmen kaynak, araç-gereç ve diğer ortamların bulunmaması birçok sıkıntı ve problemi beraberinde getirmektedir.

(8) Fiziki ve sosyal altyapı yetersizliği nedeniyle sistem, öğrenciyi boşluğa, tembelliğe itmektir.

(9) Devamsızlığını son haddine kadar kullanan öğrenci derslerinde başarısız da olmaktadır.

(10) Sistem, sorumluluğu gelişmiyen öğrencilerin, okula bağlılıklarını azaltmaktadır.

(11) Sistem, öğrencilerin sık sık sınıf değiştirmeleri nedeniyle, öğrenciler arasında arkadaşlık ilişkisini azaltmakta, öğrenciyi başarısızlığa itmektir.

(12) Sistem, başarısız öğrenciyi dışlamakta, okula ilgiyi azaltmaktadır.

(13) Öğrenciler, bir üst döneme devam ettiklerinden, başarısız oldukları alt dönemlere ait derslerin farkına varmamaktadırlar.

(14) Sistemin, programları yüklü, yeterli ders kitabı yok, sınıflar kalabalık konuları işlemeye zaman yetmemekte, konular bitirilememektedir.

(15) Öğrenciler, ortak dersler nedeniyle, zor derslerin çoğunu bir döneme yığılmış olarak aldıklarından, bu durum öğrencilere ağır gelmektedir.

(16) Sistem çok karmaşık, öğretmen, öğrenci ve veli belki de anlatılmadığından bu sistemin işleyişini anlayamamaktadır.

(17) Öğretmen ve derslik yetersizliği, çevre okullardan ders alma kargaşası öğrenciyi disiplinsizliğe ve devamsızlığa itmektir.

(18) Zorunlu derslerin tekrarı öğrenciyi olumsuz etkilemekte, istemediği halde bu dersleri almak zorunda kalmakta, tekrar alınca da çoğunlukla öğrencinin başarısı daha da düşmektedir.

(19) Devamsızlık, her ders için ayrı olduğundan, öğrenci devamsızlık hakkını bilinçsizce kullanmaktadır.

(20) Veliler, ders seçimi için sık sık okula gidip gelmeye zorlanmaktadırlar.

(21) Öğrenciye, zorunlu derslerden birincisini başarmadan, ikincisi verilmekte, bu kez öğrenci, ikincisinde de başarısız olmaktadır.

(22) ÖSS. ile sistem arasında bir paralellik kurulamamaktadır.

(23) Öğrenci, geleceği için gerekli olan yeterli bilgiye sahip olmadan okuldan mezun olmaktadır.

(24) 5'li not sistemi objektif değil, 10'luk not sistemine dönülmeli, ödev yönetmeliği değişmelidir.

(25) Belli dönemde, belli krediyi alamayan öğrenciler, meslek liselerine veya açık liselere gönderilmelidir.

B. ANKETE KATILANLARIN DGKS HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

1. İdarecilerin Görüşleri

a. Küçük ilçelerde, özellikle tek okul olan ilçelerde branş öğretmeni eksikliğinden bu sistemin uygulanması çok zor,

b. Sistem, öğrencileri disiplinsizliğe, çalışmamaya itiyor, başarıyı düşürüyor,

c. Başarılamayan ortak derslerin tekrarı gereksizdir. Ortak derslerin sayısı azaltılmalıdır,

d. Okullarda öğrenci işleri büroları kurulmalı, işlemler buna göre yapılmalıdır,

e. Bütün okullarda öncelikle sistemin altyapısı hazırlanmalıdır,

f. Öğretmen ve bina problemi halledildiğinde, sistem daha başarılı uygulanabilir,

g. Sistemin Türkiye koşullarında uygulanması uygun değildir,

h. Okuldan mezun olamayacak, belli sayıda kredi alamayan öğrenciler için açık liseye gitme zorunluluğu getirilmelidir,

- i. Sistem, öğrenciyi okula yakınlaştırıp, derslerine yönlendirmelidir,
- j. 6.dönem yerine 5. dönemde mezun olan öğrencilerin ÖSS'ye hazırlanmalarına imkan sağlamaktadır,
- k. Sistem, okulun önemini azaltıyor, uygulamadan kaldırılması gerekir,
- l. Bir takım değişiklikler yapılmakla birlikte sistem devam etmelidir,
- m. Sistem, daha da iyileştirilmeli, kontroller artırılmalıdır.
- n. Okulların altyapısı öğrencilerin boş vakitlerini geçirmeleri için ihtiyacı karşılamamaktadır,
- o. Ortak (zorunlu) bir dersten başarısız olan öğrencilerin, o dersi daha sonra tekrar almaları derslik yetersizliği nedeniyle sıkıntı meydana getirmektedir, Ortak (zorunlu) derslerde tekrarın kaldırılması gerekmektedir,
- p. Sistemin yüksek öğretimle uyumu ve koordinasyonu sağlanamamıştır,
- q. Sistemin yanlış uygulandığı okullardan nakil gelen öğrencilerin geldikleri okula dersler yönünden uyumlarının sağlanmasında büyük problemler yaşanmaktadır,
- r. Öğretmen ve derslik yetersizliği nedeniyle, sistemin gereği olan öğrencilerin ilgi ve isteklerine göre ders seçimi yapılamamaktadır,
- s. Boş derslerde öğrenciler başıboş, kontrol edilemiyor, bu durum okullarda disiplinsizliği artırıyor,
- t. Sistemin değerlendirme şekli yetersiz kalmaktadır.

2. Öğretmenlerin Görüşleri

- a. DGKS ülkenin şu anki şartlarında uygulandığında başarılı olması çok zor bir sistemdir. Ancak, eksiklikler giderildiğinde, çok güzel bir sistem olduğu düşünülmektedir.
- b. Altyapısı hazırlanmadan geçilen bir sistem olup, eksikliklerin uygulama esnasında giderilmesi mümkün değildir.
- c. Sistemin, öğrenciye istediği dersleri seçebileceğini öngörmesine rağmen, okulların fiziki şartları ve öğretmen yetersizliği nedeniyle öğrenci istediği dersleri seçememektedir.

d. Derslik ve öğretmen yetersiz olan okullarda sistem uygulanamamakta, bu nedenle, ülkemizin henüz bu sisteme hazır olmadığı açıkça görülmektedir.

e. Ders Geçme ve Kredi Sistemine, öğretmen ve öğrencilerin görüşü alınmadan Türkiye genelinde karşı çıkılmasına rağmen, iyice araştırılmadan, incelenmeden geçilmiştir.

f. Milli Eğitim Sistemimiz bir de bu sistem kargaşasını yaşamak durumunda kalmıştır. Sistemin eğitim sonuçlarını görmek için uzun süre gerekli, ancak, o zaman geldiğinde yapılan hataların telafisi mümkün olmaz. Bugün eğitim konusunda bir takım yanlışları düzeltmeye uğraşıyorsak bunlar dünün hatalarıdır.

g. Öğretmen ve derslik problemi çözümlenirse daha iyi olur, sistem altyapı iyi olduğu sürece öğrenciyi yetiştirme açısından başarılı olur.

h. Veli, öğretmen, öğrenci ve okul idaresi ilişkisi etkili çalıştırılmamaktadır.

i. Sistem, başarısız dersler yerine, alternatif ders seçme yönünden iyi, ancak, öğrenci ilgisiz, veli ilgisiz olduğundan istenen sonuç alınamamaktadır.

j. Veli sistemi tam tanıyamadığı için, kolaycılığa yönelen öğrenciye veli engel olamamaktadır.

k. Sistem, geleneksel okul sistemine tamamen ters olduğundan, öğrenciler sistemin özünü kavrayamamakta ve sisteme ayak uyduramamaktadırlar.

l. Başarısız olunan derslerin tekrar alınması, öğretmen için sıkıcı olmakta, tekrar alındığında bile başarı yetersiz, ancak yetenek derslerinde öğrenciye imkan sağlamaktadır.

m. Sistem, öğretmeni daha pasif ikinci plana itmektedir.

n. Tembel öğrenciler, okulu bitirmek için sosyal derslere yönelmekte, sayısal ve fen ders sınıfları 15-20 kişi iken, sosyal derslerin sınıfları 50-70 kişiye çıkmaktadır.

o. Öğrenci, kolay ders seçip, okuldan mezun olma yolunu seçmektedir.

p. Öğrenciler, sınıf geçme sisteminde şartlar uygun olmadığı için istedikleri alana yönelemiyorlardı, yeni sistemde de yönelemiyorlar, bu kez de, idarenin seçtiği dersleri almak zorunda kalıyorlar.

r. Bu sistemde amaçlanan, öğrencinin istediği alana yönelmesi hususu, gerekli şartlar oluşmadığından gerçekleşmemiştir.

s. Boş dersler nedeniyle öğrenciler başıboş amaçsız dolaşmakta, sigara içmekte, istediği alana yönelememekte, iyice asi olmakta, öğretmene kaba ve saygısız davranabilmekte, disiplin cezaları da çok yetersiz kalmaktadır.

t. Ortak dersler, özellikle tarih dersi programı çok yoğun, kısa sürede öğrencinin bunu alması çok zor. Bu nedenle konular yeterince işlenemiyor. Çok şey vermek isterken hiçbir şey verilememektedir.

u. Seçmeli derslerde süre ve işlenecek konular iyi planlanamadığından, bazı derslerde zaman artmakta, bazılarında ise zaman yetmemektedir.

v. Sistem, öğrenci başarısını düşürmüş, eğitimi olumsuz etkilemiş, beklenildiği gibi fiziki şartlar nedeniyle branşlaşmalar oluşmamıştır,

y. Teoride, seçmeli ders fazla görülse bile fiziki şartlar ve öğretmen olmayışı nedeniyle pratikte uygulanamamaktadır.

z. Sistem, her okulda, her yerleşim yerinde aynı şekilde uygulanamamaktadır. Eğer, öğretmen yok, derslik yetersiz ve öğrenci sayısı çoksa uygulamada zorluk yaşanmaktadır.

aa. Velilerin yeterli bilgilendirilmeyişi, öğrencinin takibini ve başarısını da olumsuz etkilemiştir.

bb. Boşlukta kalan öğrencilerin davranışlarında önemli değişiklikler meydana gelmiş, bir kahve kültürü ortaya çıkmıştır. Yetersiz dersler, boş zamanlarını değerlendirebileceği yerlerin azlığı ders kitaplarının eksikliği, birçok sorunu da beraberinde getirmiştir.

cc. Öğrencilerin boş zamanlarını değerlendirebilecekleri spor alanları, sosyal tesisler yok denecek kadar azdır. Bu da öğrenciyi başıboşluğu itip, üst boyutlarda disiplin sorunları doğurmaktadır.

dd. Okulda derse devam olduğundan, öğrencinin istediği derse girmeyerek başıboş ve kötü yollara ve birtakım olaylara karışmasına sebep oluşturmaktadır.

ee. Meslek dersleri yetersiz, öğrenciler mesleki açıdan zayıf yetişiyorlar. Meslek Lisesine gelen öğrenciler, zaten mesleğe yönelmiş öğrencilerdir. Bu yüzden bu okullardan bu sistemin kaldırılması gerekir.

ff. Meslek Liseleri, bilgi, beceri ağırlıklı okullar oldukları için, 1.dönemde meslek dersinden başarısız öğrenciyeye V. ve VI. dönemde tayyör-çeket ünitesi veriliyor. Sonuçta bu öğrenci istenilen beceriye sahip olmadığı için başarısız oluyor.

Burada önemli olan, öğrencinin gerekli krediyi tamamlaması değil, süreç içinde istenilen beceri ve olgunluğa sahip olmasıdır.

gg. Öğretmen, öğrencisini göremediği için onunla yeterince ilgilenemiyor, öğrenci olgunlaşmadığı bir yaşta Üniversitede olduğu gibi kendi haline bırakılıyor.

hh. Öğrencilerin, ders saatleri arasındaki boş zamanlarını değerlendirmeleri için amacıyla çeşitli alanlar hazırlanmalıdır.

ii. Boş zamanın değerlendirilmesi için, okulda rehberlik hizmetlerinin faaliyete geçirilmesi gerekmektedir.

jj. Yeni alanlar konmalı, başarısız öğrenci, başka alana kaydırılmalı, yine de başarısız olduğunda, öğrencinin okulla ilişkisinin kesilip, açık liseye yönlendirilmelidir. Örnek olarak ilk 3 dönemde 45 kredi alamayan öğrencinin açık liseye kaydırılması okulun disiplin problemine katkıda bulunacaktır.

kk. Bunun için her okulda rehberlik servisleri, danışmanlık ve öğrenci işleri birimleri kurulmalıdır.

ll. Öğrenciye, bilgiyi öğretmek olmamalı, bilgiye nasıl ulaşacağı öğretilmelidir.

3. Öğrencilerin Görüşleri

a. Ders aralarında boş saatlerin olması, öğrenciyi gevşekliğe itiyor, öğrenciyi okuldan uzaklaştırıyor, öğrenciler başıboş geziyor, öğrenciyi kontrol altında tutacak kabiliyetlerine göre programları uygulayacak geleceğe dönük çalışma uygulanmıyor.

b. Kredili sistemde, derse devam olması nedeniyle yoklama ders ders yapıldığından öğrencinin istediği derse girmeme hakkı bulunmamaktadır.

c. Bazı öğrencilerin okulda devam edecekleri dersten çok boş saatlerinin oluşu, bu öğrencilerin okuldan kaçmalarına ve derslerini ihmal etmelerine yol açıyor. Bilgi eksikliği ve boş dersleri iyi değerlendirememeleri onları tembelleğe itiyor.

d. Öğretmen yetersizliği nedeniyle derslerin boş geçmesi, öğrenciyi okuldan uzaklaştırıyor, devamsızlıktan dönem hakkını kullanmış sayılmalarına neden oluyor.

e. Derslik ve öğretmen yetersizliği nedeniyle öğrenci seçtiği derslerin tamamını alamıyor, okul idaresi program yapmakta zorlanıyor.

- f. Sınıf sistemi olmadığından gençler arasında kaynaşmayı azaltıyor.
- g. Dersler arası boşluk olmamalı, olursa okulda spor, tiyatro, müzik vb., kapatacak imkanlar olmalı, programlar uygun olmalı, derslik, öğretmen yetersizliği olmamalı, ortak dersler kaldırılmalı, öğrenci istediği dersi seçmeli.
- h. Sistem iyi, öğrenci istemediği derse girmiyor, hem dersi, hem de öğretmeni de seçebiliyor alan dersleri lise 1'den belirlenip uygulanmalıdır.
- i. Derslik ve öğretmen yetersizliği nedeniyle tam uygulanmazsa başarısızlığına sebep oluyor.
- j. Öğrenciler arasında tam algılanmadığı için verimi düşürmüştür. Öğretmen, öğrenci, veli yeterli bilgiye sahip olmadıkları için hazır değiller.
- k. Okulda öğrenci azlığı nedeniyle bazı derslerde sınıf açılmaması, alttan alınması gereken dersin alınabilmesi mezun olma dönemine kadar uzayabiliyor. Öğrenci mecburen okulun seçtiği derslere girmek zorunda kalıyor.
- l. Sistem öğrenciye başarılı olacağı dersleri seçme imkanı veriyor, çalışan hakkını alıyor, Zeki öğrenciler iki buçuk yılda mezun oluyor. Tembel öğrenciler ise başarıya kadar okuyor, mezuniyeti geciken tembel öğrenciler ise bunalıma sürükleniyor, intihar, cinayete yol açıyor, başarısızlığa, ahlak dışı davranışa sürüklüyor.
- m. Öğretmen, öğrenci, veli hazır değil, altyapıyı oluşturmadan sistemi uygulamak, emeklemeden koşmak istemek gibidir.

4. Velilerin Görüşleri

- a. Genelde, okulların fiziki yapıları ve öğretmen sayıları yetersiz olduğundan, öğrencilerin boş derslerde denetlenmeleri mümkün olamamaktadır.
- b. Öğrencilerin okulda boş derslerinde eğitici, sosyal ve sportif faaliyet anlamında yararlanabilecekleri alt yapı yetersizdir. Durum böyle olunca da, öğrenciler boş zamanlarında sokakta, kahvelerde ve istenmeyen yerlerde dolaşmakta, bu durum, öğrencilerde davranış bozukluğuna, okullarda şiddet ve disiplin olaylarının artmasına sebep olmaktadır.
- c. Sistem gereği, öğrencilerin ders programlarının bütünlük içinde verilemeyişi nedeniyle boş zamanların çokluğu, öğrencileri okuldan uzaklaştırmakta,

zararlı alışkanlıklar edinmelerine zemin hazırlamakta ve yetersiz olarak mezun olmalarına sebep olmaktadır.

d. Sistem, başarıdan çok başarısızlık, eğitimden çok eğitimsizlik getirmiştir,

e. Sistemin uygulanabilmesi için alt yapı ve tüm koşullar hazırlanıp, öğretmen, öğrenci ve veli bilgilendirilirse sistem öğrenciyi yeteneklerine göre yönlendirebilecektir.

f. Sistem iyi hazırlanmış, ancak okullarda derslik ve öğretmen sayısı yetersiz, ders araçları diğer etkinliklerle ilgili ihtiyaçlar tamamlanmadan başarılı olamaz.

g. Öğrenciler için dersler arasında boş zamanlar, öğretmen yetersizliği ve derslik yetersizliği çok fazladır.

h. Boş saatlerde öğrencileri okula bağlıyacak öğretici nitelikte faaliyet programları hazırlanmalı, alt yapı hazırlanıp sistem yeniden değerlendirilmelidir.

i. Veli olarak çocuğumuzun boş derslerinde, acaba çocuğum nerede geziyor, karanlık düşünceli insanların tuzağına mı düşüyor, düşüncesini taşımaktayız. Böyle olunca da sorumsuz, disiplinsiz bir nesil yetiştiriliyor.

j. Sistem okula öğrenciyi bağlamıyor, disiplin açısından büyük boşluk oluşturuyor. Aksi takdirde neslin geleceği açısından büyük tehlikeler oluşturmaktadır. Okulların çevresi kafeterya ve eğlence yerleri ile doldu, bunlar çocukları olumsuz maceralara sürüklüyor.

k. Gerekli şartlar hazırlanırsa sistemin faydalı olacağına inanıyoruz.

l. Öğrencinin boş ders saati çok olmakta, nerede ve ne yaptığından velinin haberi olmamakta, okul kontrol edememekte, böylece öğrenciler kötü alışkanlıklar edinmeye sevk edilmektedir.

m. Bu sistemde, veli bütün gün okulda beklemesi lazım, bu da çocuğun veliye güvenini azaltır.

n. Başarılı öğrencinin okulu daha kısa sürede bitirmesi, istemediği dersi almak zorunda olmaması iyi oldu.

o. Sistem henüz tam anlaşılabilir değildir, hiçbir şey (öğretmen, öğrenci, derslik vb.) yeterli değildir.

p. Öğrenci boş derslerde grup kurup kötü alışkanlıklar (Sigara, içki, kumar, hırsızlık vb.) edinmektedir.

r. Öğrenciyi bilinçli olmadığı bir dönemle kendi başına bırakıyor, kötü alışkanlık edinmesine zemin hazırlamaktadır.

s. Öğrenci basit derslerden kredi alıp mezun olmakta ve ÖSS’de terlemektedir. Sistem öğrencimize uygun değildir.

t. Sistem çalışanlar için ideal, tembeller için uygun değil, boş saatler öğrenciyi başarısızlığa itmektedir.

u. Öğrencinin ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda bir alan belirlemesinde, öğretmen azlığı, çevre okullardan yararlanmama gibi etkenler aksama meydana getirmekte ve bu durum çocuğun mezuniyetini etkilemektedir.

ü. Sistem, fiziki koşullar oluşmadan, öğretmen sayısı yeterli olmadan, ders kitapları tamamlanmadan, öğrenci ve veli bilgilendirilmeden uygulanınca problemler meydana gelmiştir.

v. Sistem hakkında yönetici, öğretmen, öğrenci ve veli bilgilendirilmeli, öğrencilerin boş zamanlarını okulda geçirmeleri sağlanmalı, yeterli öğretmen verilmelidir.

y. DGK sistemi genel olarak eğitim düzeyi yüksek, sistemin altyapısını oluşturmuş toplumlarda uygulanabilecek bir sistemdir. Şu anki eğitim sistemimiz, bina, araç-gereç, öğretmen yetersizliği nedeniyle sistemi kaldıracak bir yapıya sahip değildir.

z. Sistemi olumlu yönde değil olumsuz yönde kullanmaktayız. Günümüz gelişmiş ülkelerinde uygulanan ve öğrenciyi belli alanlarda yetenekleri doğrultusunda yetiştirmeyi amaçlayan ve çok iyi sonuç veren sistem, ülkenin belli okullarında alt yapısı sağlam, derslik ve öğretmeni yeterli ve yeterli bilgiye sahip öğretmen, öğrenci ve veli işbirliği ile uygulanabilir.

C. ARAŞTIRMA BULGULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

Tez konusu ile ilgili yapılan çalışmalarda elde edilen bulgular ve bunların sonuçlarına bakılarak genel bir değerlendirme yapılmış, sonuçları aşağıya çıkarılmıştır.

1. Ders Geçme ve Kredi Sistemi,1957 yılından sonraki hemen bütün Milli Eğitim sorularının gündeminde olmuştur.

2. Bakanlıkça oluşturulan ölçme ve değerlendirme komisyonunca hazırlanan rapor, Haziran 1990'da Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığına sunulduktan sonra Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulaması uzun bir süre gündeme getirilmemiş, daha çok ağırlıklı not ortalamasıyla sınıf geçme sistemi üzerinde durulmuştur. Tüm bu sistem uygulama safhasına konulma arifesinde iken, bundan vazgeçilerek Ders Geçme ve Kredi Sistemi gündeme getirilmiş, Talim ve Terbiye Kurulunun 29.08.1991 gün ve 130 sayılı kararıyla 1991-1992 öğretim yılından itibaren bu sistemin uygulanmasına karar verilmiştir.

3. Ancak, uygulama öncesinde daha önce 1974-1981 yılları arasında deneme mahiyetinde yapılan uygulama da dikkate alınarak uzun ve kısa vadede "Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu" raporunun dışında önem arz edecek başka bir çalışma yapılmamıştır.

4. Talim ve Terbiye Kurulu kararında, bir okulun Ders Geçme ve Kredi Sistemine geçebilmesi için;

a. Okul yönetiminin, öğretmenler kurulunun, Okul Aile Birliğinin, Koruma Derneğinin toplanarak konuyu görüşmesi,

b. Sistemle ilgili yönetmelik ve programların dikkatle incelenmesi,

c. Mevcut sistemle yeni sistem arasındaki farkın anlaşılmasının sağlanması,

d. Derslik, laboratuvar, işlik, atölye v.b. nin sayı ve kullanılabilme durumlarının belirlenmesi,

f. Her dersliğin günde yaklaşık 8-10 ders saati kullanılabileceğinin dikkate alınması,

h. Derslik sayısına ve kullanılma süresine göre kaydedilecek öğrenci sayısının belirlenmesi,

i. Ortak ve seçmeli derslerin öğretimi için gerekli olan öğretmenin bulunup bulunmadığının tesbit edilmesi,

j. Yukarıdaki hususlar göz önünde bulundurularak;

(1) Okul Aile Birliği ile Koruma derneğinin görüşünün alınması,

(2) Konunun öğretmenler kurulunda görüşülerek karara bağlanması

(3) Bu karara göre okul yönetimince gerekli işlemin yapılması,

şart koşulmuştur.

5. Gerekli denetim ve rehberlik yapılmadan, okulların kendi isteklerine bırakılarak yukarıdaki şartlarda tam olarak yerine getirilmeden yeni bir sisteme geçilmesi birçok zorlukları da beraberinde getirmiştir.

6. Uygulamaya geçildiği sırada Ders Geçme ve Kredi Sistemine göre; program, ders kitabı, derslik, mekan, öğretmen ve personel, araç gereç, mevzuat, öğrenci ve veli v.b. yönlerden gerekli hazırlıklar yapılamamıştır.

7. Durum böyle olunca, yukarıda belirtilen hazırlıklar 1991-1992 ders yılı 1. dönemi başladıktan sonra yapılmaya çalışılmış, aceleyle yapılan bu hazırlıklar ise istenilen düzeyde ve mükemmellikte olmadığı gibi eğitim öğretimin aksamasına da sebep olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, sistemin uygulamasıyla ilgili açıklayıcı nitelikte genelgeler, yazılar gönderilerek uygulamada karşılaşılan problemlerin çözümüne yardımcı olunmuştur. Uygulamada karşılaşılan, her bölgede, hatta her okul türünde bazı farklılıklar da gösteren problemlerin çözümü konusunda merkezin il ve ilçelere daha fazla yetki vermemesi sonucu, çok basit konuların dahi Bakanlık merkezine bildirilmesine, sorunların birikmesine, çözümün uzamasına veya hiç çözülememesine neden olmuştur.

8. DGKS, Ortaöğretim kurumlarında yeterli alt yapı hazırlıkları tamamlanmadan, gerekli program geliştirme çalışması yapılmadan uygulamaya konmuştur. Yine, sistemin değerlendirilmesi yapılmadan, eksikliklerin neler olduğu tespit edilmeden tümüyle uygulamadan kaldırılmıştır.

9. Sistem 1995 yılında uygulamalardan kaldırılmış olmasına rağmen, üniversiteler düzeyinde yapılan bilimsel araştırmalarda hep gündemde kalmaya devam etmiştir. DGKS uygulaması esnasında ve uygulamadan kaldırıldıktan sonra yapılan bilimsel araştırmaların tamamında, araştırmalarda ortaya çıkan veya daha başka araştırmalar yapılmak suretiyle belirlenecek eksikliklerin giderilmesi ve alt yapının uygun hale getirilmesinden sonra Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına tekrar geçilmesi önerilmiştir.

10. 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu'nun 6. maddesinde yer alan, öğrencilerin "ilgi, istidat ve kabiliyetlerini geliştirerek gerekli bilgi, beceri, davranış ve birlikte iş görme alışkanlığı kazandırmak ve onların kendilerini mutlu kılacak ve

toplumun mutluluğuna katkıda bulunacak bir meslek sahibi olmalarını sağlamak” hükmü yürürlükte olduğu sürece de bu tür arayışların süreceği düşünülmektedir.

11. Ders Geçme ve Kredi Sistemi Uygulamasının Ortaya Koyduğu Sonuçlar:

a. Sistemin uygulanması aceleye getirildiğinden, öğrenci ve veliler tarafından yeterince anlaşılamamıştır.

b. Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılamamış, bu hizmet için gerekli alt yapı hazırlanmamıştır.

c. Öğrencileri tanıma ve yerleştirme, öğretim faaliyetlerini tespit etme, öğretim programlarının uygun olup olmadığını anlama, öğrenci başarısını belirleme ve ölçme değerlendirme çalışmaları yeterli değildir.

d. Uygulamaya başlamadan önce sistemin izlenmesi, değerlendirilmesi ve yönlendirilmesi amacıyla oluşturulacağı açıklanan birim, tam işler hale getirilememiştir. Bu görev geçici komisyonlarla yürütülmeye çalışılmış, bu uygulama da verimli olmamıştır.

e. Okulların öğretmen ve derslik ihtiyaçlarının karşılanamayışı sebebiyle öğrenciler istedikleri dersi seçememişlerdir.

f. Programlar ve ilgili mevzuat planlı bir şekilde gerekli alt yapı hazırlanıp ele alınmadığından, çalışmalar uygulamayı güçleştirmiştir.

g. Okulların programlarında yer alan derslerin hedefleri, açık bir şekilde zamanının program geliştirme esaslarına göre belirlenmemiştir.

h. Ortak dersler, belli dönemlere sabit olarak konulmadığından, öğrencilerin başka okullara nakillerinde, okula intibaklarının yapılmasında güçlük çekilmiştir. Bu nedenle, okullar arasındaki öğrenci nakilleri problem olarak güncelliğini daima korumuştur.

ı. Uygulamanın, ekonomide olduğu gibi faaliyet ve verim açısından sürekli izlenip denetlenerek geliştirilmesi yeterince sağlanamamıştır.

j. Sistem okulun idari yükünü artırmıştır.

k. Ortak derslerden başarısız olan öğrencilere, bu dersleri tekrar etmelerinin zorunlu tutulması, öğrencilerin istedikleri dersleri seçememelerinde en büyük engel olmuştur.

l. Okullardan akşamları ve tatillerde yararlanmanın yolları da aranmamıştır.

m. Ders Geçme ve Kredi uygulamasında önemli olan husus, okulun eldeki öğretim kadroları ile bina ve tesislerinin yeni sistemde ihtiyaca cevap verip vermeyeceğidir.

n. Ders Geçme ve Kredi uygulamasında okullarda genellikle dersler arasındaki öğrenci geçişleri, zaman çizelgesinin düzenlenmesi, öğretmenlerin çalışma saatleri problem olmuştur.

o. Öğrencilere, başka ortaöğretim kurumlarından veya ayrı programlardan ders alma imkanı vermek ve okullar arasında yatay geçişi sağlamak için gerekli tedbirler alınamamıştır.

ö. Sistemin uygulamasını kolaylaştıracak olan eğitim bölgeleri oluşturulamamış ve gerçek anlamıyla çok programlı liseler yaygınlaştırılmamıştır.

p. Sistem uygulandığı haliyle altyapısı uygun olmayan bir çok yerleşim yerinde öğrenciye, kahvehanelerde oturma, yada arkadaşlarıyla çoğu zaman uygun olmayan yerlerde gezme fırsatı tanımıştır.

12. Özet olarak; DGKS genellikle karmaşık bir yapıya ve işleyişe sahiptir. Sistemin bütünlüğü içinde amaçlar, programlar, metotlar, öğrenciler, öğretim elemanları, bina ve tesisler gibi birçok çeşitli unsurlar yer alır. Bütün bu unsurlar, çok çeşitli şekillerde bir araya gelerek sisteme özelliğini verirler. Bu unsurlardan birine veya bir kaçına yapılacak bir müdahalenin, öteki unsurlar üzerinde dolayısıyla sistemin bütünü üzerinde etkili olacağı açıktır.

Konuya, eğitim sisteminin bütünlüğü açısından bakıldığında, sınıf geçme sistemi yerine Ders Geçme Kredi Sistemi uygulanması konusunun, sistemin öteki tüm unsurlarını etkileyen bir konu olduğu görülmektedir.

SONUÇ

Ülkemizde eğitim sistemlerinde yapılan değişikliklerin beğenilen yönlerinin yanında beğenilmeyen veya anlaşılamayan yönleri hep olagelmıştır. Bu değişikliklere konu olan uygulamalardan biri de Ders Geçme ve Kredi Sistemi olmuştur.

Bakanlık yetkilileri ve konunun uzmanlarınca, sınıf geçme sisteminin olumsuz etkilerinden öğrencileri uzaklaştırmak veya bu olumsuzlukları azaltmak için değişik dönemlerde bir /iki dersten borçlu geçme, öğretmenler kurulu, bütünleme sınav hakkı gibi sınıf geçmeyi kolaylaştırıcı yöntemler geliştirilmiştir.

Sınıf geçme sistemine alternatif olarak düşünülen ve uzun yıllar gündemden düşmeyen Ders Geçme ve Kredi Sistemi, 1970'li yıllardaki deneme uygulamasından sonra 1991-1996 yılları arasında ülke genelinde tüm ortaöğretim kurumlarında uygulanmıştır.

Ders Geçme ve Kredi Sisteminin yapısı, özellikleri, ülkemiz şartlarına göre uygulanabilirliği, öğretmen, öğrenci ve velilerce ne kadar anlaşıldığı, beğenilen ve beğenilmeyen yönleri, uygulamada karşılaşılan sorunlar ve sistemin öğrenci üzerindeki etkileri, okullarda araştırma da yapmak suretiyle konunun bir bütün olarak değerlendirilmesi ve ortaya çıkan sonuçların sistemin daha iyi tanınmasına katkıda bulunması amaçlanan bu çalışmada, hedeflenen çalışmalar yapılmış ve verilere dayalı olarak sonuçlar ortaya çıkarılmıştır.

Yedi Coğrafi Bölgede 27 lisenin yönetici, öğretmen, öğrenci ve velileri ile sınırlı olarak yapılan bu çalışmada; tarama modeli seçilmiş, veriler, ilgili kaynaklar ile uygulama içinde gözlem, anket teknikleri yöntemiyle toplanmıştır. Ülke genelindeki ortaöğretim kurumları evren olarak seçilmiş 9 ayrı türde 27 lisede yönetici öğretmen, öğrenci ve veliler üzerinde yapılan anketler değerlendirilmiştir. Toplanan verilere dayanılarak okulların derslik, öğretmen, laboratuvar, sosyal tesis gibi yönlerden yeterlilik durumları değerlendirilmiş, okul türleri ve coğrafi bölgelere göre ayrıca farklılıkların olup olmadığı, sistemin yararları, karşılan problemler, etkileri ve sonuçları değerlendirilmiştir.

DGKS'ne geçiş konusunda gerekli denetim ve rehberlik yapılmadan, okulların kendi isteklerine bırakılarak gerekli şartlar da tam olarak yerine getirilmeden yeni bir sisteme geçilmesi birçok zorlukları da beraberinde getirmiştir.

1991-1992 ders yılı 1. dönemi başladıktan sonra yapılmaya çalışılan hazırlıkların ise istenilen düzeyde ve mükemmellikte olmadığı gibi, eğitim öğretimin aksamasına da sebep olmuştur. Milli Eğitim Bakanlığı'nca, sistemin uygulanmasıyla ilgili açıklayıcı nitelikte genelgeler, yazılar gönderilerek uygulamada karşılaşılan problemlerin çözümüne yardımcı olunmuştur. Uygulamada her bölgede, hatta her okul türünde karşılaşılan bazı farklılıklar da gösteren problemlerin çözümü konusunda merkezin il ve ilçelere daha fazla yetki vermemesi sonucu, çok basit konuların dahi Bakanlık merkezine bildirilmesine, sorunların birikmesine, çözümün uzamasına veya hiç çözülememesine neden olmuştur.

Sistem, 1995 yılında uygulamalardan kaldırılmış olmasına rağmen, üniversiteler düzeyinde yapılan bilimsel araştırmalarda, hep gündemde kalmaya devam etmiştir. DGKS uygulaması esnasında ve uygulamadan kaldırıldıktan sonraki yapılan bilimsel araştırmaların tamamında; araştırmalarda ortaya çıkan veya gerektiğinde daha başka araştırmalar da yapmak suretiyle, belirlenecek eksikliklerin giderilmesi ve okullardaki alt yapının uygun hale getirilmesinden sonra Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasına tekrar geçilmesi önerilmiştir.

1995-1996 Öğretim yılından itibaren kademeli olarak tekrar uygulamaya konulan Sınıf Geçme Sistemi Yönetmeliği'nde de Bakanlıkça bir çok değişiklikler yapılmıştır. Bu değişiklikler daha çok alan seçimi, devamsızlık durumu ve öğrenci başarısının tespitinde yoğunlaşmıştır.

2005-2006 Öğretim yılından itibaren tüm ortaöğretim kurumları 4 (dört) yıla çıkarılmıştır. İlköğretimi bitiren öğrencilerin ortaöğretime devam etme oranı her geçen yıl artmaktadır. Esasen, ortaöğretimde kalabalık olan sınıflar, İlköğretimden gelen öğrenci sayısındaki artış ve sistemin gereği olan sınıf tekrarlarıyla daha da kalabalıklaşırken, liselerin 4 yıla çıkarılmasıyla, 2007-2008 öğretim yılı sonunda liselerin mezun vermeyecek olması ve bu öğrencilerin 2008-2009 öğretim yılında da aynı okullarına devam edecek olmaları ortaöğretimde sınıf mevcutlarının çok fazla artmasına, bunun sonucu olarak da birçok okulda ikili, belki de üçlü eğitim yapılmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Bu durumda, 2008-2009 öğretim yılında

ortaöğretim kurumlarındaki öğrenci sayıları en azından %33 oranında artacağı, bu problemin çözümü konusunda da yeterli çabanın gösterilmediği görülmektedir.

DGKS uygulamaları ile ilgili yapılan bu araştırmanın bir değerlendirmesinin yapıldığında; sistemin öncelikle birkaç okulda denendikten sonra uygulanmasının gerektiği, uygulamaya geniş çaplı bir araştırma yapılmadan acele karar verildiği, buna rağmen öngörüldüğü gibi uygulanmadığı, ortaöğretimden yükseköğretime geçişi kolaylaştıracak tedbirlerin alınmadığı, uygulama için Talim ve Terbiye Kurulu'nca belirlenen kriterlere ve sürece uyulmadığı, uygulanacak okulların denetlenmediği, şartları uymayan okullarda da uygulanarak sistemin ülke geneline yayıldığı, uygulamanın başlamasından sonra öğrencilerin boş zamanlarının ve dolayısıyla disiplin olaylarının arttığı, buna rağmen öğrencilerin sistemden memnun oldukları değerlendirilmiş; zorunlu ders sayılarının azaltılarak seçmeli derslerin sayılarının artırılması, tüm okulların, çevre okulların öğretmen ve fiziki imkanlarından yeterince yararlanmalarının sağlanması, öğretmen, derslik, sosyal tesisler ve araç-gereç eksiklikleri olmayan okullarda Ders Geçme ve Kredi Sisteminin uygulanmasının faydalı olacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Yukarıda açıklanan yöntem, teknik ve sınırlılıklar çerçevesinde yapılan bu araştırmada elde edilen bulgulara göre ulaşılan sonuçlar ve yapılan tespitler aşağıya çıkarılmıştır:

1. Özellikle meslek liselerinde olmak üzere bazı derslerin ders kitapları ile diğer liselerdeki seçmeli derslerin ders kitaplarının yayımlanmadığı anlaşılmıştır.

2. Ankete katılan okulların yaklaşık yarısında rehberlik servislerinin bulunmadığı anlaşılmıştır. Ankete katılan okullardan coğrafi bölgelere göre, Akdeniz, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerindeki okulların tamamında rehberlik servisi yokken, Marmara Bölgelerindeki okulların tamamına yakınında bu servislerin olduğu, diğer bilgilerde ise bu oranın % 50 olduğu görülmüştür.

3. Ankete katılan liselerin yaklaşık % 40'ında derslik yetersizliği mevcuttur. Ders Geçme ve Kredi Sisteminin uygulanabilmesi için gerekli olan derslik ve laboratuvar sayılarının, anadolu ve fen liseleri ile anadolu statüsündeki liselerde yeterli

noktada olmasına rağmen, genel liseler ve meslek liselerinde yeterli düzeyde olmadığı anlaşılmıştır.

4. Sistem idari işleri artırmıştır. Ankete katılan yöneticilerden yaklaşık % 55'i okullarındaki mevcut yönetici sayılarını yeterli bulurken, % 45'i yetersiz bulmuşlardır. genel lise ve meslek liseleri ile Akdeniz, İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki liselerin yöneticileri mevcut idareci sayılarını yetersiz bulmuşlardır.

5. Sınıflardaki öğrenci mevcutlarının % 58'inin 30'un üstünde, % 26'sının 40'ın üstünde, %12'sinin 50'nin üstünde, % 4'ünün ise 80'in üstünde olduğu görülmüştür.

6. Meslek liselerindeki bazı derslerin ders kitapları ile diğer liselerdeki seçmeli derslerin ders kitaplarının yayımlanmadığı anlaşılmıştır.

7. Ankete katılanlar, genellikle ders programlarını yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

8. Sistemin belirlediği alanları, araştırmaya katılanların % 65'i yeterli veya kısmen yeterli bulduklarını belirtmişlerdir. İç Anadolu, Karadeniz ve Doğu Anadolu bölgelerinde yeterli bulmayanların oranı diğer bölgelere göre daha yüksektir.

9. Ankete katılanların yaklaşık % 60'ı ortak derslerin uygun olduğunu belirtirken, ortak derslerin uygun olmadığını belirtenlerden, yönetici ve öğretmenlerin oranının veli ve öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür.

10. Ankete katılanların yaklaşık % 70'i alanlara göre seçmeli dersleri yeterli bulduklarını belirtmişlerdir.

11. Ankete katılanların ortalama % 55'i DGKS hakkında yeterli bilgiye sahip olduklarını belirtirlerken, bu oran Anadolu Liselerinde % 100'e yakın, genel ve mesleki teknik liselerde % 50, imam hatip liselerinde ise % 15 civarındadır.

12. İç Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki öğretmen, öğrenci ve velilerin çoğunluğu yeterli bilgiye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Coğrafi bölgeler bakımından ise sistemin kamuoyuna ve öğretmen, öğrenci ve velilere eşit duyurulamadığını göstermektedir.

13. Danışmanlık görevlerinin aksamasına; yeterli öğretmen olmayışı, mevcut öğretmenlerin tamamının sistem hakkında yeterli bilgiye sahip olmamaları, öğretmenlerin derslerine girdikten sonra okuldan ayrılmaları mesai saatleri süresince

okulda beklememeleri, okulda çalışma odalarının olmayışı v.b. sebepler olduğu anlaşılmaktadır. Bu hususların da göz önünde bulundurulduğund; danışman öğretmen, veli ve öğrenci diyalogunun tam olarak kurulamadığı da ortaya çıkmaktadır.Esasen, öğretmenlerin % 64'ü bu diyalogun tam olarak kurulmadığını belirtmişlerdir.

14. Öğrencilerce başarısız olunan ortak dersin tekrar alınmasını, öğretmen ve yöneticilerin çoğunluğu uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir.

15. Ankete katılan öğrencilerin büyük bir kısmının haftalık ders saatleri arasında boşluklar olduğu görülmektedir. Bu durumun, okul türlerine göre genel ve meslek liselerinde, bölgeler bazında ise Ege, Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki okul öğrencilerinde daha fazla olduğu anlaşılmıştır. Bunun nedeninin okullardaki haftalık ders programların çok iyi yapılamadığı, derslik ve öğretmen yetersizliği gibi nedenlerle öğrencilerin alması gereken derslerin verilemediği için programa konamadığı, böylece birçok öğrencinin alamadığı dersler için boşta beklemek zorunda kaldığı anlaşılmaktadır.

16. Sistemde, okula devam yerine derse devam olduğundan, öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş vakitlerini genellikle okul dışında, kahve, bilardo salonu, internet cafe, pastane v.b. öğrencinin gitmemesi gereken yerlerde geçirdikleri anlaşılmıştır. Bu durum, öğrencilerin okuldan uzaklaşmalarına kendilerini derslerine verememelerine ve başarılarının düşmesine neden olmuştur.

17. Öğrenci velilerinin çoğunluğunun, çocuklarının ders saatleri arasındaki boş vakitlerini nerelerde geçirdiklerini bildikleri görülmüştür.

18. Velilerin tamamına yakınının, çocuklarının ders saatleri arasında boşluğun olmasını istemedikleri anlaşılmıştır.

19. Bir çok öğrencinin istedikleri dersleri hiç seçemedikleri veya sadece okul idaresince öğrencilere önerilen, kendi okullarında imkanları ölçüsünde verebilecekleri dersleri seçebildiklerini belirtmişlerdir.

20. Öğrencilerin alanlara göre istedikleri dersleri seçemeyiş nedeni olarak da, okullardaki derslik ve öğretmen yetersizlikleri ile çevredeki okullardan yeterince yararlanamamayı göstermişlerdir. Genel lise ve meslek liseleri ile Marmara ve iç Anadolu Bölgelerindeki okul öğrencilerinin, diğerlerine göre çevre okullardan daha fazla yararlanamadıkları anlaşılmıştır.

21. Ankete katılanların tamamına yakını okulların statülerine göre Bakanlıkça belirlenen mezuniyetleri için gerekli olan kredi miktarlarını yeterli bulmuşlardır.

22. Ankete katılan okulların bir çoğunda yeterli branş öğretmenin olmayışı, bir kısmında ise bazı branşlarda hem kendi okullarında hem de çevredeki okullarda hiç öğretmen olmadığı görülmüştür. Ankete katılanlar, öğretmeni bulunmayan derslerin okulun diğer branş öğretmenlerince branş dışı olarak, başka okullardan görevlendirme ile, sınıf öğretmenleriyle veya dışarıdan ücretli bulunan kişilerce kapatıldığı, bazı derslerin ise hiç açılmadığı anlaşılmıştır.

23. Ankete katılan okulların % 74'ünde yoğunlaştırılmış programların uygulanmadığı görülmüştür.

24. Ankete katılan okulların yaklaşık % 80'inde Yönetmeliğin 14. Maddesinde yer alan, bazı derslerin ders saati sayılarının öğrencilerin isteklerine göre azaltılması veya artırılması hususu ile yörenin özelliğine göre arıcılık, çinicilik, oymacılık, fotoğrafçılık, halıcılık v.b. programların hazırlanıp uygulanması ile ilgili uygulamanın yapılmadığı anlaşılmıştır.

25. Öğrencilerden birçoğu kendi okullarında alamadıkları dersleri çevre okullardan da alamadıklarını belirtmişlerdir. Çevre okullardan ders alamayış nedeni olarak da çevre okulların kendilerini kabul etmediklerini, küçük yerleşim yerlerindeki liselerde ise çevrede başka okul olmadığı veya çevre okullarda da almak istedikleri derslerin açılmadığını belirtmişlerdir.

26. Okul yöneticilerinin çoğunluğu ise çevredeki okullarla karşılıklı yararlandıklarını ifade etmişlerdir.

27. Öğrencilerin % 30'u, bir dönemde alabilecekleri azami krediyi, çeşitli imkansızlıklar yüzünden alamadıklarını belirtmişlerdir.

28. Ankete katılanların yaklaşık % 53'ü DGKS'nin öğrenci başarısını artırdığını belirtirken % 47'si artırmadığını hatta azalttığını belirtmişlerdir. Anadolu ve anadolu türü liselerde artırdığını söyleyenlerin, diğer liselerde ise azalttığını söyleyenlerin oranları daha yüksektir.

29. Ankete katılanların % 55'i sistemin değerlendirme şeklini uygun bulduklarını, %14'ü kısmen uygun bulduklarını, % 31'i ise uygun bulmadıklarını belirtmişlerdir. Okul yönetimi, danışman öğretmen ve velilere düşen görev, yetki ve

sorumlulukların tam olarak belirlenemediği için, bunlar arasında yeterince işbirliği de sağlanamamıştır.

30. Danışman öğretmenlerin kendileri araştırmacı ruhla yetiştirilmediklerinden, öğrencilerini de araştırmaya yönlendirmedikleri görülmüştür.

31. DGK Sistemi uygulamasına, gerekli hazırlıklar yapılmadan geçilmiştir.

32. Uygulamanın tanıtımı ve uygulanmasına ilişkin Yönetici ve Öğretmenlere yönelik yeterli düzeyde hizmet içi eğitim sağlanmadığı, uygulama hakkında öğrencilerin ve ailelerinin de yeterince bilgilendirilmediği görülmüştür.

33. Uygulama ile ilgili kararların alınmasında yönetici ve öğretmenlerin görüşlerinin yeterince alınmadığı anlaşılmıştır.

34. Bazı ortak dersler ile seçmeli derslerin okutulmasında, öğrencilerin isteklerinden ziyade, okulların öğretmen ve derslik durumlarının dikkate alındığı görülmüştür.

35. Yönlendirme hizmetlerinin etkin bir şekilde verilemediği ve buna göre de öğrenci hizmetleri organizasyonunun sağlanamadığı anlaşılmıştır.

36. Öğrencilere ve velilere, rehberlik ve yönlendirme hizmetleri yeterli düzeyde sağlanamamıştır.

37. Not verme ve değerlendirme düzeninde az da olsa sorunlarla karşılaşmıştır.

38. Öğrencilerde yükseköğretim kurumlarına hazırlayan programlara talep çok fazla olduğundan, yükseköğretim kurumlarının bu talebi karşılayamadığı, bunda öğrencilerin ilgi, yetenek ve başarılarına göre yönlendirilememesinin de rolü olduğu değerlendirilmiştir.

39. Okullarımızda, öğrencileri tanıma ve yerleştirme, öğretim faaliyetlerini tespit etme, eğitim programlarının uygun olup olmadığını anlama, öğrenci başarısını belirleme ile ilgili ölçme ve değerlendirme metotlarının yeterli güvenilirlik ve geçerlikte olmadığı görülmüştür.

40. Okulların programlarında yer alan derslerin hedefleri, bu hedeflerin kritik davranışları açık bir şekilde günümüz program geliştirme esaslarına göre ifade edilmediği anlaşılmıştır.

41. Öğretimin, ekonomide olduğu gibi faaliyet ve verim açısından sürekli izlenip denetlenerek geliştirilmesi yeterince sağlanamamıştır.

42. Öğretmen, yönetici, denetici ve uzmanların ölçme değerlendirme konusunda yetiştirilmeleri mümkün olmamıştır.

43. Programların birçoğu, kapsam ve bütünlük yönünden daha sonra öğrenileceklerle ilişkili üniteler şeklinde düzenlenmemiştir.

44. Yönlendirme ve rehberlik hizmetleri yaygınlaştırılamamış, bu hizmet için gerekli alt yapı hazırlanamamıştır.

45. Danışman öğretmenlerin, öğrenci ve veliyi sistem hakkında bilgilendirme ve yönlendirme konusundaki danışmanlık görevlerini tam olarak yapamadıkları anlaşılmıştır.

Diğer taraftan;

46. Sistemin, öğrencinin başarısızlığını değil, başarısını değerlendirmeye imkan sağladığı ifade edilmiştir.

47. DGK Sisteminin Sınıf Geçme Sistemine göre daha demokratik bir eğitim ortamı hazırladığı görülmüştür.

48. Uygulamanın öğrenci merkezli olduğu ve öğrencilere daha fazla seçme ve kendileri ile ilgili kararlara katılma imkânı verdiği, onların sorumluluk sahibi bireyler olarak yetişmelerine katkıda bulunduğu anlaşılmıştır.

ÖNERİLER

Bu araştırmada, ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildikten sonra, bu alanda gelecekte yapılacak çalışmalara ışık tutması açısından çalışma sonuçlarına göre tespit edilen öneriler aşağıya çıkarılmıştır:

1. Öğrenciyi yönlendirmede, günümüzde önem kazanan “Bilgisayar Destekli Mesleki Rehberlik Programları”ndan yararlanabilmek için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

2. Kapsamlı bir “Psikolojik lme Araçları Geliştirme Projesi” çerçevesinde ilgili kuruluşlarla da (niversite, TÜBİTAK, DPT, vb.) işbirliği yapılarak lme araçlarının geliştirilmesi için projeler hazırlanıp desteklenmelidir.

3. Öğrencinin merkez alındığı eğitim sistemi (DGKS) içinde görev alacak ğretmen, yönetici ve deneticilerin yönlendirme konusunda hizmet öncesi ve hizmet içi eğitim yolu ile yetiştirilmeleri için kapsamlı programlar hazırlanmalıdır.

4. Yönlendirme erevesinde DGKS’inde değişiklikler ngren düzenleme ve uygulamaların deneme projeler olarak başlatılması, izlenmesi ve değerlendirilmesi, sonucuna göre yaygınlaştırılması kararlaştırılmalıdır.

5. Ortaöğretimde, ders geçme ve kredi sisteminin uygulanması için yeniden üniversitelerin de katılacağı kapsamlı bir proje hazırlanıp uygulamaya konulmalıdır.

6. Bu projede, yürütme grubundan ayrı bir de değerlendirme grubu oluşturulmalı, bu grup, çalışmaları sürekli olarak izlemeli, tavsiyelerde bulunmalı, yürütme grubu da bu tavsiyeleri uygulamalıdır. Proje bir uygulama planı içermeli, buna göre sisteme her yıl yeni okullar eklenmelidir. Ancak bu şekilde bir uygulamayla tüm ortaöğretim kurumlarında ders geçme ve kredi sistemine geçilebileceği değerlendirilmelidir.

7. Her kademedeki ğretim programları sisteme uygun olarak yeniden düzenlenmelidir.

8. Yönlendirme, Ders Geçme ve Kredi Sistemi ve ğrenci başarisının değerlendirilmesi çalışmalarının amaçlarına uygun şekilde yürütülmesini sağlamak için; ğretmen, yönetici ve deneticilerin yetiştirilmelerini sağlayacak projeler uygulamaya konulmalıdır.

9. Ders saatleri içinde boş saati bulunan öğrencilerin, ders yapan grupları rahatsız etmemeleri için etüt saatleri, kütüphane imkanları, eğitsel kol faaliyetleri, rehberlik çalışmaları v.b. tedbirler alınarak problem çözülebilir.

10. Okullarda, öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş zamanlarını değerlendirebilecekleri kütüphane, etüt sınıfları; bilgi teknolojisi sınıfları; spor salonları; resim, müzik ve güzel sanatlar odaları vb. imkanlar sağlanmalıdır.

11. Öğrencilerin sınıf merkezli değil, öğretmen merkezli ders almaları sağlanmalıdır. Bunun için, hemen her ders veya birbirine yakın dersler için birer sınıf açılmalı ve o dersin özelliğine göre sınıflar donatılmalıdır.

12. Danışman öğretmen, öğrenci ve veli işbirliğine süreklilik ve düzenlilik kazandırılarak verimli hale getirilmelidir.

13. Danışman öğretmen rehberliğinde öğrencilerin istekleri doğrultusunda dersler seçilirken, derslere göre oluşturulacak sınıfların durumları ile öğretmen durumları göz önünde bulundurulmalıdır.

14. Öğrencilerin ders seçimlerini daha geniş kapsamda yapabilmeleri için bu konuda çevre okullarla işbirliği yapılmalıdır.

15. Veliler, çocuklarının eğitimi ile ilgili görev ve sorumlulukları konusunda bilgilendirilmelidir.

16. Okullarda Öğretmen, öğrenci ve velilerin bilgilendirilmeleri ile çevre okullarla olan ilişkiler ve öğrencilerin doğru yönlendirilmelerini koordine edecek bir birim oluşturulmalıdır.

17. Okullarda program, ölçme-değerlendirme ve koordinasyon merkezleri kurulmalıdır. Bu merkezlerde, program yapma ve geliştirme uzmanı, ölçme ve değerlendirme uzmanı, rehber öğretmen ve eğitim uzmanı bulundurulmalıdır. Bu merkezler aşağıda belirtilen görevleri yapmalıdırlar:

- a. Merkezde, okuldaki tüm öğrencilerin bilgilerini tutmak, ilgi ve isteklerini danışman öğretmenin desteği ile sonuçlandırmak,
- b. Öğrenci başarısını artırıcı önlemler almak,
- c. Ders programları, öğrencilerin sisteme uyumu ve sorunlarının çözümü konularında diğer okullarla işbirliği yapmak,
- d. Öğrencilerin ders programlarını, boş saatleri en aza inecek şekilde yapmak,

e. Boş saatlerde, öğrencilerin istekleri doğrultusunda yapacakları etkinlikleri programlamak ve uygulamasını takip etmek,

f. Öğrencilerin okula devam ve disiplin ile ilgili işlerini takip etmek, sonuçlarını ilgili müdür yardımcısına ve danışman öğretmene bildirmek,

g. Okulda ortak sınavlar yapılması ve sonuçlarının değerlendirilmesi işini ilgili ders öğretmenleriyle de işbirliği yaparak gerçekleştirmek.

18. Danışman öğretmenler, öğrencilerin ilgi, istek ve kabiliyetleri doğrultusunda ders seçmelerini ve öğrencilerin derslere devam ve başarı durumları ile veli, öğrenci, koordinasyon merkezi ve okul idaresi arasında iletişimi sağlamalıdır.

19. Danışman öğretmen, dersini seçen öğrencilerle ilgili rehber öğretmen ve koordinasyon merkezinden bilgi almalı, öğrencinin başarısını izlemeli, bunu velisiyle de paylaşarak öğrencinin ve okulun başarısının artmasına katkı sağlamalıdır.

20. Veliler, çocukları ile ilgili her türlü gelişmeleri ve sorunları, okuldaki danışman ve rehber öğretmenlerle paylaşmalıdırlar.

21. Veliler okulun düzenlediği toplantılara mutlaka katılmalıdırlar.

22. Veliler, çocuklarının ders programlarını okuldan alarak, hangi saatlerde derste, hangi saatlerde boşta veya etkinlikte olduğunu mutlaka öğrenmelidirler.

23. DGKS, sorumluluğunu bilen, olgunluk düzeyine erişmiş ve başarılı öğrenciler için ideal bir sistemdir. Bu sistemin başarısı, öğrencinin kendini tanımasına bağlıdır. Bu nedenle, öğrenciler ders seçerken ilgi, istek ve yetenekleri doğrultusunda dersler seçmeye özen göstermelidirler.

24. Bu sistemde ders saatleri arasındaki boşlukların, eğitsel faaliyetler ve kulüp çalışmalarlarıyla doldurulması esas olmalıdır.

25. Öğrenciler, sistemi daha iyi tanımak için, danışman öğretmen ve koordinasyon merkezleri ile sıkı işbirliği yapmalıdırlar.

26. Uygulamanın başarılı olması için öncelikle okul yöneticileri ve öğretmenler, uygulamanın yararına inandırılmalı ve bilgilendirilmelidirler.

27. Ortak (zorunlu) derslerin sayısı azaltılmalı, seçmeli derslere ağırlık verilmelidir.

28. Danışman öğretmenlik ve rehberlik uzmanlığı daha fonksiyonel hale getirilmelidir. Bu görevlerin gereği gibi yapılması için yeni yasal düzenleme yapılmalı ve bu görevi yürütenlere ek ekonomik destek sağlanmalıdır.

29. Aynı yerleşim yerinde veya eğitim bölgesindeki okulların tesislerinin ortaklaşa kullanımını kolaylaştırıcı yasal düzenlemelerin yapılmalıdır.

30. Eğer sistem bütünüyle iyi değerlendirilseydi, öğrencilerin ders programları, ders saatleri arasında çok az boşluk olacak şekilde düzenlenir ve bu boş saatler için de bir program yapılarak, kütüphanede, laboratuvarında veya bir araştırmada geçirilmesi sağlanabilirdi. Bu konuda okullarda program geliştirme büroları kurularak görevlendirilecek program geliştirme uzmanlarınca, öğrencilerin hem ilgi istek ve yetenekleri doğrultusunda dersler alabilmeleri, hem de dersler arasındaki boşlukların çok az olmasını sağlanmalıdır.

31. Okul yöneticilerini ve öğretmenleri sitem hakkında bilgilendirmek için hizmetçi eğitim faaliyetleri düzenlenmelidir. Daha sonra da öğrenciler ve veliler bilgilendirilmelidir.

32. Öğretmen, öğrenci ve veli üçgeninin çok uyumlu bir şekilde çalışması sağlanmalıdır.

33. Tüm okullarda rehberlik ve danışmanlık servisleri kurulmalı ve bu hizmetler aktif bir şekilde yürütülmelidir.

34. Öğrencilerin ders seçimi yapılırken, yerleşim yerindeki eğitim bölgesi, ilçe veya il merkezin bulunan çevre okullarla sıkı işbirliği yapılarak öğrencilere istedikleri dersleri seçme şansı tanınmalıdır.

35. Okullarda öğrencilerin ders saatleri arasındaki boş saatlerini değerlendirebilecekleri kütüphane, etüt sınıfları, bilgisayar laboratuvarı, sportif ve sosyal faaliyet imkânları sağlanmalıdır. Bu tür faaliyetler, öğrenciye çekici gelmesi için de kredilendirilmelidir.

KAYNAKÇA

A. KİTAPLAR

- ✓ Abay, Ali Rıza: “**Çıracık Öğrencilerin Sorunları**” (Bostancı Çıracık Eğitim Merkezi Öğrencileri Örneği), Yayınlanmamış Araştırma Çalışması, Sakarya Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü, Sakarya, 2002
- ✓ Arık, Hüseyin: **Türk Milli Eğitim Sisteminde Adli ve İdari Soruşturma Tekniklerinin İşleyişi**, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, 1990
- ✓ Büyükalın, Sevil: “**DGKS’ne Yönelik Veli ve Öğrenci Görüşlerinin Değerlendirilmesi**,” Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank. Üniv. Sos. Bilimler Enst. Eğit. Progr. ve Öğretimi A.B.D. Ankara 1996,
- ✓ Ergezer, Bahattin : “**Ortaöğretim’de Ders Geçme ve Kredi Uygulaması**” Yayınlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniv.Sosyal Bilim. Enst. Eğit. Yönetimi ve Deneticiliği A.B.D. Ankara 1994
- ✓ Eroğlu (Yananer), Çiğdem : “**Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Modelinde Öğrenim Gören Öğrencilerin Karşılaştıkları Sorunlar**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniv. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitimde Psikolojik Hizmetler ABD, Ankara 1997
- ✓ Izgar, Hüseyin: “**Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanmakta Olan Ders Geçme ve Kredi Sisteminin Değerlendirilmesi**”, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniv. Sos. Bil. Enst. Konya 1994
- ✓ Kafkas, İ.Gürşen : “**Okul Yöneticilerinin Danışma Kitabı**” 1739 Sayılı Kanun Kabul Tarihi: 14.06.1973 Dizgi: Yücel Ofset Dizgi Serisi, Baskı-Cit: Asri Basımevi, İstanbul 1993

- ✓ Sayın, Şakir : **“Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan DGK Düzeni ile Sınıf Geçme Düzeni'nin Karşılaştırmalı Olarak Değerlendirilmesi (Ankara ili örneği)”**, yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi Sos. Bil. Enst. Eğitim Yönt. ve Plan. ABD, Ankara, Şubat 1998
- ✓ Taş, Said : **“Liselerde Ders Geçme ve Kredi Sistemi ile Oluşan Değişmeler”**, (Burdur İli Örneği) Yayınlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniv. Sos. Bilim. Enst., Ankara Temmuz 1998
- ✓ Zelyurt, Hikmet : **“Liselerde DGKS'nin Uygulanmasında Karşılaşılan Sorunlar Konusunda Danışman Öğretmenlerin Görüşlerinin Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi,”** Yayınlanmamış Bilim Uzmanlığı Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri A.B.D. Malatya Ocak -199
- ✓ Akyol, Avni: **“Milli Eğitimde 2 Yıl (31.03.1989-3.03.1991)”**, Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara, 1991
- ✓ Bal, Mehmet Akif: **Atatürk İlkeleri ve İnkılap Tarihi** Diz.:M.Akif Bal, ISBN 975-921837-2, Dilara Yayınevi ve Matbaacılık, Trabzon Aralık 2003
- ✓ Baloğlu, Zekai: **Türkiye’de Eğitim, Sorunlar ve Değişime Yapısal Uyum Önerileri**, TÜSİAD, 2. Baskı, İstanbul, Apa Ofset Basımevi, 1990
- ✓ Baykul, Yaşar : **“Ders Geçme ve Kredi Denemesi Değerlendirilmesi”**, yazı, **MEB, Mesleki ve Teknik Öğretim Dergisi**, sayı 27, Ankara Ekim 1979, s. 26-37
- ✓ Bilgen, Nihat: **Çağdaş ve Demokratik Eğitim Ders Geçme ve Kredi Uygulaması**, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1993
- ✓ Ekinci, Yusuf : **“Eğitim Üzerine Düşünceler”**, Ankara, 1994

- ✓ Koçer, Hasan Ali: **“Türkiye’de Modern Eğitimin Doğuşu ve Gelişimi”** (1773–1923), M.E.B. yayınları: 2168, Bilim,Kültür Eserleri Dizisi: 479, ISBN: 975.11.0447-5, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1991
- ✓ Murat, Sedat, Ersöz, Halis Yunus, Şener,Sefer, Bayat, Yılmaz : **“Dünden Bugüne Sosyo Ekonomik Yönleriyle Üsküdar”**, Yay. Haz.: S.N.Özdemir, Cilt 1, Yay. No:107, ISBN: 975-350-168-4, İstanbul, İşaret Yayınları, Marmara Reklam ltd. 2006, s. 119
- ✓ Oğuzkan, Turhan; Turgut, Fuat; Özoğlu, Süleyman Çetin: **“Ortaöğretimin İkinci Kademesinde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Üzerinde Bir Simülasyon Denemesi”**,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul 1974, s. 19
- ✓ Okutan, Ömer: **“Sınıf Geçme Sistemi ve Ders Yılı Süresi”**, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1987, (s. 1- 44)
- ✓ **“Doğuşundan Günümüze Kadar Büyük İslam Tarihi”**, İstanbul, Çağ Yayınları, 1989 Cilt 14
- ✓ MEB **“Milli Eğitim İstatistikleri”** Örgün Eğitim 2006-2007 http://sgb.meb.gov.tr/istatistik/meb_istatistikleri_orgun_egitim_2006_2007.pdf ISSN 1300-0993 İSBN 978-975-2884-3 TÜİK’in katkılarıyla MEB tarafından resmi istatistik programı kapsamında hazırlanmıştır
- ✓ MEB **“Bülten 1”** Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, Sayı 1, Mart 1993
- ✓ MEGSB, **“Cumhuriyet Dönemindeki Türk Milli Eğitim Sistemindeki Gelişmeler”**, Milli Eğitim Genlik ve Spor Bakanlığı Yayınları, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1988

- ✓ MEB, “**Ders Geçme ve Kredi Sistemi–Tanıtım Dokümanı**” (Komisyon) Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Ankara, Mesleki ve Teknik Açık Öğretim Okulu Matbaası, 1991
- ✓ MEB, “**Ders Geçme ve Kredi Uygulamasına İlişkin Program Kılavuzu**”, Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, Sayı 1, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, Mart-1993
- ✓ MEB, “**Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Uygulaması ile İlgili Mevzuat**”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1990
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı, “**1993 Yılı Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Çalışmaları**”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, 1994
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı “**Ders Geçme ve Kredi Sistemi Kılavuzu**”, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, Eylül 1993
- ✓ MEB, “**Ders Geçme ve Kredi Kılavuzu**”, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1990
- ✓ MEB, Araştırma, Planlama ve koordinasyon Kurulu başkanlığı “**Bazı Ülkelerin Eğitim Sistemi**”, Ankara, Milli Eğitim Basımevi,1988, (XII. Milli Eğitim Şurası çalışmalarında kullanılmak üzere hazırlanmıştır. s. 1- 52)
- ✓ MEB, Ders Geçme Kredi Sistemi Koordinasyon Kurulu: “**Ortaöğretim Kurumlarında DGKS Uygulaması İle İlgili Mevzuat,**” Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları: 2821, Mevzuat Dizisi: 290, İstanbul Milli Eğitim Basımevi Ankara, 1994
- ✓ MEB, “**2001 Yılı Başında Milli Eğitim**”, Ankara, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, AÇEM ve 4. Akşam Sanat Okulu Matbaası, Aralık 2000
- ✓ MEB, “**DGK Uygulamasında Danışman Öğretmenler İçin El Kitabı**”, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, 1995

- ✓ MEB, “**Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları I**”, Ölçme Değerlendirme Sistemi Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Rapor I, Milli Eğitim Basımevi, Ankara 1990
- ✓ MEB, **Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları – 2**, “**Sınıf Geçme Sistemindeki İki Model**”, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, Ağustos 1990
- ✓ MEB, **Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları – 3**, “**Liselerde Ders Sistemi**”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Eylül 1990
- ✓ MEB, **Ölçme ve Değerlendirme Sistemi Geliştirme Çalışmaları – 5**, “**Çalışmaların Değerlendirilmesi ve Öneriler**”, Milli Eğitim Basımevi, Ankara, Kasım 1990
- ✓ MEB, “**Son Değişikliklerle Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliği ile Öğrenci Nakil ve Geçişlerine Ait Yönerge**”, Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1993
- ✓ MEGSB, “**TANITMA – I**” / “**14.12.1983-01.09.1984 tarihleri arasında Milli Eğitim Gençlik ve Spor Faaliyetleri**”, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1984
- ✓ MEGSB, “**Türk Milli Eğitim Sistemi**”, Araştırma Planlama ve Koordinasyon Kurulu Başkanlığı Ankara, Milli Eğitim Basımevi, 1988, (s.1-42)

B. DERGİLER

- ✓ MEB. Bilim ve Aklın Aydınlığında “**Eğitim**” Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı:80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları:4335, süreli yayın diz: 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı Ankara 2006

- ✓ MEB. “**Milli Eğitim Dergisi 70. Yıl Özel Sayısı**”, İstanbul, Milli Eğitim Basımevi, Sayı 125, Aralık 1993
- ✓ MEB, “**Ders Geçme ve Kredi Düzeni’ni Uygulayan Ortaöğretim Kurumları İçin Yönetmelik Taslağı**”, Tebliğler Dergisi, Cilt 38, Sayı 1837 Ankara, 28 Nisan 1975
- ✓ MEB’nin, “**Ders Geçme ve Kredi Düzenini Uygulayan Ortaöğretim Kurumları İçin Yönetmelik Taslağı’nın 42., 57., 89., 97., 100., Maddeleri ile Değişik 98. Maddesinin Değiştirilmesi ve Değişik 91. Maddesine Bir Fıkra (c) Eklenmesi Hakkında Yönetmelik Taslağı**”
- ✓ MEB’nin, “**Ders Geçme ve Kredi Düzenini Uygulayan Ortaöğretim Kurumları İçin Yönetmelik Taslağı’nın 43. ve 61. Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve 26. ile 38. Maddelerinin 3. Fıkrası, 39., 44., 59., 60., 62., 65., 82., 83., 91. ve 98. Maddelerin Değiştirilmesi Hakkında Yönetmelik Taslağı**”
- ✓ MEB, “**Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği**”, Resmi Gazete, sayı: 22395, Ankara, 05 Eylül 1995
- ✓ MEB, “**Ortaöğretim Kurumları Sınıf Geçme Yönetmeliği**”, Tebliğler Dergisi, Cilt:58, Sayı: 2438, Ankara, 11 Eylül 1995
- ✓ “**Yeni Eğitim Üç Aylık Süreli Eğitim Dergisi**”, Sayı 10, Ankara, Kariyer Matbaacılık, 2005
- ✓ “**Yeni Eğitim Üç Aylık Süreli Eğitim Dergisi**”, Sayı 02, Ankara, Kariyer Matbaacılık, 2003
- ✓ “**Asri Diyalog Dergisi**”, Sayı 5, Asri Basımevi, İstanbul, Ağustos 1993
- ✓ Uğur Dershanesi, “**Ders Geçme ve Kredi Sistemi**”, Üniversiteye Giriş Uğur Dershanesi Eğitim Rehberleri Dizisi 12,

- ✓ MEB, “**Ders Geçme ve Kredi Sistemiyle İlgili Okul Yöneticilerince Sorulan Sorular ve Açıklamaları Dokümanı**”, Ankara

B. MAKALELER

- ✓ Abay, Ali Rıza: “Eğitim-Toplum İlişkisi ve Türkiye Uygulamaları”, **Türk Dünyası Araştırmaları Dergisi**, Makale, Dizgi: Türk Dünyaları Araştırma Vakfı Yuluğ Tekin Dizgi Merkezi, Baskı: Türk Dünyaları Araştırma Vakfı, Mart-Nisan 2004, sayı: 149, s.129-146
- ✓ Akyüz, Yahya : “**Prof. Dr. Yahya Akyüz ile Atatürk ve Eğitim Üzerine**” **Söyleşi : Dinçer Eşitgün–Hakkı Uslu “Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim”** Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları : 4335, süreli yayın diz : 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 2006, s. 39-45
- ✓ Altınova, Ayşegül: “**Atatürk ve Milli Eğitim**” **Makale “Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim”** Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600, MEB yayınları: 4335, süreli yayın diz: 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 2006, s. 333-38
- ✓ Duman, Tayyip: “**Atatürk’ün Eğitim Görüşü**” **Makale “Bilim ve Aklın Aydınlığında Eğitim”** Aylık Eğitim Dergisi, **Doğumunun 125. Yılında ATATÜRK Özel Sayısı**, yıl 7, sayı: 80-81, Ekim-Kasım 2006, ISSN:1302-5600,MEB yayınları: 4335, süreli yayın diz: 215, Yayınlar Dairesi Başkanlığı, Ankara 2006, s.16-26

C. RAPORLAR

- ✓ MEB Strateji Geliştirme Başkanlığı **“2007 Bütçesine İlişkin Rapor”** Devlet Kitapları Müdürlüğü Basımevi, Kapak Tas.: Hakan Uslu, Yay. Haz.: A.Zeren, E.Türk, O.Ergün, Ankara 2006,
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, **Ders Geçme ve Kredi Uygulaması Araştırması** (Ön Rapor), Ortaöğretim Genel Müdürlüğü, Ankara 1994
- ✓ MEB, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü **“1974-1980 Yılları Arasında Denenmek Üzere Uygulanan DGKD Uygulamaları ve Uygulamadan Kaldırılma Gerekçeleri Hakkındaki Rapor”**, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, Ankara, 18.09.1980
- ✓ MEB, Orta Öğretim Genel Müdürlüğü, **19 Eylül 1977 Tarihli Raporu**
- ✓ Eminönü İlçe Milli Eğitim Müdürlüğü, **“1991-1992 Öğretim Yılı Sonu Ders Geçme ve Kredi Sistemi Değerlendirme Raporu”**, İstanbul, 1992
- ✓ MEB, **“Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı Brifingi”** Ankara, Ekim 1993
- ✓ MEB, Bakanlık Müfettişlerince Türkiye Genelinde 24-31 Ocak 1994 Tarihleri Arasında Yapılan Araştırma Sonucunda Hazırlanan **“Ders Geçme ve Kredi Sistemine İlişkin Sorunlar ve Çözüm Önerileri Araştırma Raporu”**, Ankara 1994
- ✓ Oğuzkan, Ferhan, Özer, Ahmet Hamdi : **“Ortaöğretimde Ders Geçme ve Kredi Düzeni Esası Üzerine Deneme Projesi”**, MEB, Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı, Ankara, Fen Projesi Baskı Atölyesi, Ankara,11 Eylül 1974
- ✓ Bahçelievler Deneme Lisesi Müdürlüğü'nün **“22.07.1975 tarih ve 423.0/925 sayılı yazısı (rapor)”**.

D. KARARLAR / GENELGELER

- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "Ortaöğretimde DGK Düzeni ile İlgili Yönetmelik Taslağının Kabulü" konulu 10.04.1975 Tarih ve 242 Sayılı Kararı
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "DGK Düzeni Projesi Uygulamasının Yürürlükten Kaldırılması" konulu 17.07.1980 Tarih ve 96 Sayılı kararı
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "DGK Düzeni Uygulayan Ortaöğretim Kurumları için Yönetmelik Taslağının Yürürlükten Kaldırılması Üzerine Alınacak Geçiş Tedbirleri" konulu 01.10.1980 Tarih ve 134 Sayılı kararı
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "MEB'na bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Ders Geçme ve Kredi Sistemi Uygulamasına Geçilmesi İle İlgili Ders Geçme ve Kredi Yönetmeliğinin Kabulü" hakkındaki 29.08.1991 tarih ve 130 sayılı kararı
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "MEB Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan DGK Sisteminin Uygulamadan Kaldırılması ve Sınıf Geçme ve Sınav Yönetmeliğinin Kabulü" hakkındaki 01.09.1995 tarih ve 309 sayılı kararı
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "DGKS" konulu 01.11.1991 tarih ve 5903 sayılı ve **1991/1** no'lu, Bakan Emri
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu'nun "Yönetmelik" konulu 10.09.1991 tarih ve 1994 sayılı genelgesi.
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "Tereddüt Edilen Hususlar" konulu 12.01.1994 tarih ve 32883 Sayılı ve **1991/13** no'lu genelgesi.
- ✓ MEB, 1992/29 no'lu genelgesi.
- ✓ MEB, Personel Genel Müdürlüğü'nün "Telafi Programı" konulu 22.12.1992 tarih ve 220569 sayılı ve **1992/61** no'lu genelgesi.
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "DGKS Uygulaması" konulu 29.07.1993 ve 13392 sayılı genelgesi.
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "Lise Diplomalarının Düzenlenmesi" konulu 05.08.1993 tarih ve 13678 sayılı genelgesi.
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın "Yurtdışından Gelen Öğrencilerin DGKS Uygulayan Okullara Kabulü" konulu 03.05.1993 tarih ve 1093 sayılı ve **1993/28** no'lu genelgesi.

- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı'nın "DGKS Uygulaması" konulu 11.08.1993 tarih ve 6581 sayılı ve **1993/52** no'lu genelgesi.
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "DGKS'ne Göre Mezun Olacak Parasız Yatılı ve Burslu Öğrenciler" konulu 20.12.1993 tarih ve 23196 sayılı genelgesi
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün, "DGKS Uygulaması" konulu 12.01.1994 tarih ve 610 sayılı ve **1994/4** no'lu genelgesi
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün, "DGK Uygulaması" konulu 17.01.1994 tarih ve 94 sayılı ve **1994/8** no'lu genelgesi
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "DGKS Uygulaması" konulu 27.01.1994 tarih ve 1626 sayılı ve **1994/12** no'lu genelgesi
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "Basılı Evrak, Okul Birincisi Seçimi ve Öğrenci İntibakları" konulu 10.06.1994 tarih ve 8759 sayılı ve **1994/38** no'lu genelgesi
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "DGK Uygulaması" konulu 29.11.1994 tarih ve 19139 sayılı ve **1994/78** no'lu genelgesi
- ✓ MEB, Film Radyo ve TV ile Eğitim Başkanlığı'nın "Kredi Tamamlama" konulu 02.12.1994 tarih ve 1919 sayılı genelgesi
- ✓ MEB, Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı'nın "03 Ekim 1975 tarih ve 5540 sayılı yazısı"
- ✓ MEB, Ortaöğretim Genel Müdürlüğü'nün "25.09.1974 tarih ve 23758 sayılı Bakanlık Onayı"
- ✓ MEB, Tarih ve Talim ve Terbiye Dairesi Başkanlığı'nın "06.07.1979 tarih ve 5074 sayılı onayı"
- ✓ MEB, Araştırma Plan. ve Koord. Kurl. Başk.'nın "16.06.1995 tarih ve 1620 sayılı Anket Uygulama İzin Onayı"

E K L E R

T.C.
MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

SAYI : B.08.0.APK.0.03.01.00-311.2/ 1620

ANKARA

KONU: Basri ÖZBAY'ın Tez Çalışması

16/6/1995

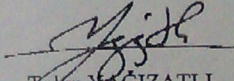
BAKANLIK MAKAMINA

- İLGİ : a) İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi Basri ÖZBAY'ın 9.6.1995 tarihli dilekçesi.
b) Ortaöğretim Genel Müdürlüğünün 14.6.1995 gün ve 6680 sayılı yazısı.
c) 15.6.1995 gün ve 3941 sayılı yazısı.

İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans öğrencisi olan Basri ÖZBAY "Millî Eğitim Bakanlığına Bağlı Ortaöğretim Kurumlarında Uygulanan Ders Geçme ve Kredi Sistemi" konulu tez çalışması için ortaöğretimdeki idarecilere, öğretmen, öğrenci ve velilere anket uygulamak istediğini belirtmiştir.

Araştırma sonucundan bir örneğinin Bakanlığımıza verilmesi kaydıyla anketin uygulanmasında sakınca bulunmamaktadır.

Makamlarımızca da uygun görüldüğü takdirde sözkonusu anketin uygulanmasına müsaade edilmesini arz ederim.

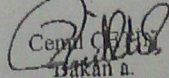

Tolga YAĞIZATLI
Kurul Başkanı

EKLER :

- EK-1. Basri ÖZBAY'ın dilekçesi
EK-2. Anket

OLUR

16/6/1995

Cemal ÖZBAY
Bakan a.

Müsteşar Yardımcısı

ANKET HAKKINDA AÇIKLAMA

Değerli Meslektaşım,

Ders Geçme ve Kredi Sistemi ile ilgili hazırlanan (4) ayrı anket ile bu anketlerin uygulanması hakkındaki izin onayı ekte gönderilmiştir.

Bu anketler, sadece ilmi çalışma için kullanılacaktır.

Değerlendirmenin daha dengeli ve sağlıklı yapılabilmesi için, ekteki anketlerin aşağıdaki " Açıklamalar " ışığı altında doldurtulmasına ilginizi bekler, en derin selam ve saygılarımı sunarım.

A. İşaretli Anket YÖNETİCİLER İÇİN (1 Adet'tir.)

- Okul Müdürü veya Ders Geçme ve Kredi Sisteminden sorumlu Müd. Yrd. tarafından doldurulacaktır.

B. İşaretli Anket ÖĞRETMENLER İÇİN (4 Adet'tir.)

- Okulun değişik branştaki Danışman Öğretmenlerinden (Okul Müdürlüğüne belirlenecek) 4 öğretmene doldurtulacaktır.
(2 erkek , 2 kadın)

C. İşaretli Anket ÖĞRENCİLER İÇİN (6 Adet'tir.)

1. IV Dönem öğrencilerinden 2 öğrenciye (varsa 1 kız, 1 erkek)
2. VI " " " 2 " (" 1 " , 1 ")
3. VII " " " 2 " (" 1 " , 1 ")
doldurtulacaktır.

Not: 8. Dönem öğrencisi yoksa 6. Dönem öğrencilerine doldurtulacaktır.

D. İşaretli Anket VELİLER İÇİN (4 Adet)

6. Dönem öğrencilerin velilerinden 2 veliye (1 erkek, 1 bayan)
8. " " " " 2 " (1 " , 1 ")
doldurtulacaktır.

Not: 8. Dönem öğrencisi yoksa 6. Dönem öğrenci velilerine doldurtulacaktır.

Not : İsteyen okullar, bu anket formlarından fotokopi ile çoğaltmak suretiyle daha fazla kişiye uygulayabilirler.

Saygılarımla,

Basri ÖZBAY
İstanbul Eminönü İlçe
Milli Eğitim Şube Müd.

-A-

(YÖNETİCİLER TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR.)

**MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ
YAPILAN ANKET HAKKINDA**

GENEL AÇIKLAMA

Değerli meslektaşım,

Bu araştırma, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1991-1992 Öğretim yılından itibaren Ortaöğretim Kurumlarında kademeli ve isteğe bağlı olarak, şartları uygun olan okullarda uygulamaya konulan "**Ders Geçme ve Kredi Sistemi**" uygulamalarını incelemek, mevcut durum ve uygulamaları tesbit etmek, karşılaşılan problemleri belirleyerek çözümüne katkıda bulunmak ve gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacak önerilerde bulunmak amacını gütmektedir. Bu amaçla, sizlerin görüşlerinizin alınmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu anket hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar, ilmi amaçlar dışında kullanılmayacak, başka kişi veya makama verilmeyecektir. Bu sebeple, ankette isim ve soyadın belirtilmesine gerek görülmemiştir. Anket, sizin kim olduğunuzla değil, verilecek sağlıklı cevaplarınızla ilgilenmektedir.

Anket üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tanıtıcı sorular, diğer bölümlerde ise araştırma konusuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sorularla ilgili kanaatlerinizi belirtmek için verilen seçeneklerden sizce uygun olanlara (X) işaretini koymanız ve istenen ilave bilgileri yazmanız yeterli olacaktır.

Ortaöğretim Kurumlarında uygulanmakta olan "**Ders Geçme ve Kredi Sistemi**" uygulamalarının değerlendirilmesi, problemlerinin ortaya konması, sizlerin samimi olarak vereceğiniz cevaplara bağlı bulunmaktadır. Anket sorularının dikkatlice okunup, sizce en doğru cevapların işaretlenmesi, çalışmanın başarısına da katkıda bulunacaktır. Bu sebeple, bütün soruları boş bırakmadan cevaplandırmanızdan memnunluk duyacağız.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Basri ÖZBAY
Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul - Eminönü İlçe
Milli Eğitim Şube Müdürü

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SORULARI

I. TANITICI BİLGİLER

1. Okulun Bulunduğu a. İl : b. İlçe :

2. Okulun Türü

- () a. Genel Lise () f. İmam - Hatip Lisesi
() b. Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise () g. Anadolu Meslek Lisesi (3 yıllık)
() c. Kız Meslek Lisesi () h. Anadolu Teknik Lisesi (4 yıllık)
() d. Endüstri Meslek Lisesi () i. Diğer (belirtiniz)
() e. Ticaret Meslek Lisesi

3. Okulun Öğretim Şekli

- () a. Normal
() b. İkili
() c. Üçlü

4. Okulunuz Bünyesinde Ortaokul Var mıdır?

- () a. Evet
() b. Hayır

5. Cinsiyetiniz

- () a. Kadın
() b. Erkek

6. Göreviniz

- () a. Okul Müdürü
() b. Okul Müdür Yardımcısı (Ders geçme ve Kredi Sistemi Uygulamasından Sorumlu)

7. Tahsil Durumunuz

- () a. Enstitü veya Yüksek Okul
() b. Fakülte
() c. Diğer (Lütfen belirtiniz) :.....
.....

8. Yaşınız

- () a. 20-30 Yaş arası
() b. 31-40 Yaş arası
() c. 41-50 Yaş arası
() d. 51 ve daha yukarı

9. Meslekteki Kıdeminiz

- () a. 1-5 Yıl
() b. 6-10 Yıl
() c. 11-15 Yıl
() d. 16-20 Yıl
() e. 21 ve daha fazla

10. Branşınız

:
.....

II. OKULUN FİZİKİ YAPISI, ÖĞRETMEN VE DERS ARAÇ-GEREÇ DURUMU İLE ÖĞRENCİ SAYILARI HAKKINDA BİLGİLER

1. Okulda kaç derslik bulunmaktadır

- () a. 1-10 arası () d. 21-30 arası
() b. 11-15 arası () e. 31-40 arası
() c. 16-20 arası () f. 41 ve yukarı

2. Okulda kullanılan derslik sayısı (Bu sorunun bütün maddeleri cevaplandırılacaktır.)

- a. Orta kısım (varsa) için kullanılan derslik sayısı :.....
b. Lise 2. Dönem için kullanılan derslik sayısı :.....
c. Lise 4. Dönem için kullanılan derslik sayısı :.....
d. Lise 6. Dönem için kullanılan derslik sayısı :.....
e. Lise 8. Dönem için kullanılan derslik sayısı :.....
f. İhtiyaç fazlası derslik sayısı :.....
g. İhtiyaç duyulan derslik sayısı :.....

3. Okulunuzda hangi laboratuvarlar mevcuttur?

- () a. Fizik laboratuvarı
() b. Kimya laboratuvarı
() c. Biyoloji laboratuvarı
() d. Fen Bilimleri laboratuvarı
() e. Bilgisayar laboratuvarı
() f. Yabancı Dil laboratuvarı
() g. Hiçbirisi
() h. Diğer (Belirtiniz) :.....

4. Okulunuzun toplam öğrenci sayısı (Genel Toplam) :

- a. Orta kısım toplamı :.....
b. Lise kısmı toplamı :.....
1) 2. Dönem Öğrenci Sayısı :.....
2) 4. Dönem Öğrenci Sayısı :.....
3) 6. Dönem Öğrenci Sayısı :.....
4) 8. Dönem Öğrenci Sayısı :.....

5. Okulun Kadrolu Öğretmen Sayısı (Branşların karşısında işaretlenen yerlere öğretmeni sayılarını rakamla yazınız ve toplamalarını belirtiniz).

- a. Edebiyat (), Türkçe () Toplam :.....
b. Matematik () Toplam :.....
c. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (), İ.H.L. Mesl. Ders. () Toplam :.....
d. Yabancı Dil İng.(), Fran. (), Alm. () Toplam :.....
e. Tarih (), Coğrafya, (), İnk. Tarihi () Toplam :.....
f. Fen Bilimleri (), Fizik(), Kimya (), Biyoloji() Toplam :.....
g. Resim - İş (), Müzik (), Bed. Eğt. () Toplam :.....
h. Sanat Tarihi (), Turizm () Toplam :.....
ı. Meslek Dersleri EML. KML. ve Tic. M.L. () Toplam :.....
i. Diğer (Belirtiniz) :.....().....().....()

6. Okulun Branşlara göre öğretmen ihtiyacı (İhtiyaç miktarlarını branşlarına göre derslerin önündeki boşluklara yazınız)

- a. Edebiyat (), Türkçe () Toplam :.....
b. Matematik () Toplam :.....
c. Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi (), İ.H.L. Mesl. Ders. () Toplam :.....
d. Yabancı Dil İng.(), Fran. (), Alm. () Toplam :.....
e. Tarih (), Coğrafya, (), İnk. Tarihi () Toplam :.....
f. Fen Bilimleri (), Fizik(), Kimya (), Biyoloji() Toplam :.....
g. Resim - İş (), Müzik (), Bed. Eğt. () Toplam :.....
h. Sanat Tarihi (), Turizm () Toplam :.....
ı. Meslek Dersleri EML. KML. ve Tic. M.L. () Toplam :.....
i. Diğer (Belirtiniz) :.....().....().....()

7. Okutulan ortak ve seçmeli derslerin programlara göre yayımlanmış ders kitapları mevcut mudur?

- () a. Evet
() b. Hayır

8. Cevabınız hayırsa, hangi derslerin kitabı yayımlanmamıştır? (Belirtiniz)

- a. b. c. d.
e. f. g. h.

9. Öğretmeni bulunmayan ortak veya seçmeli dersler kimler tarafından okutulmaktadır. (Bu soruda durumunuza uyan tüm şıklara gerçek rakamları yazınız)

- a. Haftada () saat branş dışı öğretmenler tarafından,
b. " () saat Okul dışından ücret karşılığı bulunan öğretmenlerce (Emekli veya çalışmayan öğretmenler ile öğretmen olmayanlar),
c. " () saat başka bir okuldaki branş öğretmenlerince,
d. " () saat ilkokul öğretmenlerince,
e. Öğretmen yetersizliğinden bazı öğrenciler eksik kredi almaktadır,
f. Diğer (Belirtiniz) :.....

10. Okulun Rehberlik Servisi var mıdır?

- () a. Evet
() b. Hayır

III. SİSTEMİN UYGULANMASI HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİNİZ

1. Sistemin belirlediği alanları yeterli / uygun buluyormusunuz?

- () a. Yeterlidir () b. Kısmen yeterlidir.
() c. Yeterli değildir. () d. Fikrim yok

Varsa ilave edilmesini düşündüğünüz alanları belirtiniz :

2. Sistemdeki Ortak dersleri uygun buluyor musunuz?

- () a. Ortak dersler olmalıdır ve şu andaki ortak dersler isabetli seçilmiştir.
() b. Ortak dersler olmalıdır, ancak şu andaki ortak dersler isabetli seçilmemiştir.....
dersleri ortak dersler arasından çıkartılmalı,
dersleri ortak derslere ilave edilmelidir.
() c. Fikrim yok.
() d. Diğer (Belirtiniz) :

3. Okulunuzun Statüsüne Göre Mezuniyet Kredisi Yeterli / Uygun mudur?

- () a. Yeterli / uygundur
() b. Uygun değildir
1) Uygun değilse, sizce mezuniyet kredisi kaç olmalıdır? :

2) Nedenleri :

4. Sistemin değerlendirme şeklini nasıl buluyorsunuz?

- () a. Uygun buluyorum, çalışan hakkını tam olarak alıyor ve sistemde çalışan ödüllendiriliyor.
() b. Uygun bulmuyorum, öğrenci başarısını tam ölçemiyor.
() c. Diğer (Bazı yönlerini uygun buluyor, kısmen de uygun bulmuyorum).
1) Uygun bulduğum yönleri.....dir.
2) Uygun bulmadığım yönleri.....dir.

5. Sizce danışman öğretmen görevini tam olarak yapıyor mu? Yapamıyorsa bu konudaki önerileriniz.

- () a. Yapıyor () b. Kısmen yapıyor, kısmen yapamıyor
() c. Yapamıyor () d. Fikrim Yok

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise;

- 1) Nedenini belirtiniz :

2) Varsa bu konudaki teklifiniz :

6. Bir dönemde başarılı olunamayan ortak bir dersin, tekrar alınmasının zorunlu olmasını uygun buluyor musunuz?

- () a. Uygun buluyorum () c. Fikrim yok
() b. Uygun bulmuyorum () d. Diğer (Belirtiniz) :

7. 1994 - 1995 Öğretim yılı itibariyle; (Bu bölüme 1994 - 1995 öğretim yılı için istenen bilgiler yazılacaktır.)

- a. 1994 -1995 Öğretim yılı başı itibariyle 5. Dönemdeki toplam öğrenci sayısı :

b. 1994 -1995 Öğretim yılı 5. Dönem sonunda mezun olan öğrenci sayısı :

c. Halen 6. Döneme devam eden öğrenci sayısı :

d. 1994 - 1995 öğretim yılı 6. Döneme devam eden öğrencilerden;

1) Aldıkları kredi durumlarına göre 6. Dönemin sonunda mezun olabilecek öğrenci sayısı :

2) 6. Dönemin sonunda mezun olamayacak öğrenci sayısı :

e. 6. Dönemin sonunda mezun olabilecek krediyi aldığı halde, öğretmen yokluğu ve çevre okullardan da ders alamama gibi çeşitli sebeplerle;

1) Başarısız olduğu ortak dersin tekrarı verilemediği için mezun olamayacak öğrenci sayısı :

2) Şimdiye kadar hiç verilemeyen ortak dersi bulunduğu için mezun olamayacak öğrenci sayısı :

(e) şıkkının 1. ve/veya 2. maddelerinde ders verilemeyen öğrencisi olan okullar aşağıdaki şıkları da işaretleyeceklerdir.

() a) Bu dersler, öğretmen yokluğundan verilememiştir.

() b) Derslik yokluğundan verilememiştir.

() c) Hem öğretmen, hem derslik yokluğundan verilememiştir.

() d) Çevre okullarda da durum aynı olduğundan, öğrenci çevre okullardan da yararlandırılamamıştır

8. 1993- 1994 Öğretim yılı başı itibariyle 5. Dönemdeki toplam öğrenci sayısı

Bu öğrencilerden;

- a. 1993- 1994 öğretim yılı 5. Dönemde mezun olan öğrenci sayısı
- b. 1993- 1994 öğretim yılı 6. Dönemde mezun olan öğrenci sayısı
- c. 1993- 1994 öğretim yılı Tamamlama Kursları sonunda mezun olan öğrenci sayısı
- d. 1994- 1995 öğretim yılı 7. Dönemde mezun olan öğrenci sayısı
- e. 1994- 1995 öğretim yılı 8. Döneme devam eden öğrenci sayısı

f. 1994- 1995 öğretim yılı 8. Döneme devam eden öğrencilerden, aldıkları kredi durumlarına göre;

- 1) Mezun olabilecek öğrenci sayısı
- 2) Mezun olamayacak öğrenci sayısı

g. 1993- 1994 öğretim yılı 5. ve 6. Dönemlerde mezun olanlardan;

- 1) Başarı ve davranış kredilerinin sayılmasıyla mezun olanların sayısı
- 2) Sonradan tanınan haftada (6) kredilik hakkı kullanarak mezun olanların sayısı

h. 1993- 1994 öğretim yılı başında 5. Döneme devam eden öğrencilerden ;

- 1) Her ne sebeple olursa olsun, bu güne kadar okuldan ayrılan öğrenci sayısı
- 2) Aynı süre içerisinde aynı döneme dahil öğrenciler içine naklen gelen öğrenci sayısı

9. Aşağıdaki (a) ve (b) Şıkları sadece (4) yıllık Ortaöğretim Kurumları yetkilileri tarafından cevaplandırılacaktır.

a. 1994- 1995 öğretim yılı 8. Döneminde mezun olabilecek öğrenci sayısı

b. Kredi durumlarına göre 1994 -1995 öğretim yılı 8. dönemde mezun olamayacak öğrenci sayısı

10. Okulunuzdaki (1) müdür yardımcısına düşen öğrenci sayısı

- () a. 150'den az
- () b. 151 - 200 arası
- () c. 201 - 250 arası
- () d. 251 - 300 arası
- () e. 301'den fazla (Belirtiniz) :

11. Sistemin yürütülebilmesi için okulunuzdaki idareci sayısı yeterli mi?

- () a. Yeterli () b. Yetersiz.
- Cevabınız (b) şıkkı ise, sizce kaç öğrenciye (1) Müdür Yard. düşmelidir?
- () 1) 150 - 200 arası, () 3) 251 - 300 arası,
- () 2) 201 - 250 arası, () 4) Diğer (Belirtiniz) :

12. Okulunuzda (Lise kısmında) şubelerdeki öğrenci sayıları

- () a. 30' dan az
- () b. 31- 40 Arası
- () c. 41- 50 Arası
- () d. 51- 60 Arası
- () e. 61- 70 Arası
- () f. 71 - 80 Arası
- () g. 81 ve daha fazla

13. Okulunuzun fiziki imkanları (derslik, lab. öğret. durumu vb.) Ders Geçme ve Kredi Sistemini uygulamaya yeterlidir?

- () a. Yeterlidir
- () b. Yetersizdir
- () c. Kısmen Yeterlidir
- () d. Görüşüm Yok

14. Ders Geçme ve Kredi Sistemi öğrenci başarısını artırıyor mu?

- () a. Artırıyor
- () b. Kısmen Artırıyor
- () c. Artırmıyor
- () d. Başarıyı Azaltıyor

15. Okulunuzda 1994 - 1995 öğretim yılı 2. yarısında okutulan seçmeli ders sayısı (Toplamı)

16. Öğrencilerin alamadıkları ortak veya seçmeli dersler için çevre okullar ile karşılıklı yararlanılabiliyor mu?

(1'den fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- () a. Okulumuz öğrencileri çevre okullardan ders alıyorlar
- () b. Okulumuz öğrencileri çevre okullardan yararlanamıyorlar
- () c. Çevre okulların öğrencileri, bizim okulumuzdan ders alıyorlar

17. Okulunuz öğrencileri alanlarına göre istedikleri dersleri seçebiliyorlar mı?

- () a. Evet, her öğrenci istediği dersi seçiyor ve alıyor.
- () b. Kısmen seçebiliyor, kısmen seçemiyor.
- () c. Hayır, seçemiyor.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise öğrencilerin istedikleri derslerin, verilemeyeş nedeni? (1'den fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- () 1) Derslik yetersizliği
- () 2) Öğretmen yetersizliği
- () 3) Çevre okullardan yararlanamama
- () 4) Diğer (Belirtiniz) :

18. Okulunuzda yoğunlaştırılmış programlar uyguluyor mu? (Cevabınız hangi şık ise ona bağlı diğer şıkları da işaretleyiniz.)

- () a. Evet uyguluyor () b. Hayır uygulanmıyor
- () 1) Hafta içinde uygulanıyor. () 1) Öğretmen yokluğundan uygulanamıyor.
- () 2) Hafta sonunda uygulanıyor. () 2) Derslik yokluğundan uygulanamıyor.
- () 3) Hem hafta içinde, hem hafta sonunda uygulanıyor. () 3) Yoğunlaştırılmış program uygulanacak öğrenci olmadığından uygulanmıyor.

19. Okulunuzda Ders Geçme ve Kredi sistemi Yönetmeliğinin 14.Maddesi ile ilgili bir uygulama yapılıyor mu?

- () a. Evet uygulanıyor () c. Daha önceki dönemlerde uygulandı
- () b. Hayır uygulanmıyor () d. Hiç uygulanmadı.
- Cevabınız (a) ve (c) şıkları ise, aşağıdakilerden hangisi uygulanmaktadır / uygulanmıştır?
- () a. Seçmeli bir derste daha fazla ilerlemek isteyen öğrenciler için, zümre öğretmenlerince daha yüksek kredili ders programları hazırlandı ve uygulamaya kondu.
Bu ders / dersler.....dir.
- () b. Seçmeli bir derste daha az bilgiyle yetinmek isteyen öğrenciler için, zümre öğretmenlerince daha düşük kredili ders programları hazırlandı ve uygulanmaya kondu.
Bu ders / dersler.....dir.
- () c. Yeter sayıda öğrenci ve uygun okul ortamı olduğu için arıcılık, halıcılık, çinicilik, oymacılık ve fotoğrafçılık gibi çevrenin ihtiyaç ve özelliklerine yönelik seçmeli dersler de zümre öğretmenlerince programları yapılmak suretiyle uygulanmaya kondu.
Bu ders / dersler.....dir.

20. Ders Geçme ve Kredi Sistemi uygulamasında karşılaştığınız fakat çözemediğiniz problemler var mıdır?

(Varsa bunları maddeler halinde belirtiniz).

- a.
- b.
- c.
- d.
- e.

21. Eski Sistem (Sınıf Geçme Sistemi) ile Yeni sistemi (Ders Geçme ve Kredi Sistemini) karşılaştırınız.

a. Eski sistemin olumlu yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....

b. Yeni Sistemin olumlu yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....

c. Eski Sistemin olumsuz yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....

d. Yeni Sistemin olumsuz yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
- 2).....
- 3).....
- 4).....

22. Genel olarak, Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkındaki görüşlerinizi aşağıda yazılı olarak ifade ediniz:

(Arka yüzüne geçebilirsiniz).

(ÖĞRETMENLER TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR.)

**MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ
YAPILAN ANKET HAKKINDA**

GENEL AÇIKLAMA

Değerli meslektaşım,

Bu araştırma, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığı'nca 1991-1992 Öğretim yılından itibaren Ortaöğretim Kurumlarında kademeli ve isteğe bağlı olarak, şartları uygun olan okullarda uygulamaya konulan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarını incelemek, mevcut durum ve uygulamaları tesbit etmek, karşılaşılan problemleri belirleyerek çözümüne katkıda bulunmak ve gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacak önerilerde bulunmak amacıyla gütülmektedir. Bu amaçla, sizlerin görüşlerinizin alınmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu anket hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar, ilmi amaçlar dışında kullanılmıyacak, başka kişi veya makama verilmeyecektir. Bu sebeple, ankette isim ve soyadın belirtilmesine gerek görülmemiştir. Anket, sizin kim olduğunuzla değil, vereceğiniz sağlıklı cevaplarınızla ilgilenmektedir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tanıtıcı sorular, diğer bölümde ise araştırma konusuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sorularla ilgili kanaatlerinizi belirtmek için verilen seçeneklerden sizce uygun olanlara (X) işareti koymanız ve istenen ilave bilgileri yazmanız yeterli olacaktır.

Ortaöğretim Kurumlarında uygulanmakta olan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarının değerlendirilmesi, problemlerinin ortaya konması, sizlerin samimi olarak vereceğiniz cevaplara bağlı bulunmaktadır. Anket sorularının dikkatlice okunup, sizce en doğru cevapların işaretlenmesi, çalışmanın başarısına da katkıda bulunacaktır. Bu sebeple, bütün soruları boş bırakmadan cevaplandırmanızdan memnuniyet duyacağız.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Basri ÖZBAY

**Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul - Eminönü İlçe
Millî Eğitim Şube Müdürü**

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SORULARI

I. TANITICI BİLGİLER

1. Okulunuzun Bulunduğu a. İl : b. İlçe :

2. Okulunuzun Türü

- () a. Genel Lise () f. İmam - Hatip Lisesi
() b. Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise () g. Anadolu Meslek Lisesi (3 yıllık)
() c. Kız Meslek Lisesi () h. Anadolu Teknik Lisesi (4 yıllık)
() d. Endüstri Meslek Lisesi () i. Diğer (belirtiniz)
() e. Ticaret Meslek Lisesi

3. Okulun Öğretim Şekli

- () a. Normal
() b. İkili

4. Okulunuz Dünyesinde Ortaokul Var mıdır?

- () a. Evet
() b. Hayır

5. Cinsiyetiniz

- () a. Kadın
() b. Erkek

6. Tahsil Durumunuz

- () a. Enstitü veya Yüksek Okul
() b. Fakülte
() c. Diğer (Lütfen belirtiniz)

7. Meslekteki Kıdeminiz

- () a. 1-5 Yıl
() b. 6-10 Yıl
() c. 11-15 Yıl
() d. 16-20 Yıl
() e. 21 ve daha fazla

8. Yaşınız

- () a. 20-30 Yaş arası
() b. 31-40 Yaş arası
() c. 41-50 Yaş arası
() d. 51 ve daha yukarı

9. Branşınız

- () a. Edebiyat, Türkçe () g. Din Kült. Ahl. Bil. / İ. H. İ. Mes. Ders
() b. Matematik () h. Meslek Dersleri Öğretmeni
() c. Fen Bilgisi () i. Yabancı Dil
() d. Fizik, Kimya, Biyoloji () j. Resim - İş, Müzik, Bed. Eğt.
() e. Tarih, İnk. Tarihi () k. Diğer (Belirtiniz).....
() f. Coğrafya

II. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZ

1. Okutulan her dersin yeni programlara göre yayımlanmış ders kitabı mevcuttur mu?

- () a. Evet
() b. Hayır

2. Cevabınız hayırsa hangi derslerin ders kitabı yayımlanmamıştır? Belirtiniz.

- a. b. c.
d. e. f.
g. h.

3. Sistemin belirlediği alanları yeterli / uygun buluyor musunuz?

- () a. Yeterlidir () b. Kısmen yeterlidir.
() c. Yeterli değildir () d. Görüşüm yok

Varsa ilave edilmesi gerektiğini düşündüğünüz alanları belirtiniz:

4. Sistemdeki Ortak dersleri uygun buluyormusunuz?

- () a. Ortak dersler olmalıdır ve şu andaki ortak dersler isabetli seçilmiştir.
() b. Ortak dersler olmalıdır, ancak şu andaki ortak dersler isabetli seçilmemiştir.....
..... dersleri ortak dersler arasından çıkartılmalı,
..... dersleri ortak derslere ilave edilmelidir.
() c. Fikrim yok.
() d. Diğer (Belirtiniz) :

5. Sistemin değerlendirme şeklini nasıl buluyorsunuz?

- () a. Uygun buluyorum, çalışan hakkını tam olarak alıyor ve sistemde çalışan ödüllendiriliyor.
() b. Uygun bulmuyorum, öğrenci başarısını tam ölçemiyor.
() c. Bazı yönlerini uygun buluyor, kısmen de uygun bulmuyorum.
1) Uygun bulduğum yönleri.....dir.
2) Uygun bulmadığım yönleri.....dir.

6. Danışman öğretmenlik görevinizi tam olarak yapabiliyor musunuz? Yapamıyorsanız bu konudaki öneriniz?

- () a. Yapıyorum
() b. Kısmen yapabiliyorum
() c. Yapamıyorum
() d. Görüşüm yok
Yapamıyorsanız nedenlerini ve bu konudaki görüşünüzü belirtiniz :

7. Okulunuzda, sistemin gereği olan danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisi kurulabiliyor mu?

- () a. Evet
() b. Hayır
Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:

8. Sizce öğretmenler Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahipler mi?

- () a. Evet
() b. Hayır
Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:

9. Bir dönemde başarılı olunamayan ortak bir dersin, tekrar alınması nın zorunlu olmasını uygun buluyor musunuz?

- () a. Uygun buluyorum () d. Diğer (Belirtiniz) :

() b. Uygun bulmuyorum

() c. Fikrim yok

10. Okulun Rehberlik Servisi var mıdır?

- () a. Evet
() b. Hayır

11. Ders Geçme ve Kredi Sistemi sizce öğrenci başarısını artırıyor mu?

- () a. Artırıyor () c. Artırmıyor
() b. Kısmen Artırıyor () d. Başarıyı Azaltıyor

12. Öğrencileriniz haftalık ders saatleri arasındaki boş geçen süreleri nasıl değerlendiriyorlar? (Birden fazla şık işaretlenebilir.)

- () a. Okul kantininde bekliyorlar.
() b. Okul kütüphanesinde geçiriyorlar.
() c. Okul içindeki spor etkinliklerine katılıyorlar.
() d. Okul dışında, genellikle gibi yerlerde geçiriyorlar.
() e. Öğrencilerin ders saatleri arasında boşluk yoktur.
() f. Diğer (Belirtiniz) :

13. Alanlara ait seçmeli dersleri yeterli buluyormusunuz.

- () a. Yeterli buluyorum.
() b. Bazı alanların seçmeli derslerini yeterli, bazı alanlarınkini yetersiz buluyorum.
() c. Yeterli bulmuyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise, yeterli bulmadığınız alanlara ait seçmeli dersleri, alanlarını da belirtmek suretiyle ayrı ayrı yazınız:

14. Okulunuz öğrencileri alanlarına göre istedikleri dersleri seçebiliyorlar mı?

- () a. Evet, her öğrenci istediği dersi seçiyor ve alıyor.
() b. Kısmen seçebiliyor, kısmen seçemiyor.
() c. Hayır, seçemiyor.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise öğrencilerin istedikleri derslerin verilemeyişi nedeni? (1'den fazla şıkla işaretleyebilirsiniz.)

- () 1) Derslik yetersizliği () 2) Öğretmen yetersizliği
() 3) Çevre okullardan yararlanamama () 4) Diğer (Belirtiniz):

15. Okulunuzun Statüsüne Göre Mezuniyet Kredisi Yeterli / Uygun mudur?

- () a. Yeterli / uygundur
() b. Uygun değildir

- 1) Uygun değilse, sizce mezuniyet kredisi kaç olmalıdır? :.....
2) Nedenleri :.....

16. Eski Sistem (Sınıf Geçme Sistemi) ile Yeni sistemi (Ders Geçme ve Kredi Sistemi) karşılaştırınız.

a. Eski sistemin olumlu yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
2).....
3).....
4).....

b. Yeni Sistemin olumlu yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
2).....
3).....
4).....

c. Eski Sistemin olumsuz yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
2).....
3).....
4).....

d. Yeni Sistemin olumsuz yönleri sizce nelerdir?

- 1).....
2).....
3).....
4).....

17. Genel olarak, "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" hakkındaki görüşlerinizi aşağıda yazılı olarak ifade ediniz:

(ÖĞRENCİLER TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR.)

**MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ
YAPILAN ANKET HAKKINDA**

GENEL AÇIKLAMA

Sevgili Öğrenci Kardeşim,

Bu araştırma, Türkiye'de Milli Eğitim Bakanlığı'nca 1991-1992 Öğretim yılından itibaren Ortaöğretim Kurumlarında kademeli ve isteğe bağlı olarak, şartları uygun olan okullarda uygulamaya konulan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarını incelemek, mevcut durum ve uygulamaları tesbit etmek, karşılaşılan problemleri belirleyerek çözümüne katkıda bulunmak ve gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacak önerilerde bulunmak amacını gütmektedir. Bu amaçla, sizlerin görüşlerinizin alınmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu anket hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar, ilmi amaçlar dışında kullanılmayacak, başka kişi veya makama verilmeyecektir. Bu sebeple, ankette isim ve soyadın belirtilmesine gerek görülmemiştir. Anket, sizin kim olduğunuzla değil, verilecek sağlıklı cevaplarınızla ilgilenmektedir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tanıtıcı sorular, diğer bölümde ise araştırma konusuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sorularla ilgili kanaatlerinizi belirtmek için verilen seçeneklerden sizce uygun olanlara (X) işaretini koymanız ve istenen ilave bilgileri yazmanız yeterli olacaktır.

Ortaöğretim Kurumlarında uygulanmakta olan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarının değerlendirilmesi, problemlerinin ortaya konması, sizlerin samimi olarak vereceğiniz cevaplara bağlı bulunmaktadır. Anket sorularının dikkatlice okunup, sizce en doğru cevapların işaretlenmesi, çalışmanın başarısına da katkıda bulunacaktır. Bu sebeple, bütün soruları boş bırakmadan cevaplandırmanızdan memnunluk duyacağız.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Basri ÖZBAY

**Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul - Eminönü İlçe
Milli Eğitim Şube Müdürü**

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SORULARI

I. TANITICI BİLGİLER

1. Okulunuzun Bulunduğu a. İl : b. İlçe :

2. Okulunuzun Türü

- () a. Genel Lise () f. İmam - Hatip Lisesi
() b. Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise () g. Anadolu Meslek Lisesi (3 yıllık)
() c. Kız Meslek Lisesi () h. Anadolu Teknik Lisesi (4 yıllık)
() d. Endüstri Meslek Lisesi () i. Diğer (belirtiniz)
() e. Ticaret Meslek Lisesi

3. Okulun Öğretim Şekli

- () a. Normal
() b. İkili

4. Okulunuz Bünyesinde Ortaokul Var mıdır?

- () a. Evet
() b. Hayır

5. Döneminiz

- () a. 2. Dönem
() b. 4. Dönem
() c. 6. Dönem
() d. 8. Dönem

6. Yaşınız

- () a. 15 ve daha aşağı
() b. 16
() c. 17
() d. 18
() e. 19 ve daha fazla

7. Cinsiyetiniz

- () a. Kadın
() b. Erkek

II. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZ

1. Okutulan her dersin yeni programlara göre yayımlanmış ders kitabı mevcut mudur?

- () a. Evet
() b. Hayır

2. Cevabınız "Hayır" ise hangi derslerin ders kitabı yayımlanmamıştır? Belirtiniz.

a. b. c.
d. e. f.
g. h. i.

3. Ders Programlarını yeterli buluyormusunuz?

- () a. Tamamını yeterli buluyorum.
() b. Bir kısmı derslerin programlarını yeterli, bir kısmını da yetersiz buluyorum.
() c. Hiç birini yeterli bulmuyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise hangi derslerin programlarını yeterli / uygun bulmuyorsunuz? Belirtiniz :

4. Sistemin belirlediği alanları yeterli / uygun buluyor musunuz?

- () a. Yeterlidir () b. Kısmen yeterlidir.
() c. Yeterli değildir () d. Görüşüm yok

Varsa ilave edilmesi gerektiğini düşündüğünüz alanları belirtiniz:

5. Sistemdeki Ortak dersleri uygun buluyor musunuz?

- a. Ortak dersler olmalıdır ve şu andaki ortak dersler isabetli seçilmiştir.
 b. Ortak dersler olmalıdır, ancak şu andaki ortak dersler isabetli seçilmemiştir.....dersleri ortak dersler arasından çıkartılmalı,.....dersleri ortak derslere ilave edilmelidir.
 c. Fikrim yok.
 d. Diğer (Belirtiniz) :

6. Alanlara ait seçmeli dersleri yeterli buluyormusunuz.

- a. Yeterli buluyorum.
 b. Bazı alanların seçmeli derslerini yeterli, bazı alanlarınkini yetersiz buluyorum.
 c. Yeterli bulmuyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise, yeterli bulmadığınız alanlara ait seçmeli dersleri, alanlarını da belirtmek suretiyle ayrı ayrı yazınız.:

7. Sistemin değerlendirme şeklini nasıl buluyorsunuz?

- a. Uygun buluyorum, çalışan hakkını tam olarak alıyor ve sistemde çalışan ödüllendiriliyor.
 b. Uygun bulmuyorum, öğrenci başarısını tam ölçemiyor.
 c. Bazı yönlerini uygun buluyor, kısmen de uygun bulmuyorum.
1) Uygun bulduğum yönleri.....dir.
2) Uygun bulmadığım yönleri.....dir

8. Danışman öğretmeninizden yeterince yararlanabiliyor musunuz?

- a. Yararlanıyorum.
 b. Kısmen yararlanıyor, kısmen yararlanamıyorum.
 c. Yararlanamıyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise, sizce nedenli nedir? Belirtiniz:

9. Okulunuzda, sistemin gereği olan danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisi kurulabiliyor mu?

- a. Evet
 b. Hayır

Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:

10. Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?

- a. Evet
 b. Hayır

Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:

11. Bir dönemde başarılı olunamayan ortak bir dersin, tekrar alınmasının zorunlu olmasını uygun buluyor musunuz?

- a. Uygun buluyorum
 b. Uygun bulmuyorum
 c. Fikrim yok
 d. Diğer (Belirtiniz) :

12. Okulun Rehberlik Servisi var mıdır?

- a. Evet
 b. Hayır

13. Ders Geçme ve Kredi Sistemi sizce öğrenci başarısını artırıyor mu?

- a. Artırıyor
 b. Kısmen Artırıyor
 c. Artırmıyor
 d. Başarıyı Azaltıyor

14. Haftalık ders programınızın dağılımında derslerin arasında boş ders saatleriniz var mı?

- a. Ders saatlerim arasında boşluk yoktur.
 b. Ders saatlerim arasında boşluk vardır.

15. Okulunuzda öğrenciler ders saatleri arasındaki boş vakitleri genellikle nasıl değerlendiriyorlar?

1. Okul kantininde bekliyorlar.
 2. Okul kütüphanesinde geçiriyorlar
 3. Okul içindeki spor etkinliklerine katılıyorlar.
 4. Okul dışında, genellikle gibi yerlerde geçiriyorlar.
 5. Ders saatleri arasında boşluk yoktur.
 6. Diğer (Belirtiniz) :

16. Okulunuzda alanlara göre istediğiniz dersleri seçebiliyormusunuz?

- a. İstedığımız tüm dersleri seçebiliyoruz, bu konuda hiç bir problemimiz yoktur.
 b. İstedığımız derslerin bir kısmını isteyerek seçebiliyor, bir kısmını da okul idaresinin önerdiği dersleri seçmek zorunda kalıyoruz.
 c. Sadece okul idaresince öneriler dersleri seçebiliyoruz.
 d. İstedığımız derslerin hiç birini seçemiyoruz.

Cevabınız (b), (c) veya (d) şıkkı ise istediğiniz derslerin verilemeyişi nedeni? (1'den fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- 1) Derslik yetersizliği 2) Öğretmen yetersizliği
 3) Çevre okullardan yararlanamama 4) Diğer (Belirtiniz)

17. Okulunuzun Statüsüne Göre Mezuniyet Kredisi Yeterli / Uygun mudur?

- a. Yeterli / uygundur
 b. Uygun değildir
1) Uygun değilse, sizce mezuniyet kredisi kaç olmalıdır? :.....
2) Nedenleri :

18. Okulunuzun statüsüne göre bir dönemde almanız gereken azami (en fazla) krediyi alabiliyor musunuz?

- a. Evet, alabiliyorum.
 b. Hayır alamıyorum.
 c. Bazen alıyor, bazen ise alamıyorum, eksik kredi ile okula devam etmek zorunda kalıyorum.
 d. Görüşüm yok.

Cevabınız (b) ve (c) şıkkı ise nedenini yazınız:

19. Kendi okulunuzda alamadığınız bir dersi çevredeki diğer okullarda alabiliyor musunuz?

- a. Evet, alabiliyorum.
 b. Buna gerek kalmıyor, kendi okulunda istediğim dersi alabiliyorum.
 c. Hayır, alamıyorum. Çünkü;
 1. Çevre okullara okulum göndermiyor.
 2. Çevre okullar kabul etmiyor.
 3. Okulunda ve çevre okullarda almak istediğim dersi bulamıyorum.

20. Genel olarak, Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkındaki görüşlerinizi aşağıda yazılı olarak ifade ediniz

- D -

(VELİLER TARAFINDAN DOLDURULACAKTIR.)

**MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞINA BAĞLI ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA UYGULANAN
DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI SONUÇLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ İLE İLGİLİ
YAPILAN ANKET HAKKINDA**

GENEL AÇIKLAMA

Sayın Veli,

Bu araştırma, Türkiye'de Millî Eğitim Bakanlığınca 1991-1992 Öğretim yılından itibaren Ortaöğretim Kurumlarında kademeli ve isteğe bağlı olarak, şartları uygun olan okullarda uygulamaya konulan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarını incelemek, mevcut durum ve uygulamaları tesbit etmek, karşılaşılan problemleri belirleyerek çözümüne katkıda bulunmak ve gelecekte bu konuda yapılacak çalışmalara ışık tutacak önerilerde bulunmak amacını gütmektedir. Bu amaçla, sizlerin görüşlerinizin alınmasına ihtiyaç duyulmuş ve bu anket hazırlanmıştır.

Vereceğiniz cevaplar, ilmi amaçlar dışında kullanılmayacak, başka kişi veya makama verilmeyecektir. Bu sebeple, ankette isim ve soyadın belirtilmesine gerek görülmemiştir. Anket, sizin kim olduğunuzla değil, vereceğiniz sağlıklı cevaplarınızla ilgilenmektedir.

Anket iki bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde tanıtıcı sorular, diğer bölümde ise araştırma konusuna ilişkin sorular bulunmaktadır. Sorularla ilgili kanaatlerinizi belirtmek için verilen seçeneklerden sizce uygun olanlara (X) işaretini koymanız ve istenen ilave bilgileri yazmanız yeterli olacaktır.

Ortaöğretim Kurumlarında uygulanmakta olan "Ders Geçme ve Kredi Sistemi" uygulamalarının değerlendirilmesi, problemlerinin ortaya konması, sizlerin samimi olarak vereceğiniz cevaplara bağlı bulunmaktadır. Anket sorularının dikkatlice okunup, sizce en doğru cevapların işaretlenmesi, çalışmanın başarısına da katkıda bulunacaktır. Bu sebeple, bütün soruları boş bırakmadan cevaplandırmanızdan memnunluk duyacağız.

İlgi ve yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, en derin sevgi ve saygılarımı sunarım.

Basri ÖZBAY
Yüksek Lisans Öğrencisi
İstanbul - Eminönü İlçe
Millî Eğitim Şube Müdürü

ORTAÖĞRETİMDE DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ UYGULAMASI İLE İLGİLİ ANKET SORULARI

I. TANITICI BİLGİLER

1. Okulunuzun Bulunduğu a. İl : b. İlçe :

2. Okulunuzun Türü

- () a. Genel Lise () f. İmam - Hatip Lisesi
() b. Anadolu Lisesi, Yabancı Dil Ağırlıklı Lise () g. Anadolu Meslek Lisesi (3 yıllık)
() c. Kız Meslek Lisesi () h. Anadolu Teknik Lisesi (4 yıllık)
() d. Endüstri Meslek Lisesi () i. Diğer (belirtiniz)
() e. Ticaret Meslek Lisesi

3. Okulun Öğretim Şekli

- () a. Normal
() b. İkili

4. Cinsiyetiniz

- () a. Kadın
() b. Erkek

5. Yaşınız

- () a. 35 ve daha aşağı
() b. 36 - 40 arası
() c. 41 - 45 arası
() d. 46 - 50 arası
() e. 51 ve daha fazla

6. Tahsil Durumunuz

- () a. İlkokul
() b. Ortaokul
() c. Lise veya dengi okul
() d. Üniversite veya yüksek okul
() e. Diğer (Lütfen belirtiniz) :

II. DERS GEÇME VE KREDİ SİSTEMİ İLE İLGİLİ GÖRÜŞLERİNİZ

1. Ders Programlarını yeterli buluyormusunuz?

- () a. Tamamını yeterli buluyorum.
() b. Bir kısım derslerin programlarını yeterli, bir kısmını da yetersiz buluyorum.
() c. Hiç birini yeterli bulmuyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şıkkı ise hangi derslerin programlarını yeterli / uygun buluyorsunuz? Belirtiniz

.....

2. Sistemin belirlediği alanları yeterli / uygun buluyor musunuz?

- () a. Yeterlidir () b. Kısmen yeterlidir.
() c. Yeterli değildir () d. Görüşüm yok

Varsa ilave edilmesi gerektiğini düşündüğünüz alanları belirtiniz:

.....

3. Sistemdeki ortak dersleri uygun buluyor musunuz?

- () a. Ortak dersler olmalıdır ve şu andaki ortak dersler isabetli seçilmiştir.
() b. Ortak dersler olmalıdır, ancak şu andaki ortak dersler isabetli seçilmemiştir.....
.....dersleri ortak dersler arasından çıkartılmalı,
.....dersleri ortak derslere ilave edilmelidir.
() c. Fikrim yok.
() d. Diğer (Belirtiniz) :

4. Alanlara ait seçmeli dersleri yeterli buluyormusunuz.

- a. Yeterli buluyorum.
 b. Bazı alanların seçmeli derslerini yeterli, bazı alanlarınkini yetersiz buluyorum.
 c. Yeterli bulmuyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şikâi ise, yeterli bulmadığınız alanlara ait seçmeli dersleri, alanlarını da belirtmek suretiyle ayrı ayrı yazınız:
.....
.....

5. Sistemin değerlendirme şeklini nasıl buluyorsunuz?

- a. Uygun buluyorum, çalışan hakkını tam olarak alıyor ve sistemde çalışan ödüllendiriliyor.
 b. Uygun bulmuyorum, öğrenci başarısını tam ölçemiyor.
 c. Bazı yönlerini uygun buluyor, kısmen de uygun bulmuyorum.

1) Uygun bulduğum yönleri.....dir
2) Uygun bulmadığım yönleri.....dir

6. Çocuğunuzun danışman öğretmeninden yeterince yararlanabiliyor musunuz?

- a. Yararlanıyorum.
 b. Kısmen yararlanıyor, kısmen yararlanamıyorum.
 c. Yararlanamıyorum.

Cevabınız (b) veya (c) şikâi ise, sizce nedeni nedir? Belirtiniz:
.....

7. Okulda, sistemin gereği olan danışman öğretmen, veli ve öğrenci ilişkisi kurulabiliyor mu?

- a. Evet
 b. Hayır

Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:
.....

8. Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkında yeterli bilgiye sahip misiniz?

- a. Evet
 b. Hayır

Cevabınız "Hayır" ise nedenlerini belirtiniz:
.....

9. Bir dönemde başarılı olunamayan ortak bir dersi, Çocuğunuzun tekrar almasının zorunlu olmasını uygun buluyor musunuz?

- a. Uygun buluyorum
 b. Uygun bulmuyorum
 c. Fikrim yok
 d. Diğer (Belirtiniz):

10. Ders Geçme ve Kredi Sistemi sizce öğrenci başarısını artırıyor mu?

- a. Artırıyor
 b. Kısmen Artırıyor
 c. Artırmıyor
 d. Başarıyı Azaltıyor

11. Çocuğunuzun haftalık ders programında dersler arasındaki boş zamanını nerede geçirdiğini biliyor musunuz?

- a. Evet biliyorum
 b. Hayır bilmiyorum

Cevabınız (a) şikâi ise çocuğunuz ders saatleri arasındaki boş vaktini nerede geçiriyor?

1. Okul içinde geçiriyor
 2. Okul dışında geçiriyor

Okul dışında ise nerelerde? Belirtiniz:

12. Çocuğunuzun okulda ders saatleri arasında boşluk olmasını istiyor musunuz?

- a. Evet
 b. Hayır

13. Okulda çocuğunuzun okuduğu seçmeli derslerin seçimi nasıl yapılmaktadır?

- a. Çocuğum istediği tüm dersleri seçebiliyor.
 b. Bir kısmını seçebiliyor, bir kısmını seçemiyor
 c. Sadece okul idaresince öneriler dersleri seçebiliyor
 d. İsteddiği derslerin hiç birini seçemiyor

Cevabınız (b), (c) veya (d) şıkkı ise istediği dersleri seçememiş nedeni? (1'den fazla şıkkı işaretleyebilirsiniz.)

- 1) Derslik yetersizliği 2) Öğretmen yetersizliği
 3) Çevre okullardan yararlanamama 4) Diğer (Belirtiniz) :

14. Okulun Statüsüne Göre Çocuğunuzun mezun olabilmesi için belirlenen Mezuniyet Kredisini Yeterli / Uygun buluyor musunuz?

- a. Yeterli / uygundur
 b. Uygun değildir

- 1) Uygun değilse, sizce mezuniyet kredisi kaç olmalıdır? Belirtiniz :

2) Nedeni? :

15. Çocuğunuz, kendi okulunda alamadığı bir dersi çevredeki diğer okullarda alabiliyor mu?

- a. Evet, alabiliyor.
 b. Buna gerek kalmıyor, kendi okulunda istediği dersi alabiliyor.
 c. Hayır, alamıyor. Çünkü;

1. Çevre okullara okulu göndermiyor.
 2. Çevre okullar kabul etmiyor.
 3. Okulunda ve çevre okullarda almak istediği dersi bulamıyor.

16. Genel olarak, Ders Geçme ve Kredi Sistemi hakkındaki görüşlerinizi aşağıda yazılı olarak ifade ediniz